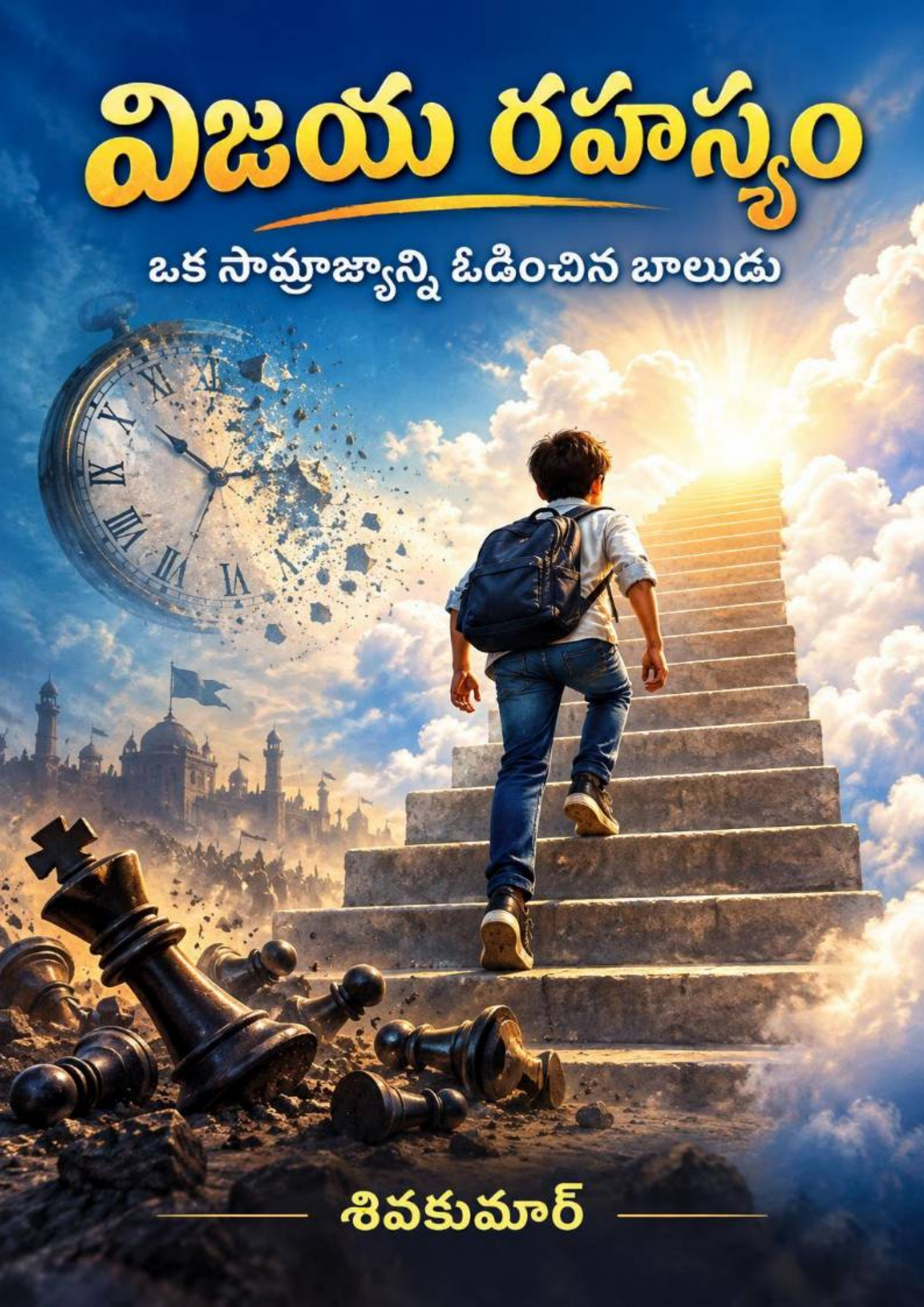
విజయ రహస్యం

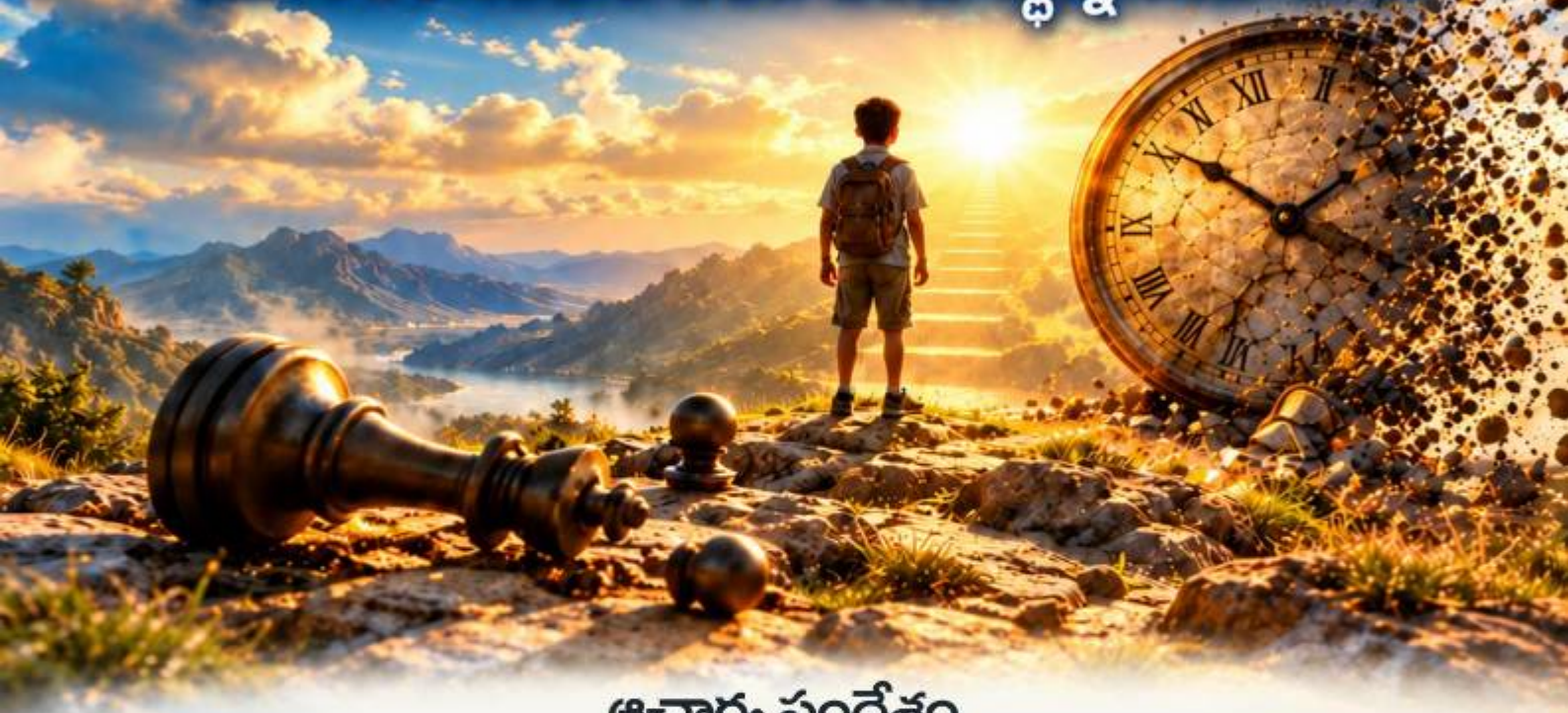
ఒక సామ్రాజ్యాన్ని ఓడించిన బాలుడు

శివకుమార్

విజయ రహస్యం

కాలం మీ పాపులన్నిటినీ తొలగించి జీవితమనే ఆటను ముగించక మునుపే జీవిత పరమార్థాన్ని కనుగొనండి!

ఆచార్య సందేశం

ఇది ఒక అమూల్యమైన, అద్భుతమైన, అపురూపమైన రచన అని నా అభిప్రాయం. ఇట్లాంటి పుస్తకాలు మనకు తరచూ లభించవు. ఎంతో అనుభవంతో, బహుగ్రంథ పరిశీలనా ప్రావీణ్యంతో మానవ మనస్తత్వ విజ్ఞానాన్ని, మానవ ప్రగతికి సంబంధించిన పరిణామదశలను, విజేతల పనితీరును బాగా అధ్యయనంచేసి ఈ పుస్తకాన్ని రూపొందించారు. ప్రతి ఒక్కరు ఇందలి విషయాలను చదివి తప్పక స్ఫూర్తి పొంది విజయవంతం అవుతారు.

అభినందనలతో

ప్రొఫెసర్ పుదూరు విశ్వనాథ అరుణాచలం

వ్యవస్థాపక వైస్‌ఛాన్సిలర్, ద్రావిడ విశ్వవిద్యాలయం,కుప్పం

విశ్రాంత ప్రిన్సిపల్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం,తిరుపతి

విజిటింగ్ ప్రొఫెసర్, ఫ్లోరిడా విశ్వవిద్యాలయం,USA

ఫుల్ బ్రైట్ స్కాలర్, విస్కాన్సిన్ విశ్వవిద్యాలయం,USA

www.dharmakshetra.info

Youtube Channel

గ్రంథకర్త పరిచయం

శివకుమార్ చిత్తూరు నగరంలో ఆడిటర్ వృత్తిలో ఉన్నారు. తిరుపతిలో శ్రీవేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం నుండి వాణిజ్య శాస్త్రం (B.Com) లో పట్టభద్రులయ్యారు. భారతదేశంలో చార్టర్డ్ అకౌంటెన్సీ (CA) పరీక్షలో ఉత్తీర్ణులయ్యారు. అంతేకాకుండా, అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల్లోని టెక్సాస్ అకౌంటెన్సీ బోర్డు నిర్వహించిన సర్టిఫైడ్ పబ్లిక్ అకౌంటెంట్ (CPA) పరీక్షలో కూడా ఉత్తీర్ణులయ్యారు. అమెరికా మరియు కెనడా దేశస్థులకు సేవలు అందించారు.

ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానాన్ని ఆచరణాత్మకతతో మేళవించి భగవంతునికి, మాతృ దేశానికి, మానవాళికి సేవ చేయడమే ఆయన జీవిత ధ్యేయం. సత్ప్రవర్తన, వ్యక్తిత్వ వికాసం, జ్ఞాన సముపార్జన, సేవాభావం మరియు ఆత్మసాక్షాత్కారం — వీటన్నింటి సమన్వయపూర్వక అభివృద్ధిలోనే నిజమైన విజయం ఇమిడి ఉందని ఆయన విశ్వసిస్తారు. ఈ దిశగా తన గ్రంధం ద్వారా పాఠకులను ముఖ్యంగా యువతరాన్ని ప్రేరేపించడం ఆయన సంకల్పం.

విజయ రహస్యం

(ఒక సామ్రాజ్యాన్ని ఓడించిన బాలుడు)

ముద్రణ: 2026

ధర: అమూల్యం

ISBN: 978-93-343-5572-7

ప్రతులకు:

శివకుమార్

4-1125/9, గాయత్రినగర్

1st మెయిన్ A క్రాస్

చిత్తూరు (A.P) 517 002

ఫోన్: 8332040632

ఇమెయిల్:siva.nellori@gmail.com

ప్రమరణ:

సుజాత ప్రింటర్స్,

చిత్తూరు

విషయ సూచిక

తొలి పలుకులు 6

మొదటి భాగం: భౌతిక విజయం

1. ఒక సామ్రాజ్యాన్ని ఓడించిన బాలుడు 8
2. మనిషి తన ఆలోచనలకు అనుగుణంగా రూపొందుతాడు 14
3. ఇచ్ఛాశక్తి (కోరిక యొక్క శక్తి) 21
4. విశ్వాసం పర్వతాలనైనా కదిలించగలదు 26
5. జ్ఞానశక్తి (జ్ఞానమే బలం) 32
6. క్రియాశక్తి (కోరికను కార్యరూపంలోకి తీసుకురావడం) 42
7. విశ్వమానసం (కాస్మిక్ మైండ్): 1 + 1 = > 2 53
8. నాయకత్వం 57
9. ఉపచేతన మనస్సు 62
10. నిర్భయత్వం 72
11. కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షం 77

రెండవ భాగం: ఆధ్యాత్మిక విజయం

12. జీవిత పరమార్థం ఏమిటి? 85
13. ప్రపంచం ఒక జగన్నాటకం 95
14. రాజయోగం (ఆత్మనిగ్రహ మార్గం) 104
15. భక్తియోగం (ప్రేమ మార్గం) 113
16. కర్మయోగం (కర్మ మార్గం) 120
17. జ్ఞానయోగం (జ్ఞాన మార్గం) 129
18. మరణం నుండి అమరత్వం వైపు పయనం.....139

తుది పలుకులు 148

తొలి పలుకులు

ఆత్మీయులైన సోదర సోదరీమణులారా!

మీరు జీవితంలో ఏమి కోరుకుంటున్నారు? ఉద్యోగమా, ధనమా, అధికారమా, కీర్తిప్రతిష్ఠలా, లేక ఆనందమా? జీవితంలో సమస్యలు, వైఫల్యాలను ఎదుర్కొంటున్నారా? జీవితంలో ఏమి చేయాలో, ఎలా చేయాలో తెలియక దిశానిర్దేశం లేకుండా ఉన్నారా?

ధనవంతులైనా, పేదవారైనా మనందరికీ సమానంగా లభించిన ఒకే ఒక సంపద ఉంది — కాలం! మనలో ప్రతి ఒక్కరికీ రోజుకు సరిగ్గా ఇరవై నాలుగు గంటల సమయం మాత్రమే ఉంటుంది. అయినప్పటికీ, కొంతమంది చాలా తక్కువ ప్రయత్నంతోనే సంపదను, అధికారాన్ని, కీర్తిని సాధిస్తారు. మరికొందరు ఎంతో కష్టపడితే గానీ వాటిని సాధించలేరు. ఇంకొందరు తమ లక్ష్యాలను, ఆశయాలను చేరుకోవడంలో పూర్తిగా విఫలమవుతారు.

ఇది ఎందుకు జరుగుతుంది? కొంతమంది తమ ఆశయాలను సులభంగా సాధిస్తే, మరికొందరు ఎంతో కష్టపడి సాధించడానికి ప్రయత్నిస్తారు. ఇంకొందరు వాటిని అసలు సాధించలేకపోతారు. దీనికి కారణమేమిటి?

ఇటీవల సెల్‌ఫోన్ తయారీదారులు నిర్వహించిన ఒక సర్వేలో, 97 శాతం మంది వినియోగదారులకు తమ సెల్‌ఫోన్‌లోని ఏడు శాతం కంటే తక్కువ ఫీచర్లు మాత్రమే తెలుసని, వాటినే ఉపయోగిస్తున్నారని వెల్లడైంది. ఒక చిన్న పరికరం విషయంలోనే పరిస్థితి ఇలా ఉంటే, విశ్వంలోనే అత్యంత సంక్లిష్టమైన పరికరమైన మనస్సు గురించి పరిస్థితి ఎలా ఉంటుందో ఊహించవచ్చు. చాలామందికి తమ మనస్సులోని సామర్థ్యాలు ఏమిటో, వాటిని సరిగ్గా ఎలా ఉపయోగించుకోవాలో తెలియదు. మనస్సు శక్తిని పూర్తిగా అర్థం చేసుకుని, దానిని సక్రమంగా ఉపయోగించినప్పుడు దాని అద్భుతమైన ప్రభావాన్ని మనం చూడగలుగుతాము.

అనేక శతాబ్దాలుగా ఎంతోమంది గురువులు, రచయితలు తమ జ్ఞానాన్ని అందించి ఒక విజ్ఞాన భాండాగారాన్ని నిర్మించారు. ఈ పుస్తకంలో వారి రచనల నుంచి సేకరించిన జ్ఞానాన్ని ఉపయోగించుకున్నాను. అయితే, ఈ పుస్తకంలోని ఏ భాగమూ ఏ మతాన్ని, జాతిని, సమాజాన్ని లేదా దేశాన్ని ప్రోత్సహించడానికి గానీ, విమర్శించడానికి గానీ ఉద్దేశించినది కాదు. సౌలభ్యం కోసం 'మనిషి', 'అతడు' వంటి పదాలను ఉపయోగించాను. అయితే, ఈ పుస్తకం పురుషులతో పాటు స్త్రీలకు కూడా సమానంగా ఉద్దేశించబడింది.

మన ఆలోచనా విధానం తల్లిదండ్రులు, ఉపాధ్యాయులు, సమాజం, పరిసరాలు మొదలైన వాటి ప్రభావంతో ఏర్పడుతుంది. ఇవి మన నమ్మకాలను రూపొందిస్తాయి. కొత్త విషయాలను మనం ఎలా అర్థం చేసుకుంటామో, వాటిని ఆంగీకరిస్తామో లేదా తిరస్కరిస్తామో కూడా ప్రభావితం చేస్తాయి. ఈ పుస్తకంలోని కొన్ని భావనలు నమ్మశక్యం కానివిగా లేదా పాతకాలపు ఆలోచనలుగా అనిపించవచ్చు. అయితే, ఏ విషయాన్నీ తొందరపడి తిరస్కరించకండి. మీకు పరిచయం లేని పదాలు, భావనలను అర్థం చేసుకోవడంలో ఓర్పు వహించండి. కొత్త

ఆలోచనలు మీ మనస్సులో నెమ్మదిగా నాటుకుపోయేందుకు అవకాశం ఇవ్వండి. అవి మీ ఆలోచనా విధానాన్ని విస్తృతం చేసి, కొత్త కోణాల్లో ఆలోచించేలా చేస్తాయి. ఈ భావనలు కాలపరీక్షను తట్టుకుని నిలిచాయి. అందుకే అవి ఆశ్చర్యకరంగా నేటికీ నూతనమైనవి, ఆచరణయోగ్యమైనవి, విశ్వజనీనమైనవిగా ఉన్నాయి.

భారతదేశం, అమెరికా దేశాల్లో యాభై సంవత్సరాలకు పైగా రచయిత పొందిన విద్య, అనుభవాల ఫలితమే ఈ పుస్తకం. ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానాన్ని ఆచరణాత్మక జీవితంతో సమన్వయం చేయడం ఈ పుస్తకం లక్ష్యం. దీనిని జీవిత శాస్త్రం (Science of Life) జీవన కళ (Art of Living) ల మేలు కలయికగా కూడా వర్ణించవచ్చు. అనేక విజయవంతమైన వ్యక్తులకు ఉపయోగపడిన సూత్రాలను ఈ పుస్తకం మీకు పరిచయం చేస్తుంది. అదే సూత్రాలను మీరు కూడా అనుసరించడం ద్వారా మీ జీవితాన్ని ఒక అందమైన చిత్రంలా తీర్చిదిద్దుకోవచ్చు.

రుచికరమైన ఆహార పదార్థాల గురించి చదివినంత మాత్రాన మన కడుపు నిండదు. ఆకలిని తీర్చుకోవాలంటే ఆహారాన్ని తినాలి. ఆహారం గురించి కేవలం సిద్ధాంతపరమైన జ్ఞానం కలిగి ఉండటం వల్ల శారీరక ఆకలి తీరదు. అదేవిధంగా, ఈ పుస్తకాన్ని కేవలం వినోదం కోసం చదివి పక్కన పెట్టేస్తే పెద్దగా ప్రయోజనం ఉండదు. దీనిని మీ దైనందిన జీవితానికి ఆచరణాత్మక మార్గదర్శిగా చేసుకున్నప్పుడే ఎక్కువ ప్రయోజనం పొందగలుగుతారు. ఇందులోని సూత్రాలను మనసులోకి తీసుకుని, ప్రతిరోజు జీవితంలో ఆచరించాలి.

మొదటిసారి చదివినప్పుడు కొన్ని అంశాలు అర్థం కానివిగా అనిపించవచ్చు. అయితే, క్రమంగా వాటిని అర్థం చేసుకుంటూ ముందుకు సాగితే, చివరికి మొత్తం పుస్తకంలోని భావాలను సమగ్రంగా అర్థం చేసుకోగలుగుతారు. ఈ పుస్తకం మీ జీవితం గురించి!

జీవితం చదరంగం ఆట వంటిది. తెలిసినా తెలియకపోయినా, మనమందరం కాలం అనే గొప్ప ప్రత్యర్థితో చదరంగం ఆడుతున్నాం. మనం పావును కదిపినా, కదపకపోయినా, కొంతకాలానికి అన్ని పావులూ తొలగించబడతాయి. ఆట ముగిసిపోతుంది. కాలం కరిగి పోతుంది.

ఈ పుస్తకమంతటా విజయ రహస్యం గురించి పరోక్షంగా పలుమార్లు ప్రస్తావించబడింది. దానిని నేరుగా వెల్లడిస్తే, మీరే స్వయంగా ఆ రహస్యాన్ని కనుగొన్నప్పుడు కలిగే ఆనందాన్ని, దాని ద్వారా పొందే ప్రయోజనాన్ని కోల్పోయే అవకాశం ఉంది. అందుకే ఆ రహస్యానికి నేరుగా పేరు పెట్టకుండా, దానిపై ఉన్న ముసుగును మాత్రమే తొలగించి, దానిని మీ కళ్లముందు ఉంచబడింది. దానిని కనుగొనడానికి 'తగిన పరిణతి కలిగి కృషి చేసిన వారు' స్వయంగా గుర్తించగలుగుతారు.

మరి, మీరు ఆ విజయ రహస్యాన్ని కనుగొనగలరా?

భాగం 1: భౌతిక విజయం

అధ్యాయం 1

ఒక సామ్రాజ్యాన్ని ఓడించిన బాలుడు

మోహన్ పాఠశాలలో చదువులో అంత చురుకైన విద్యార్థి కాదు. అతను చాలా సిగ్గుపడేవాడు, ఇతరులతో కలవడానికి ఇష్టపడేవాడు కాదు. దొంగలు, దయ్యాలు, పాములంటే అతనికి విపరీతమైన భయం ఉండేది. రాత్రిపూట ఇంటి బయటకు వెళ్లడానికి కూడా అతను సాహసించేవాడు కాదు. చీకటిలో నిద్రపోవడం అతనికి దాదాపు అసాధ్యంగా ఉండేది. ఒకవైపు నుంచి దయ్యాలు, మరోవైపు నుంచి దొంగలు, ఇంకోవైపు నుంచి పాములు వస్తున్నట్లు అతను ఊహించుకునేవాడు.

అది భారతదేశం బ్రిటిష్ పాలనలో ఉన్న కాలం. మాంసాహారం తింటే భారతీయులు బలవంతులై బ్రిటిష్ వారిని ఓడించగలరని మోహన్‌కు అతని సన్నిహిత పాఠశాల మిత్రుడు నమ్మకం కలిగించాడు.

మోహన్ కఠినమైన శాకాహార కుటుంబంలో జన్మించాడు. వారి కుటుంబంలో మాంసాహారం నిషేధించబడింది. అయినప్పటికీ, అతను తన మిత్రుడితో కలిసి నది ఒడ్డున ఉన్న ఒక ఏకాంత ప్రదేశానికి వెళ్లి మేక మాంసాన్ని తినడానికి ప్రయత్నించాడు. ఆ మాంసం తోలులా గట్టిగా అనిపించింది. దానిని మింగడం కూడా అతనికి కష్టమైంది. అతనికి వికారంగా అనిపించడంతో తినడం ఆపేశాడు. ఆ రాత్రి అతనికి భయంకరమైన పీడకల వచ్చింది. తన కడుపులో ఒక సజీవ మేక అరుస్తున్నట్లు అతనికి అనిపించింది. ఆ భయంతో అతను నిద్రలేచాడు. తన తప్పు పట్ల తీవ్రమైన పశ్చాత్తాపానికి గురయ్యాడు.

తరువాత, మోహన్‌కు సుమారు 15 సంవత్సరాల వయస్సు ఉన్నప్పుడు, తన వ్యక్తిగత అప్పును తీర్చడానికి అన్నయ్య బంగారు కడియం నుంచి ఒక చిన్న బంగారు ముక్కను దొంగిలించి అమ్మేశాడు.

దొంగతనం చేసినందుకు కలిగిన అపరాధభావం మోహన్‌ను తీవ్రంగా బాధించింది. అతనికి మనశ్శాంతి కరువైంది. అయితే, ఆ సమయంలో తీవ్రమైన అనారోగ్యంతో మంచాన పడి ఉన్న తన తండ్రితో నేరుగా మాట్లాడే ధైర్యం అతనికి లేకపోయింది. అందుకే తన తప్పును అంగీకరిస్తూ ఒక లేఖ రాసి తండ్రికి అందించాడు. తరువాత తండ్రి మంచం పక్కన మౌనంగా కూర్చుని, కఠినమైన శిక్షను స్వీకరించడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడు.

మోహన్ తండ్రి లేచి కూర్చుని, ఆ లేఖను మౌనంగా చదివాడు. ఆయన కళ్ల నుంచి కన్నీళ్లు జాలువారాయి. లేఖను చింపివేసి, కళ్లుమూసుకుని తిరిగి పడుకున్నాడు. ఒక్క కఠినమైన మాట కూడా మాట్లాడలేదు.

తండ్రి మౌనంగా అనుభవించిన వేదనను, కోపానికి బదులుగా ఆయన చూపించిన ఉన్నతమైన క్షమాగుణాన్ని చూసి మోహన్ హృదయం తీవ్రంగా కదిలిపోయింది. ఆ తరువాత మోహన్ ఇలా చెప్పాడు: ఆ "ప్రేమ అనే ముత్యపు కన్నీటి బిందువులు" తన హృదయాన్ని పూర్తిగా శుద్ధి చేశాయని, తన జీవిత ప్రయోగాలలో అవే మొదటి పాఠంగా నిలిచాయని పేర్కొన్నాడు. తండ్రికి ఇచ్చిన మాటను నిలబెట్టుకుని, మళ్లీ ఎన్నడూ దొంగతనం చేయలేదు.

తరువాత మోహన్ న్యాయశాస్త్రం చదివాడు. అయితే, న్యాయవాద వృత్తిలోనూ అతను పెద్దగా రాణించలేకపోయాడు. న్యాయసూత్రాలను ఆచరణాత్మక పరిస్థితులకు ఎలా అన్వయించాలో అతనికి తెలియదు. పుస్తకాల ద్వారా సంపాదించిన జ్ఞానం, తన వద్దకు వచ్చిన క్లయింట్‌కు ఎలా సహాయం చేయాలో అతనికి మార్గం చూపలేకపోయింది. అతనికి కేసు అప్పగించడానికి ఎవరూ సాహసించేవారు కాదు. అతని తోటి న్యాయవాదులు అతనిని చూసి పరిహాసం చేసేవారు.

చేయడానికి మరేమీ లేకపోవడంతో, అనుభవం సంపాదించాలనే ఉద్దేశంతో అతను ప్రతిరోజూ కోర్టుకు వెళ్లేవాడు. అయితే, కేసుల విచారణను అర్థం చేసుకోవడంలో ఇబ్బంది పడేవాడు. విచారణ జరుగుతున్నప్పుడే చాలాసార్లు నిద్రలోకి జారుకునేవాడు. అతనికి వచ్చిన మొదటి, ఏకైక కేసు కూడా ఒక సాధారణమైన చిన్న దావా మాత్రమే. ఆ కేసులో ఏమి జరిగిందో అతను స్వయంగా తన మాటల్లో ఇలా వివరించాడు.

"చిన్న దావాల కోర్టులో ఆది నా మొదటి కేసు. నేను ప్రతివాది తరపున హాజరయ్యాను. అందువల్ల, వాది తరపు సాక్షులను ప్రతిప్రశ్నించాల్సి వచ్చింది. నేను లేచి నిలబడ్డాను. కానీ నా గుండె భయంతో కుంగిపోయింది. నా తల తిరుగుతున్నట్లు అనిపించింది. కోర్టులో ఉన్న వారందరికీ కూడా అలాగే జరుగుతున్నట్లు అనిపించింది. అడగడానికి ఒక్క ప్రశ్న కూడా నాకు తోచలేదు. న్యాయమూర్తి నన్ను చూసి నవ్వి ఉండవచ్చు. న్యాయవాదులు కూడా ఆ దృశ్యాన్ని చూసి ఆనందించి ఉంటారు. కానీ, అక్కడ ఏమి జరుగుతోందో గమనించే స్థితిలో నేను లేను.

నేను తిరిగి కూర్చుని, ఈ కేసును నడపలేనని నా ఏజెంట్‌కు చెప్పాను. నా తరపున పటేల్‌ను నియమించుకోవాలని, నేను తీసుకున్న ఫీజును తిరిగి తీసుకోవచ్చని సూచించాను. చివరకు రూ. 51 ఫీజుతో పటేల్‌ను నియమించారు. ఆయనకు ఆ కేసు పిల్లల ఆటతో సమానంగా సులభంగా అనిపించింది.

నా క్లయింట్ కేసు గెలిచిందో, ఓడిందో కూడా తెలుసుకోకుండా నేను కోర్టు నుంచి త్వరగా బయటకు వచ్చాను. నన్ను నేను చూసుకుని సిగ్గుపడ్డాను. కేసులను సమర్థంగా నడిపించే ధైర్యం వచ్చే వరకు ఇకపై ఎలాంటి కేసులనూ స్వీకరించకూడదని నిర్ణయించుకున్నాను."

జీవితంలో విజయం సాధించడానికి చేసిన ఇటువంటి కొన్ని ప్రయత్నాలు విఫలమైన తరువాత మోహన్ తీవ్ర నిరాశకు గురయ్యాడు. అటువంటి సమయంలోనే అతని జీవితంలో ఒక రహస్యమైన మలుపు తిరిగింది. ఇలాంటి సంఘటనలను కొందరు పరిశీలకులు "విధి" లేదా "అదృష్టం" అని పిలవడానికి ఇష్టపడతారు.

తన అన్న ద్వారా, ఒక స్థానిక సంస్థ మోహన్‌కు దక్షిణాఫ్రికాలోని తమ కార్యాలయంలో ఒక సంవత్సరం ఒప్పందంపై పనిచేసే అవకాశం కల్పించింది. అది ఒక చిన్న గుమాస్తా ఉద్యోగం మాత్రమే. అతని విద్యార్హతకు తగిన

జీతం, గౌరవం ఆ ఉద్యోగంలో లేవు. అంతేకాకుండా, ఆప్పుడే రెండవ కుమారుడికి జన్మనిచ్చిన తన భార్యకు దూరంగా ఉండాల్సి వచ్చేది.

ఆ సమయంలో అది గొప్ప అవకాశంగా కనిపించలేదు. అయినప్పటికీ, మోహన్ ఆ అవకాశాన్ని వెంటనే అంగీకరించాడు. కనీసం ఒక ఉద్యోగమైనా లభిస్తుంది, కొంత అనుభవం సంపాదించవచ్చు, తన అన్నకు కొంత డబ్బు పంపించే అవకాశం కూడా ఉండవచ్చు అని భావించాడు.

సుదీర్ఘమైన సముద్ర ప్రయాణం తరువాత, కోటు, తలపాగా ధరించిన మోహన్ డర్బన్ నగరానికి చేరుకున్నాడు. అక్కడ అతని క్లయింట్ అబ్దుల్లా సేఠ్ అతనికి స్వాగతం పలికాడు.

తరువాత మోహన్ ఆ ప్రాంతాన్ని ఇలా వర్ణించాడు: "దేవుడే లేడేమో అనిపించే ఆ ఖండానికి నన్ను దైవమే తీసుకువెళ్లింది; అక్కడే నేను దేవుడిని కనుగొన్నాను."

దక్షిణాఫ్రికాలో బ్రిటిష్, డచ్ ప్రజలు మొత్తం జనాభాలో చాలా తక్కువ సంఖ్యలో ఉన్నప్పటికీ, అక్కడి స్థానిక ఆఫ్రికన్లను, భారతీయులను మనుషులకంటే తక్కువవారిగా చూసేవారు.

1860లో యూరోపియన్ స్థిరనివాసుల అభ్యర్థన మేరకు, వారి తోటల ఆర్థిక వ్యవస్థను అభివృద్ధి చేయడానికి భారతీయులను మొదటిసారిగా అక్కడికి తీసుకువచ్చారు. ఐదేళ్ల ఒప్పందంపై బంధిత కార్మికులుగా పనిచేయడానికి వారిని ఆకర్షించారు. ఒప్పందం పూర్తయిన తరువాత స్వేచ్ఛా నివాసులుగా అక్కడే ఉండే హక్కు కూడా వారికి ఉండేది.

తరువాత వ్యాపారులు, ఇతర వృత్తి నిపుణులు కూడా అక్కడికి వెళ్లారు. వృత్తి లేదా సామాజిక స్థాయి ఏదైనా, యూరోపియన్లు వారందరినీ తక్కువగా చూసేవారు. వారిని అవమానకరంగా 'కూలీలు' లేదా 'సామీలు' అని పిలిచేవారు.

డర్బన్‌లో సుమారు ఒక వారం గడిపిన తరువాత, న్యాయవాద సంబంధిత కేసు కోసం మోహన్ ప్రిటోరియాకు వెళ్లాల్సి వచ్చింది. అతని క్లయింట్ అందుకు ఏర్పాట్లు చేశాడు.

దక్షిణాఫ్రికాలో యూరోపియన్లు ఎల్లప్పుడూ రైళ్లలో మొదటి తరగతిలో ప్రయాణించేవారు. భారతీయులు మాత్రం మూడవ తరగతిలో ప్రయాణించాలని ఆశించేవారు. అయితే, మోహన్ పనిచేస్తున్న సంస్థ అతనికి మొదటి తరగతి టికెట్‌ను రిజర్వ్ చేసింది.

రాత్రి సుమారు తొమ్మిది గంటలకు రైలు పీటర్‌మారిట్జ్‌బర్గ్ స్టేషన్‌కు చేరుకుంది. అప్పుడే రైలు ఎక్కిన ఒక శ్వేతజాతీయ ప్రయాణికుడు, ఆ బోగీలో ఒక 'నల్ల రంగు మనిషి' ఉండటాన్ని అభ్యంతరం వ్యక్తం చేశాడు.

తన జీవితాన్ని మార్చివేసిన ఆ సంఘటనను మోహన్ తన మాటల్లో ఇలా వివరించాడు.

"రాత్రి సుమారు తొమ్మిది గంటలకు రైలు పీటర్‌మారిట్జ్‌బర్గ్ స్టేషన్‌కు చేరుకుంది. ఒక ప్రయాణికుడు బోగీలోకి వచ్చి, నన్ను తల నుంచి పాదాల వరకు పరిశీలించాడు. నేను ఒక 'నల్ల రంగు మనిషిని' అని అతను గుర్తించాడు. అది అతనికి అసహనాన్ని కలిగించింది. అతను బయటకు వెళ్లి, ఇద్దరు అధికారులతో కలిసి తిరిగి వచ్చాడు.

వారందరూ కొంతసేపు మౌనంగా ఉన్నారు. తరువాత మరో అధికారి నా దగ్గరకు వచ్చి, 'పదండి, మీరు సరుకు రవాణా బోగీలోకి వెళ్లాలి' అని చెప్పాడు.

'కానీ నా దగ్గర మొదటి తరగతి టికెట్ ఉంది' అని నేను చెప్పాను.

'అది ముఖ్యం కాదు' అని మరొక అధికారి అన్నాడు. 'మీరు సరుకు రవాణా బోగీలోకి వెళ్లాల్సిందే.'

'ఈ బోగీలో ప్రయాణించడానికి నాకు అనుమతి ఇచ్చారు. నేను ఇందులోనే ప్రయాణం కొనసాగిస్తాను' అని నేను పట్టుబట్టాను.

'లేదు, మీరు ఇక్కడ ఉండలేరు' అని అధికారి అన్నాడు. 'మీరు ఈ బోగీని విడిచి వెళ్లాలి. లేదంటే మిమ్మల్ని బలవంతంగా బయటకు పంపించడానికి పోలీసులను పిలవాల్సి వస్తుంది.'

'అలాగే, పోలీసులను పిలవండి. కానీ నేను స్వచ్ఛందంగా బయటకు వెళ్లను' అని చెప్పాను.

పోలీసులు వచ్చారు. వారిలో ఒకరు నా చేతిని పట్టుకుని నన్ను బలవంతంగా బయటకు నెట్టివేశారు. నా సామానును కూడా బయటకు తీసేశారు. నేను సరుకు రవాణా బోగీలోకి వెళ్లడానికి నిరాకరించాను. రైలు కదిలిపోయింది.

నేను నా చేతి సంచిని దగ్గర ఉంచుకుని వేచివుండే గదిలోకి వెళ్లి కూర్చున్నాను. మిగతా సామానును అక్కడే వదిలేశాను. రైల్వే అధికారులు దానిని తమ ఆధీనంలోకి తీసుకున్నారు.

అది శీతాకాలం. దక్షిణాఫ్రికాలోని ఎత్తైన ప్రాంతాల్లో చలి చాలా తీవ్రంగా ఉంటుంది. పీటర్‌మారిట్జ్‌బర్గ్ ఎత్తైన ప్రదేశంలో ఉండటంతో చలి మరింత తీవ్రంగా ఉంది. నా ఓవర్‌కోట్ సామానులో ఉంది. కానీ దానిని అడిగితే మళ్లీ అవమానిస్తారేమోనని భయపడి అడగలేకపోయాను. అందువల్ల చలికి వణుకుతూ కూర్చున్నాను.

ఆ గదిలో వెలుతురు కూడా లేదు. అర్ధరాత్రి సమయంలో ఒక ప్రయాణికుడు లోపలికి వచ్చాడు. బహుశా నాతో మాట్లాడాలని అనుకున్నాడేమో. కానీ నేను మాట్లాడే మానసిక స్థితిలో లేను.

నేను నా కర్తవ్యం గురించి ఆలోచించడం ప్రారంభించాను. నా హక్కుల కోసం పోరాడాలా? లేక భారతదేశానికి తిరిగి వెళ్లిపోవాలా? లేదా ఈ అవమానాలను పట్టించుకోకుండా ప్రిటోరియాకు వెళ్లి, కేసును పూర్తి చేసిన తరువాత భారతదేశానికి తిరిగి రావాలా?

నా బాధ్యతను నెరవేర్చకుండా భారతదేశానికి తిరిగి పారిపోవడం పిరికితనమే అవుతుంది. నాకు ఎదురైన కష్టాలు రంగు ఆధారంగా చూపించే వివక్ష అనే తీవ్రమైన వ్యాధికి కేవలం ఒక సూచన మాత్రమే. సాధ్యమైతే ఆ వ్యాధిని నిర్మూలించడానికి నేను ప్రయత్నించాలి. ఆ క్రమంలో ఎన్ని కష్టాలు ఎదురైనా భరించాలి."

అయితే, ఇంకా ఎన్నో సంఘటనలు మోహన్ కోసం ఎదురుచూస్తున్నాయి.

మరుసటి రోజు సాయంత్రం మోహన్ ఎటువంటి ఆటంకం లేకుండా రైలు ప్రయాణాన్ని కొనసాగించాడు. కానీ చార్ల్స్‌టౌన్ నుంచి జోహన్నెస్‌బర్గ్‌కు వెళ్లే మార్గంలో ఆతనికి మరింత పెద్ద ఆడ్డంకి ఎదురైంది. ఆ ప్రయాణాన్ని గుర్రాలు లాగే స్టేజ్‌కోచ్‌లో పూర్తి చేయాల్సి ఉండేది.

మోహన్‌ను బయట కోచ్‌మన్ పక్కన కూర్చోబెట్టారు. శ్వేతజాతీయ ప్రయాణికులందరితో కలిసి తెల్లజాతికి చెందిన కండక్టర్ లోపల కూర్చున్నాడు.

కోచ్‌ను పూర్తిగా కోల్పోవాల్సి వస్తుందనే భయంతో మోహన్ మొదట ఆ అవమానాన్ని భరించాడు. ప్రయాణమధ్యలో ఆ కండక్టర్ కు పొగ తాగాలనిపించింది. అందుకే కోచ్ బయట పాదపీఠంపై ఒక మురికి గుడ్డ పరిచి, దానిపై కూర్చోవాలని మోహన్‌ను ఆదేశించాడు.

మోహన్ అందుకు నిరాకరించాడు.

దీంతో ఆ కండక్టర్ కోపంతో ఊగిపోయాడు. అసభ్యంగా తిడుతూ, మోహన్‌ను కిందకు తోసివేయడానికి ప్రయత్నిస్తూ ఆతనిపై పిడిగుద్దులు కురిపించాడు.

మోహన్ ప్రాణభయంతో సీటును గట్టిగా పట్టుకున్నాడు. తన సీటును వదులుకోవడానికి నిరాకరించాడు. అదే సమయంలో, తనను రెచ్చగొడుతున్నా తిరిగి దాడి చేయకుండా సంయమనం పాటించాడు.

కొంతమంది శ్వేతజాతీయ ప్రయాణికులు కండక్టర్ చర్యను ఖండిస్తూ నిరసన వ్యక్తం చేశారు. దాంతో ఆ కండక్టర్ తలవంచుకుని, మోహన్‌ను అతను ఉన్నచోటే కొనసాగనిచ్చాడు.

ఈ విధంగా ప్రాణానికి ప్రమాదం ఎదురైనా 'కాదు' అని చెప్పడం మోహన్ నేర్చుకున్నాడు.

గతంలో కూడా తన సద్గుణాలను కాపాడుకోవడానికి, తల్లికి ఇచ్చిన వాగ్దానాన్ని నిలబెట్టుకోవడానికి ప్రలోభాలు ఎదురైనప్పుడు మద్యం, పర స్త్రీ వ్యామోహాలకు 'కాదు' అని చెప్పడం నేర్చుకున్నాడు. కానీ ఈసారి అతను చెప్పిన 'కాదు' మరింత శక్తిమంతమైనది. భయరహితత్వానికి అది పునాది రాయిగా మారింది. అతని ఇతర సద్గుణాలన్నీ ఆ పునాదిపైనే నిలబడ్డాయి.

జీవితంలో ఎన్నో వైఫల్యాలు, ఆడ్డంకులు ఎదురైనప్పుడు, బాహ్య ప్రపంచంలో పరిష్కారాలను వెతకడానికి బదులుగా మోహన్ తనలో తాను అన్వేషించుకునే జీవితకాల ప్రయాణాన్ని ప్రారంభించాడు.

ఆ మోహన్ మరెవరో కాదు — మోహన్‌దాస్ కరంచంద్ గాంధీ. ప్రపంచవ్యాప్తంగా మహాత్మా గాంధీగా లేదా గాంధీజీగా ప్రసిద్ధి చెందిన మహనీయుడు ఆయనే.

ఆయన భారతీయులకు సత్యాగ్రహ మార్గాన్ని చూపించి, తన జీవితకాలంలోనే బ్రిటిష్ పాలన నుంచి భారతదేశానికి విముక్తి సాధించడంలో కీలక పాత్ర పోషించారు. తన ఆత్మకథకు ఆయన 'సత్యశోధనలో నా ప్రయోగాలు' అని పేరు పెట్టుకున్నారు.

మనం కూడా ఆయన జీవితం నుంచి పాఠాలు నేర్చుకుని, ఆయన చూపిన మార్గంలో నడవవచ్చు. సత్యాన్ని అన్వేషించడం మనల్ని కూడా విముక్తులను చేస్తుంది.

*****

అధ్యాయం 2

మనిషి తన ఆలోచనల ప్రకారమే రూపొందుతాడు

గాంధీజీ కేవలం ఆలోచనాపరుడు మాత్రమే కాదు; పడక కుర్చీలో కూర్చొని తాత్విక చింతన చేసే వ్యక్తి కూడా కాదు. ఆయన గొప్ప కార్యదీక్ష కలిగిన కర్మశీలి. దాదాపు ప్రతి మానవుడూ ఆలోచించగలడు. అయితే ఆలోచనలలోని సృజనాత్మక శక్తిని అర్థం చేసుకొని, దానిని సరైన విధంగా ఉపయోగించుకునే వారే తమ జీవిత లక్ష్యాలను సాధించగలుగుతారు. ఈ పునాదిపైనే మనం ఆదర్శవంతమైన గృహాన్ని, వ్యాపారాన్ని, జీవితాన్ని, పరిసరాలను నిర్మించుకోగలం. ఆలోచనలు మాటలుగా, మాటలు చేతలుగా రూపాంతరం చెందుతాయి. అందువల్ల మన ఆలోచనలపై మనకు నియంత్రణ ఉండాలి.

కొన్ని సంవత్సరాల తరువాత, ఒక అమెరికన్ మిషనరీ గాంధీజీని సేవాగ్రామ్ ఆశ్రమంలో కలుసుకొని, "మీ జీవితంలో అత్యంత సృజనాత్మకమైన అనుభవాలు ఏమిటి?" అని ప్రశ్నించాడు. అందుకు గాంధీజీ, "అటువంటి అనుభవాలు ఎన్నో ఉన్నాయి. అయితే మీరు ఈ ప్రశ్న అడగగానే, నా జీవిత గమనాన్ని మార్చిన ఒక అనుభవం నాకు గుర్తుకు వస్తోంది" అని సమాధానమిచ్చారు. ఆ తరువాత ఆయన మారిట్జ్ బర్గ్ సంఘటనను ఈ విధంగా వివరించారు.

"అసలైన సృజనాత్మక అనుభవం అక్కడే ప్రారంభమైంది. నా ప్రాణాలకే ప్రమాదం ఏర్పడుతుందేమోనని భయపడ్డాను. చీకటిగా ఉన్న వేచివుండే గదిలోకి వెళ్లాను. ఆ గదిలో ఒక తెల్లవాడు ఉన్నాడు. ఆతనిని చూసి నేను భయపడ్డాను. ఇప్పుడు నా కర్తవ్యం ఏమిటి? అని నన్ను నేను ప్రశ్నించుకున్నాను. తిరిగి భారతదేశానికి వెళ్లిపోవాలా? లేక భగవంతుడిని సహాయకుడిగా చేసుకొని, నాకు ఎదురయ్యే పరిస్థితులను ధైర్యంగా ఎదుర్కొంటూ ముందుకు సాగాలా? చివరకు అక్కడే ఉండి, కష్టాలను భరించాలని నిర్ణయించుకున్నాను. ఆ రోజు నుంచే నా క్రియాశీల అహింసా ఉద్యమం ప్రారంభమైంది."

గాంధీజీ తన జీవితకాలంలోనే స్వతంత్ర భారతదేశాన్ని చూడగలిగారు. అంతేకాకుండా జాతిపితగా కీర్తి ప్రతిష్ఠలను పొందారు. అయితే ఆయన సాధించిన విజయాలు ఒక్కసారిగా లభించలేదు. గౌరవప్రదమైన హక్కుతో జీవించాలనే తీవ్రమైన ఆకాంక్షతో ప్రారంభమై, అవి ఒక్కొక్కటిగా సాధించబడినవి.

ట్రాన్స్‌వాల్‌లో భారతీయుల పరిస్థితి నాటాల్‌లో కంటే దారుణంగా ఉండేది. ప్రతి వ్యక్తి మూడు పౌండ్ల పన్ను చెల్లించవలసి వచ్చేది. హిందూ సంప్రదాయాల ప్రకారం జరిగిన వివాహాలను అక్కడి చట్టం గుర్తించేది కాదు. వాటిని చెల్లనివిగా ప్రకటించేది. ప్రత్యేకంగా కేటాయించిన ప్రాంతంలో (ఒక రకమైన నిర్బంధ నివాస ప్రాంతంలో) తప్ప, భారతీయులు భూమిని సొంతం చేసుకోవడానికి అనుమతి ఉండేది కాదు. వారికి ఓటు హక్కు కూడా లేదు. ప్రత్యేక అనుమతి లేకుండా ఫుట్‌పాత్‌పై నడవడానికి గానీ, రాత్రి తొమ్మిది గంటల తరువాత బయట తిరగడానికి గానీ అనుమతి ఉండేది కాదు. ఆ అనుమతి పత్రాన్ని వారు ఎల్లప్పుడూ తమతో ఉంచుకోవలసి వచ్చేది.

ఎప్పుడైనా బయట తిరగవచ్చునని స్టేట్ ఆటార్నీ నుంచి అనుమతి పత్రం పొందిన గాంధీజీ , ఒకరోజు తనకు అలవాటైన సాయంత్రపు నడకకు వెళ్లారు. అకస్మాత్తుగా ఒక కాపలాదారుడు ఎటువంటి హెచ్చరిక లేకుండా ఆయనను ఫుట్ పాత్‌పై నుంచి తోసివేసి, తన్నుతూ రోడ్డుపై పడేశాడు. గాంధీజీకి పరిచయమున్న ఒక ఆంగ్లేయుడు ఆ సమయంలో అటుగా వెళుతూ ఈ సంఘటనను చూశాడు. ఆ కాపలాదారుడిపై కేసు వేయాలని గాంధీజీ కి సలహా ఇచ్చాడు. అంతేకాకుండా, తాను సాక్షిగా ఉంటానని కూడా చెప్పాడు. కానీ గాంధీజీ మర్యాదపూర్వకంగా ఆ ప్రతిపాదనను తిరస్కరించారు. వ్యక్తిగతంగా తనకు జరిగిన అన్యాయాల విషయంలో న్యాయస్థానాన్ని ఆశ్రయించకూడదని తాను ఒక నియమంగా పెట్టుకున్నానని చెప్పారు. అయితే, మరొకరికి బాధ కలిగించడం ద్వారా ఒక వ్యక్తి తనను తాను ఎలా గొప్పవాడిగా భావించుకోగలడో అని ఆయన ఆశ్చర్యపోయారు.

మారిట్జ్ బర్గ్ రైల్వే స్టేషన్ లో రైలు నుంచి కిందకు తోసివేయబడిన తరువాత, సమస్యల నుంచి పారిపోవడానికి బదులుగా గాంధీజీ తన కర్తవ్యం గురించి ఆలోచించడం ప్రారంభించారు. స మస్యలను ఎదుర్కొని పోరాడేంతవరకు పరీక్షలు తనను వెంటాడుతూనే ఉంటాయని ఆయన గ్రహించారు. తనకు ఎదురైన కష్టాలు కేవలం వర్ణవివక్ష అనే లోతైన వ్యాధికి సంబంధించిన లక్షణాలు మాత్రమేనని అర్థం చేసుకున్నారు. ఆ వ్యాధిని సమూలంగా నిర్మూలించాలని , అందుకోసం ఎదురయ్యే కష్టాలను భరించాలని దృఢంగా సంకల్పించుకున్నారు.

ఈ ఆలోచన మొదటిసారిగా ఆయన మనస్సులో మెదిలినప్పుడు, ఆయన ముందుకు రెండు ప్రధానమైన అడ్డంకులు వచ్చాయి.

మొదటిది, ఆయన సూర్యుడు అస్తమించని అత్యంత శక్తివంతమైన సామ్రాజ్యంగా పేరుపొందిన, భయభక్తులతో గౌరవించబడే బ్రిటిష్ పాలకులను ఎదుర్కోవలసి ఉంది.

రెండవది, ఆయన పక్షాన ఉన్న ప్రజలు కులం, మతం, ప్రాంతం, భాష మొదలైన అంశాల ఆధారంగా విభజించబడి, తమలో తామే కలహించుకుంటున్నారు. భారతీయులు మతం, కులం పేరుతో పరస్పరం పోరాడుకునేలా చేయడానికి బ్రిటిష్ పాలకులు కూడా 'విభజించి పాలించు' అనే రాజకీయ విధానాన్ని అమలు చేస్తున్నారు. ఈ అడ్డంకులను గాంధీజీ ఎలా అధిగమించారో తరువాతి అధ్యాయాలలో తెలుసుకోవచ్చు.

చాలామంది తాము బాధితులమని భావిస్తూ, తమ సమస్యలకు ఎల్లప్పుడూ ఇతర వ్యక్తులను లేదా పరిస్థితులను నిందిస్తూ ఉంటారు. 'నేను మంచి నక్షత్రంలో పుట్టి ఉంటే', 'నాకు సరైన ఉద్యోగం లభించి ఉంటే', 'నా కుటుంబ సభ్యులు నన్ను అర్థం చేసుకొని ఉంటే' అంటూ పదేపదే అనుకుంటూ ఉంటారు. కానీ ఇటువంటి ఆలోచనా విధానం మనల్ని వినాశనం వైపు నడిపిస్తుంది. ఇది మన సమస్యలకు ఇతరులను బాధ్యులుగా చేయడమే అవుతుంది. దీనికి బదులుగా , సమస్యలను ఇతరులు సృష్టించినప్పటికీ, వాటి పరిష్కారానికి మనమే బాధ్యత వహించాలనే దృక్పథాన్ని అలవర్చుకోవాలి.

విక్టర్ ఫ్రాంక్ల్ ఒక ఆస్ట్రియన్ మానసిక వైద్య నిపుణుడు. ఆయన యూదు మతానికి చెందినవాడు కావడంతో, నాజీలు ఆయనను తోటి యూదులను నిర్బంధ శిబిరాలలో ఖైదు చేసి, అత్యంత క్రూరమైన హింసలకు గురిచేశారు. అక్కడ ఆయన తన తల్లిదండ్రులను, భార్యను, సోదరుడిని కోల్పోయారు. అయినప్పటికీ, భరించలేని అటువంటి పరిస్థితులలో కూడా ఆయన తన మానసిక వైద్య పరిశోధనలను కొనసాగించారు. జైలు నుంచి తప్పించుకొని , తన పరిశోధనల ద్వారా కనుగొన్న విషయాలను తిరిగి విద్యార్థులకు బోధిస్తున్నట్లు ఆయన ఊహించుకొనేవారు. తాను కనుగొన్న సత్యాలను 'In search of meaning' అనే గ్రంధం ద్వారా భావి తరాలకు అందించారు.

నాజీలు పెట్టే హింసల నుంచి తప్పించుకోవడానికి లేదా ఎక్కువ ఆహారం పొందడానికి కొంతమంది యూదు ఖైదీలు గూఢచారులుగా పనిచేయడానికి అంగీకరించడాన్ని ఆయన గమనించారు. అటువంటి వారు తోటి ఖైదీలకు మరింత బాధను, నష్టాన్ని కలిగించేవారు. మరోవైపు, కొంతమంది ఖైదీలు తమ తోటి ఖైదీలకు ఓదార్పునిస్తూ, సహాయం చేస్తూ ఉండేవారు. తమకు దక్కిన ఆహారంలో కొంత భాగాన్ని త్యాగం చేయడమే కాకుండా, ఇతరుల తరఫున హింసలను కూడా భరించేవారు.

అత్యంత క్రూరమైన నియంతలు కూడా హరించలేని ఒక పరమ స్వేచ్ఛ ఉందని విక్టర్ ఫ్రాంక్ల్ గుర్తించారు. అదే ఆధ్యాత్మిక స్వేచ్ఛ.

మనిషి తన రాజకీయ లేదా ఆర్థిక స్వేచ్ఛను, శారీరక లేదా మానసిక స్వేచ్ఛను కోల్పోవచ్చు. కానీ ఒక పరిస్థితికి అతను ఎలా స్పందించాలనే విషయాన్ని నిర్ణయించుకునే ఆధ్యాత్మిక స్వేచ్ఛను మాత్రం ఎవ రూ హరించలేరు.

ఒక ప్రేరణ మరియు దానికి మనం ఇచ్చే ప్రతిస్పందన మధ్య , మనిషికి తన ప్రతిస్పందనను స్వేచ్ఛగా ఎంచుకునే అవకాశం ఉంటుందని విక్టర్ ఫ్రాంక్ల్ చెప్పారు. ఇతర జీవులకు భిన్నంగా, కేవలం మానవులకు మాత్రమే లభించిన అత్యంత గొప్ప వరం ఇదే.

ప్రేరణ		ప్రతిస్పందన
ఆకలి	-	ఆహారం తీసుకోవడం లేదా ఉపవాసం ఉండడం
అలసట/నిద్రపోయే సమయం	-	నిద్రపోవడం లేదా జాగరణ చేయడం
ఆయుధంతో బెదిరించబడటం	-	ఎదుర్కోవడం లేదా ప్రాణాలను కాపాడుకోవడానికి పారిపోవడం
పరీక్షలలో వైఫల్యం	-	చదువును/ జీవితాన్ని వదులుకోవడం లేదా మళ్లీ పరీక్ష కు సిద్ధం కావడం

స్వేచ్ఛా సంకల్పం అనేది మానవులకు లభించిన అత్యంత గొప్ప వరం. ఎందుకంటే అది మన పరిమితులను సవాలు చేయడానికి, మనలోని అపారమైన మానవ సామర్థ్యాల శిఖరాలను అధిరోహించడానికి అవకాశం కల్పి స్తుంది.

మనందరికీ మన జీవితాలను మనమే నియంత్రించుకునే సామర్థ్యం ఉంది. కానీ మనలో చాలామంది అలా చేయడానికి భయపడతారు. ఫలితంగా మన స్వేచ్ఛను వదులుకొని, ఇతర వ్యక్తులు మరియు పరిస్థితులు మన జీవితాలను శాసించడానికి అనుమతిస్తాము.

మన పెంపకం, కుటుంబ వాతావరణం, సామాజిక ప్రభావాలు మన ఆలోచనా విధానాన్ని రూపొందిస్తాయి. దీనినే 'సంస్కారం' అంటారు. ఈ విధంగా మన ప్రవర్తన, ఎంపికలు వంశపారంపర్య లేదా సామాజిక ప్రభావాలకు లోబడి ఉంటాయి.

మనకు ఏవి ఇష్టమో, ఏవి ఇష్టం లేదో, ఏవి మనకు మంచివో, ఏవి మంచివి కావో అనే విషయాలపై మనకు ఒక సాధారణ అవగాహన ఉంటుంది. దీని ఆధారంగానే మనం స్నేహితులను, వస్తువులను, కార్యకలాపాలను తదితర అంశాలను ఎంచుకుంటాము. ఈ అవగాహనకు మూలమైన అంతర్గత ప్రవృత్తులను సంస్కృతంలో 'వాసనలు' అని, ఆంగ్లంలో 'ఉపచేతన మనస్సు' (Subconscious Mind) అని వ్యవహరిస్తారు.

ఒక కంప్యూటర్‌కు సమాచారాన్ని అందిస్తే, అది దానికి అనుగుణంగా సమాధానాలను అందించినట్లే, మనం కూడా మనలో వాసనలను నింపుకొని, వాటికి అనుగుణమైన ఆలోచనలు, చర్యలను వెలువరిస్తాము.

వాసనలు మంచివైతే, ఆలోచనలు మరియు చర్యలు మంచివిగా ఉంటాయి. వాసనలు చెడ్డవైతే లేదా మిశ్రమంగా ఉంటే , ఆలోచనలు మరియు చర్యలు కూడా చెడ్డవిగా లేదా మిశ్రమంగా ఉంటాయి. తనలోని వాసనల నాణ్యతను మెరుగుపరచుకోవడంలో విజయం సాధించిన వ్యక్తికి అపారమైన ఆనందం కలుగుతుంది. ఎందుకంటే అతను ఎంతో గొప్ప మానసిక శక్తిని పొందుతాడు.

అందువల్ల మంచి స్వభావం కలిగిన వ్యక్తుల సాంగత్యంలో ఉండటం , రామాయణం, మహాభారతం వంటి ఇతిహాసాలను అధ్యయనం చేయడానికి సమయాన్ని కేటాయించడం ఎంతో అవసరం.

'రామాయణం' అంటే శ్రీ రాముని ప్రయాణం అని అర్థం. ఎన్ని ప్రతికూల పరిస్థితులు ఎదురైనా శ్రీ రాముడు ధర్మ మార్గంలో ఎలా స్థిరంగా ఉన్నాడో రామాయణం తెలుపుతుంది. గొప్ప పాలకుడిగా, శివ భక్తుడిగా పేరుపొందిన రావణుడు కామం, అహంకారం కారణంగా ఎలా పతనం అయ్యాడో ఈ ఇతిహాసం తెలుపుతుంది.

దుర్యోధనుడు పాండవులపై పెంచుకున్న ద్వేషం, అసూయ, అలాగే శకుని, దుశ్శాసనుడు, కర్ణుడు వంటి దుష్ట స్వభావం కలిగిన వ్యక్తులతో అతని సాంగత్యం చివరకు అతని పతనానికి ఎలా కారణమయ్యాయో మహాభారతం తెలియజేస్తుంది. అదేవిధంగా పాచికల ఆట పట్ల ధర్మరాజుకు ఉన్న బలహీనత పాండవులకు ఎంతటి కష్టాలను తెచ్చిపెట్టిందో కూడా ఈ ఇతిహాసం వివరిస్తుంది.

గాంధీజీ తన జీవితంపై గొప్ప ప్రభావం చూపిన కొన్ని పుస్తకాల గురించి క్రింద వివరించారు. వాటిలో శ్రవణ కుమార చరిత్ర, సత్య హరిశ్చంద్ర నాటకం, మరియు 'అన్‌టు ద లాస్ట్' ముఖ్యమైనవి.

"ఆ కాలానికి చెందిన మరో రెండు సంఘటనలు ఎప్పటికీ నా జ్ఞాపకంలో నిలిచిపోయాయి. సాధారణంగా పాఠ్యపుస్తకాలు తప్ప ఇతర పుస్తకాలు చదవడం నాకు అంతగా ఇష్టం ఉండేది కాదు. రోజువారీ పాఠాలను చదవడం తప్పనిసరి. ఎందుకంటే, ఉపాధ్యాయుడి చేత మందలింపబడటం నాకు ఎంత ఇష్టం ఉండదో, ఆయనను మోసం చేయడం కూడా అంతే ఇష్టం ఉండేది కాదు. అందువల్ల పాఠాలను చదివేవాడిని. అయితే చాలాసార్లు వాటిపై పూర్తి మనస్సు పెట్టేవాడిని కాదు. పాఠాలనే సరిగ్గా చదవలేని పరిస్థితిలో అదనంగా ఇతర పుస్తకాలు చదవడం గురించి చెప్పనవసరం లేదు.

అయితే, ఏదో విధంగా ఒకసారి మా నాన్నగారు కొనుగోలు చేసిన ఒక పుస్తకం నా కంటపడింది. అది 'శ్రవణ పితృభక్తి నాటకం' (శ్రవణకుమారుడు తన తల్లిదండ్రుల పట్ల చూపిన భక్తిని వివరించే నాటకం). నేను దానిని ఎంతో ఆసక్తితో చదివాను.

అదే సమయంలో కొంతమంది సంచార ప్రదర్శనకారులు మా ప్రాంతానికి వచ్చారు. వారు నాకు చూపించిన చిత్రాలలో ఒకటి ఇప్పటికీ నా జ్ఞాపకంలో ఉంది. భుజాలకు కట్టుకున్న కావడిలో తన అంధులైన తల్లిదండ్రులను తీర్థయాత్రకు తీసుకువెళుతున్న శ్రవణకుమారుడి చిత్రం అది. ఆ పుస్తకం, ఆ చిత్రం నా మనస్సుపై చెరగని ముద్ర వేశాయి. 'అనుసరించడానికి నీకు ఇదొక ఆదర్శం' అని నేను నాతోనే చెప్పుకున్నాను. శ్రవణకుమారుడు మరణించినప్పుడు అతని తల్లిదండ్రులు చేసిన ఆర్తనాదాలు ఇప్పటికీ నా జ్ఞాపకంలో తాజాగా ఉన్నాయి. ఆ హృదయవిదారకమైన గీతం నన్ను ఎంతో కదిలించింది. మా నాన్నగారు నా కోసం కొనిచ్చిన సంగీత వాయిద్యం మీద ఆ గీతాన్ని వాయించేవాడిని.

మరో నాటకానికి సంబంధించి కూడా ఇలాంటి సంఘటనే జరిగింది. అదే సమయంలో, ఒక నాటక సమాజం ప్రదర్శించే నాటకాన్ని చూడటానికి మా నాన్నగారి అనుమతి పొందాను. ఆ నాటకం పేరు 'హరిశ్చంద్ర'. ఆ నాటకం నా హృదయాన్ని పూర్తిగా ఆకర్షించింది. ఎన్నిసార్లు చూసినా నాకు విసుగు కలిగేది కాదు. కానీ నన్ను ఎన్నిసార్లు చూడటానికి అనుమతిస్తారు? ఆ నాటకం నా మనస్సును నిరంతరం వెంటాడేది. నేను ఎన్నోసార్లు నా మనస్సులో హరిశ్చంద్రుడిలా నటించుకొని ఉంటాను.

'ప్రతి ఒక్కరూ హరిశ్చంద్రుడిలా సత్యవంతులుగా ఎందుకు ఉండకూడదు?' అనే ప్రశ్నను నేను పగలూ రాత్రీ నన్ను నేను అడిగేవాడిని. సత్యాన్ని అనుసరించడం, హరిశ్చంద్రుడు ఎదుర్కొన్న అన్ని కష్టాలను ఎదుర్కోవడం అనే ఒకే ఒక్క ఆదర్శం ఆ నాటకం ద్వారా నా మనస్సులో నాటుకుపోయింది. హరిశ్చంద్రుడి కథను నేను అక్షరాలా నమ్మాను. ఆ కథ గురించి ఆలోచించినప్పుడల్లా నా కళ్లలో నీళ్లు తిరిగేవి.

ఈనాడు నా వివేకం చెబుతోంది, హరిశ్చంద్రుడు బహుశా చారిత్రక వ్యక్తి కాకపోవచ్చని. అయినప్పటికీ, హరిశ్చంద్రుడు, శ్రవణకుమారుడు ఇద్దరూ నాకు సజీవ వాస్తవాలే. ఈ రోజుకూడా ఆ నాటకాలను మళ్లీ చదివితే, గతంలోలాగే నా హృదయం చలించిపోతుందని నాకు నమ్మకం ఉంది."

దక్షిణాఫ్రికాలో ఒక సుదీర్ఘ రైలు ప్రయాణం చేస్తున్న సమయంలో, గాంధీజీకి ఆయన స్నేహితులలో ఒకరు జాన్ రస్కిన్ రచించిన 'అన్‌టు ద లాస్ట్' అనే పుస్తకాన్ని ఇచ్చారు.

ఈ పుస్తకం గురించి గాంధీజీ మాట్లాడుతూ, అది తన జీవితంలో తక్షణమే ఒక గొప్ప మార్పును తీసుకువచ్చిందని పేర్కొన్నారు. ఈ పుస్తకం నుంచి ఆయన మూడు ముఖ్యమైన సందేశాలను గ్రహించారు.

మొదటి సందేశం: "వ్యక్తి శ్రేయస్సు అనేది సమాజంలోని అందరి శ్రేయస్సులోనే ఇమిడి ఉంటుంది."

గాంధీజీపై రస్కిన్ ప్రభావం వల్లే 'సర్వోదయం' మరియు 'అంత్యోదయం' అనే భావనలు మరింత బలపడ్డాయి. ఈ సందర్భంలో అంత్యోదయ ఆదర్శం నుంచి స్ఫూర్తి పొందిన గాం ధీజీ ప్రసిద్ధ సూత్రాన్ని గురించి తెలుసుకోవాలి.

"మీరు ఎప్పుడైనా సందేహంలో ఉన్నప్పుడు లేదా మీ స్వార్థం మీపై అధిక ప్రభావం చూపుతున్నప్పుడు , ఈ క్రింది పరీక్షను అనుసరించండి. మీరు ఎప్పుడైనా చూసిన అత్యంత పేదవాడైన, బలహీనుడైన వ్యక్తి ముఖాన్ని గుర్తు చేసుకోండి. మీరు తీసుకోబోతున్న నిర్ణయం అతనికి ఏమైనా ఉపయోగపడుతుందా అని మిమ్మల్ని మీరు ప్రశ్నించుకోండి. దాని వల్ల అతనికి ఏమైనా ప్రయోజనం కలుగుతుందా? తన జీవితాన్ని, తన భవిష్యత్తును తానే నియంత్రించుకునే శక్తి అతనికి తిరిగి లభిస్తుందా? మరో మాటలో చెప్పాలంటే, ఆకలితో, ఆధ్యాత్మిక దారిద్ర్యంతో అలమటిస్తున్న కోట్లాది ప్రజలకు స్వరాజ్యం లభించడానికి అది దోహదపడుతుందా? అప్పుడు మీ సందేహాలు, మీ స్వార్థ భావాలు క్రమంగా కరిగిపోవడం మీరు గమనిస్తారు."

రెండవ సందేశం: "ఒక న్యాయవాది చేసే పనికి, ఒక క్షురకుడు (మంగలి) చేసే పనికి సమానమైన విలువ ఉంటుంది. ఎందుకంటే ప్రతి ఒక్కరికీ తమ శ్రమ ద్వారా జీవనోపాధిని సంపాదించుకునే సమాన హక్కు ఉంది."

మూడవ సందేశం: వ్యవసాయ భూమిని దున్నే రైతు జీవితం, చేతివృత్తులు చేసుకునే కళాకారుడు లేదా శ్రామికుడి జీవితం ఆదర్శవంతమైన జీవితం. ఈ సందేశం ద్వారా గాంధీజీ శ్రమతో కూడిన జీవితాన్ని గడపాలనే బోధనను స్వీకరించారు.

భావోద్వేగాల శక్తి

హేతుబద్ధమైన ఆలోచనల కంటే తీవ్రమైన భావోద్వేగాలే మనుషులను ఎక్కువగా నడిపిస్తాయనేది అందరికీ తెలిసిన విషయమే.

ఏదైనా భావోద్వేగంతో మిళితమైన ఆలోచనలు ఒక అయస్కాంత శక్తిని సంతరించుకుంటాయి. ఈ శక్తి విశ్వంలోని తరంగాల నుంచి వాటికి సమానమైన ఇతర ఆలోచనలను ఆకర్షిస్తుంది.

ఈ విధంగా భావోద్వేగాలతో శక్తివంతం చేయబడిన ఒక ఆలోచనను సారవంతమైన నేలలో నాటిన విత్తనంతో పోల్చవచ్చు. ఆ విత్తనం మొలకెత్తి, పెరిగి, తనలాంటి మరెన్నో విత్తనాలను ఉత్పత్తి చేస్తుంది. చివరకు మొదట్లో ఒక చిన్న విత్తనంగా ఉన్నది, అదే స్వభావం కలిగిన కోట్లాది విత్తనాలుగా విస్తరిస్తుంది.

విశ్వం అనేది నిత్యమైన ఆలోచనా తరంగాల శక్తులతో నిండిన ఒక మహత్తర భాండాగారం. ఇందులో సానుకూలమైన , నిర్మాణాత్మకమైన తరంగాలతో పాటు ప్రతికూలమైన, విధ్వంసకరమైన తరంగాలు కూడా ఉంటాయి. విశ్వం

వందలాది సంగీత బృందాల సంగీత ధ్వనులను, వందలాది మానవుల స్వరాలను మోసుకెళుతుందని మనకు తెలుసు. సెల్‌ఫోన్ సంకేతాల మాధ్యమంగా ఇవన్నీ తమ ప్రత్యేకతను , గుర్తింపును నిలుపుకుంటాయి.

అదేవిధంగా విశ్వం నిరంతరం భయం, పేదరికం, వ్యాధి, వైఫల్యం, దుఃఖం వంటి తరంగాలను మాత్రమే కాకుండా, సంపద, ఆరోగ్యం, విజయం, ఆనందం వంటి తరంగాలను కూడా మోసుకెళుతుంది. విశ్వం అనే ఈ మహత్తర భాండాగారం నుంచి మానవ మనస్సులోని కణాలు, మనస్సులో ఆధిపత్యం చెలాయిస్తున్న ఆలోచనలకు అనుగుణమైన తరంగాలను నిరంతరం ఆకర్షిస్తుంటాయి.

ఒక వ్యక్తి తన మనస్సులో ఏదైనా ఆలోచనను, భావనను, ప్రణాళికను లేదా లక్ష్యాన్ని బలంగా నిలుపుకున్నప్పుడు, అది విశ్వంలోని తరంగాల నుంచి తనకు సంబంధించిన అనేక ఇతర ఆలోచనలను ఆకర్షిస్తుంది. ఆ ఆలోచనలు దాని శక్తికి మరింత బలాన్ని చేకూరుస్తాయి. చివరకు ఆ ఆలోచన , దానిని తన మనస్సులో నిలుపుకున్న వ్యక్తిని నడిపించే ప్రధాన శక్తిగా మారుతుంది.

ఉపచేతన మనస్సు (Subconscious Mind) అనేది అన్ని ఆలోచనా ప్రేరణలు కలిసిపోయి, వాటిని భౌతిక వాస్తవాలుగా మార్చడానికి సిద్ధం చేసే ఒక రసాయన ప్రయోగశాల వంటిది. నిర్మాణాత్మకమైన ఆలోచనలకు, విధ్వంసకరమైన ఆలోచనలకు మధ్య ఉపచేతన మనస్సు ఎటువంటి తేడాను గుర్తించదు. మన ఆలోచనల ద్వా రా దానికి అందించే సమాచారంతోనే అది పనిచేస్తుంది.

భయం నుంచి పుట్టిన ఆలోచనను వాస్తవంగా మార్చడంలో ఉపచేతన మనస్సు ఎంత వేగంగా పనిచేస్తుందో, ధైర్యం లేదా విశ్వాసం నుంచి పుట్టిన ఆలోచనను వాస్తవంగా మార్చడంలో కూడా అంతే వేగంగా పనిచేస్తుంది.

అయితే, సాధారణమైన ఆలోచనలు మాత్రమే సృజనాత్మక శక్తిని కలిగి ఉండవు. కోరిక, విశ్వాసం, ప్రేమ, ఆశ, ఉత్సాహం వంటి భావోద్వేగాలతో మిళితమై శక్తిని పొందిన బలమైన ఆలోచనలే సృజనాత్మక శక్తిగా మారగలవు. ఈ భావోద్వేగాలలో కోరిక, విశ్వాసం, ప్రేమ గురించి తరువాతి అధ్యాయాలలో వివరంగా తెలుసుకుందాం.

*****

అధ్యాయం 3

ఇచ్ఛాశక్తి (కోరిక యొక్క శక్తి)

అనాదికాలం నుండి మానవుడు పక్షుల వలె ఆకాశంలో ఎగరాలని కోరుకునేవాడు. రైట్ సోదరులు కూడా గాలిలో ఎగరగలిగే ఒక యంత్రాన్ని రూపొందించాలని కోరుకునేవారు. నేడు ప్రపంచమంతటా విమానాలు ఎగరడం చూస్తున్నాం. ఇది రైట్ సోదరుల కోరిక ఎంతటి సార్థకమైనదో నిరూపిస్తోంది.

కోరిక లేదా సంకల్పం అనేది అన్ని విజయాలకు మార్గదర్శక నక్షత్రం వంటిది. అది మనిషిలో ఉండే బలమైన భావోద్వేగం. జీవితంలో ఏ రంగంలోనైనా విజయం సాధించాలనుకునే ప్రతి ఒక్కరూ దానిని సాధించాలనే తీవ్రమైన తపనతో కూడిన మానసిక స్థితిని కలిగి ఉండాలి. దీ నినే 'దహించివేసేంతటి కోరిక' (Burning Desire) అంటారు.

మీ కోరిక పరీక్షల్లో విజయం సాధించి మంచి ఉద్యోగం సంపాదించడం కావచ్చు లేదా విజయవంతమైన వ్యాపారాన్ని ప్రారంభించడం కావచ్చు. శాస్త్రీయ ఆవిష్కరణ చేయాలని లేదా ప్రజా నాయకుడుగా ఎదగాలని లేదా సమాజానికి ఎంతో మేలు కలిగే గొప్ప కార్యాన్ని సాధించాలని కోరుకోవచ్చు. లేదా మీ జీవితంలోని సమస్యలను పరిష్కరించుకోవడమే మీ లక్ష్యం కావచ్చు.

మీ కోరిక ధర్మానికి అనుగుణంగా, న్యాయబద్ధంగా ఉండాలి. అది ఇతరులకు లేదా సమస్త మానవాళికి ప్రయోజనం చేకూర్చేదిగా ఉండాలి. స్వార్థపూరితమైన కామవాంఛలు, వ్యామోహాలు, ఉద్రేకాలతో కలుషితమైన కోరిక ఇతరుల సంక్షేమానికి హాని కలిగిస్తే, అది దుష్టమైనదిగా మారి చివరకు మనిషి పతనానికి దారితీస్తుంది.

ఒక నిర్దిష్టమైన లక్ష్యాన్ని సాధించడానికి కోరికను కార్యరూపంలోకి తీసుకురావడానికి ఆరు స్పష్టమైన, ఆచరణాత్మకమైన దశలు ఉన్నాయి. అవి:

1. మీకు ఏమి కావాలో స్పష్టంగా నిర్ణయించుకోండి.

2. మీరు కోరుకున్నది సాధించడానికి ప్రతిఫలంగా ఎంత ధనాన్ని (పెట్టుబడిగా) లేదా ఎంత సమయాన్ని (కృషిగా) వెచ్చించడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారో ఖచ్చితంగా నిర్ణయించుకోండి. 'ఏమీ ఇవ్వకుండా ఏదో పొందడం' అనేది వాస్తవంలో సాధ్యం కాదు.

3. మీ లక్ష్యాన్ని సాధించడానికి ఒక నిర్దిష్టమైన కాలపరిమితిని నిర్ణయించుకోండి. ఉదాహరణకు, ఆరు నెలల్లో లేదా డిసెంబర్ 31వ తేదీలోపు సాధించాలని నిర్ణయించుకోవచ్చు.

4. మీ కోరికను నెరవేర్చుకోవడానికి ఒక స్పష్టమైన ప్రణాళికను రూపొందించుకోండి. మీరు పూర్తిగా సిద్ధంగా ఉన్నా లేకపోయినా, ఆ ప్రణాళికను వెంటనే అమలులో పెట్టడం ప్రారంభించండి.

5. మీరు సాధించాలనుకుంటున్న లక్ష్యాన్ని స్పష్టంగా, సంక్షిప్తంగా రాసుకోండి. అందులో లక్ష్యాన్ని సాధించడానికి నిర్ణయించుకున్న గడువు, ప్రతిఫలంగా మీరు ఇవ్వదలచుకున్నది, ఆలాగే ఆ లక్ష్యాన్ని సాధించడానికి అనుసరించబోయే ప్రణాళికను స్పష్టంగా వివరించండి.

6. మీరు రాసుకున్న లక్ష్య ప్రకటనను ప్రతిరోజూ రెండుసార్లు బిగ్గరగా చదవండి.

ఒకసారి రాత్రి నిద్రపోయే ముందు, మరొకసారి ఉదయం నిద్రలేచిన వెంటనే చదవండి. ఆ ప్రకటనను చదివేటప్పుడు, మీరు ఇప్పటికే మీ లక్ష్యాన్ని సాధించినట్లుగా ఊహించుకోండి. దానిని అనుభూతి చెందండి. మీరు తప్పకుండా సాధిస్తారనే దృఢమైన విశ్వాసాన్ని కలిగి ఉండండి.

నిజంగా సాధించకముందే, 'నేను నా లక్ష్యాన్ని సాధించాను' అని ఊహించుకోవడం మీకు అసాధ్యంగా అనిపించవచ్చు. ఇక్కడే మీ తీవ్రమైన కోరిక మీకు సహాయపడుతుంది. మీ కోరిక ఎంత బలంగా ఉంటుందంటే, అది మీ జీవితంలో ఒక నిరంతర తపనగా మారితే, మీరు కోరుకున్నది తప్పకుండా సాధిస్తారనే నమ్మకాన్ని మీలో కలిగించుకోవడం కష్టమేమీ కాదు.

'విజయ స్పృహ' (Success Consciousness) కలిగినవారే నిజమైన విజయాన్ని సాధిస్తారు. విజయ స్పృహ అంటే మనస్సు తన కోరికతో పూర్తిగా నిండిపోయి, తాను కోరుకున్నది ఇప్పటికే తన సొంతమైనట్లుగా భావించే స్థితి. అటువంటి మనస్సులో సందేహాలకు చోటు ఉండదు.

ఈ దశలను అనుసరించడం వల్ల మీరు హాస్యాస్పదంగా కనిపించాల్సిన అవసరం లేదు. వీటిని ఆచరించడానికి ఉన్నత విద్యార్హతలు కూడా అవసరం లేదు. అయితే, వీటిని విజయవంతంగా అమలు చేయడానికి తగినంత ఊహాశక్తి అవసరం. మన లక్ష్య సాధనను అదృష్టానికి లేదా యాదృచ్ఛిక సంఘటనలకు వదిలేయలేమని అర్థం చేసుకోవాలి. గొప్ప విజయాలను సాధించిన వారందరూ వాటిని సాధించడానికి ముందుగా కొంతకాలం కలలు కని, కోరికను పెంచుకొని, ప్రణాళికలు రూపొందించుకున్నారని మనం గుర్తించాలి.

సాధారణ మధ్యతరగతి కుటుంబంలో జన్మించిన ఏ.పి.జె. అబ్దుల్ కలాం గొప్ప శాస్త్రవేత్తగా, భారత రాష్ట్రపతిగా ఎదిగారు. ఒకప్పుడు టీ అమ్మిన నరేంద్ర మోదీ భారతదేశ ప్రధానమంత్రి అయ్యారు.

"హృదయంలోంచి నిజాయితీగా, స్వచ్ఛంగా వెలువడే కోరిక ఎల్లప్పుడూ నెరవేరుతుంది" అని గాంధీజీ అన్నారు. "నా స్వీయ అనుభవంలో ఈ సూత్రం ఎన్నోసార్లు నిజమవడాన్ని నేను గమనించాను. పేదలకు సేవ చేయాలనే కోరిక నా హృదయంలో బలంగా ఉండేది. ఆ కోరిక ఎల్లప్పుడూ నన్ను పేదల మధ్యకు తీసుకెళ్లేది. వారితో మమేకమై, వారి కష్టసుఖాలను నా సొంతమైనట్లుగా భావించేలా చేసింది. నిజానికి నేను ఆచరణాత్మకమైన కలలు కనేవాడిని. నా కలలు గాలిలో తేలిపోయే ఊహలు కావు. సాధ్యమైనంతవరకు నా కలలను వాస్తవాలుగా మార్చుకోవాలని నేను కోరుకుంటాను."

మీ ఆశయాలను సాధించడానికి ప్రణాళికలు రూపొందించుకునేటప్పుడు, మీ కలలను ఎవరూ చిన్నచూపు చూడనివ్వకండి. గతంలో గొప్ప విజయాలను సాధించిన మార్గదర్శకుల స్ఫూర్తిని మీరు అందిపుచ్చుకోవాలి. వారి కలలే నాగరికతకు విలువైన ఎన్నో ఆవిష్కరణలను, అభివృద్ధిని అందించాయి. వారి స్ఫూర్తి భవిష్యత్తు తరాలకు జీవనాధారంగా నిలుస్తుంది.

థామస్ ఆల్వా ఎడిసన్ నూనె అవసరం లేకుండా వెలిగే దీపాన్ని తయారు చేయాలని కలలు కన్నారు. వెయ్యికి పైగా విఫల ప్రయత్నాలు ఎదురైనా ఆయన తన కలను వదులుకోలేదు. చివరకు తన కలను భౌతిక వాస్తవంగా సాకారం చేసుకున్నారు. ఆచరణాత్మకంగా కలలు కనేవారు ఎప్పుడూ ప్రయత్నాన్ని విరమించుకోరు!

మీరు చేయాలనుకుంటున్న పని సరైనదైతే, దానిపై మీకు నమ్మకం ఉంటే, ముందుకు సాగి దానిని సాధించండి! మీ కలను కార్యరూపంలోకి తీసుకురండి. తాత్కాలికంగా ఓటమి ఎదురైనప్పుడు నిరుత్సాహపరిచే వారి మాటలను పట్టించుకోకండి. ఎందుకంటే, 'ప్రతి వైఫల్యం తనతో సమానమైన విజయానికి సంబంధించిన బీజాన్ని కూడా కలిగి ఉంటుంది' అనే సత్యం వారికి తెలియదు.

చాలామంది తమ జీవిత ప్రయాణాన్ని ప్రతికూల పరిస్థితులతో ప్రారంభిస్తారు. విజయం సాధించడానికి ముందు హృదయాన్ని కలచివేసే ఎన్నో పోరాటాలను ఎదుర్కొంటారు. విజయం సాధించిన వారి జీవితాల్లో సాధారణంగా ఏదో ఒక సంక్షోభ సమయంలో కీలకమైన మలుపు వస్తుంది. ఆ సంక్షోభమే వారిలోని మరో వ్యక్తిత్వాన్ని, అంటే వారి అంతర్గత శక్తిని పరిచయం చేస్తుంది.

అబ్రహం లింకన్ ఎన్నికల్లో అనేక పరాజయాలను ఎదుర్కొన్నారు. వ్యక్తిగత జీవితంలో కూడా ఎన్నో వైఫల్యాలను చవిచూశారు. అయినప్పటికీ, చివరకు అమెరికా చరిత్రలో గొప్ప అధ్యక్షులలో ఒకరిగా నిలిచారు.

హెలెన్ కెల్లర్ పుట్టిన కొంతకాలానికే వినికిడి, మాట, చూపు శక్తులను కోల్పోయారు. ఇంతటి దురదృష్టకర పరిస్థితులను ఎదుర్కొన్నప్పటికీ, ఆమె గొప్ప రచయిత్రిగా, రాజకీయ కార్యకర్తగా, ఉపన్యాసకురాలిగా విశేష గౌరవాన్ని పొందారు. కళలలో బ్యాచిలర్ డిగ్రీని పొందిన మొట్టమొదటి చెవిటి-గుడ్డి వ్యక్తిగా ఆమె చరిత్ర సృష్టించారు. ఇతరులతో సంభాషించాలనే ఆమె బలమైన కోరిక, తన వైకల్యాలను అధిగమించే శక్తిని ఇచ్చింది. ఆమె రచించిన 'ది స్టోరీ ఆఫ్ మై లైఫ్' (నా జీవిత కథ) అనే పుస్తకం ఎంతోమందికి స్ఫూర్తినిస్తోంది.

బీథోవెన్ చెవిటితనంతో బాధపడుతున్నప్పటికీ గొప్ప సంగీత విద్వాంసుడిగా కీర్తి గడించారు. జాన్ మిల్టన్ అంధుడైనప్పటికీ, 'పారడైజ్ లాస్ట్' వంటి గొప్ప రచనల ద్వారా ప్రసిద్ధ కవిగా పేరు పొందారు. కాలం ఉన్నంతవరకు వారి పేర్లు చిరస్థాయిగా నిలిచిపోతాయి. ఎందుకంటే, వారు కలలు కనడమే కాకుండా, ఆ కలలను క్రమబద్ధమైన ఆలోచనలుగా మార్చి కార్యరూపంలోకి తీసుకువచ్చారు.

రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ తన జీవితంలో అనేక తీవ్రమైన వ్యక్తిగత విషాదాలను ఎదుర్కొన్నారు. చిన్న వయస్సులోనే తల్లిని, భార్యను, తన పిల్లలలో పలువురిని కోల్పోయారు. మరణం గురించి చింతన, దేవుడి కోసం ఆన్వేషణ, జీవిత

పరమార్థాన్ని తెలుసుకోవాలనే తపన ఆయనను తన దుఃఖాన్ని సృజనాత్మక కళారూపాలుగా, ఆధ్యాత్మిక జాగృతిగా మార్చుకునేలా చేశాయి.

ఆయన రచించిన 'గీతాంజలి' ఈ ఆధ్యాత్మిక స్థైర్యానికి ప్రతిబింబం. సాహిత్యంలో నోబెల్ బహుమతిని పొందిన తొలి యూరోపేతర వ్యక్తిగా ఆయన చరిత్ర సృష్టించారు. రెండు దేశాల జా తీయ గీతాలకు ఆయన సాహిత్యాన్ని అందించడమే కాకుండా సంగీతాన్ని కూడా సమకూర్చారు. అవి భారతదేశ జాతీయ గీతమైన 'జనగణమన', బంగ్లాదేశ్ జాతీయ గీతమైన 'అమర్ షోనార్ బంగ్లా'. అంతేకాకుండా, శాంతినికేతన్‌లో విశ్వభారతి విశ్వవిద్యాలయాన్ని స్థాపించి, తన వ్యక్తిగత విషాదాల నుంచి దృష్టిని మళ్లించి, భవిష్యత్తు తరాలకు విద్యను అందించే మహత్తర కార్యానికి అంకితమయ్యారు.

ఒక మనిషి ఎంతటి తీవ్రమైన బాధను ఎదుర్కొన్నప్పటికీ, ఒక నిర్దిష్ట పరిస్థితిలో ఎలా స్పందించాలో నిర్ణయించుకునే ఆధ్యాత్మికస్వేచ్ఛ అతనికి ఉంటుందనే సత్యానికి ఠాగూర్ జీవితం నిదర్శనం.

మన జీవితాల్లో ఎల్లప్పుడూ మంచిని ఆశించాలి. అదే సమయంలో అత్యంత ప్రతికూల పరిస్థితులను ఎదుర్కోవడానికి కూడా సిద్ధంగా ఉండాలి. మన సమస్యలను పరిష్కరించుకోవడానికి, లక్ష్యాలను సాధించడానికి, విజయవంతమైన జీవితాన్ని గడపడానికి మనం నిరంతరం కృషి చేస్తాం. అయితే, జీవితం ఎల్లప్పుడూ మనం ఆశించినట్లుగా ఉండదు. జీవితం అనిశ్చితమైనది, నిరంతరం మారుతూ ఉంటుంది. చరిత్రను పరిశీలిస్తే, ప్రకృతి వైపరీత్యాల వల్లనే కాకుండా యుద్ధాలు, మారణహోమాలు, దేశ విభజనలు వంటి మానవ కల్పిత విపత్తుల వల్ల కూడా ప్రజలు తమ ఆస్తులను, ఆత్మీయులను కోల్పోయిన సంఘటనలు ఎన్నో కనిపిస్తాయి.

ఈ భౌతిక ప్రపంచంలోని ఆస్తులు, బంధాలు, వ్యక్తులు అన్నీ తాత్కాలికమైనవని, ఒకరోజు నశించిపోవడం అనివార్యమని మనకు తెలుసు. అయినప్పటికీ, మనకు కష్టాలు ఎదురైనప్పుడు 'నాకే ఎందుకు ఇలా జరిగింది?' 'నేను ఏ తప్పు చేశాను? ఇంతటి బాధను ఎందుకు అనుభవించాలి?' అని ప్రశ్నించుకుంటాం.

ఇలాంటి ప్రశ్నలకు మనసుకు నచ్చే సమాధానం కనుగొనడం కొన్నిసార్లు అసాధ్యం కావచ్చు. అయితే, దీనికి అత్యంత తార్కికమైన వివరణ ఏమిటంటే, మనం మన కర్మఫలాలను అనుభవిస్తున్నామని భావించి, ఆ నిర్దిష్ట పరిస్థితికి ఎలా స్పందించాలో నిర్ణయించుకోవడం.

భగవంతుడు బహుశా వ్యాధులు, విపత్తుల ద్వారా మనకు ఒక సత్యాన్ని తెలియజేయడానికి ప్రయత్నిస్తుండవచ్చు. అదేమిటంటే, మనం ఈ భౌతిక శరీరం మాత్రమే కాదు; ఈ ప్రపంచం కూడా మనకు శాశ్వత నివాసస్థానం కాదు.

ఒక పరిస్థితిని మనం ఇకపై మార్చలేని స్థితి వచ్చినప్పుడు — ఉదాహరణకు, నయం చేయలేని చివరి దశ క్యాన్సర్ వ్యాధి లేదా శరీరంలోని ఒక అవయవాన్ని కోల్పోవడం వంటి సందర్భాల్లో — మనల్ని మనం మార్చుకోవాల్సిన సవాలు ఎదురవుతుంది.

ఒక అర్థవంతమైన ప్రయోజనం కోసం బాధను భరించినప్పుడు, ఆ బాధ తన బాధాకరమైన స్వభావాన్ని కోల్పోతుంది. ఉదాహరణకు, కుటుంబం కోసం లేదా దేశం కోసం త్యాగం చేయడం వల్ల కలిగే బాధలో కూడా ఒక ఉన్నతమైన అర్థం ఉంటుంది.

మన కుటుంబాన్ని కోల్పోయినప్పుడు లేదా కుటుంబ బంధాలను త్యజించవలసి వచ్చినప్పుడు, ఈ ప్రపంచమంతటినీ మన కుటుంబంగా స్వీకరించడానికి సిద్ధంగా ఉండాలి. బాధను ఎదుర్కోవడానికి ఉత్తమమైన మార్గం ఏమిటంటే, ఇతరులను ప్రేమిస్తూ, వారికి సేవ చేస్తూ మన స్వార్థాన్ని మరచిపోవడం.

ఈ విధంగా, ఆశలన్నీ కోల్పోయినట్లనిపించే పరిస్థితుల్లోనూ, మార్చలేని విధిని ఎదుర్కొంటున్నప్పటికీ, మనం జీవిత పరమార్థాన్ని కనుగొనగలుగుతాం. అప్పుడు మానవునిలోని ఒక విశిష్టమైన సామర్థ్యం అత్యున్నత స్థాయిలో వ్యక్తమవుతుంది. అదే విషాదాన్ని విజయంగా మార్చగల శక్తి.

జీవితం అనేక విచిత్రమైన, వైవిధ్యభరితమైన మార్గాల్లో సాగుతుంది. కొన్నిసార్లు మనిషి తన నిజమైన స్వరూపాన్ని, తన జీవితాన్ని మరియు ఇతరుల జీవితాలను మార్చగల సామర్థ్యాన్ని తెలుసుకునే ముందు ఎన్నో రకాల బాధలను అనుభవించాల్సి వస్తుంది.

తదుపరి అధ్యాయానికి వెళ్లే ముందు, మీ మనస్సులో ఆశ, విశ్వాసం, ధైర్యం, పట్టుదల అనే అగ్నిని మరోసారి ప్రజ్వలింపజేయండి. ఈ మానసిక స్థితులను మీలో పెంపొందించుకొని, ఈ పుస్తకంలో వివరించిన సూత్రాలపై ఆచరణాత్మకమైన అవగాహనను కలిగి ఉంటే, మీకు అవసరమైనవన్నీ వాటిని స్వీకరించడానికి మీరు సిద్ధమైనప్పుడు మీకు లభిస్తాయి.

*****

అధ్యాయం 4

విశ్వాసం పర్వతాలనైనా కదిలించగలదు

ఒక చిన్న పిల్లవాడు విలువైన వస్తువును పగలగొట్టాడని ఊహించుకోండి. వెంటనే అతని తల్లి అతనిని మందలిస్తుంది. ఆ పిల్లవాడు ఏడవడం ప్రారంభించగానే, తల్లి వెంటనే అతనిని దగ్గరకు తీసుకొని కౌగిలించుకుని ఓదారుస్తుంది. ఆ పిల్లవాడు ఒక విషయాన్ని అర్థం చేసుకుంటాడు. వస్తువులు శాశ్వతమైనవి కావు, తన తల్లి మనోభావాలు కూడా మారుతూ ఉంటాయి. కానీ ఆమె ప్రేమ మాత్రం శాశ్వతమైనది, ఎటువంటి షరతులు లేనిది. మానవుల తప్పులు, లోపాలు ఎన్ని ఉన్నప్పటికీ మారకుండా నిలిచేది ప్రేమ ఒక్కటే కావాలి. మరి ఈ ప్రేమకు మూలం ఏమిటి ?

అనంతమైన విశ్వంలో కోట్లాది నక్షత్రాలు, గ్రహాలు, ఇతర ఖగోళ వస్తువులు కొన్ని వేల కోట్ల సంవత్సరాలుగా కచ్చితమైన క్రమంలో పరిభ్రమించేలా చేస్తున్న ఆ అదృశ్యమైన, అద్భుతమైన శక్తి ఏమిటి? మన జనన మరణాలకు మూలమైన శక్తి ఏది?

విశ్వం అస్తవ్యస్తంగా లేదని, ఒక క్రమబద్ధమైన వ్యవస్థను అనుసరిస్తోందని మనం గమనిస్తాము. అది నిర్దిష్టమైన నియమాలను, ఋతువులను, ప్రకృతి ధర్మాలను అనుసరిస్తోంది. అనాదికాలం నుండి సమస్త సృష్టికి కారణమైన, దానిని నిలబెట్టే, చివరకు లయింపజేసే ఒక అతీంద్రియ శక్తి ఉందని మానవుడు విశ్వసిస్తూ వచ్చాడు. ఈ మహాశక్తిని మనం సత్యం లేదా చైతన్యం అని పిలవవచ్చు. లేదా సరళంగా భగవంతుడు అని పిలవవచ్చు.

గాంధీజీ ఇలా అన్నారు:

"సర్వవ్యాపకమైన ఒక నిర్వచించలేని, రహస్యమైన శక్తి ఉంది. నేను దానిని చూడలేకపోయినప్పటికీ అనుభూతి చెందుతున్నాను. ఈ అదృశ్య శక్తి తన ఉనికిని మనకు అనుభవంలోకి తెస్తుంది. అయినప్పటికీ దానిని నిరూపించడం సాధ్యం కాదు. ఎందుకంటే, మన ఇంద్రియాల ద్వారా నేను గ్రహించే వాటన్నింటికీ అది భిన్నమైనది. అది ఇంద్రియాలకు అతీతమైనది.

అయినప్పటికీ, పరిమితమైన స్థాయిలో భగవంతుని ఉనికిని తర్కం ద్వారా అర్థం చేసుకోవచ్చు. సాధారణ వ్యవహారాల్లో కూడా ప్రజలకు తమను ఎవరు పరిపాలిస్తున్నారో, ఎందుకు పరిపాలిస్తున్నారో, ఎలా పరిపాలిస్తున్నారో తెలియకపోవచ్చు. అయినప్పటికీ, తమను పరిపాలించే ఒక శక్తి ఉందని మాత్రం వారికి తెలుసు. గత సంవత్సరం నేను మైసూరు పర్యటనకు వెళ్లినప్పుడు అనేకమంది పేద గ్రామీణ ప్రజలను కలిశాను. విచారించినప్పుడు వారిని ఎవరు పరిపాలిస్తున్నారో వారికి తెలియదని తెలుసుకున్నాను. ఎవరో ఒక దేవుడే తమను పరిపాలిస్తున్నాడని వారు సరళంగా సమాధానమిచ్చారు. తమ పాలకుని గురించి ఆ పేద ప్రజలకు ఎంత పరిమితమైన జ్ఞానం ఉందో, భగవంతుని కంటే అనంతంగా అల్పుడనైన నేను ఆయన ఉనికిని పూర్తిగా గ్రహించలేకపోతే ఆశ్చర్యపడవలసిన అవసరం లేదు.

అయినప్పటికీ, ఆ పేద గ్రామీణ ప్రజలు మైసూరు పాలన గురించి భావించినట్లుగానే, ఈ విశ్వంలో ఒక క్రమబద్ధమైన వ్యవస్థ ఉందని నేను కూడా అనుభూతి చెందుతున్నాను. ఉనికిలో ఉన్న ప్రతి వస్తువును, ప్రతి జీవిని నియంత్రించే మార్పులేని ఒక ధర్మం ఉంది. అది అంధమైన నియమం కాదు. ఎందుకంటే, ఎటువంటి వివేచన లేని అంధమైన నియమం జీవుల ప్రవర్తనను నియంత్రించలేదు. సర్ జె.సి. బోస్ గారి అద్భుతమైన పరిశోధనల వల్ల నిర్జీవ పదార్థంలో కూడా జీవలక్షణాలు ఉన్నాయని ఇప్పుడు నిరూపించగలుగుతున్నాము. అలా అయితే, సమస్త జీవరాశిని నియంత్రించే ఆ ధర్మమే భగవంతుడు. ధర్మం, ధర్మకర్త ఒక్కటే. ఆ ధర్మం గురించి లేదా దానిని నియంత్రించే శక్తి గురించి నాకు చాలా తక్కువ తెలుసు కాబట్టి, నేను ఆ ధర్మాన్ని గానీ, ధర్మకర్తను గానీ నిరాకరించలేను.

భూలోకంలో ఒక పాలకుడు ఉన్నాడనే విషయాన్ని నేను నిరాకరించినా లేదా దాని గురించి నాకు తెలియకపోయినా, దాని వల్ల నాకు ఎటువంటి ప్రయోజనం ఉండదు. అదే విధంగా, భగవంతుని ఉనికిని, ఆయన ధర్మాన్ని నిరాకరించినంత మాత్రాన వాటి ప్రభావం నుండి నేను విముక్తి పొందలేను. అయితే, భూమిపై ఉన్న పాలనను అంగీకరించడం వల్ల జీవితం సులభమైనట్లే, దైవాధికారాన్ని వినయపూర్వకంగా, మౌనంగా అంగీకరించడం వల్ల జీవిత ప్రయాణం సులభమవుతుంది.

నా చుట్టూ ఉన్న ప్రతిదీ నిరంతరం మారుతూ, నశిస్తూ ఉన్నప్పటికీ, ఆ మార్పులన్నింటికీ ఆధారంగా మార్పులేని ఒక శక్తి ఉందని నేను మసకగా అయినా గ్రహిస్తున్నాను. అదే సమస్తాన్ని కలిపి ఉంచుతుంది, సృష్టిస్తుంది, లయింపజేస్తుంది, తిరిగి సృష్టిస్తుంది. ఈ సమస్తానికి అంతర్యామిగా ఉన్న శక్తి లేదా సత్యమే భగవంతుడు.

మరి ఈ శక్తి దయామయమైనదా లేక దుష్టమైనదా? అది పూర్తిగా దయామయమైనదని నేను గ్రహిస్తున్నాను. ఎందుకంటే, మరణం మధ్యలో కూడా జీవం కొనసాగుతుందని, అసత్యం మధ్యలో కూడా సత్యం నిలిచి ఉంటుందని, చీకటి మధ్యలో కూడా వెలుగు ప్రకాశిస్తుందని నేను చూడగలుగుతున్నాను. అందువల్ల భగవంతుడే జీవం, సత్యం, వెలుగు అని నేను భావిస్తున్నాను. ఆయనే ప్రేమ. ఆయనే పరమ శ్రేయస్సు.''

మునుపటి అధ్యాయంలో మనం ఒక ఆలోచన కార్యరూపం దాల్చాలంటే, అది కోరిక వంటి భావోద్వేగ స్వభావాన్ని కలిగి ఉండాలని తెలుసుకున్నాము. ఇప్పుడు మనం ముఖ్యంగా గమనించవలసిన విషయం ఏమిటంటే, విశ్వాసంతో మిళితమై శక్తిని పొందిన కోరికలు మాత్రమే భౌతిక రూపాన్ని దాల్చుతాయి.

మీ మీద మీకు విశ్వాసం ఉండాలి. అలాగే భగవంతునిపై కూడా విశ్వాసం కలిగి ఉండాలి. భగవంతునిపై విశ్వాసం అంటే గుడ్డిగా నమ్మడం కాదు. ఉపాధ్యాయులు తమ విద్యార్థులతో, 'మేము చెప్పేది ఇప్పుడు మీరు నమ్మి అనుసరించండి. అప్పుడే ప్రస్తుతం మీకు బోధిస్తున్న విషయాలను భవిష్యత్తులో మీరు స్వయంగా అర్థం చేసుకోగలుగుతారు' అని చెబుతారు. భగవంతునిపై విశ్వాసం కూడా ఇలాగే ఉంటుంది.

గాంధీజీ ప్రదర్శించిన విశ్వాస శక్తిని పరిశీలించండి. ఆయన కాలంలో జీవించిన మరే వ్యక్తికీ లేనంత ప్రభావశక్తిని ఆయన కలిగి ఉన్నారు. ఆశ్చర్యకరమైన విషయం ఏమిటంటే, తుపాకులు, కోటలు, యుద్ధ నౌకలు, సైనికులు వంటి సంప్రదాయ అధికార సాధనాల్లో ఆయనకు ఏవీ లేవు.

విశ్వాసం ద్వారా గాంధీజీ సాధించిన విజయాన్ని ప్రపంచంలోనే అత్యంత శక్తివంతమైన సైనిక బలం కూడా సైనికుల ద్వారా, యుద్ధ సామగ్రి ద్వారా సాధించలేకపోయింది. లక్షలాది మంది ప్రజల మనస్సులను ఒకే ఆలోచనతో, ఒకే సంకల్పంతో, ఒకే శక్తిగా పనిచేసేలా ప్రభావితం చేయడం ఆయన సాధించిన అద్భుతమైన విజయం. ప్రతి రంగంలోనూ ఆయన చేసే కార్యాలన్నింటికీ భగవంతునిపై విశ్వాసమే మార్గదర్శక నక్షత్రంగా ఉండేది. భగవంతునిపై విశ్వాసం లేని జీవితాన్ని ఆయన ఊహించలేకపోయేవారు.

బాల్యంలో గాంధీజీకి చికటి, దెయ్యాలు మొదలైన వాటి గురించి భయం ఉండేది. ఆ భయాల నుండి రక్షణ పొందడానికి నిరంతరం 'రామ' నామాన్ని జపించాలని వారి ఇంటి పనిమనిషి ఆయనకు సలహా ఇచ్చింది. తన ఆత్మకథలో గాంధీజీ ఈ విషయాన్ని ప్రస్తావిస్తూ, ఆ పనిమనిషి తనలో నాటిన మంత్రబీజం మొలకెత్తి, తన జీవితాంతం తనతోనే నిలిచిపోయిందని పేర్కొన్నారు.

'మననాత్ త్రాయతే ఇతి మంత్రః' అంటే, మంత్రాన్ని నిరంతరం మననం చేసేవారిని ఆ మంత్రం రక్షిస్తుంది అని అర్థం.

భగవంతునిపై విశ్వాసం ఒక మూఢనమ్మకమా?

ఒకసారి ఒక ప్రొఫెసర్ తనను వేధిస్తున్న, ప్రస్తుత తరంలోని అనేకమందిని కూడా వేధిస్తున్న పై ప్రశ్నతో గాంధీజీ వద్దకు వచ్చాడు. దానికి గాంధీజీ ఈ విధంగా సమాధానమిచ్చారు.

"ఈ గదిలో నువ్వూ నేనూ కూర్చొని ఉన్నామనే విషయం ఎంత నిశ్చయంగా నాకు తెలుసో, భగవంతుని ఉనికి గురించి కూడా అంతకంటే ఎక్కువ నిశ్చయంగా నాకు తెలుసు. గాలి, నీరు లేకుండా నేను జీవించగలనేమో కానీ, భగవంతుడు లేకుండా మాత్రం జీవించలేనని కూడా నేను చెప్పగలను. మీరు నా కళ్లను పెకిలించవచ్చు, కానీ దానివల్ల నేను మరణించను. నా ముక్కును కోయవచ్చు, అయినప్పటికీ నేను మరణించను. కానీ భగవంతునిపై నాకున్న విశ్వాసాన్ని నాశనం చేస్తే మాత్రం నేను మరణించినట్లే. దీనిని మీరు మూఢనమ్మకం అని పిలవవచ్చు. కానీ నా చిన్నతనంలో ఏదైనా ప్రమాదం లేదా ఆందోళన కలిగినప్పుడు రామనామాన్ని గట్టిగా పట్టుకున్నట్లుగానే, ఈ మూఢనమ్మకాన్ని కూడా నేను ప్రేమతో హత్తుకుంటున్నానని అంగీకరిస్తున్నాను. ఒక వృద్ధురాలైన ఆయా నాకు ఈ విషయాన్ని నేర్పించింది. "

"అయితే, మీకు ఈ మూఢనమ్మకం అవసరమని మీరు భావిస్తున్నారా?" అని ప్రొఫెసర్ ప్రశ్నించాడు.

"అవును. నేను జీవితంలో నిలదొక్కుకోవడానికి అది అవసరం" అని గాంధీజీ సమాధానమిచ్చారు.

గాంధీజీకి విశ్వాసం అనేది హేతువాదానికి విరుద్ధమైనది కాదు. అయితే, హేతువు తన పరిమితిని చేరుకున్న చోట విశ్వాసం ప్రారంభమవుతుందని ఆయన భావించారు. ఆయన ఇలా అన్నారు: "కొన్ని విషయాల్లో తర్కం మనలను చాలా దూరం తీసుకెళ్లలేకపోవచ్చు. అటువంటి సందర్భాల్లో విశ్వాసంతో కూడిన ఒక ముందడుగు వేసి ఆ విషయాలను అంగీకరించవలసి ఉంటుంది. కాబట్టి విశ్వాసం తర్కానికి విరుద్ధమైనది కాదు ; అది తర్కాన్ని అధిగమిస్తుంది."

చాలామంది ఇతర మార్గాలన్నీ విఫలమైన తర్వాత మాత్రమే ప్రార్థనను ఆశ్రయిస్తారు! అలా వారు భయం , సందేహాలతో నిండిన మనస్సుతో ప్రార్థిస్తారు. ఇవి ప్రతికూల భావోద్వేగాలు. వీటినే ఉపచేతన మనస్సు స్వీకరించి , వాటికి అనుగుణంగా స్పందిస్తుంది. లేదా కొందరు విశ్వాసం లేకుండా అర్థంలే ని పదాలను ఒక ఆచారంలా పలుకుతూ ప్రార్థిస్తారు. ఆటువంటి ప్రార్థనలో భగవంతునితో నిజమైన అనుసంధానం ఉండదు.

విశ్వాసం అనేది ఆలోచనకు జీవం, శక్తి, కార్యరూపం ఇచ్చే ఒక అమృతం! విశ్వాసం అనేది ప్రార్థనతో మిళితమైనప్పుడు మనిషికి భగవంతునితో ప్రత్యక్ష సంబంధాన్ని కలిగించే ఒక దివ్యమైన రసాయన పదార్థం వంటిది. విజ్ఞానశాస్త్ర నియమాలతో విశ్లేషించలేని అద్భుతాలన్నింటికీ, రహస్యాలన్నింటికీ విశ్వాసమే పునాది!

మరి విశ్వాసాన్ని ఎలా పెంపొందించుకోవాలి? ప్రార్థన ద్వారా పెంపొందించుకోగలిగే ఒక మానసిక స్థితి విశ్వాసం.

అయితే భగవంతుడు మన ప్రార్థనలను ఆల కించి, మన కోరికలను నెరవేరుస్తాడా?

వివేకవంతమైన మనస్సుకు ఈ ఆలోచన అహేతుకంగా, హాస్యాస్పదంగా అనిపించవచ్చు. అలా అయితే, ప్రార్థన చేసే వారిపట్ల భగవంతుడు పక్షపాతం చూపిస్తున్నట్లే కదా? లేదు, ఆ భావన సరైనది కాదు. ప్రార్థనాశక్తికి దీని కంటే లోతైన అర్థం ఉండాలి.

పనిపాటా లేకుండా అడుక్కునే వారిని భగవంతుడు ప్రోత్సహించడని తర్కబద్ధంగా ఆలోచించవచ్చు. భగవంతుడు ప్రేమస్వరూపుడు. అయితే, తమ లక్ష్యాలను సాధించడానికి ప్రార్థిస్తూ, నిరంతరం కృషి చేసేవారికే ఆయన దైవానుగ్రహం లభిస్తుంది.

ఒకసారి గాంధీజీ ఇలా అన్నారు:

"అసలు మనం ఎందుకు ప్రార్థించాలి? భగవంతుడు ఉన్నట్లయితే, మనకు ఏమి జరుగుతుందో ఆయనకు తెలియదా? తన కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించడానికి ఆయనకు మన ప్రార్థన అవసరమా? లేదు. భగవంతునికి ఎటువంటి గుర్తుచేయింపులూ అవసరం లేదు. ఆయన ప్రతి ఒక్కరిలోనూ అంతర్యామిగా ఉన్నాడు. ఆయన అనుమతి లేకుండా ఏదీ జరగదు.

మన ప్రార్థన అనేది మన హృదయాన్ని మనం పరిశీలించుకోవడమే. ఆయన సహాయం లేకుండా మనం నిస్సహాయులమని మనకు మనం గుర్తుచేసుకోవడమే ప్రార్థన. ప్రార్థన లేకుండా ఏ ప్రయత్నమూ సంపూర్ణం కాదు. మనిషి చేసే అత్యుత్తమ ప్రయత్నానికి కూడా భగవంతుని ఆశీస్సులు తోడుగా లేకపోతే అది ఫలించదనే విషయాన్ని స్పష్టంగా గుర్తించడం అవసరం.

ప్రార్థన అనేది వినయానికి పిలుపు. అది ఆత్మశుద్ధికి, అంతరంగ పరిశీలనకు పిలుపు. నా ప్రార్థనలకు భగవంతుడు స్పందించకుండా ఉన్న సందర్భాన్ని నేను ఎన్నడూ అనుభవించలేదు. చుట్టూ పరిస్థితులన్నీ చీకటిమయంగా కనిపించినప్పుడు, ఆయన నాకు అత్యంత సమీపంలో ఉన్నట్లు అనుభూతి చెందాను. జైళ్లలో నేను ఎదుర్కొన్న

కష్టకాలంలో, నా ప్రయాణం సజావుగా సాగని సందర్భాల్లో కూడా ఆయన నాకు తోడుగా ఉన్నాడు. నా జీవితంలో ఏ ఒక్క క్షణంలోనూ భగవంతుడు నన్ను విడిచిపెట్టాడనే భావన నాకు కలగలేదు."

ఒకసారి ఒక వ్యక్తి గాంధీజీని ఇలా ప్రశ్నించాడు:

"అయ్యా! మీరు తరచుగా భగవంతుడిని ఆరాధించమని మాకు చెబుతుంటారు. కానీ ఎలా ఆరాధించాలో, ఎవరిని ఆరాధించాలో మాత్రం చెప్పరు. దయచేసి నాకు వివరించగలరా?"

దానికి గాంధీజీ ఇలా సమాధానమిచ్చారు:

"భగవంతుడిని ఆరాధించడం అంటే ఆయన మహిమను కీర్తించడం. ప్రార్థన అనేది మన పరిమితులను, నిస్సహాయతను, వినయాన్ని అంగీకరించడం. భగవంతునికి వెయ్యి పేర్లు ఉన్నాయి. వాస్తవానికి ఆయనకు పేరే లేదు. మనకు నచ్చిన ఏ పేరుతోనైనా మనం ఆయనను ఆరాధించవచ్చు లేదా ప్రార్థించవచ్చు.

కొందరు ఆయనను రాముడు అని పిలుస్తారు, మరికొందరు కృష్ణుడు అని పిలుస్తారు. ఇంకొందరు అల్లా లేదా జెహోవా అని పిలుస్తారు. మరికొందరు కేవలం భగవంతుడు అని పిలుస్తారు. అందరూ ఆరాధించేది ఒకే దివ్య చైతన్యాన్ని. అయితే, అన్ని రకాల ఆహార పదార్థాలు అందరికీ సరిపోనట్లే, అన్ని పేర్లూ అందరికీ నచ్చకపోవచ్చు. ప్రతి ఒక్కరూ తమ స్వభావానికి అనుగుణంగా ఒక పేరును ఎంచుకుంటారు. భగవంతుడు అంతర్యామి, సర్వశక్తిమంతుడు, సర్వజ్ఞుడు. కాబట్టి మన అంతరంగంలోని భావాలను ఆయన తెలుసుకొని, వాటికి అనుగుణంగా స్పందిస్తాడు.

అందువల్ల ఆరాధన లేదా ప్రార్థన పెదవులతో చేయవలసినది కాదు; హృదయంతో చేయవలసినది. అందుకే మూగవారు, నత్తిగా మాట్లాడేవారు, అజ్ఞానులు, బుద్ధిహీనులు కూడా సమానంగా ప్రార్థన చేయగలుగుతారు. నాలుకపై అమృతం ఉన్నట్లుగా మధురంగా మాట్లాడుతున్నప్పటికీ, హృదయం విషంతో నిండిన వారి ప్రార్థనలు మాత్రం ఎన్నటికీ ఆలకించబడవు. కాబట్టి భగవంతుడిని ప్రార్థించాలనుకునే వ్యక్తి ముందుగా తన హృదయాన్ని శుద్ధి చేసుకోవాలి.

రామనామం కేవలం హనుమంతుని పెదవులపైనే ఉండేది కాదు; ఆయన హృదయ సింహాసనంపై కూడా రాముడే కొలువై ఉన్నాడు. అదే ఆయనకు అపారమైన శక్తిని ప్రసాదించింది. ఆ శక్తితోనే హనుమంతుడు పర్వతాన్ని ఎత్తగలిగాడు, సముద్రాన్ని దాటగలిగాడు.

పర్వతాలను కదిలించేది విశ్వాసమే. సముద్రాలను దూకి దాటే శక్తిని ఇచ్చేది కూడా విశ్వాసమే. ఆ విశ్వాసం అంటే మనలో అంతర్లీనంగా ఉన్న భగవంతుని గురించి నిరంతరం మేల్కొని ఉండే సజీవ చైతన్యం తప్ప మరొకటి కాదు.

అటువంటి విశ్వాసాన్ని సాధించిన వ్యక్తికి ఇంకేమి అవసరం ఉండదు. శరీరపరంగా అనారోగ్యంతో బాధపడుతున్నప్పటికీ, ఆధ్యాత్మికంగా ఆరోగ్యవంతుడిగా ఉంటాడు. శారీరకంగా పవిత్రమైన జీవితం గడుపుతూ, ఆధ్యాత్మిక సంపదలో తులతూగుతాడు.

కాబట్టి ఏ పేరుతోనైనా ప్రార్థన చేయవచ్చు. ప్రార్థనతో నిండిన హృదయమే ప్రార్థనకు వాహనం. సేవ చేయడం వల్ల హృదయం ప్రార్థనామయంగా మారుతుంది. హృదయపూర్వకంగా అంటరానివారికి సేవ చేసే హిందువులు నిజంగా ప్రార్థన చేస్తున్నట్లే. స్వదేశీ వస్త్రాల తయారీ కోసం పత్తిని వడికే హిందువులు లేదా పేద స్వదేశీ నేతగాళ్లు తయారుచేసిన వస్త్రాలను కొనుగోలు చేసేవారు కూడా నిజంగా ప్రార్థన చేస్తున్నట్లే.''

మనం నిజంగా భగవంతుడిని విశ్వసించి, ఆయనపై నమ్మకం కలిగి ఉంటే, ఏదైనా కోరుకోవడానికి ప్రత్యేకంగా ప్రార్థించవలసిన అవసరం లేదు. మన అవసరాలు ఏమిటో మనకంటే ఆయనకే బాగా తెలుసు. మన కోసం ప్రత్యేకంగా కోరికలు కోరడం అనేది భగవంతునిపై మనకున్న విశ్వాసానికి విరుద్ధంగా కనిపిస్తుంది.

ఆదర్శవంతమైన ప్రార్థనకు ఒక ఉదాహరణ ఇక్కడ ఇవ్వబడింది:

'ఓ భగవంతుడా!

నీవు నాకు ఎన్నో వరాలను ప్రసాదించావు.

ఆ ఆశీర్వాదాలన్నింటికీ నీకు నా హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతలు.

నా పట్ల నీ సంకల్పం ఏదైతే ఉందో, దానిని నేను శిరసావహిస్తాను.

జీవితంలో ఎదురయ్యే కష్టాలను, సవాళ్లను అధిగమించే శక్తిని నాకు ప్రసాదించు.'

ప్రేమ అనే భావోద్వేగం విశ్వాసానికి అత్యంత దగ్గరగా ఉంటుంది. ఈ కారణంగానే ప్రేమ మన ఆలోచనలను భౌతిక రూపంలోకి మార్చే శక్తిని కలిగి ఉంటుంది. ప్రధానమైన సానుకూల భావోద్వేగాలన్నింటిలో 'విశ్వాసం', 'ప్రేమ' అత్యంత శక్తివంతమైనవి. ఈ రెండూ కలిసినప్పుడు, అవి ఆలోచనల తరంగాలకు అపారమైన శక్తిని అందిస్తాయి. తద్వారా ఆ ఆలోచనలు వెంటనే ఉపచేతన మనస్సును చేరుకుంటాయి. అక్కడ అవి భౌతిక రూపాన్ని లేదా వాస్తవికతను సంతరించుకుంటాయి.

*****

అధ్యాయం 5

జ్ఞానశక్తి (జ్ఞానమే బలం)

అనాదికాలం నుండి ప్రజలు చెట్ల నుండి పండ్లు కింద పడటాన్ని చూస్తూనే ఉన్నారు. అయితే ఐజాక్ న్యూటన్ మాత్రమే 'ఎందుకు?' అనే ప్రశ్నను వేసి, గురుత్వాకర్షణ సిద్ధాంతాన్ని కనుగొనగలిగాడు. మర్రిచెట్టు వంటి భారీ వృక్షాలకు చిన్న చిన్న పండ్లు కాస్తే, గుమ్మడి వంటి తీగజాతి మొక్కలకు పెద్ద పెద్ద కాయలు ఎందుకు కాస్తాయని చాలామంది ఆశ్చర్యపోతుంటారు. అయితే ఆ చెట్ల కింద కూర్చున్నవారు, ఒక పెద్ద కాయ తమ తలపై పడితే ఏమవుతుందో ఊహించగలరు. భగవంతుని సృష్టిలోని అద్భుతమైన తర్కాన్ని చూసి ఆశ్చర్యపోతారు.

నిప్పును ఎప్పుడూ చూడని, దాని గురించి వినని వ్యక్తిని అజ్ఞాని అని చెప్పవచ్చు. నిప్పును ఎప్పుడూ చూడకపోయినా, దాని లక్షణాలను అధ్యయనం చేసిన వ్యక్తికి జ్ఞానం ఉన్నట్లే. నిప్పును ఎలా పుట్టించాలో, దానిని ఎలా ఉపయోగించుకోవాలో తెలిసిన వ్యక్తికి వివేకం ఉన్నట్లే.

'విద్య' (Education) అనే పదం లాటిన్ భాషలోని 'ఎడ్యుకో' (Educo) అనే పదం నుండి వచ్చింది. దాని అర్థం 'అంతర్గతంగా అభివృద్ధి చెందడం' లేదా 'లోపల ఉన్న సామర్థ్యాన్ని వెలికి తీయడం'. విద్య యొక్క అసలైన ఉద్దేశం ఒక వ్యక్తికి తనలోని లోపాలను తెలియజేయడం, వాటిని ఎలా సరిదిద్దుకోవాలో నేర్పించడం, తనలోని ఉత్తమ సామర్థ్యాలను వెలికి తీయడం. ఈ అవగాహన లేకపోవడమే అనేకమంది విద్యార్థులు డిగ్రీలు, ర్యాంకులు సంపాదించినప్పటికీ జీవితంలో ఇబ్బందులు పడటానికి కారణం. ఎలక్ట్రికల్ ఇంజినీరింగ్ లో బంగారు పతకం సాధించిన విద్యార్థులు సైతం ఫ్యూజ్ పోయినప్పుడు దాన్ని సరిచేయడంలో ఇతరులకు సహాయపడలేకపోవడం ఆశ్చర్య కరం. పీహెచ్‌డీ సంపాదించడానికి ఎంతో సమయం, ధనం వెచ్చించిన వ్యక్తి, చివరికి ఎలాంటి ప్రత్యేక నైపుణ్యాలు అవసరం లేని ఉద్యోగాల కోసం పోటీపడాల్సి రావడం విచారకరం.

దురదృష్టవశాత్తూ, మెకాలే రూపొందించిన బ్రిటిష్ విద్యావిధానాన్నే మనం ఇప్పటికీ అనుసరిస్తున్నాం. ఆ విద్యావిధానం యొక్క లక్ష్యం, నియమాలను కంఠస్థం చేసుకుని, హృదయాన్ని, బుద్ధిని ఉపయోగించకుండా యాంత్రికంగా పనిచేసే గుమాస్తాలను తయారు చేయడం. అంతేకాకుండా, బ్రిటిష్ జీవన విధానమే గొప్పదనే భావనను పెంపొందించి, భారతీయులు తమ సొంత వారసత్వాన్ని, సంస్కృతిని చూసి సిగ్గుపడేలా చేయడం కూడా దాని ఉద్దేశాలలో ఒకటి. మన విద్యావిధానం ఇప్పటికీ పరీక్షల దృష్టితో పాఠాలను కంఠస్థం చేయించడం, పరీక్షలు పూర్తయిన వెంటనే వాటిని మర్చిపోయేలా చేయడానికే పరిమితమైంది. కొత్త ఆవిష్కరణలకు అవసరమైన సృజనాత్మకతను, సమస్యలను పరిష్కరించడానికి అవసరమైన విశ్లేషణాత్మక ఆలోచనా విధానాన్ని ప్రోత్సహించడం లేదు.

మనం విజయవంతమైన వ్యాపారవేత్త కావాలనుకుంటే, ఇతరుల సమస్యలను ఎలా పరిష్కరించాలో లేదా వారికి విలువైన సేవలను, వస్తువులను ఎలా అందించాలో తెలుసుకోవాలి. జ్ఞానాన్ని ఆచరణాత్మక పరిస్థితులలో ఎలా ఉపయోగించాలో వివేకం మనకు తెలియజేస్తుంది.

గాంధీజీ లండన్‌లో న్యాయశాస్త్ర విద్యార్థిగా ఉన్నప్పుడూ, బొంబాయిలో కేసులు లేని న్యాయవాదిగా ఉన్నప్పుడూ, న్యాయవాద వృత్తిలోని సంక్లిష్టమైన అంశాల గురించి పెద్దగా జ్ఞానం సంపాదించలేదు. అంతేకాకుండా, సంక్లిష్టమైన న్యాయవివాదాలలో అవసరమయ్యే లెక్కల నిర్వహణ, వ్యాపార ఖాతాల రహస్యాల గురించి కూడా ఆయనకు ఏమాత్రం అవగాహన లేదు. అందువల్ల ఆయన ఈ రెండింటినీ నేర్చుకోవాలని నిర్ణయించుకున్నారు. ఈ ప్రయత్నంలో ఆయన రెండు ముఖ్యమైన విషయాలను కనుగొన్నారు. మొదటిది, న్యాయవాదంలో నాలుగింట మూడు వంతులు వాస్తవాలే. రెండవది, న్యాయవివాదాలు ఇరుపక్షాలకూ నష్టదాయకమైనవి. అందువల్ల, ఒక న్యాయవాది యొక్క నిజమైన కర్తవ్యం వివాదంలో ఉన్న ఇరుపక్షాలను రాజీకి తీసుకురావడమే.

ఆయన ఇలా రాశారు:

"నా ఆనందానికి అవధులు లేకుండా పోయాయి. నేను న్యాయవాద వృత్తిలోని నిజమైన ఆచరణను నేర్చుకున్నాను. మానవ స్వభావంలోని మంచితనాన్ని గుర్తించడం, మనుషుల హృదయాలలోకి ప్రవేశించడం నేర్చుకున్నాను. విడిపోయిన పక్షాలను తిరిగి ఏకం చేయడమే ఒక న్యాయవాది యొక్క నిజమైన విధి అని నేను గ్రహించాను. ఈ పాఠం నా మనస్సులో చెరగని ముద్ర వేసింది. అందువల్ల, నేను ఇరవై సంవత్సరాల పాటు న్యాయవాదిగా పనిచేసిన కాలంలో, వందలాది కేసులను కోర్టు బయటే పరస్పర రాజీ ద్వారా పరిష్కరించడానికి నా సమయాన్ని ఎక్కువగా కేటాయించాను. దీనివల్ల నేను ఏమీ కోల్పోలేదు. కనీసం ధనాన్ని కూడా కాదు; ముఖ్యంగా నా ఆత్మను మాత్రం కోల్పోలేదు."

న్యాయశాస్త్రగ్రంథాలతో పాటు గాంధీజీ అనేక ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను కూడా అధ్యయనం చేశారు . అవి ఆయన ఆలోచనా విధానాన్ని మెరుగుపరచడానికి ఎంతగానో తోడ్పడ్డాయి. గాంధీజీ భారత స్వాతంత్ర్య పోరాటంలోకి ప్రవేశించడానికి ముందు కూడా అనేకమంది బ్రిటిష్ పాలనకు వ్యతిరేకంగా పోరాడుతున్నారు. అయితే, గాంధీజీ యొక్క వివేకమే ఆయనను ఇతరులందరి కంటే ప్రత్యేకంగా నిలబెట్టింది. బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యంలోని బలాలు, బలహీనతలతో పాటు తన ప్రజల బలాలు, బలహీనతలను కూడా ఆయన అర్థం చేసుకున్నారు.

గాంధీజీ రాజకీయ రంగంలోకి ప్రవేశించడానికి ముందు రాజకీయాలు ప్రధానంగా ఉన్నత వర్గాలకే పరిమితమై ఉండేవి. మధ్యతరగతి ప్రజలకు, సామాన్య ప్రజానీకానికి రాజకీయ ఉద్యమాలు పెద్దగా చేరువ కాలేదు. సామాన్య ప్రజల హృదయాలను గెలుచుకోవాలంటే, తాను కూడా వారిలాగే నిరాడంబరమైన జీవితాన్ని గడపాలని, వారికి అందుబాటులో ఉండాలని గాంధీజీ గ్రహించారు. అందుకే ఆయన వారిలాగే దుస్తులు ధరించారు , వారిలాగే మాట్లాడారు.

గాంధీజీ తనకు ఉన్న శాస్త్ర పరిజ్ఞానాన్ని, ఆధ్యాత్మిక వివేకాన్ని కూడా స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో సమర్థవంతంగా ఉపయోగించగలిగారు. భారతదేశం ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలకు మూలకారణం ధర్మ ఉల్లంఘన అని, దాని ఫలితమైన కర్మను భారతీయులందరూ సమష్టిగా అనుభవిస్తున్నారని ఆయన గ్రహించారు.

'ధర్మం', 'కర్మ' అనే రెండు పదాలను, వాటి మధ్య ఉన్న సంబంధాన్ని మనం అర్థం చేసుకుంటే, అనాదికాలం నుండి ఋషులు బోధిస్తున్న సనాతన ధర్మం (శాశ్వత సత్యం) యొక్క సారాంశాన్ని చాలావరకు గ్రహించగలం. అన్ని నియమాలలోకెల్లా శ్రేష్ఠమైనవి 'సత్యం వద (సత్యాన్ని పలుకు), 'ధర్మం చర' (ధర్మాన్ని ఆచరించు).

సాధారణంగా ధర్మం అంటే సరైన జీవన విధానం (నైతిక బాధ్యతలు, కర్తవ్యాలు, ప్రవర్తనా నియమావళి) అని ప్రజలు భావిస్తారు. అయితే ధర్మానికి అంతకంటే విస్తృతమైన అర్థం ఉంది.

సంస్కృతంలో ఒక నానుడి ఉంది: 'ధారయతే ఇతి ధర్మః'. ధర్మం అనే పదం 'ధృ' అనే సంస్కృత ధాతువు నుండి ఉద్భవించింది. దాని అర్థం 'ధరించడం, నిలబెట్టడం, పోషించడం'. ఈ సమస్త విశ్వాన్ని ధరించి, నిలబెట్టి, పోషించేది ధర్మమే.

స్థూలమైన అర్థంలో, ఒక వస్తువు తన స్వభావాన్ని కోల్పోకుండా అది అదే వస్తువుగా ఉండటానికి అవసరమైన సహజ లక్షణాన్ని దాని ధర్మం అంటారు.

ఉదాహరణకు, తేనె యొక్క ధర్మం తీయదనం. కాంతిని, వేడిని ప్రసరించడం అగ్ని మరియు సూర్యుని ధర్మం. అదేవిధంగా, మానవుని ధర్మం కల్మషం లేని మానవత్వం. సత్యం, ప్రేమ, దయ రూపంలో వ్యక్తమయ్యే ఈ మానవత్వం లోపించి, స్వార్థం, అసత్యం, ద్వేషం, మోసం ప్రబలినప్పుడు, ఆ వ్యక్తి తన ధర్మాన్ని ఉల్లంఘిస్తున్నాడని చెప్పవచ్చు. అదే అధర్మం, పాపం.

సూక్ష్మమైన స్థాయిలో ధర్మం అనేది విశ్వంలోని సమస్త వస్తువుల సహజ క్రమాన్ని , సమతుల్యతను, సామరస్యాన్ని కాపాడే సార్వత్రిక నియమం. ఈ నియమం వల్లనే జీవిత వ్యవహారాలు అస్తవ్యస్తం కాకుండా కొనసాగుతాయి.

ఈ భావనకు ఆధారం జీవులందరిలోనూ ఉన్న ఏకత్వం. విశ్వం యొక్క అత్యంత లోతైన స్థాయిలో విభజించలేని ఏకత్వం ఉందని, అందువల్ల సమస్త వస్తువులు పరస్పరం అనుసంధానమై ఉన్నాయని ఋషులు తమ ఆధ్యాత్మిక అన్వేషణలో గ్రహించారు.

ఉదాహరణకు, మన జీవనానికి అత్యవసరమైన ఆక్సిజన్ ను చెట్లు ఉత్పత్తి చేస్తాయి. అలాగే పొలాల నుండి మన పళ్లెంలోకి ఆహారం చేరడానికి లెక్కలేనంతమంది వ్యక్తులు శ్రమిస్తున్నారని మనకు తెలుసు. విశ్వంలోని ఈ ఏకత్వం ప్రకృతి మొత్తానికి ఒక ప్రాథమిక సమతుల్యతను ప్రసాదిస్తుంది. ఒకచోట కలిగే ఏ చిన్న మార్పు అయినా దాని ప్రభావాన్ని ప్రతిచోటా చూపిస్తుంది. ఒక చోట తేలికగా తాకిన బుడగ మొత్తం కంపించిన ట్లుగా, విశ్వంలో కూడా సమతుల్యత తిరిగి ఏర్పడే వరకు లేదా ఆ బుడగ పగిలిపోయే వరకు ప్రకంపనలు కొనసాగుతాయి.

ఒకసారి ఒక చిన్న బాలుడు తన తండ్రితో కలిసి గాలిపటం ఎగురవేస్తున్నాడు. ఆ గాలిపటం గాలిలో ఎలా నిలబడుతోందో అని అతనికి సందేహం వచ్చింది. అప్పుడు తండ్రి, "దానికి కారణం దారమే కదా!" అని సమాధానమిచ్చాడు.

అప్పుడు బాలుడు, "కానీ నాన్నా! ఈ దారం దానిని కిందకు లాగకపోతే, గాలిపటం ఇంకా పైకి, పైకి ఎగిరిపోయేది కదా!" అన్నాడు.

దానికి తండ్రి, "అయితే ఈ దారాన్ని తెంచినప్పుడు ఏమవుతుందో చూడు" అని చెప్పాడు. తండ్రి దారాన్ని తెంచగానే గాలిపటం నేలపై పడిపోయింది.

జీవితంలో కూడా ఇది నిజమే. ఈ విశ్వాన్ని కలిపి ఉంచే దారమే ధర్మం. ధర్మాన్ని పాటించడం కొన్నిసార్లు మన లక్ష్యాలను సాధించడానికి ఆటంకంగా లేదా మన వైఫల్యాలకు కారణంగా అనిపించవచ్చు. కానీ నిజానికి మన అభివృద్ధికి తోడ్పడేది ధర్మమే. మన ఉనికికి కూడా అదే పునాది.

ధర్మాలు అనేక రకాలుగా ఉంటాయి. ఉదాహరణకు:

- పుత్ర ధర్మం: వృద్ధులైన తల్లిదండ్రులను పోషించడం.
- వర్ణ ధర్మం: రాజు న్యాయంగా పాలించడం వంటి బాధ్యతలు.
- ఆశ్రమ ధర్మం: గృహస్థుడు సమాజాన్ని, ప్రపంచాన్ని పోషించడానికి తన వంతు కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించడం.
- వృత్తి ధర్మం: తాను చేపట్టిన వృత్తిలో లేదా విధిలో అత్యుత్తమ సేవను అందించడం.

రెండవ ప్రపంచ యుద్ధ సమయంలో, అడాల్ఫ్ హిట్లర్ మరియు అతని సైనికాధికారుల ఆదేశాల మేరకు నాజీ సైనికులు వేరే మతానికి చెందినవారనే కారణంతో సుమారు అరవై లక్షల మంది నిరాయుధులైన, నిరపరాధులైన యూదుల ప్రాణాలను బలిగొన్నారు.

యుద్ధం అనంతరం న్యూరెంబర్గ్ విచారణలలో పట్టుబడిన నాజీ సైనికులు తమ చర్యలను సమర్థించుకుంటూ, పై అధికారుల ఆదేశాలను పాటించడం తమ విధి అని, అందువల్ల ఆ హత్యలు నేరాలు కావని వాదించారు. అయితే, చట్టవిరుద్ధమైన ఆదేశాలను పాటించడం యుద్ధ నేరాల ఆరోపణల నుండి తప్పించు కోవడానికి సరైన సమర్థన కాదని న్యాయస్థానం స్పష్టం చేసింది.

సైనికుడి ధర్మం పౌరులను రక్షించడం, తమను తాము రక్షించుకోలేని వారి కోసం పోరాడటం.

నైతిక సంక్లిష్ట పరిస్థితులలో లేదా మంచి చెడుల మధ్య నిర్ణయం తీసుకోవాల్సిన సందర్భాలలో మనం 'పరస్పర నైతికత సూత్రం' (Ethic of Reciprocity) లేదా 'సువర్ణ నియమం' (Golden Rule)ను అనుసరించాలి. ప్రతి వ్యక్తికి న్యాయమైన, సముచితమైన గౌరవాన్ని పొందే హక్కు ఉంది. అదే విధమైన గౌరవాన్ని ఇతరులకు అందించాల్సిన బాధ్యత కూడా మనపై ఉంది. మనం ఇతరులు మనతో ఎలా ప్రవర్తించాలని కోరుకుంటామో, మనమూ వారితో అలాగే ప్రవర్తించాలి.

ఈ ప్రపంచంలో ఏదీ యాదృచ్ఛికంగా లేదా కారణం లేకుండా జరగదు. ఈ విశ్వం అస్తవ్యస్తతపై కాకుండా క్రమబద్ధమైన నియమాలపై ఆధారపడి ఉంది. ప్రతిదీ నిర్దిష్టమైన సూత్రాల ప్రకారం ఏర్పాటుచేయబడింది. ఏదీ యాదృచ్ఛికంగా జరగదు. ఈ విషయాన్ని మర్చిపోయిన ప్రజలు, ఎలాంటి ప్రయత్నం లేకుండానే ఫలితాలు తమ చేతుల్లోకి వచ్చి పడాలని ఆశిస్తారు.

వర్షం, మంచు ఆకాశం నుండి కురుస్తాయి. కానీ మేఘాలు, నీటి ఆవిరి ఘనీభవించడం వంటి ప్రక్రియలు లేకుండా అవి కురవవు. వర్షం, మంచు అనేవి గతంలో జరిగిన కారణాల (మేఘాలు, వర్షపాతం ఏర్పడే ప్రక్రియలు) పరిపక్వ ఫలి తాలు. ఫలితాలు కూడా అంతే. వాటి వెనుక కూడా ఒక పూర్వ చరిత్ర ఉంటుంది.

ఒక తల్లి తన పిల్లల కోసం ఒక తీపి పదార్థాన్ని తయారు చేయాలనుకుంటే, దానికి సరైన వంటకం, సరైన విధానం అవసరం. తగిన పదార్థాలను కలపకుండా, సరైన ఉష్ణోగ్రత వద్ద ఉడికించకుండా రుచికరమైన తీపి పదార్థం తయారవుతుందని ఆమె ఆశించలేరు.

ఆ తీపి పదార్థాన్ని ఆమె స్వయంగా సృష్టించలేదు; ప్రకృతిలోని పదార్థాలే దానికి మూలం. ఆమె చేయవలసిందల్లా సంబంధిత పదార్థాలను ఒకచోట చేర్చి, తగిన ప్రక్రియలను ప్రారంభించడం. ఆ కారణాలే చివరికి ఆమె కోరుకున్న రుచికరమైన ఫలితాన్ని అందిస్తాయి.

అర్థవంతమైన జీవితాన్ని నిర్మించుకోవడంలో కూడా ఇదే సూత్రం వర్తిస్తుంది. కొన్ని సూత్రాలను, కారణాలను అనుసరించినప్పుడు కొన్ని ఫలితాలు ఏర్పడతాయి. అయితే కారణం లేకుండా ఫలితం ఎప్పటికీ కలగదు. ఇదే కారణం-ఫలిత నియమం, అంటే 'కర్మ సిద్ధాంతం'. సరైన పదార్థాలు లేకుండా రుచికరమైన తీపి పదార్థాన్ని ఆశించడం ఎంత అసంబద్ధమో, కారణాలు లేకుండా ఫలితాలను ఆశించడం కూడా అంతే అసంబద్ధం.

మనం నిప్పులో చేతులు పెడితే చేతులు కాలిపోతాయి. అయితే అది 'విధి' వల్లనో, 'భగవంతుని' వల్లనో జరగదు. మనం ప్రారంభించిన కారణానికి అనివార్యంగా, సహజంగా కలిగే ఫలితమే చేతులు కాలిపోవడం. అదేవిధంగా, చింతపండు విత్తనాలు నాటి ఆపిల్ పండ్లు కాసే చెట్లను ఆశించలేము. మనం ఏది విత్తుతామో దానినే కోస్తాము.

సంస్కృతంలో 'కర్మ' అనే పదానికి అక్షరార్థం 'చర్య' లేదా 'పని'. ఇది కారణం-ఫలితం, చర్య-ప్రతిచర్య, క్రమం-పర్యవసానం అనే నియమాన్ని సూచిస్తుంది. దీనిని 'బాధ్యతా నియమం' అని కూడా పిలవవచ్చు.

మన ప్రతి చర్య, ప్రతి మాట, చివరకు ప్రతి ఆలోచన ద్వారా కూడా మనం నిరంతరం కొన్ని కారణాలను సృష్టిస్తూనే ఉంటాం. మనం ప్రారంభించిన ప్రతి కారణానికి అనుగుణంగా ఒక సంబంధిత ఫలితం తిరిగి మనకు వస్తుంది. ఈ విధంగానే విశ్వం తన సమతుల్యతను కాపాడుకుంటుంది.

కారణం-ఫలిత నియమం లేదా కర్మ సిద్ధాంతం యొక్క ఉద్దేశం వ్యక్తి ధర్మానుసారంగా జీవించేలా చేయడం. ఇతరుల ప్రయోజనాలను దెబ్బతీసి స్వార్థ ప్రయోజనాలను పొందడం కాకుండా, సమస్త విశ్వ సంక్షేమానికి తన వంతు సహకారాన్ని అందించడం దీని లక్ష్యం.

కర్మ మరియు పునర్జన్మ ఒకదానితో మరొకటి సంబంధం కలిగి ఉన్నాయి. ఈ రెండింటినీ విడదీయలేము. ఒకే జీవితకాలంలో మనం సృష్టించిన ప్రతి కారణం యొక్క పూర్తి ఫలితాలను అనుభవించడానికి మనకు ఉన్న జీవితం సరిపోకపోవచ్చు.

అలాగే, మన ప్రస్తుత జీవితంలోని కొన్ని పరిస్థితులకు, అంశాలకు మూలాలు ఈ జన్మలో కాకుండా గత జన్మలలో ఉండవచ్చని కూడా స్పష్టమవుతుంది. మనం శారీరకంగా జన్మించడం కూడా ఒక కర్మ ఫలితమే. ఎందుకంటే మనం జన్మించడానికి ప్రధాన కారణాలలో ఒకటి గత కర్మల ఫలితాలను అనుభవించడం.

కొంతమంది అందం, సంపద, ఆరోగ్యం, తెలివితేటలతో ధనిక దేశాలలో జన్మిస్తారు. మరికొందరు అందవిహీనత, పేదరికం, అనారోగ్యం వంటి వాటితో లేదా కరువు కాటకాలు, అంతర్యుద్ధాలతో బాధపడుతున్న దేశాలలో జన్మిస్తారు.

తన సృష్టిలో ఇంతటి అసమానతలను కల్పించిన భగవంతుడు సమవర్తి అని మనం ఎలా చెప్పగలం? అందువల్ల, మనుషులు తమ మంచి, చెడు కర్మలను అనుభవించి, వాటి నుండి విముక్తి పొందడానికి తగిన పరిస్థితులలో, పరిసరాలలో మళ్లీమళ్లీ జన్మిస్తారని తార్కికంగా భావించవచ్చు.

ఈ దృష్టిలో జీవితం ఒక పాఠశాల వంటిది. ఒక వ్యక్తి కర్మ ద్వారా నేర్చుకోవలసిన పాఠాలను నేర్చుకుని ఉన్నత స్థాయికి చేరుకోవచ్చు. లేదా వాటిని పట్టించుకోకుండా వెనుకబడిపోవచ్చు. అయితే, కర్మ ఋణం మిగిలి ఉన్నంతకాలం, వాటి ఫలితాలను అనుభవించడానికి ఆ వ్యక్తి మళ్లీమళ్లీ జన్మించవలసి ఉంటుంది.

ప్రతి ఫలితానికి ఒక కారణం ఉండాలి. అలాగే ప్రతి కారణానికి ఒక ఫలితం ఉంటుంది. ఉదాహరణకు , ఒక వ్యక్తి నేరం చేస్తే, అది అతని అజ్ఞానం యొక్క ఫలితం కావచ్చు. అదే నేరం ఆతనికి శిక్ష అనుభవించడానికి కారణమవుతుంది.

కర్మలో మూడు విభాగాలు ఉన్నాయి:

1. సంచిత కర్మ: గత జన్మల నుండి మనం సంపాదించుకున్న, ఇంకా అనుభవించని లేదా పరిష్కరించుకోని సమస్త కర్మల సమాహారమే సంచిత కర్మ. దీనిని మన కర్మల ఖాతా లేదా నిల్వగా భావించవచ్చు.

2. ప్రారబ్ధ కర్మ: సంచిత కర్మలోని ఒక నిర్దిష్టమైన భాగం పరిపక్వమై, ప్రస్తుత జన్మలో అనుభవించవలసిన ఫలితాలుగా మారుతుంది. దానినే ప్రారబ్ధ కర్మ అంటారు. ఆ కర్మ ఫలితాలను సక్రమంగా అనుభవించి అధిగమించినప్పుడు , ఆ భాగం కర్మ ఖాతా నుండి తొలగిపోతుంది.

3. ఆగామి కర్మ: దీనినే క్రియమాన లేదా వర్తమాన కర్మ అని కూడా అంటారు. ప్రస్తుత జన్మలో మనం చేసే ఆలోచనలు, చర్యల ద్వారా సృష్టించుకునే కర్మలే ఆగామి కర్మ. ఇవి మన సంచిత కర్మకు జతచేయబడి, భవిష్యత్తు జన్మలలో ప్రారబ్ధ కర్మగా ఫలితాలను ఇస్తాయి.

అయితే, వర్తమానంలో మంచి లేదా చెడు పనులను ఎంచుకునే స్వేచ్ఛ మనకు ఉంది. మన ప్రస్తుత నిర్ణయాలు, చర్యలే భవిష్యత్తులోని ఆగామి కర్మను నిర్ణయిస్తాయి. గత కర్మలను మార్చలేము. కానీ వర్తమాన కర్మలను ఎంచుకోవచ్చు, తద్వారా మంచి భవిష్యత్తును నిర్మించుకోవచ్చు.

ఈ విధంగా స్వేచ్ఛా సంకల్పం మనకు చెడు కర్మలను విడిచిపెట్టి, మంచి కర్మలను ఆచరించే అవకాశాన్ని కల్పిస్తుంది. తద్వారా పునర్జన్మ చక్రం నుండి విముక్తి పొంది మోక్షాన్ని సాధించవచ్చు. మన కోరికలు ధర్మబద్ధంగా ఉండాలని, ఇతరుల సంక్షేమానికి హాని కలిగించకూడదని ముందే చెప్పుకున్నాం. ఎందుకంటే అధర్మం తాత్కాలికంగా విజయం సాధించినట్లు కనిపించినా, అంతిమంగా ధర్మమే విజయం సాధిస్తుంది.

భారత జాతీయ గీతం కూడా ఈ పరమసత్యాన్ని 'భారత భాగ్య విధాత' అని కీర్తిస్తూ, వందనం చేస్తుంది. భారతదేశ విధిని నిర్ణయించే పరమశక్తిని స్తుతిస్తుంది.

వ్యక్తిగత కర్మలతో పాటు కుటుంబ కర్మ, జాతీయ కర్మ వంటివి కూడా ఉంటాయి. కులవివక్ష ద్వారా భారతదేశం కూడబెట్టుకున్న సంచిత కర్మలో ఒక భాగం కారణంగానే గాంధీజీ రైలు నుండి బయటకు నెట్టివేయబడ్డారని మనం భావించవచ్చు. అదే సంఘటనకు ఆయన ఎలా స్పందించారనే విషయంలో ఆయన స్వేచ్ఛా సంకల్పం, ఆగామి కర్మలు కీలక పాత్ర పోషించాయి.

కర్మ సిద్ధాంతం మానవ జీవితంలోని ఒడిదుడుకులను తార్కికంగా వివరించగలిగినప్పటికీ, అది అనేక అపార్థాలకు కూడా దారితీసింది. అణగారిన వర్గాల ప్రజలు తమ చెడు కర్మల ఫలితాలను అనుభవించక తప్పదని, మనం వారి బాధలలో జోక్యం చేసుకోకూడదని కొంతమంది వాదించవచ్చు. కానీ అలా ఆలోచించడం అంటే ప్రేమ, కరుణ, దయ వంటి మనలోని ఉత్తమ మానవీయ లక్షణాలను అణచివేయడమే.

ఇతరుల బాధల పట్ల నిర్లిప్తంగా ఉండటానికి బదులుగా, అవసరంలో ఉన్నవారికి సహాయం చేయడానికి ముందుకు వస్తే, ఆ సేవ ద్వారా మనం మంచి కర్మలను సంపాదించుకోవచ్చు. తద్వారా గతంలోని చెడు కర్మల ప్రభావాన్ని కూడా తగ్గించుకోవచ్చు.

మహాభారతం ఇలా బోధిస్తుంది: "అహింసా పరమో ధర్మః, ధర్మ హింసా తథైవ చ"

అహింసే అత్యున్నత ధర్మం. సమస్త జీవుల పట్ల సార్వత్రిక ప్రేమను కలిగి ఉండటమే అహింస యొక్క నిజమైన స్వరూపం. అయితే ధర్మాన్ని స్థాపించడానికి, ధర్మాన్ని రక్షించడానికి అవసరమైన సందర్భాలలో మాత్రమే హింస సమర్థించబడుతుంది.

ఆలోచనలో, మాటలో, చేతల్లో జరిగే ప్రతి రకమైన అన్యాయమైన హింస ధర్మ ఉల్లంఘనే. ఎందుకంటే ఋషులు తమ ధ్యానంలో విశ్వమంతా ఏకత్వంతో నిండి ఉందని గ్రహించారు. అంటరానితనం కూడా తోటి మానవుల పట్ల చూపే ఒక రకమైన హింసే.

భారతదేశ చరిత్రలో మధ్యయుగాల నాటికి జన్మ ఆధారిత కులవ్యవస్థ, అంటరానితనం బలంగా స్థిరపడ్డాయి. ఉపనిషత్తులు, ఇతర పవిత్ర గ్రంథాలు ప్రతి మానవుడిలోనూ బ్రహ్మతత్త్వం ఉందని బోధించినప్పటికీ , ఆచరణలో మాత్రం కులాల ఆధారంగా కఠినమైన సామాజిక అంతరాలు ఏర్పడ్డాయి. ఒక కులం నుండి మరొక ఉన్నత కులానికి ఎదిగే అవకాశం కూడా లేకుండా పోయింది.

ఆచార్యులు, పాలకులు, వ్యాపారులు మొదలైనవారు తమలో తగిన అర్హతలు లేకపోయినా , కేవలం తాము పుట్టిన కులం కారణంగా ఉన్నత స్థానాలను ఆక్రమించడం ప్రారంభించారు. క్రమంగా దేశం ఆధ్యాత్మికంగా , భౌతికంగా, ఆర్థికంగా విచ్ఛిన్నమైంది. విదేశీ ఆక్రమణదారులను ఎదుర్కొనే శక్తిని కోల్పోయి, బానిసత్వానికి, దోపిడీకి గురైంది.

అంటరానితనాన్ని నిర్మూలించకుండా స్వాతంత్ర్యానికి ఎలాంటి అర్థం ఉండదని గాంధీజీ విశ్వసించారు. అందుకే ప్రజలు ధర్మానుసారంగా జీవించేలా మార్గనిర్దేశం చేశారు. భారతీయులే సమాజంలోని వెనుకబడిన వర్గాలకు సమాన హక్కులు కల్పించకపోతే, బ్రిటిష్ వారి నుండి సమాన హక్కులను కోరే నైతిక హక్కు వారికి లేదని ఆయన భావించారు.

అణగారిన వర్గాల ప్రజలకు దేవాలయాలు, పాఠశాలలు, గ్రామాలలో ప్రవేశం కల్పించాలని, వారిని ఇతరులతో సమానంగా చూడాలని ఆయన విజ్ఞప్తి చేశారు. గ్రామాల్లోని బావుల నుండి మంచినీరు తీసుకునే హక్కు కల్పించాలని, ఉన్నత కులాలుగా చెప్పుకునే వారితో కలిసి భోజనం చేసే అవకాశం ఇవ్వాలని కోరారు. అంటరానితనం సమాజం నుండి నిర్మూలించవలసిన ఒక మహాపాపమని ఆయన ప్రకటించారు. కులం, మతం, భాష మొదలైన భేదాలను పక్కనపెట్టి, ప్రజలందరినీ ఒకే వేదికపైకి తీసుకురావడానికి ఆయన ఎంతో కృషి చేశారు.

బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యానికి ఆర్థికంగా, రాజకీయంగా బలం చేకూర్చిన కారణాలను కూడా గాంధీజీ అర్థం చేసుకున్నారు. బ్రిటన్‌లో తయారైన వస్తువులను బహిష్కరించడం ద్వారా, బ్రిటిష్ పరిపాలనకు భారతీయులు సహకరించకుండా ఉండటం ద్వారా ఆ సామ్రాజ్యాన్ని బలహీనపరచాలని ఆయన తన పోరాటాలను రూపొందించారు.

జ్ఞానాన్ని క్రమబద్ధీకరించి, ఆచరణాత్మక కార్యాచరణ ప్రణాళికల ద్వారా ఒక నిర్దిష్ట లక్ష్యం దిశగా తెలివిగా మళ్లించనంతవరకు, ఆ జ్ఞానం సమర్థవంతంగా పనిచేయదు.

ఈ అవగాహన లేకపోవడం వల్లనే లక్షలాది మంది 'జ్ఞానమే శక్తి' అని నమ్ముతూ డిగ్రీలు సంపాదించినప్పటికీ, జీవితంలో ఎలా విజయం సాధించాలో తెలియక అయోమయంలో ఉంటున్నారు.

నిజమైన శక్తి కేవలం జ్ఞానాన్ని 'సంపాదించడంలో' లేదు. దానిని సరైన విధంగా 'ఆచరణలో పెట్టడంలో' ఉంది.

ఒక విద్యావంతుడు అంటే అపారమైన జ్ఞానాన్ని కలిగి ఉన్న వ్యక్తి మాత్రమే కాదు. ఆ జ్ఞానమంతా అతని సొంత మనస్సులోనే ఉండాలని కూడా అవసరం లేదు. అవసరమైతే ఇతరుల సహకారంతోనైనా తన లక్ష్యాలను ఎలా సాధించాలో తెలిసిన వివేకం కలిగిన వ్యక్తే నిజమైన విద్యావంతుడు.

అవసరమైన జ్ఞానాన్ని అందించే విద్యను పొందకపోయినా, ఏదైనా సాధించాలనే ఆశయం కలిగిన వ్యక్తి కి పై పేరా ఆశను, ప్రోత్సాహాన్ని అందించాలి.

తగిన విద్యార్హతలు లేవనే కారణంతో కొంతమంది తమ జీవితమంతా ఆత్మన్యూనతా భావంతో బాధపడుతుంటారు. కానీ అలా బాధపడవలసిన అవసరం లేదు. తన లక్ష్యాలను సాధించడానికి అవసరమైన జ్ఞానాన్ని కలిగిన వ్యక్తుల బృందాన్ని సమీకరించి, వారిని సమర్థవంతంగా నడిపించగలిగే వ్యక్తి కూడా ఆ బృందంలోని ఇతరుల మాదిరిగానే విద్యావంతుడే. దీనినే మనం గతంలో చర్చించిన 'కాస్మిక్ మైండ్' బృందంగా భావించవచ్చు.

మీ విద్య పరిమితంగా ఉందనే కారణంతో మీరు ఆత్మన్యూనతకు గురవుతుంటే, ఈ విషయాన్ని గుర్తుంచుకోండి.

మొదటగా, మీకు ఎలాంటి జ్ఞానం అవసరమో, దానిని ఏ ప్రయోజనం కోసం ఉపయోగించాలనుకుంటున్నారో నిర్ణయించుకోండి. చాలా వరకు మీ జీవితంలోని ప్రధాన ఉద్దేశం, లక్ష్యమే మీకు ఎలాంటి జ్ఞానం అవసరమో నిర్ణయిస్తాయి.

ఈ విషయం స్పష్టమైన తర్వాత, నమ్మదగిన జ్ఞాన వనరుల గురించి ఖచ్చితమైన సమాచారాన్ని సే కరించాలి. వాటిలో ముఖ్యమైనవి:

(ఎ) స్వీయ అనుభవం మరియు విద్య: మన స్వంత అనుభవాలు, మనం పొందిన విద్య.

(బి) సమీకరించబడిన సమాచారం: పుస్తకాలు, ఇంటర్నెట్ ద్వారా లభించే సమాచారం. అనేక శతాబ్దాలుగా మానవ నాగరికత సేకరించిన జ్ఞాన సంపద ఇందులో లభిస్తుంది.

(సి) ఇతరుల సహకారం ద్వారా లభించే జ్ఞానం, అనుభవం: 'విశ్వ మానసం (కాస్మిక్ మైండ్)' బృందం ద్వారా పొందే జ్ఞానం. ఈ అంశాన్ని తరువాతి అధ్యాయంలో వివరంగా తెలుసుకుందాము.

జ్ఞానాన్ని సంపాదించిన తర్వాత, దానిని ఒక నిర్దిష్టమైన లక్ష్యం కోసం క్రమబద్ధీకరించి , ఆచరణాత్మక ప్రణాళికల ద్వారా ఉపయోగించాలి. ఒక ఉన్నతమైన లక్ష్యాన్ని సాధించడానికి ఉపయోగించినప్పుడే జ్ఞానానికి నిజమైన విలువ ఉంటుంది.

జ్ఞానం తనంతట తానుగా ఆచరణలోకి రాదు. దానిని ఆచరణలో పెట్టవలసిన బాధ్యత మనదే. ఒక సజీవమైన లక్ష్యంతో ఆలోచనకు శక్తిని అందించడమే జ్ఞానాన్ని ఆచరణలో పెట్టడం.

చాలామంది లక్ష్యం లేకుండా చేసే ప్రయత్నాలలో తమ సమయాన్ని, ఆలోచనలను వృథా చేస్తుంటారు. వాటిని ఒక ప్రత్యేకమైన లక్ష్యం వైపు సక్రమంగా మళ్లిస్తే అద్భుతమైన ఫలితాలను సాధించవచ్చు. ఇలా చేయడానికి మనస్సును ఒక నిర్దిష్టమైన ఆలోచనపై కేంద్రీకరించి, ఇతర ఆలోచనలన్నింటినీ పక్కనపెట్టి, ఆదే ఆలోచనపై నిలిపి ఉంచడం అవసరం.

అన్ని రంగాలలోనూ విజయవంతమైన వ్యక్తులు తమ ప్రధాన లక్ష్యం, వ్యాపారం లేదా వృత్తికి సంబంధించిన జ్ఞానాన్ని నిరంతరం సంపాదిస్తూనే ఉంటారు.

విజయం సాధించని వ్యక్తులు సాధారణంగా చేసే పొరపాటు ఏమిటంటే, పాఠశాల లేదా కళాశాల విద్య పూర్తయిన వెంటనే జ్ఞానాన్ని సంపాదించే కాలం ముగిసిపోయిందని భావించడం.

వాస్తవానికి, పాఠశాల విద్య అనేది జ్ఞానాన్ని ఎలా సంపాదించాలో నేర్పించే మార్గాన్ని మాత్రమే చూపిస్తుంది. విద్యాభ్యాసం పూర్తయిందనే కారణంతో చదవడం, నేర్చుకోవడం మానేసిన వ్యక్తి, తాను ఏ వృత్తిలో ఉన్నా, ఏ రంగంలో పనిచేస్తున్నా, జీవితాంతం సాధారణ స్థాయికే పరిమితమవుతాడు. విజయానికి మార్గం నిరంతర జ్ఞాన సముపార్జన మరియు దానిని సరైన విధంగా ఆచరణలో పెట్టడమే.

గతంలో జరిగిన విషయాల గురించి ఆందోళన చెందుతూ, మనం గతంలోనే జీవించకూడదు. జరిగిన సంఘటనలను మనం తిరిగి మార్చలేము. గతం నుండి పాఠాలు నేర్చుకుని, మన గత చర్యల ఫలితాలను అంగీకరించడానికి సిద్ధంగా ఉండాలి.

అలాగే భవిష్యత్తులో ఏమి జరుగుతుందోనని ఆందోళన చెందుతూ, భవిష్యత్తులో కూడా జీవించకూడదు. మంచి విషయాలు జరగబోతున్నట్లయితే, అవి మనకు ఆనందకరమైన ఆశ్చర్యాలుగా ఎదురవుతాయి. చెడు విషయాలు జరగబోతున్నట్లయితే, అవి నిజంగా జరగకముందే వాటి గురించి ఆలోచిస్తూ వర్తమానంలోనే మనం ఎంతో బాధపడతాం.

మన గత కర్మలు ప్రారబ్ధ కర్మ రూపంలో మన వర్తమాన జీవితాన్ని నిర్ణయిస్తాయి. అదే విధంగా మన ప్రస్తుత కర్మలు మన భవిష్యత్తును నిర్ణయిస్తాయి.

మన వర్తమానాన్ని మెరుగుపరుచుకుంటే, మన భవిష్యత్తును మరింత మెరుగ్గా నిర్మించుకోవచ్చు. ఈ విధంగా మన భవిష్యత్తుకు మనమే రూపకర్తలం.

*****

అధ్యాయం 6

క్రియాశక్తి (కోరికను కార్యరూపంలోకి మార్చే శక్తి)

మానవుడు తాను ఊహించగలిగే దేనినైనా సృష్టించగలడు లేదా సాధించగలడు. ఊహాశక్తి అనేది మనిషి తన ప్రణాళికలన్నింటినీ రూపొందించుకునే మనస్సు అనే కార్యశాల. 'కోరిక' అనే భావోద్వేగానికి ఊహాశక్తి సహాయంతో రూపం లభించి అది వాస్తవంగా మారుతుంది.

జ్ఞానం కంటే ఊహాశక్తి ఎంతో శక్తివంతమైనది. ఎందుకంటే జ్ఞానం అనేది మనకు ప్రస్తుతం తెలిసిన, అర్థమైన విషయాలకే పరిమితమవుతుంది. కానీ ఊహాశక్తి మొత్తం ప్రపంచాన్ని, భవిష్యత్తులో తెలుసుకోబోయే, అర్థం చేసుకోబోయే సమస్త విషయాలను తన పరిధిలోకి తీసుకుంటుంది.

ఊహాశక్తి అనేది మనస్సుకు సంబంధించిన ఒక అద్భుతమైన రం గం. ప్రస్తుతం ఇంకా ఉనికిలోకి రాని, కానీ భవిష్యత్తులో ఉనికిలోకి వచ్చే అవకాశం ఉన్న విషయాలను మనం మనస్సులో మాడగలిగే శక్తి ఇది. సాధారణంగా రచయితలు , కళాకారులు, సంగీతకారులు గొప్ప ఊహాశక్తిని కలిగి ఉంటారు. ఒక రచయిత తన మనస్సులో కథాంశాలను, పాత్రలను, ప్రదేశాలను, సంఘటనలను సృష్టించుకోవాలి. ఒక సంగీతకారుడు గొప్ప సంగీతాన్ని సృష్టించాలంటే అనేక సంగీత వాయిద్యాల మధ్య సమన్వయాన్ని తన మనస్సులోనే వినగలగాలి.

ఊహాశక్తిని పగటి కలలతో లేదా ఊహాలోకంలో విహరించడంతో గందరగోళం చేయకూడదు. చాలామంది వీటిలో మునిగిపోవడానికి ఇష్టపడతారు. పగటి కలలు కనడం అనేది కాలాన్ని వృథా చేయడమే. కానీ ఊహాశక్తి అనేది నిర్మాణాత్మక ఆలోచనకు, ఆ ఆలోచనను కార్యరూపంలోకి తీసుకువచ్చే చర్యకు సంబంధించినది.

తన ఊహాశక్తి సహాయంతో మానవుడు ప్రకృతిలోని శక్తులను కనుగొని, వాటిని తనకు అనుకూలంగా వినియోగించుకుంటున్నాడు. భూమి, నీరు, గాలి వంటి ప్రకృతి శక్తులపై మానవుడు ఎంతటి ఆధిపత్యాన్ని సాధించాడంటే, పరుగెత్తడం, ఈదడం, ఎగరడం వంటి విషయాల్లో జంతువులు, చేపలు, పక్షులు అతనికి సాటిరావు. చక్రం, వాహనాలు, టెలిఫోన్లు, ఇంటర్నెట్ వంటి ఆవిష్కరణలు ప్రపంచాన్ని పూర్తిగా మార్చివేసిన ఆలోచనలు, ఊహాశక్తి కి నిదర్శనాలు.

ఊహాశక్తి రెండు రూపాల్లో పనిచేస్తుంది. అవి:

1. సంశ్లేషణాత్మక ఊహాశక్తి (Synthetic Imagination):

ఈ శక్తి ద్వారా పాత భావనలు, ఆలోచనలు లేదా ప్రణాళికలను కొత్త కలయికలుగా మార్చవచ్చు. ఈ శక్తి పూర్తిగా కొత్తదాన్ని సృష్టించదు. మన అనుభవం, విద్య, పరిశీలన ద్వారా సమకూరిన సమాచారాన్ని ఉపయోగించి కొత్త కలయికలను రూపొందిస్తుంది. సామాన్య ప్రజలు ఎక్కువగా ఉపయోగించేది ఈ ఊహాశక్తి నే.

2. సృజనాత్మక ఊహాశక్తి (Creative Imagination):

సృజనాత్మక ఊహాశక్తి అనేది జీవితకాలమంతా చాలామంది ఉపయోగించని ఒక ప్రత్యేకమైన శక్తి. ఉపయోగించినప్పటికీ, అది చాలాసార్లు యాదృచ్ఛికంగానే జరుగుతుంది. గొప్ప నాయకులు, రచయితలు, సంగీతకారులు, కవులు తమలో నుంచి వినిపించే 'నిశ్శబ్దమైన అంతరంగ స్వరాన్ని' అనుసరించే అలవాటును పెంపొందించుకోవడం వల్లనే గొప్పవారవుతారు. ఈ అంతరంగ స్వరం సృజనాత్మక ఊహాశక్తి ద్వారా వ్యక్తమవుతుంది.

మనస్సులోకి ఆకస్మాత్తుగా కొత్త ఆలోచనలు లేదా సమాధానాలు వచ్చినప్పుడు, అవి క్రింది ఒకటి లేదా అంతకంటే ఎక్కువ మూలాల నుంచి ఉద్భవిస్తాయి:

1. వ్యక్తి యొక్క ఉపచేతన మనస్సు: ఐదు ఇంద్రియాల ద్వారా మెదడుకు చేరిన ప్రతి అనుభూతి, ప్రతి ఆలోచనా ప్రేరణ ఉపచేతన మనస్సులో నిక్షిప్తమై ఉంటుంది.

2. ఇతర వ్యక్తుల మనస్సు: మరొక వ్యక్తి తన చేతన ఆలోచనల ద్వారా లేదా ఉపచేతన మనస్సు నుంచి విడుదల చేసిన ఆలోచన, భావన లేదా సంకల్పం మనకు చేరవచ్చు.

3. ప్రేరణలు: అంతరంగం నుంచి ఆకస్మాత్తుగా కలిగే స్ఫురణలు.

ఉదాహరణకు, బెంజీన్ అనేది ముడి చమురులో సహజంగా లభించే ఒక రసాయన పదార్థం. బెంజీన్ యొక్క అనుభావిక సూత్రం చాలాకాలంగా తెలిసినప్పటికీ, దాని సంక్లిష్టమైన బహుళ అసంతృప్త నిర్మాణాన్ని వివరించడం కష్టంగా ఉండేది. ప్రతి కార్బన్ పరమాణువుకు ఒక హైడ్రోజన్ పరమాణువు మాత్రమే ఉండే దాని నిర్మాణాన్ని అర్థం చేసుకోవడం శాస్త్రవేత్తలకు సవాలుగా మారింది.

అనేక సంవత్సరాల పరిశోధన తర్వాత రసాయన శాస్త్రవేత్త ఫ్రెడరిక్ ఆగస్ట్ కెక్కులే దానికి వివరణ ఇచ్చాడు. తన తోకను తానే పట్టుకున్న పాము ఆకారాన్ని మనస్సులో ఊహించుకున్న తర్వాత బెంజీన్ అణువు యొక్క వలయాకార నిర్మాణాన్ని కనుగొన్నానని ఆయన పేర్కొన్నాడు.

గాంధీజీ జీవితంలో కూడా ఇలాంటి ప్రేరణలు పొందిన సందర్భాలు ఎన్నో ఉన్నాయి. 1930 జనవరి నాటికి స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో తదుపరి ఏం చేయాలో గాంధీజీకి స్పష్టత లేకుండా పోయింది. ఆయన ఎన్నో రాత్రులు నిద్రలేక గడిపారు. మనశ్శాంతి లేకుండా ఉండేవారు. ఫిబ్రవరి మధ్య నాటికి ఆయన ఆలోచనలకు ఒ క రూపం వచ్చింది. తదుపరి పోరాటం ఉప్పు సత్యాగ్రహం ద్వారా జరగాలని నిర్ణయించుకున్నారు.

సముద్ర తీర ప్రాంతాల్లో ఉప్పును సులభంగా తయారు చేయవచ్చు. భారతదేశంలో అనేకమంది ప్రజలు ఈ వ్యాపారంపై ఆధారపడి జీవిస్తున్నారు. అంతేకాకుండా భారతదేశ వాతావరణ పరిస్థితుల కారణంగా పేద ప్ర జలు కూడా ప్రతిరోజూ ఉప్పును ఉపయోగించాల్సి ఉంటుంది. కాబట్టి ఉప్పు తయారీ, వ్యాపారంపై బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం విధించిన గుత్తాధిపత్యం, పన్నులు భారతదేశంపై బ్రిటిష్ అధికారానికి ప్రతీకగా నిలిచాయి.

ఉప్పుపై పన్ను చెల్లించడానికి నిరాకరించడం ద్వారా ప్రజలు బ్రిటిష్ పాలన పట్ల తమ వ్యతిరేకతను వ్యక్తం చేయవచ్చని గాంధీజీ భావించారు. వేలాదిమంది ప్రజలు వరుసలుగా నిలబడి ఉప్పును తయారుచేస్తూ, విక్రయిస్తూ, కొనుగోలు చేస్తున్న దృశ్యాన్ని ఆయన తన మనస్సులో ఊహించుకున్నారు. ప్రభుత్వం స్వచ్ఛంద కార్యకర్తలను అరెస్టు చేసి శిక్షిస్తే, వారి స్థానంలో మరింతమంది ముందుకు వస్తారు. ఈ విధంగా సత్యాగ్రహం మరింత బలపడుతుందని ఆయన భావించారు.

ఉప్పుపై పన్నును తొలగించాలని కోరుతూ గాంధీజీ బ్రిటిష్ ప్రభుత్వానికి ఒక లేఖ రాశారు. అయితే ప్రభుత్వం ఆ అభ్యర్థనను తిరస్కరించింది. అప్పుడు గాంధీజీ వైస్రాయ్ కు మరొక లేఖ రాస్తూ ఇలా పేర్కొన్నారు:

"మార్చి 11వ తేదీన నేను ఉప్పు చట్టాన్ని ఉల్లంఘించడానికి బయలుదేరుతాను. మీరు నన్ను అరెస్టు చేయవచ్చు. నా తర్వాత ఈ కార్యక్రమాన్ని కొనసాగించడానికి పదివేల మంది సిద్ధంగా ఉంటారని నేను ఆశిస్తున్నాను. "

అయితే బ్రిటిష్ అధికారుల నుంచి ఎలాంటి సమాధానం రాలేదు.

మార్చి 12వ తేదీ ఉదయం 6.30 గంటలకు గాంధీజీ అహ్మదాబాద్‌లోని తన ఆశ్రమం నుంచి ఎంపిక చేసిన స్వచ్ఛంద కార్యకర్తల బృందంతో కలిసి ఉప్పు చట్టాన్ని ఉల్లంఘించడానికి కాలినడకన బయలుదేరారు. ఆయన అడుగులు దృఢంగా ఉన్నాయి. ఆయన ముఖంలో ప్రశాంతత, నిర్భయత్వం కనిపించాయి.

ప్రపంచమంతా ఆశ్చర్యంతో, ఆసక్తితో ఈ యాత్రను గమనించింది. మార్గమధ్యంలో వేలాదిమంది ప్రజలు ఈ యాత్రలో చేరారు. చివరకు 24 రోజుల ప్రయాణం అనంతరం, ఏప్రిల్ 5వ తేదీన 241 మైళ్ల దూరంలోని పశ్చిమ తీర ప్రాంత గ్రామమైన దండికి చేరుకోవడంతో యాత్ర ముగిసింది.

ఆ రాత్రి గాంధీజీ ప్రార్థనలో గడిపారు. మరుసటి రోజు ఉదయం సముద్ర తీరానికి వెళ్లి సముద్రంలో స్నానం చేశారు. అనంతరం వంగి ఒక ఉప్పు ముద్దను చేతిలోకి తీసుకుని ఉప్పు చట్టాన్ని ఉల్లంఘించారు. ఆ తర్వాత ఒక చిన్న ప్రకటన ద్వారా ప్రపంచానికి విజ్ఞప్తి చేశారు:

"దోపిడీకి వ్యతిరేకంగా న్యాయం సాగిస్తున్న ఈ పోరాటంలో ప్రపంచ ప్రజల సానుభూతిని నేను కోరుకుంటున్నాను."

సత్యాగ్రహులు పోలీసులకు ఎలాంటి హాని చేయరు. వారు తమ ఉప్పు తయారీ పనిని కొనసాగిస్తారు. పోలీసులు వారి తలలపై దాడి చేసి పుర్రెలు పగిలిపోయేలా కొట్టినా, వారు ప్రతిఘటించరు. ఒక వరుసలోని సత్యాగ్రహులు దెబ్బలకు

కుప్పకూలితే, వెంటనే తరువాతి వరుసలోని వారు ముందుకు వచ్చి తమ తలలను దెబ్బలు తినడానికి సిద్ధం చేసుకుంటారు. బ్రిటిష్ వారు ఇంతకుముందెన్నడూ ఎదుర్కొని ఒక భిన్నమైన ప్రతిఘటన పద్ధతి ఇది.

ఈ గొప్ప సంఘటనను ప్రత్యక్షంగా చూడటానికి ప్రపంచవ్యాప్తంగా ప్రతినిధులు, మీడియా సంస్థల వారు అక్కడికి చేరుకున్నారు. సత్యాగ్రహుల ధైర్యసాహసాలను, అంకితభావాన్ని వారు ప్రశంసించారు. ప్రపంచ ప్రజల దృష్టిలో బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యం తన నైతిక అధికారాన్ని తీవ్రంగా కోల్పోయింది.

దేశవ్యాప్తంగా, మారుమూల గ్రామాల్లో సైతం పురుషులు, మహిళలు ఊరేగింపులు నిర్వహించారు. సమావేశాలు జరిపారు. నిరసనలు తెలిపారు. ఎలాంటి పన్ను చెల్లించకుండా ఉప్పును తయారు చేశారు. ప్రభుత్వం నిరసనకారులను క్రూరంగా కొట్టింది. కొన్ని చోట్ల కాల్పులకు కూడా దిగింది. అయినప్పటికీ పోరాటం ఆగలేదు. లక్ష మందికి పైగా సత్యాగ్రహులను జైలులో పెట్టారు. జైళ్లు ఖైదీలతో కిక్కిరిసిపోవడంతో బహిరంగ ప్రదేశాల్లో ముళ్ల కంచెలతో తాత్కాలిక జైళ్లను ఏర్పాటు చేయాల్సి వచ్చింది.

భారతదేశ భవిష్యత్ రాజ్యాంగాన్ని రూపొందించడానికి బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం లండన్ లో రౌండ్ టేబుల్ సమావేశాన్ని ఏర్పాటు చేసింది. అయితే గాంధీజీ లేకుండా ఈ చర్చలను ముందుకు తీసుకెళ్లలేకపోయారు. అందువల్ల ఆయనను జైలు నుంచి విడుదల చేశారు. వైస్రాయ్ ఆయనతో సమాన హోదాలో చర్చలు జరిపి ఒక ఒప్పందానికి వచ్చారు. ఈ ఒప్పందమే గాంధీ-ఇర్విన్ ఒప్పందం గా ప్రసిద్ధి చెందింది. ఇది సత్యాగ్రహానికి లభించిన గొప్ప విజయం.

గాంధీజీ ఉద్యమాన్ని తాత్కాలికంగా నిలిపివేశారు. ప్రభుత్వం రాజకీయ ఖైదీలందరినీ విడుదల చేసింది. అనంతరం బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ గౌరవ అతిథిగా గాంధీజీ రౌండ్ టేబుల్ సమావేశంలో పాల్గొనడానికి ఇంగ్లాండ్ వెళ్లారు.

లండన్‌లో ఒక వ్యక్తి రాజును కలవడానికి ఆయన ధరించిన దుస్తులు తగినవిగా లేవని వ్యాఖ్యానించినప్పుడు , గాంధీజీ హాస్యంగా ఇలా సమాధానమిచ్చారు:

"మా ఇద్దరికీ సరిపడా దుస్తులు రాజుగారి దగ్గర చాలానే ఉన్నాయి. "

గాంధీజీ ప్రజలను 'సత్యాగ్రహం' అనే ఒక ప్రత్యేకమైన కార్యాచరణలోకి నడిపించగలిగారు. హింసా వలయాన్ని విచ్ఛిన్నం చేయడానికి ఆయుధాలు అవసరం లేదని ఆయన నిరూపించారు. ఇది పోరాడటమా, పారిపోవడమా అనే ప్రశ్న కాదు.

సంఘర్షణను ఎదుర్కోవడానికి భయపడి వెనక్కి తగ్గినప్పుడు, మనపై హింసను ప్రయోగించాలని కోరుకునే వారికి మనమే బలం చేకూర్చినట్లవుతుంది. మరోవైపు, హింసకు హింసతోనే సమాధానం ఇస్తే, ఆ హింసా వలయం మరింత తీవ్రమవుతుంది.

"ఎవరైనా ఒక చెంపపై కొడితే, మరొక చెంపను కూడా చూపించు" అనే సూక్తి యొక్క అంతరార్థం ఇదే. ఎవరైనా మనల్ని కొట్టినప్పుడు మనం తిరిగి కొట్టకూడదు. అదే సమయంలో పారిపోకూడదు కూడా. మళ్లీ కొట్టే ముందు మన కళ్లలోకి వారు చూసేలా మన మరొక చెంపను చూపించాలి. అంటే హింసకు లొంగకుండా, భయపడకుండా, ప్రశాంతంగా ఎదుర్కోవాలి.

గాంధీజీ ఇలా అన్నారు:

"దేవుని స్వరాన్ని వినగలనని నేను చెప్పుకోవడం కొత్త విషయమేమీ కాదు. దురదృష్టవశాత్తూ, ఫలితాల ద్వారా తప్ప ఈ వాదనను నిరూపించడానికి నాకు మరో మార్గం లేదు. తన సృష్టి చేసిన జీవులచే నిరూపించబడే వస్తువుగా దేవుడు తనను తాను అనుమతిస్తే, ఆయన దేవుడే కాదు. అయితే, తనకు ఇష్టపూర్వకంగా విధేయుడైన సేవకుడికి అత్యంత కఠినమైన పరీక్షలను ఎదుర్కొనే శక్తిని ఆయన ప్రసాదిస్తాడు.

అత్యంత కఠినమైన ఈ యజమానికి నేను అర్ధ శతాబ్దానికి పైగా ఇష్టపూర్వకంగా సేవకుడిగా ఉన్నాను. సంవత్సరాలు గడిచేకొద్దీ ఆయన స్వరం నాకు మరింత స్పష్టం గా వినిపిస్తోంది. నా జీవితంలోని అత్యంత చీకటి క్షణాల్లో కూడా ఆయన నన్ను ఎన్నడూ విడిచిపెట్టలేదు. అనేక సందర్భాల్లో నా నుంచే నన్ను ఆయన రక్షించారు. నా స్వతంత్ర సంకల్పానికి కూడా ఏమాత్రం చోటు లేకుండా చేశారు. ఆయనకు నేను ఎంతగా శరణాగతి చెందానో, అంతగా నా ఆనందం పెరిగింది."

సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమం, విదేశీ వస్త్రాల బహిష్కరణ, క్విట్ ఇండియా ఉద్యమం వంటి గాంధీజీ ఆలోచనలు కూడా అంతరంగ ప్రేరణలు లేదా కల్పనాశక్తి నుంచి ఉద్భవించినవే.

బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం భారతదేశం నుంచి పత్తి, ఇతర ముడి పదార్థాలను బ్రిటన్‌కు తరలించేది. బ్రిటన్‌లోని వస్త్ర పరిశ్రమలు వాటితో బట్టలు తయారు చేసి తిరిగి భారతదేశానికి దిగుమతి చేసేవి. ఆ బట్టలను అధిక ధరలకు భారతదేశంలో విక్రయించేవి.

బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం విధించిన ఆంక్షల కారణంగా భారతీయులు తమ కర్మాగారాల కోసం యంత్రాలను దిగుమతి చేసుకోవడం లేదా వ్యాపారాలు నిర్వహించడం దాదాపు అసాధ్యమయ్యేది. భారీ సుంకాలు విధించడం ద్వారా భారతీయ పరిశ్రమలు పూర్తిగా దెబ్బతిన్నాయి. ఉపాధి అవకాశాలు తగ్గిపోయాయి. ప్రజల కొనుగోలు శక్తి కూడా నాశనమైంది.

బ్రిటిష్ వారి దోపిడీని వ్యతిరేకించడానికి విదేశీ వస్త్రాలను బహిష్కరించి, భారతీయ తయారీదారులను, స్వదేశీ వస్త్రాలను ప్రోత్సహించడమే సరైన మార్గమని గాంధీజీ ఊహించారు.

ఊహాశక్తిని ఉపయోగించకుండా వదిలేస్తే అది క్రమంగా బలహీనపడుతుంది. నిరంతరం ఉపయోగించడం ద్వారా దానిని తిరిగి ఉత్తేజపరచి, చురుకుగా ఉంచవచ్చు. ప్రస్తుతానికి మనం సంశ్లేషణాత్మక ఊహాశక్తి అభివృద్ధిపై దృష్టి సారిద్దాం. ఎందుకంటే కోరికలను విజయాలుగా మార్చుకునే ప్రక్రియలో మనం ఎక్కువగా ఉపయోగించేది ఈ శక్తినే.

ప్రతి వస్తువు రెండుసార్లు సృష్టించబడుతుంది. మొదట మనస్సు అనే కార్యశాలలో, ఆ తర్వాత వాస్తవ ప్రపంచంలో. ఈ ప్రక్రియను 'బ్లూప్రింట్ తయారీ' అని పిలవవచ్చు. ఎందుకంటే మన బాహ్య ప్రపంచంలో మనం సృష్టించే ప్రతి వస్తువుకూ మూలం మన అంతరంగంలో రూపొందిన ఒక సాధారణ ప్రణాళికే.

మీ ఆలోచనలను నియంత్రించడం నేర్చుకుని, ఈ ప్రపంచంలో మీరు కోరుకునే ప్రతిదానినీ సంపూర్ణ విశ్వాసంతో, స్పష్టంగా మీ మనస్సులో ఊహించుకోగలిగితే, మీలో నిద్రాణంగా ఉన్న శక్తులు మేల్కొంటాయి. మీకు అర్హమైన అద్భుతమైన జీవితాన్ని సృష్టించుకునేందుకు మీ మనస్సులోని నిజమైన సామర్థ్యాన్ని వెలికితీయడం ప్రారంభిస్తారు.

ఇకపై గతాన్ని మరచిపోండి. మీ ప్రస్తుత పరిస్థితుల సమాహారం కంటే మీరు ఎంతో గొప్పవారనే ధైర్యమైన కలలు కనండి. అత్యుత్తమ ఫలితాలను ఆశించండి. అప్పుడు లభించే ఫలితాలు మిమ్మల్ని ఆశ్చర్యపరుస్తాయి.

"భవిష్యత్తు మనం వర్తమానంలో చేసే పనులపై ఆధారపడి ఉంటుంది" అని గాంధీజీ అన్నారు.

లక్ష్యాలను సాధించడానికి సరైన మార్గాన్ని రూపొందించడంలో ప్రణాళిక ఎంతో సహాయపడుతుంది. ఈ ప్రక్రియ ప్రస్తుత పరిస్థితులను సమీక్షించడం ద్వారా, రాబోయే వారం, నెల లేదా సంవత్సరంలో కార్యాచరణ పరంగా ఏయే అంశాలను మెరుగుపరచాలో గుర్తించడం ద్వారా ప్రారంభమవుతుంది.

ప్రణాళిక ద్వారా సమయం, డబ్బు, మానవ వనరులు, ఇతర వనరులను అత్యుత్తమంగా వినియోగించుకోవచ్చు. అయితే ప్రణాళిక విజయవంతం కావాలంటే దాని అమలే కీలకం.

గాంధీజీ 'క్విట్ ఇండియా ఉద్యమం' సందర్భంగా రూపొందించిన ప్రణాళికలకు కొన్ని ఉదాహరణలు ఇక్కడ ఇవ్వబడ్డాయి.

1. ప్రభుత్వ కార్యాలయాల్లో విధులు, కార్యకలాపాలు నిలిచిపోవాలి.

2. ప్రజలు పన్నులు చెల్లించకూడదు. ప్రభుత్వం ఆస్తులను స్వాధీనం చేసుకోవడానికి ఆదేశాలు జారీ చేస్తే , ప్రజలు వాటిని వ్యతిరేకించాలి.

3. ప్రభుత్వ ఉద్యోగులు ప్రభుత్వ ఆదేశాలను అమలు చేయకూడదు. తమ పదవులకు రాజినామా చేయాలి.

4. విద్యార్థులు పాఠశాలలు, కళాశాలలను బహిష్కరించాలి. స్వాతంత్ర్యం సాధించే వరకు తిరిగి విద్యాసంస్థల్లో చేరకూడదు.

5. హింసను విశ్వసించే వారు, ఇతర మతాల పట్ల ద్వేషం కలిగిన వారు ఈ ఉద్యమానికి దూరంగా ఉండాలి.

స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో ప్రజలను నడిపించడానికి గాంధీజీ ఇలాంటి మరెన్నో ప్రణాళికలను రూపొందించారు. ఉద్యమాలను నడిపించే ఆయన పద్ధతి ఎంతో క్రమబద్ధంగా ఉండేది.

మొదట, తాను లేవనెత్తిన సమస్యపై తగిన చర్యలు తీసుకోవాలని అధికారు లకు లేఖ రాసేవారు. వారు స్పందించకపోతే, ఆ సమస్య గురించి పత్రికల్లో రాసి ప్రజల మద్దతును కూడగట్టేవారు. ఆ తర్వాత స్వచ్ఛంద కార్యకర్తలకు తగిన శిక్షణ ఇచ్చి, ఉద్యమ బాధ్యతలను అప్పగించేవారు. ఉద్యమం విజయవంతమయ్యే వరకు దానిని పర్యవేక్షించేవారు.

అదే విధంగా మన కోరికలను సాధించడానికి లేదా సమస్యలను పరిష్కరించడానికి తగిన ప్రణాళికలను రూపొందించి , వాటిని అమలు చేయాలి. విజయం సాధించాలంటే మీ ప్రణాళికలు లోపరహితంగా ఉండాలి. ఇతరుల అనుభవం , విద్య, సామర్థ్యం, కల్పనాశక్తి వంటి ప్రయోజనాలను కూడా మీరు పొందాలి.

ఇతరుల సహకారం లేకుండా తాను కోరుకున్నదాన్ని సాధించడానికి ఏ ఒక్క వ్యక్తికీ తగినంత జ్ఞానం, శక్తి ఉండవు. మీ లక్ష్యసాధన కోసం మీరు స్వీకరించే ప్రతి ప్రణాళిక మీకు, మీ బృందంలోని ప్రతి సభ్యునికి సంబంధించిన ఉమ్మడి ప్రయత్నంగా ఉండాలి.

మీరు మీ స్వంత ప్రణాళికలను పూర్తిగా లేదా పాక్షికంగా రూపొందించవచ్చు. అ యితే ఆ ప్రణాళికలను సమీక్షించి, మీ బృందం ఆమోదించేలా చూసుకోవాలి.

మనకు తెలిసిన సమాచారాన్ని ఆధారంగా చేసుకుని ప్రణాళికలను రూపొందిస్తాము. అయితే జీవితం ఎల్లప్పుడూ మన ప్రణాళికల ప్రకారం సాగదు. జీవితం ఎంతో సంక్లిష్టమైనది, విస్తృతమైనది. దానిలోని ప్రతి అంశాన్ని ముందుగానే ప్రణాళిక చేయడం ఎవరికీ సాధ్యం కాదు.

మీ వద్ద ఎలాంటి ప్రణాళిక లేకపోతే రేపు ఏం చేయాలో కూడా మీకు తెలియకపోవచ్చు. కాబట్టి భద్రత కోసం ఒక ప్రణాళికను సిద్ధంగా ఉంచుకోండి. అదే సమయంలో అన్ని రకాల పరిస్థితులను ఎదుర్కోవడానికి సిద్ధంగా ఉండండి. మీ ప్రణాళికలకు, ఊహలకు మించిన విధంగా ప్రతిదీ చక్కగా జరుగుతుందని ఎల్లప్పుడూ ఆశించండి.

మీరు మొదట రూపొందించిన ప్రణాళిక విజయవంతం కాకపోతే, దాని స్థానంలో కొత్త ప్రణాళికను రూపొందించండి. ఈ కొత్త ప్రణాళిక కూడా విఫలమైతే మరొక ప్రణాళికను రూపొందించండి. ఈ విధంగా పనిచేసే ప్రణాళిక లభించే వరకు ప్రయత్నిస్తూ ఉండండి.

ఇక్కడే చాలామంది విఫలమవుతారు. ఎందుకంటే విఫలమైన ప్రణాళికల స్థానంలో కొత్త ప్రణాళికలను రూపొందించడంలో వారు తగిన నిబద్ధతను చూపించరు. తాత్కాలిక పరాజయం ఒక్క విషయాన్నే సూచించాలి. మీ ప్రణాళికలో ఏదో లోపం ఉందని అర్థం. లక్ష్యాలను సాధించడానికి సరైన ప్రణా ళిక లేకపోవడం వల్ల లక్షలాది మంది తమ జీవితాలను దుఃఖంలో గడుపుతున్నారు. ఒక వ్యక్తి తన మనస్సులోనే ప్రయత్నాన్ని విరమించుకునే వరకు అతను నిజంగా ఓడిపోయినట్లు కాదు.

గొప్ప విజయాలు సాధించిన వ్యక్తులను మనం చూస్తుంటాం. అయితే వారి విజయాలను మాత్రమే గుర్తిస్తాం. ఆ విజయాలను సాధించడానికి ముందు వారు ఎదుర్కొన్న తాత్కాలిక ఆటంకాలను, పరాజయాలను తరచుగా విస్మరిస్తాం.

ఏదైనా ఆటంకం ఎదురైనప్పుడు, మీ ప్రణాళికలో లోపం ఉందని సూచించే సంకేతంగా దానిని స్వీకరించండి. మీ ప్రణాళికలను పునర్నిర్మించుకోండి. మళ్లీ మీ లక్ష్యం వైపు ప్రయాణాన్ని ప్రారంభిం చండి. మీ లక్ష్యాన్ని చేరుకోకముందే మీరు ప్రయత్నాన్ని విరమించుకుంటే, మీరు ఓటమిని అంగీకరించినట్లే. ప్రయత్నాన్ని విరమించుకునేవాడు ఎప్పటికీ గెలవలేడు. విజేత ఎప్పటికీ ప్రయత్నాన్ని విరమించుకోడు.

నిర్ణయం తీసుకోవడం

ప్రణాళికలను ఎంచుకోవడంలో, వాటిని అమలు చేయడంలో నిర్ణయం తీసుకోవడం అత్యంత ముఖ్యమైన అంశం. అనేక ప్రత్యామ్నాయ మార్గాల్లో అత్యుత్తమమైన కార్యాచరణను ఎంచుకోవడమే నిర్ణయం తీసుకునే ప్రక్రియ.

ప్రత్యామ్నాయాలను పరిశీలించేటప్పుడు క్రింది అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకోవాలి.

a. ఒక పనిని చేయడం లేదా చేయకపోవడం వల్ల కలిగే పరిణామా లు.

b. దీర్ఘకాలిక ప్రభావం: ఒక చర్య స్వల్పకాలంలో ప్రయోజనకరంగా కనిపించినప్పటికీ, దీర్ఘకాలంలో హానికరంగా మారవచ్చు.

c. అంతరాత్మ స్వరాన్ని ఆలకించడం: మన హృదయం చెప్పే మాటను వినడం.

గాంధీజీ నాయకత్వంలో దేశవ్యాప్తంగా అహింసాయుత పోరాటం ప్రశాంతంగా సాగుతోంది. అయితే చౌరీ చౌరా అనే పట్టణంలో అది హింసాత్మకంగా మారింది. నిగ్రహం కోల్పోయిన ఒక గుంపు పోలీస్ స్టేషన్ కు నిప్పుపెట్టి, పోలీసు సిబ్బంది మరణానికి కారణమైంది. వెంటనే గాంధీజీ ఉద్యమాన్ని నిలిపివేశారు. అహింసాయుత పోరాటాన్ని కొనసాగించడానికి భారతీయులు ఇంకా సిద్ధంగా లేరని ఆయన ప్రకటిం చారు. తన అనుచరుల నుంచి తీవ్ర వ్యతిరేకత వచ్చినప్పటికీ ఆయన తన నిర్ణయంలో దృఢంగా నిలిచారు.

ఇలాంటి ఉద్యమం తాత్కాలికంగా విజయం సాధించినప్పటికీ, దీర్ఘకాలంలో చెడు పరిణామాలకు దారితీయవచ్చని ఆయన విశ్వసించారు. ఒక్క వ్యక్తి చెప్పినా సత్యం సత్యమేనని, దృఢమైన నమ్మకం కలిగిన ఒక్క వ్యక్తి కూడా మెజారిటీతో సమానమని ఆయన తరచూ చెప్పేవారు. అందువల్ల ఒకసారి నిర్ణయం తీసుకున్న తర్వాత దానికి కట్టుబడి ఉండటం ఎంతో ముఖ్యం.

పరిమాణం వర్సెస్ నాణ్యత (Quantity Vs. Quality)

గాంధీజీ ఇలా అన్నారు:

"ఒక ఆశయం కోసం పనిచేసే కార్యకర్తలు సాధారణంగా తమ కృషి యొక్క నాణ్యత కంటే పరిమాణానికే ఎక్కువ ప్రాధాన్యత ఇవ్వడానికి ఆకర్షితులవుతారనడంలో సందేహం లేదు.

అంటరానితన నిర్మూలన ఉద్యమంలో భాగంగా అంటరానివారి సేవా సంస్థకు చెందిన కార్యకర్తలు భారతదేశమంతటా చేసిన పని మొత్తంగా చూస్తే అసంతృప్తికరంగా ఏమీ లేదు. అయితే ఆ పనిని వివిధ రాష్ట్రాల వారీగా విభజించి చూసినప్పుడు, అలాగే హిందూ సమాజంలో వ్యాపించి ఉన్న హెచ్చుతగ్గుల భావనతో కూడిన అంటరానితనాన్ని పూర్తిగా నిర్మూలించాలనే లక్ష్యంతో పోల్చినప్పుడు, అది చాలా స్వల్పంగా కనిపిస్తుంది.

ఇటీవల నేను ఉపవాసం అనంతరం అనారోగ్యం నుంచి కోలుకుంటున్న సమయంలో నిర్వహించిన అంటరానితన వ్యతిరేక కార్యకర్తల సమావేశాల్లో వారి నిరుత్సాహం స్పష్టంగా కనిపించింది. అయితే నేను మాత్రం ఆ నిరుత్సాహాన్ని పంచుకోలేదు.

ఎందుకంటే నేను నాణ్యతకు మాత్రమే ప్రాధాన్యత ఇచ్చాను. కానీ నా సహచరులు తెలిసో తెలియకో పరిమాణానికి ప్రాధాన్యత ఇస్తున్నారని గమనించాను.

నాకు నాణ్యత లేని యాభైమంది ఉపాధ్యాయుల కంటే ఒక మంచి ఉపాధ్యాయుడు ఉండటమే ఇష్టం. అప్పుడప్పుడు హాజరయ్యే యాభైమంది పిల్లల కంటే క్రమం తప్పకుండా వచ్చే ఐదుగురు పిల్లలతో నేను సంతృప్తి చెందుతాను.

ఎక్కువ విస్తీర్ణంలో దృష్టిని కేంద్రీకరించలేకపోయే ఐదుగురు కార్యకర్తల కంటే, చిన్నవైన, ఎంపిక చేసిన ప్రాంతాలపై తమ దృష్టిని పూర్తిగా కేంద్రీకరించే ఐదుగురు కార్యకర్తలనే నేను కోరుకుంటాను.

నాణ్యతకు ఇచ్చే ఈ ప్రాధాన్యత ఏ ఉద్యమానికైనా మంచిదే. ముఖ్యంగా అంటరానితన నిర్మూలన వంటి మౌలికంగా మతపరమైన ఉద్యమానికి ఇది మరింత అవసరం. మతపరమైన విషయాల్లో నాణ్యత పట్ల నిర్లక్ష్యం చూపడం విపత్తుకు కూడా దారితీయవచ్చు."

జీవితంలో విఫలమయ్యే స్త్రీపురుషుల విశ్లేషణలో ఒక విషయం స్పష్టమవుతుంది. అదేంటంటే, 'నిర్ణయం తీసుకోలేకపోవడం' అనేది వైఫల్యానికి దారితీసే ప్రధాన కారణాల్లో అగ్రస్థానంలో ఉంటుంది.

విజయవంతమైన వ్యక్తులను విశ్లేషిస్తే, వారందరిలో ఒక సాధారణ అలవాటు కనిపిస్తుంది. వారు త్వరగా నిర్ణయాలు తీసుకుంటారు. అవసరమైనప్పుడు మాత్రమే ఆ నిర్ణయాలను నెమ్మదిగా మారుస్తారు. విఫలమయ్యే వ్యక్తులు దీనికి పూర్తి విరుద్ధమైన అలవాటును కలిగి ఉంటారు. వారు నిర్ణయాలు తీసు కోవడంలో ఆలస్యం చేస్తారు. తీసుకున్న నిర్ణయాలను కూడా త్వరగా, తరచుగా మార్చేస్తుంటారు.

విఫలమయ్యే వారిలో చాలామంది ఇతరుల అభిప్రాయాలకు సులభంగా ప్రభావితమవుతారు. తమ తరఫున ఆలోచించే బాధ్యతను వార్తాపత్రికలకు, గాలి కబుర్లు చెప్పే పొరుగువారికి అప్పగిస్తారు.

అభిప్రాయాలు ఈ ప్రపంచంలో అత్యంత చౌకగా, విరివిగా లభించే వస్తువులు. ప్రతి ఒక్కరి దగ్గర ఇతరులకు పంచడానికి సిద్ధంగా ఉన్న అభిప్రాయాల బుట్ట ఉంటుంది. ఎందుకంటే వారు తమ అభిప్రాయాలను తామే ఆచరణలో

ఉపయోగించుకోరు. నిర్ణయాలు తీసుకునే ముందు ఇతరుల 'అభిప్రాయాల' ప్రభావానికి లోనైతే, మనం ఏ రంగంలోనూ విజయాన్ని సాధించలేకపోవచ్చు.

తక్కువ పరిజ్ఞానం కలిగిన కొందరు తమకు ఎంతో జ్ఞానం ఉన్నట్లు ఇతరులకు చూపించడానికి ప్రయత్నిస్తుంటారు. ఇలాంటి వారు సాధారణంగా ఎక్కువగా మాట్లాడతారు, తక్కువగా వింటారు. మీరు త్వరగా నిర్ణయాలు తీసుకునే అలవాటును పెంపొందించుకోవాలనుకుంటే, మీ కళ్లను, చెవులను ఎల్లప్పుడూ తెరిచి ఉంచండి. మీ నోరు మాత్రం మూసి ఉంచండి.

మీరు వినడం కంటే ఎక్కువగా మాట్లాడితే, ఉపయోగకరమైన జ్ఞానాన్ని సంపాదించుకునే అనేక అవకాశాలను కోల్పోవడమే కాకుండా, ఇతరులు మీపై ప్రభావం చూపడానికి కూడా అవకాశం కల్పించినవారవుతారు.

సన్నిహిత మిత్రులు, బంధువులు కూడా తమకు తెలియకుండానే తమ 'అభిప్రాయాల' ద్వారా మనకు ఆటంకాలు కలిగిస్తుంటారు. కొన్నిసార్లు హాస్యం పేరుతో ఎగతాళి చేస్తుంటారు. మంచి ఉద్దేశంతోనే అయినప్పటికీ, అవగాహన లేని కొందరు వ్యక్తులు తమ అభిప్రాయాలతో లేదా ఎగతాళితో ఇతరుల ఆత్మవిశ్వాసాన్ని దెబ్బతీస్తారు. ఇలాంటి కారణాల వల్ల వేలాది మంది స్త్రీపురుషులు జీవితాంతం ఆత్మన్యూనతా భావంతో బాధపడుతుంటారు.

ఇద్దరు వ్యక్తులు ఎప్పుడూ ఒకేలా ఉండరు. మీకు సాధ్యమనిపించే విషయం మరొకరికి అసాధ్యంగా అనిపించవచ్చు. విమానాల ద్వారా మానవుడు ఎగరగలడని మొదట నమ్మింది రైట్ సోదరులు మాత్రమే. అయితే తమను తాము ఎంతో జ్ఞానవంతులుగా భావించినవారు వారిని ఎగతాళి చేశారు.

ఈ పుస్తకంలో వివరించిన సూత్రాలను మీరు ఆచరణలో పెట్టడం ప్రారంభించినప్పుడు, మీ వ్యక్తిగత సలహాదారులు లేదా మీ బృంద సభ్యుల పరిధిలోనే మీ ప్రణాళికలను ఉంచండి. మీ బృందంలోని సభ్యులు తప్ప మరెవరితోనూ మీ లక్ష్యాలను, ఆలోచనలను పంచుకోవద్దు.

మీ బృందాన్ని ఎంపిక చేసుకునేటప్పుడు ఎంతో జాగ్రత్తగా ఉండండి. మీ ఆశయాలు, ఆదర్శాలకు అనుగుణంగా సానుకూల దృక్పథం కలిగిన వ్యక్తులను మాత్రమే ఎంపిక చేసుకోండి. మీ సలహాదారులు అందించిన సమాచారాన్ని ఆధారంగా చేసుకుని మీ స్వంత నిర్ణయాలు తీసుకోండి. నిర్ణయాలు తీసుకోవడానికి ఇతరుల నుంచి వాస్తవాలు లేదా సమాచారం అవసరమైతే, మీ ఉద్దేశాన్ని వెల్లడించకుండా నిశ్శబ్దంగా ఆ వివరాలను సేకరించండి.

నిర్ణయాల విలువ వాటిని అమలు చేయడానికి అవసరమైన ధైర్యంపై ఆధారపడి ఉంటుంది. నాగరికతకు పునాదిగా నిలిచిన గొప్ప నిర్ణయాలు ఎంతో ప్రమాదాన్ని ఎదుర్కోవడం ద్వారా తీసుకోబడ్డాయి. ఆ ప్రమాదాలు కొన్నిసార్లు ప్రాణాలకే ముప్పు కలిగించేవి.

త్వరగా, దృఢంగా నిర్ణయాలు తీసుకునే వ్యక్తులకు తమకు ఏమి కావాలో స్పష్టంగా తెలుసు. సాధారణంగా వారు దానిని సాధిస్తారు. తాము ఎటు వెళ్తున్నామో తమ మాటల ద్వారా, చేతల ద్వారా స్పష్టంగా చూపించే వ్యక్తులకు ఈ ప్రపంచం సాధారణంగా మార్గం కల్పిస్తుంది.

వైఫల్యం పట్ల భయం, నిర్ణయాలు తీసుకోలేకపోవడం అనే అలవాట్లు సాధారణంగా చిన్న వయస్సులోనే ప్రారంభమవుతాయి. సరైన జీవిత లక్ష్యం లేకుండా యువత వయస్సు పెరిగేకొద్దీ ఈ అలవాట్లు మరింత స్థిరపడతాయి. అందువల్ల ఈ బలహీనతలను పిలైనంత త్వరగా అధిగమించడం ఎంతో ముఖ్యం.

మీ లక్ష్యాల సాధనలో అదృష్టం కోసం లేదా ఏదో ఒక అనుకోని అవకాశం కోసం ఎదురుచూడకండి. అలాంటిదేదీ మీకు కనిపించదు. మీరు పాటించాల్సింది శాశ్వతమైన ప్రకృతి నియమాలు , విజయ సూత్రాలు మాత్రమే.

ఒక దేశానికి స్వాతంత్ర్యం సాధించడం వంటి గొప్ప లక్ష్యాల కోసం అయినా , లేదా మెరుగైన జీవనాన్ని పొందడం కోసం అయినా, ఈ నియమాలను ఉపయోగించుకోవచ్చు. వాటిని అర్థం చేసుకుని ఆచరణలో పెట్టడానికి అవసరమైన సమయం, కృషి తప్ప మరే ఇతర మూల్యం చెల్లించాల్సిన అవసరం లేదు.

*****

అధ్యాయం 7

విశ్వమానసం (కాస్మిక్ మైండ్) :1 + 1 = > 2

గత అధ్యాయంలో మనం 'ప్రణాళిక' గురించి తెలుసుకున్నాం. ప్రణాళికలను కార్యరూపంలోకి తీసుకురావడానికి తగిన శక్తి లేకపోతే అవి నిరుపయోగంగా మారతాయి. ఏదైనా సాధించాలంటే శక్తి ఎంతో అవసరం.

గాంధీజీ అసాధారణమైన శక్తిని ఎలా సంపాదించారో కొన్ని మాటల్లో వివరించవచ్చు. ఒక నిర్దిష్టమైన లక్ష్యాన్ని సాధించడానికి లక్షలాది మంది ప్రజలను ఒకే మనస్సుతో, ఒకే సంకల్పంతో, సమన్వయంతో పనిచేసేలా ప్రేరేపించడం ద్వారా ఆయన ఆ శక్తిని సమకూర్చుకున్నారు. మరే ఇతర మానవుడూ సాధించలేడని చాలామంది భా వించిన అద్భుతమైన కార్యాన్ని గాంధీజీ సాధించారు.

రైలు నుండి బయటకు గెంటివేయబడిన తరువాత, దక్షిణాఫ్రికాలో తన దేశస్థులు ఎదుర్కొంటున్న దుర్భర పరిస్థితులను స్వయంగా చూసిన గాంధీజీ, ప్రిటోరియాకు చేరుకున్న వెంటనే చేసిన మొదటి పనులలో ఒకటి తన క్లయింట్ తరపున పనిచేస్తున్న ప్రతినిధులతో అవసరమైన సంబంధాలను ఏర్పరచుకోవడం, భారతీయ సమాజానికి చెందిన ప్రజల సమావేశాన్ని ఏర్పాటు చేయడం. ఆ సమావేశంలో ఆయన చేసిన ప్రసంగాన్ని తన జీవితంలోని మొట్టమొదటి బహిరంగ ప్రసంగంగా చెప్పవచ్చు. ఈసారి ఆయన తడబడలేదు, తలవంచలేదు, సిగ్గుతో కూర్చుండిపోలేదు. తనలోని ధైర్యం అనే నిత్యజీవ జలధారను ఆయన తెలియకుండానే తట్టిలేపారు. ఆ ధైర్యం అనే ఊట నుండి ప్రవహించిన శక్తి ఇకపై ఎన్నడూ ఆయనకు కొరవడలేదు.

దక్షిణాఫ్రికాలో గడిపిన సంవత్సరాలలో గాంధీజీ అనేకమంది భారతీయులు, ఆఫ్రికన్లు మరియు బ్రిటిష్ వారితో పరిచయాలు ఏర్పరచుకున్నారు. జాతి వివక్షకు వ్యతిరేకంగా ఆయన సాగించిన పోరాటంలో వారంతా చురుకుగా సహకరించారు. నాటల్ ఇండియన్ కాంగ్రెస్ ద్వారా నాటల్ లో నివసిస్తున్న భారతీయుల హక్కుల కోసం ఆయన పోరాడారు. స్వేచ్ఛగా ఆలోచనలు పంచుకోవడానికి క్రమం తప్పకుండా సమావేశాలు నిర్వహించారు. బోయర్ యుద్ధంలో ఆయన పాల్గొనడం వల్ల అనేకమంది బ్రిటిష్ మిత్రులతో సాన్నిహిత్యం ఏర్పడింది. వివిధ మతాలకు చెందిన వ్యక్తులతో ఆయనకు ఏర్పడిన స్నేహం, తన స్వంత మతాన్ని మరింత లోతుగా అర్థం చేసుకోవడానికి అవకాశం కల్పించింది.

1915లో గాంధీజీ తిరిగి భారతదేశానికి వచ్చిన తరువాత గోపాలకృష్ణ గోఖలే, మదన్ మోహన్ మాలవ్యా, సర్దార్ వల్లభభాయ్ పటేల్, జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ వంటి అనేకమంది స్వాతంత్ర్య సమరయోధులతో పరిచయం పెంచుకున్నారు. భారత స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో తన ప్రయత్నాలను కొనసాగించారు. వారి సహకారంతో చంపారన్ లో నీలిమందు రైతుల ఉద్యమం, ఖేడా సత్యాగ్రహం వంటి అనేక ఉద్యమాలను నిర్వ హించారు. గొప్ప వ్యక్తులతో ఆయనకు ఏర్పడిన సాన్నిహిత్యమే ఇండియన్ ఒపీనియన్, యంగ్ ఇండియా, నవజీవన్ వంటి పత్రికలు, ప్రమరణల ద్వారా ప్రజలకు చేరువ కావడానికి సహాయపడింది.

భారత స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో గాంధీజీ అసలైన ప్రయాణం బీహార్ రాష్ట్రంలోని చంపారన్ జిల్లాలో ప్రారంభమైంది . అక్కడి యూరోపియన్ తోటల యజమానులు స్థానిక రైతుల ఇష్టానికి వ్యతిరేకంగా వారిపై నీలిమందు పంటను పండించమని ఒత్తిడి చేసేవారు. రైతులు నీలిమందు పండించడానికి నిరాకరిస్తే వారి భూములను స్వాధీనం చేసుకోవడంతో పాటు వారు అనేక కష్టాలను ఎదుర్కోవలసి వచ్చేది. గాంధీజీ కొన్ని నెలలపాటు చంపారన్‌లో మకాం వేసి రైతుల సమస్యలను అధ్యయనం చేశారు. ఈ అనుభవం ఆయనకు అనేక విధాలుగా ఉపయోగపడింది.

1. అప్పటివరకు గాంధీజీ యూరోపియన్ విద్య, అలవాట్లు, ఉన్నత వర్గాల పరిచయాల పరిధిలోనే ఎక్కువగా ఉండేవారు. చంపారన్ జిల్లాలో ఆయన చేసిన పర్యటనలు భారతీయ రైతుల నిత్యజీవితాన్ని అర్థం చేసుకోవడానికి దోహదపడ్డాయి.

2. రాజేంద్ర ప్రసాద్, జె.బి. కృపలానీ వంటి అనేకమంది సహచరులతో ఆయనకు పరిచయం ఏర్పడింది. వీరంతా తరువాత భారత స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో ఆయనతో కలిసి పనిచేశారు.

3. తన స్వస్థలమైన గుజరాత్‌కు దూరంగా ఉన్న బీహార్ రాష్ట్ర ప్రజల విశ్వాసాన్ని ఆయన పొందగలిగారు. బీహార్‌ను విడిచి వెళ్లాలని బ్రిటిష్ అధికారులు జారీ చేసిన ఆదేశాలకు ఆయన తలవంచలేదు. ఇది గుజరాత్‌లోని ఆయన అనుచరులపై కూడా గొప్ప ప్రభావాన్ని చూపింది.

4. గాంధీజీ బ్రిటిష్ అధికారులను తరచుగా కలుసుకుని చంపారన్ రైతుల సమస్యల గురించి వారితో చర్చించేవారు. ఆ అధికారులతో ఏర్పడిన పరిచయాలు తరువాతి కాలంలో ఇర్విన్ ఒప్పందం, లండన్ రౌండ్ టేబుల్ సమావేశం వంటి సందర్భాలలో ఆయనకు ఉపయోగపడ్డాయి.

విశ్వమానసం (కాస్మిక్ మైండ్) అనేది కాలక్షేపం కోసం కొంతమంది వ్యక్తులు లక్ష్యం లేకుండా సమావేశం కావడం కాదు. దీనిని ఇలా నిర్వచించవచ్చు:

"ఒక నిర్దిష్టమైన లక్ష్యాన్ని సాధించడానికి ఇద్దరు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ మంది వ్యక్తులు సామరస్యభావంతో తమ ప్రయత్నాలను సమన్వయం చేసుకోవడమే విశ్వమానసం."

విశ్వమానసం సూత్రం ప్రకారం, ఒకే ఆలోచనలు, ఒకే లక్ష్యాలు కలిగిన ఇద్దరు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ మంది వ్యక్తుల సమిష్టి శక్తి, వారి వ్యక్తిగత శక్తుల మొత్తాన్ని మించిన అనేక రెట్లు అధికంగా ఉంటుంది.

విశ్వమానసం సమూహ సమావేశాలను ఇంట్లో, వ్యాపార ప్రదేశంలో లేదా ప్రశాంతత, ఏకాంతం లభించే ఇతర అనువైన ప్రదేశంలో నిర్వహించవచ్చు. సాధారణంగా వారానికి ఒకసారి సమావేశం కావడం సరిపోతుంది. వాస్తవానికి, దీనికి కఠినమైన నియమాలేమీ లేవు. ఉదయం లేదా సాయంత్రం నడక సమయంలోనూ బృంద సభ్యులతో కలిసి లేదా సెల్‌ఫోన్లు, ఇంటర్నెట్, జూమ్ మీటింగ్ వంటి సాంకేతిక సాధనాల ద్వారా ఎప్పుడైనా ఈ సమావేశాలను నిర్వహించవచ్చు.

సభ్యులలో ఒకరు నాయకుడిగా వ్యవహరిస్తూ, ముందుగా రూపొందించిన కార్యాచరణ ప్రణాళిక (అజెండా) ఆధారంగా సమావేశాన్ని నిర్వహించాలి. ఆ కార్యాచరణ ప్రణాళిక సమావేశం యొక్క ఉద్దేశ్యాన్ని బట్టి మారవచ్చు. సభ్యులను తమ పురోగతి నివేదికలు, సాధించిన లక్ష్యాలు, అనుభవాలు, భవిష్యత్తు ప్రణాళికలు మొదలైన వాటి గురించి చర్చించమని ప్రోత్సహించడం ద్వారా ఉత్సాహభరితమైన వాతావరణాన్ని సృష్టించాలి.

ప్రతి మానవ మెదడు ఆలోచనా తరంగాలకు ఒక ప్రసార, గ్రహణ సాధనంగా పనిచేస్తుంది. సెల్ ఫోన్ ప్రసార సూత్రం మాదిరిగానే, విశ్వం ద్వారా ఇతర మెదళ్ల నుండి వెలువడే ఆలోచనా తరంగాలను ప్రతి మానవ మెదడు గ్రహించగలదు.

గత అధ్యాయంలో ఊహశక్తి గురించిన ప్రేరణల యొక్క వివరణను గుర్తుకు తెచ్చుకోండి. ఊహశక్తి అనేది మెదడులోని ఒక "గ్రహణ సాధనం" (Receiving Set). ఇది ఇతరుల మెదళ్ల నుండి వెలువడే ఆలోచనలను స్వీకరిస్తుంది.

మనస్సును ఉత్తేజపరిచినప్పుడు లేదా దాని స్పందన స్థాయిని అధికం చేసినప్పుడు, బాహ్య మూలాల నుండి విశ్వం ద్వారా చేరుకునే ఆలోచనా తరంగాలను గ్రహించడానికి అది మరింత సంసిద్ధమవుతుంది. ఈ స్పందన స్థాయిని పెంచే ప్రక్రియ సానుకూల భావోద్వేగాల ద్వారా లేదా ప్రతికూల భావోద్వేగాల ద్వారా జరుగుతుంది.

అత్యంత అధిక పౌనఃపున్యం (Frequency) కలిగిన తరంగాలు మాత్రమే ఒక మెదడు నుండి మరొక మెదడుకు విశ్వం ద్వారా ప్రసారం చేయబడతాయి. ఆలోచన అనేది అత్యంత అధిక పౌనఃపున్యంతో ప్రయాణించే శక్తి. ప్రధాన భావోద్వేగాలలో విశ్వాసం, ప్రేమ వంటి దేనివల్లనైనా మార్పు ఉత్తేజితమైన ఆలోచన, సాధారణ ఆలోచన కంటే చాలా అధిక పౌనఃపున్యంతో స్పందిస్తుంది. ఇలాంటి ఆలోచనలే ఒక మెదడు నుండి మరొక మెదడుకు ప్రసరిస్తాయి.

ఈ విధంగా, మన ఆలోచనలకు భావోద్వేగాలను జోడించి, వాటిని మన ఉపచేతన మనస్సుకు (Subconscious Mind) పంపించడంలో ప్రసార సూత్రం కీలక పాత్ర పోషిస్తుందని మీరు గ్రహించవచ్చు. ఉపచేతన మనస్సు మెదడులోని ఒక "ప్రసార కేంద్రం" (Sending Station) వంటిది. దాని ద్వారా ఆలోచనా తరంగాలు ప్రసారం చేయబడతాయి.

ఒక వ్యక్తి విద్యుత్తును నమ్మినా, నమ్మకపోయినా అది తన శక్తిని ప్రదర్శిస్తూనే ఉంటుంది. అదేవిధంగా, విశ్వంలోని అత్యంత గొప్ప శక్తులు ఇంద్రియాలకు అందనివి. వాటిని మన ఇంద్రియాల ద్వారా గానీ, మనస్సు ద్వారా గానీ గ్రహించలేము. ప్రస్తుతానికి మన అవగాహనకు అతీతమైన శక్తులు కూడా ఉండవచ్చని అంగీకరిస్తే సరిపోతుంది. విశ్వమానసం ద్వారా అటువంటి శక్తులను మనం అందిపుచ్చుకోవచ్చు.

ప్రతి వ్యక్తిలోని దైవత్వాన్ని మేల్కొలిపి, ప్రపంచాన్ని జీవించడానికి మరింత మెరుగైన ప్రదేశంగా మార్చాలనే సంకల్పం ఒక బీజం రూపంలో మొలకెత్తింది. ఇప్పుడు అది మీ ముందుకు ఒక పుస్తకం రూపంలోనూ, ఒక సంస్థ రూపంలోనూ వచ్చింది. ఈ ఉద్యమం కూడా విశ్వమానసం సూత్రంతో పాటు ఈ పుస్తకంలో పేర్కొన్న ఇతర సూత్రాల ఆధారంగా ముందుకు సాగుతోంది.

విశ్వమానసం సూత్రానికి రెండు పార్శ్వాలు ఉన్నాయి. వాటిలో ఒకటి ఆర్థికపరమైనది కాగా, మరొకటి ఆధ్యాత్మికమైనది.

1. ఆర్థిక ప్రయోజనాలు: తన సమయానికి తగిన ప్రతిఫలాన్ని చెల్లిస్తూ, ఒక వ్యక్తి తన చుట్టూ ఒక సమూహాన్ని ఏర్పరచుకుని, వారి సలహాలు, సహకారాన్ని పొందడం ద్వారా ఆర్థిక ప్రయోజనాలను సాధించవచ్చు. ఈ విధమైన సహకార భాగస్వామ్యమే దాదాపు ప్రతి గొప్ప వ్యాపార విజయానికి పునాది అయింది.
2. ఆధ్యాత్మిక ప్రయోజనాలు: విశ్వమానసం సూత్రంలోని ఆధ్యాత్మిక పార్శ్వం మరింత సూక్ష్మమైనది, అర్థం చేసుకోవడానికి కష్టమైనది. ఎందుకంటే ఇది మానవులకు అంతగా పరిచయం లేని ఆధ్యాత్మిక శక్తులకు సంబంధించినది.

ఈ క్రింది వాక్యం నుండి మీరు ఒక ముఖ్యమైన విషయాన్ని గ్రహించవచ్చు:

"రెండు మనస్సులు ఏకమైనప్పుడు, మూడవ మనస్సుతో పోల్చదగిన ఒక అదృశ్యమైన, స్పర్శకు అందని శక్తి ఉద్భవిస్తుంది."

విశ్వమానసం ద్వారా ఒక వ్యక్తి తన సహచరుల జ్ఞానం, అనుభవం, సమయం, ధనం, ఇతర వనరులను ఉపయోగించుకునే అవకాశం పొందుతాడు.

ఇద్దరు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ మంది వ్యక్తులు సామరస్యభావంతో తమ శక్తులను సమన్వయం చేసుకుని , ఒక నిర్దిష్టమైన లక్ష్య సాధన కోసం కృషి చేసినప్పుడు, వారు భగవంతుని విశ్వవ్యాప్త శక్తి నిధి నుండి నేరుగా శక్తిని పొందగలిగే స్థితికి చేరుకుంటారు. ఇదే అన్ని శక్తి వనరులలోకెల్లా అత్యంత గొప్పది. ప్రతి గొప్ప వ్యక్తి ఈ శక్తి వనరునే ఆశ్రయిస్తాడు. (అది తనకు తెలిసో, తెలియకుండానో!)

మీ ప్రయత్నాలలో మీకు సహాయపడగల మీ బంధువులు, స్నేహితులు, సహోద్యోగులు మరియు ఇతర పరిచయస్తులందరి పేర్లతో ఒక జాబితాను తయారు చేయండి. మీకు సహాయపడగల ఇతర వ్యక్తులను కూడా పరిచయం చేయమని వారిని అడగవచ్చు. ఎంతమంది దయగల హృదయం కలిగిన వ్యక్తులు ఇతరులకు సహాయం చేయడానికి సంతోషంగా ముందుకు వస్తారో చూసి మీరు ఆశ్చర్యపోతారు.

*****

అధ్యాయం 8

నాయకత్వం

నాయకత్వం అంటే లక్ష్యాల సాధన దిశగా బృంద సభ్యులను ప్రేరేపించి, నడిపించడం ఒక సమూహానికి దిశానిర్దేశం చేసి, వారందరినీ ఒక నిర్దిష్ట లక్ష్య సాధన దిశగా సమీకరించగలిగే వ్యక్తిని నాయకుడు అంటారు. స్థూలంగా చెప్పాలంటే, ప్రపంచంలో రెండు రకాల వ్యక్తులు ఉంటారు — నాయకులు మరియు అనుచరులు. మీరు ఎంచుకున్న రంగంలో నాయకుడిగా ఎదగాలని అనుకుంటున్నారా, లేక అనుచరుడిగానే ఉండిపోవాలని భావిస్తున్నారా అనేది ముందుగానే నిర్ణయించుకోండి. ఈ ఎంపిక మీ జీవితంలో ఎంతో గొప్ప మార్పును తీసుకువస్తుంది.

అనుచరుడిగా ఉండటంలో అవమానమేమీ లేదు. అయితే, ఎప్పటికీ అనుచరుడిగానే ఉండిపోవడం గొప్పతనమేమీ కాదు. గొప్ప నాయకులలో చాలామంది మొదట అనుచరులుగానే తమ ప్రయాణాన్ని ప్రారంభించారు. వారు తెలివైన అనుచరులుగా ఉన్నందువల్లనే గొప్ప నాయకులుగా ఎదిగారు. తెలివైన అనుచరుడికి అనేక ప్రయోజనాలు ఉంటాయి. వాటిలో ముఖ్యమైనది తన నాయకుడి నుంచి నేర్చుకునే అవకాశం.

నాయకత్వంలో రెండు రకాలు ఉన్నాయి.

1. ఇతరుల సమ్మతితో, వారి సంక్షేమం కోసం అందించే నాయకత్వం.
2. ఇతరుల సమ్మతి లేకుండా, స్వప్రయోజనం కోసం బలవంతంగా రుద్దే నాయకత్వం.

ప్రజలు బలవంతంగా రుద్దబడిన నాయకత్వాన్ని కొంతకాలం అనుసరించవచ్చు. కానీ వారు ఇష్టపూర్వకంగా అలా చేయరు. బలప్రయోగంతో సాగించే నాయకత్వం ఎక్కువకాలం నిలవలేదని చరిత్రలో ఎన్నో ఉదాహరణలు ఉన్నాయి. హిట్లర్ వంటి నియంతల పతనం దీనికి నిదర్శనం. అంటే, ప్రజలు బలవంతపు నాయకత్వాన్ని నిరవధికంగా అనుసరించరని స్పష్టమవుతోంది. వ్యాపారం, మతం వంటి ఇతర రంగాలలో కూడా ఇటువంటి నాయకులు పదవులు, అధికారాలు కోల్పోవడాన్ని మనం చూడవచ్చు.

అనుచరుల సమ్మతితో, వారి సంక్షేమం కోసం అందించే నాయకత్వం మాత్రమే శాశ్వతంగా నిలబడగలదు! ఈ రకమైన నాయకత్వంలో క్రింద పేర్కొన్న లక్షణాలు ఉంటాయి. వీటిని తన నాయకత్వానికి పునాదులుగా చేసుకునే వ్యక్తికి జీవితంలోని ఏ రంగంలోనైనా నాయకత్వం వహించే అపారమైన అవకాశాలు లభిస్తాయి.

1. ధైర్యం: ఈ లక్షణాన్ని కొందరు దుడుకుగా వ్యవహరించడం లేదా సమస్యల స్వభావాన్ని అర్థం చేసుకోకుండా వాటిలోకి దూకడంగా పొరబడవచ్చు. కానీ ధైర్యం అనేది తాను పనిచేసే రంగంపై స్పష్టమైన అవగాహన ఉన్నప్పుడే కలుగుతుంది. ఆత్మవిశ్వాసం, తన కార్యరంగంపై స్పష్టత లేని వ్యక్తి నాయకత్వంలో నడిపించబడటానికి ఏ అనుచరుడూ ఇష్టపడడు.

గాంధీజీ ఇలా అన్నారు:

"నా అంతరంగంలో నన్ను నిరంతరం నడిపించే ఒక శక్తి ఉంది. అది నాతో ఇలా చెబుతుంది: నీవు ఒంటరిగా నిలబడవలసి వచ్చినప్పటికీ, ప్రపంచమంతటికీ ఎదురుగా నిలబడాలి. ప్రపంచం కోపంతో నిన్ను రక్త వర్ణ కళ్లతో చూసినప్పటికీ, నీవు ధైర్యంగా దాని కళ్లలోకి సూటిగా చూడాలి. భయపడవద్దు. నీ హృదయంలో నివసించే ఆ అంతరాత్మపై విశ్వాసం ఉంచు. అది నీతో ఇలా చెబుతుంది: స్నేహితులను, భార్యను, చివరకు అందరినీ వదులుకోవలసి వచ్చినా సరే, నీవు జీవించిన సత్యానికి, దాని కోసం మరణించడానికి కూడా సిద్ధంగా ఉండు."

2. న్యాయబుద్ధి, నిష్పక్షపాత ధోరణి: ఒకవైపు వాదన మాత్రమే విని, ఒక పక్షం వైపు నిలబడే వ్యక్తిని అందరూ అసహ్యించుకుంటారు. నాయకుడు నిష్పక్షపాతంగా వ్యవహరించాలి. రెండు పక్షాల వారికి తమ వాదనలు వినిపించడానికి సమానమైన అవకాశం కల్పించాలి.

3. నిర్ణయాలు తీసుకునే సామర్థ్యం: తన నిర్ణయాల విషయంలో తరచూ తడబడే వ్యక్తి తనపై తనకే నమ్మకం లేదని నిరూపించుకుంటాడు. అటువంటి వ్యక్తి ఇతరులకు సమర్థవంతంగా నాయకత్వం వహించలేడు.

4. ప్రణాళిక రచన: ప్రణాళికలు రూపొందించకుండా, కేవలం ఊహాగానాల ఆధారంగా ముందుకు సాగే నాయకుడు, ప్రయాణ ప్రణాళిక (flight plan) లేని విమానంలా చివరకు గమ్యం తెలియని స్థితికి చేరుకుంటాడు. వాతావరణంలోని ప్రమాదాలను తప్పించుకోవడానికి విమానం అనేకసార్లు తన దిశను, ఎత్తును మార్చుకోవచ్చు. అయినప్పటికీ, ఎక్కడ దిగాలి, నేలపై ఉన్న విమాన రాకపోకల నియంత్రణ అధికారుల నుంచి ఎలా సహాయం పొందాలి అనే విషయాలపై దానికి ముందుగానే ప్రణాళిక ఉంటుంది. అదేవిధంగా నాయకుడు కూడా పరిస్థితులకు అనుగుణంగా తన వ్యూహాలను మార్చుకోవచ్చు. కానీ తన అంతిమ లక్ష్యం, దానిని చేరుకునే మార్గం గురించి స్పష్టమైన ప్రణాళిక కలిగి ఉండాలి.

5. వినయం: అవసరం వచ్చినప్పుడు, ఇతరులను చేయమని కోరే పనులను తాను కూడా చేయడానికి విజయవంతమైన నాయకులు సిద్ధంగా ఉంటారు. మంచి సలహాలను, నిర్మాణాత్మక విమర్శలను స్వీకరిస్తారు. తమ తప్పులను అంగీకరించడంలో వినయాన్ని ప్రదర్శిస్తారు. వాటిని సరిదిద్దుకోవడానికి కూడా సిద్ధంగా ఉంటారు.

6. సంపూర్ణ అంకితభావం: నాయకుడు తాను చేసే ప్రతి పనిలో హృదయపూర్వకంగా పాల్గొంటాడు. నూటికి నూరు శాతం అంకితభావాన్ని ప్రదర్శిస్తాడు. తన అనుచరుల కంటే ఎక్కువగా పనిచేయడానికి సిద్ధంగా ఉంటాడు. తాను తక్కువ గంటలు పనిచేస్తూ, తన అనుచరులు ఎక్కువ గంటలు పనిచేయాలని ఆశించే వ్యక్తి నాయకుడిగా విజయవంతం కాలేడు.

7. సత్యనిష్ఠ: తన కంటే పైస్థాయిలో ఉన్నవారిపట్ల గానీ, తన కింద పనిచేసేవారిపట్ల గానీ నిజాయితీగా, నమ్మకంగా ఉండని వ్యక్తి అనుచరుల విశ్వాసాన్ని, మద్దతును పొందలేడు.

8. సానుభూతి, అవగాహన: నాయకుడు తన అనుచరుల సమస్యలను, బలహీనతలను అర్థం చేసుకోవాలి. వారి బలాలు, పరిమితులు ఏమిటో తెలుసుకోవాలి. ఎవరికి ఏ బాధ్యత అప్పగించాలో వివేచనతో నిర్ణయించాలి.

9. బాధ్యతాయుతంగా వ్యవహరించడం: గొప్ప అధికారం వచ్చినప్పుడు గొప్ప బాధ్యత కూడా వస్తుందని నాయకుడు అర్థం చేసుకోవాలి. తన బాధ్యతల నుంచి తప్పించుకోవడానికి ప్రయత్నించకూడదు. విజయవంతమైన నాయకుడు తన అనుచరులు చేసే తప్పులకు, వారి లోపాలకు కూడా బాధ్యత వహిస్తాడు. తన అనుచరులలో ఎవరైనా తప్పు చేసినా, అసమర్థతను ప్రదర్శించినా, దానికి తన నాయకత్వమే కారణమని భావించి, తన లోపాన్ని సరిదిద్దుకోవడానికి ప్రయత్నిస్తాడు.

10. సహకారం: విజయవంతమైన నాయకుడు సమిష్టి కృషి అనే సూత్రాన్ని ఆచరిస్తాడు. తన అనుచరులు కూడా అదే సూత్రాన్ని అనుసరించేలా ప్రేరేపించగలగాలి.

11. క్రమశిక్షణతో కూడిన సాన్నిహిత్యం: 'చనువు చులకనకు దారితీస్తుంది' అనే సామెత ఉంది. నాయకుడు తన అనుచరులతో మరీ ఎక్కువగా కలిసిమెలిసి ఉంటూ, ఎప్పుడూ సరదాగా, హాస్యంగా వ్యవహరిస్తే, వారు అతని ఆదేశాలకు తగిన గౌరవం ఇవ్వకపోవచ్చు. నాయకుడి హృదయం ఎంతో మృదువుగా ఉన్నప్పటికీ, తన ఆదేశాలను నిర్లక్ష్యం చేసినప్పుడు దృఢత్వాన్ని ప్రదర్శించాలి. అవసరమైనప్పుడు కఠినంగా వ్యవహరించగలగాలి.

12. సమచిత్తత: నాయకుడు అన్ని పరిస్థితులలోనూ సమచిత్తతను కలిగి ఉండాలి. వైఫల్యాలు, కష్టాలు ఎదురై తాను కుంగిపోయినప్పటికీ, తన అనుచరులను నిరుత్సాహపరచకూడదు. అందుకు బదులుగా వారిలో ధైర్యాన్ని, ఉత్సాహాన్ని నింపాలి.

13. ఇచ్చిన మాటను నిలబెట్టుకోవడం: నెరవేర్చగలిగే హామీలను మాత్రమే ఇవ్వడం చాలా ముఖ్యం. ఇతరులతో సంభాషించేటప్పుడు 'అవును' అని చెప్పడం ఎప్పుడూ సులభమే. కానీ కొన్ని సందర్భాలలో 'కాదు' అని కూడా చెప్పవలసి ఉంటుంది. అటువంటి సందర్భాలలో పరిస్థితిని ఎదుటివారికి స్పష్టంగా వివరించాలి. పరిష్కారాన్ని కనుగొనే ప్రక్రియలో వారిని కూడా భాగస్వాములుగా చేయాలి. ఒకవేళ పరిష్కారం సాధ్యం కాకపోతే, వారు ఎటువంటి అసహనం లేదా ఆగ్రహం లేకుండా 'కాదు' అనే సమాధానాన్ని అంగీకరించడానికి మానసికంగా సిద్ధపడతారు.

14. సత్ప్రవర్తన: మత్తుపదార్థాల వినియోగం, జూదం, వంటి వ్యసనాలకు నాయకుడు లోనుకాకూడదు. క్రమం తప్పకుండా వ్యాయామం చేయడం, పరిమితంగా ఆహారం తీసుకోవడం, సత్పురుషుల సాంగత్యం కలిగి ఉండటం వంటి మంచి అలవాట్లను పెంపొందించుకోవాలి. తన జీవితాన్ని తాను సక్రమంగా నడిపించుకోలేని వ్యక్తి ఇతరులకు నాయకత్వం వహించలేడు.

15. విశ్వాసంతో కూడిన అప్రమత్తత: నాయకుడు అమాయకంగా ప్రతి ఒక్కరినీ గుడ్డిగా నమ్మితే, మోసగాళ్ల చేతిలో మోసపోయే ప్రమాదం ఉంది. మరోవైపు, ప్రతి ఒక్కరినీ అనుమానిస్తూ ఉంటే, మంచి మనసున్న వ్యక్తులు బాధపడి

అతనికి దూరమవుతారు. కాబట్టి నాయకుడు అందరినీ విశ్వసిస్తున్నట్లుగా వ్యవహరిస్తూనే, ప్రతి విషయంలోనూ తగిన జాగ్రత్తలు పాటించాలి.

16. ప్రతిభకు ప్రాధాన్యత: నాయకుడు తన అనుచరులకు ముఖ్యమైన పదవులు, బాధ్యతలు అప్పగించేటప్పుడు బంధుత్వం, స్నేహం, కులం, సమాజం వంటి అంశాలను పరిగణనలోకి తీసుకోకూడదు. కేవలం ప్రతిభ, అర్హతలకు మాత్రమే ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలి. అనర్హులైన వ్యక్తులను నాయకుడు ఉన్నత పదవుల్లో నియమిస్తే, వారు తమ చర్యల ద్వారా నాయకుడికి చెడ్డపేరు తీసుకువస్తారు.

17. ఉభయతారక దృక్పథం: ఏ ఒప్పందమైనా, దానిలో భాగస్వాములైన రెండు పక్షాలకూ ప్రయోజనం కలిగించేలా ఉండేలా చూసుకోవాలి. ఒకరి విజయం మరొకరి నష్టానికి కారణం కాకూడదు.

18. సంభాషణా చాతుర్యం: "నోరు మంచిది అయితే ఊరు మంచిది అవుతుంది" అని ఒక నానుడి. నిజానికి వాక్కు కన్నా సత్ప్రవర్తనతో కూడిన మౌనానికి ఎక్కువ శక్తి ఉంది. మన నోటి నుండి వెలువడే ప్రతి వాక్కు మూడు ద్వారాలను దాటేటట్లు జాగ్రత్త వహించాలి. 1. వాక్కు సత్యమైనదా? 2. వాక్కు సందర్భోచితమైనదా? 3. వాక్కు పరుషంగా లేకుండా, సౌమ్యంగా ఉన్నదా?

రాజకీయ లేదా ఆర్థిక అధికారం వంటి అనేక రూపాల్లో శక్తి ఉంటుంది. అధికారం దానికదే అవినీతి కాదు. దురాశ, ఆధిపత్యం వంటి స్వార్థపూరిత ఉద్దేశాలు కలిగిన వ్యక్తుల చేతుల్లో అధికారం ఉన్నప్పుడు అది అవినీతికి మూలంగా మారుతుంది. అధికారం అందరి సంక్షేమాన్ని పరిరక్షించే సాధనంగా ఉపయోగపడుతుందని నాయకుడు భావించినప్పుడు, అదే అధికారం ప్రజలకు సేవ చేయడానికి ఒక గొప్ప సాధనంగా మారుతుంది.

నాయకత్వంలో వైఫల్యానికి ప్రధాన కారణాలు

1. పరస్పర గౌరవం అనే సువర్ణ నియమాన్ని పాటించకపోవడం: ఈ సూత్రం ప్రకారం, మనం ఇతరుల నుంచి ఎలాంటి ప్రవర్తనను ఆశిస్తామో, మనమూ వారితో అలానే వ్యవహరించాలి.

2. అనుచరుల నుంచి పోటీ వస్తుందనే భయం: తన అనుచరులలో ఎవరైనా తన స్థానాన్ని ఆక్రమిస్తారేమోనని భయపడే నాయకుడికి, చివరకు ఆ భయం నిజమయ్యే అవకాశాలు ఎక్కువగా ఉంటాయి. సమర్థుడైన నాయకుడు తన అనుచరులకు శిక్షణ ఇస్తాడు. తగిన బాధ్యతలను వారికి అప్పగిస్తాడు. ఈ విధంగా మాత్రమే ఒక నాయకుడు తన సామర్థ్యాన్ని అనేక రెట్లు విస్తరించుకోగలడు. తాను అనేక ప్రదేశాలలో ఉన్నట్లుగా, ఒకే సమయంలో అనేక పనులపై దృష్టి పెట్టగలిగే వ్యవస్థను రూపొందించుకోగలడు.

3. స్వార్థం: తన అనుచరులు చేసిన పనులకు సంబంధించిన ఘనతనంతా తానే పొందాలని కోరుకునే నాయకుడిని వారు తప్పకుండా అసహ్యించుకుంటారు. నిజమైన నాయకుడు తన కోసం ప్రశంసలు, గౌరవాలు ఆశించడు. తన అనుచరులకే ఆ ఘనతను అందిస్తాడు. ఎందుకంటే, చాలామంది వ్యక్తులు కేవలం ధన ప్రయోజనాల కోసం పనిచేయడం

కంటే, తమ పనికి గుర్తింపు, ప్రశంసలు, ఆత్మసంతృప్తి లభించినప్పుడు మరింత ఉత్సాహంగా పనిచేస్తారని అతనికి తెలుసు.

4. ఆత్మనిగ్రహం లేకపోవడం: తన భావోద్వేగాలను అదుపులో ఉంచుకోలేని నాయకుడిని అనుచరులు గౌరవించరు. అంతేకాకుండా, వివిధ రూపాల్లో కనిపించే అతిగా ప్రవర్తించే అలవాట్లు, వాటికి లోనయ్యే వ్యక్తుల శారీరక, మానసిక శక్తిని, సహనాన్ని క్రమంగా నాశనం చేస్తాయి. విజయవంతమైన నాయకుడు తన అనుచరుల బలహీనతలను, సమస్యలను అర్థం చేసుకుంటాడు. వారికి తగిన సలహాలు, సూచనలు అందించడం ద్వారా వాటిని అధిగమించడానికి సహాయపడతాడు.

5. పదవికి అతిగా ప్రాధాన్యత ఇవ్వడం: సమర్థుడైన నాయకుడు తన అనుచరుల గౌరవాన్ని పొందడానికి ఎటువంటి హోదా లేదా బిరుదు అవసరం లేదని నిరూపిస్తాడు. తన పదవిని, హోదాను పదేపదే ప్రస్తావించే వ్యక్తికి, ప్రస్తావించడానికి అంతకుమించి మరే గొప్ప లక్షణాలు లేవని సాధారణంగా అర్థం చేసుకోవచ్చు. నిజమైన నాయకుడి ఇల్లు లేదా కార్యాలయ ద్వారాలు సహాయం కోసం వచ్చినా, తమ అభ్యంతరాలను వ్యక్తం చేయడానికి వచ్చినా, అందరికీ తెరిచి ఉంటాయి. అతని పని చేసే ప్రదేశంలో అనవసరమైన ఆడంబరాలు , లాంఛనాలు ఉండవు.

నాయకత్వంలో వైఫల్యానికి ఇవి సాధారణంగా కనిపించే కొన్ని ప్రధాన కారణాలు. వీటిలో ఏ ఒక్క లోపం ఉన్నా నాయకత్వ వైఫల్యానికి దారితీయవచ్చు. మీరు నాయకుడిగా ఎదగాలని ఆకాంక్షిస్తుంటే, ఈ జాబితాను జాగ్రత్తగా అధ్యయనం చేయండి. ఈ లోపాలు మీలో లేకుండా చూసుకోండి. అలా చేసినప్పుడే మీరు సమర్థవంతమైన , ఆదర్శవంతమైన నాయకుడిగా ఎదగగలరు.

*****

అధ్యాయం 9

ఉపచేతన మనస్సు

ఉపచేతన మనస్సు (sub-conscious mind) మానవుని యొక్క పరిమిత మనస్సుకు, ఆనంత విశ్వచైతన్యానికి మధ్య అనుసంధాన వారధిగా పని చేస్తుంది.

విశ్వం శక్తి మరియు పదార్థాలతో నిర్మితమై ఉంది. ఈ రెండూ ఒకదానిగా మరొకటి రూపాంతరం చెందగలవు. మనం మానవులం పంచభూతాలైన భూమి, నీరు, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశాలతో నిర్మితమయ్యాము. ఆలోచన కూడా ఒక రకమైన శక్తి. అందువల్ల మనం ఆలోచన, శక్తి అనే పదాలను పరస్పరం మార్చి ఉపయోగించవచ్చు. ఆలోచనలకు సృజనాత్మక శక్తి ఎలా ఉంటుందో, వాటి ద్వారా విమానాలు, కంప్యూటర్లు వంటి వస్తువులు, యుద్ధాలు, స్వాతంత్ర్యం వంటి సంఘటనలు ఎలా రూపుదిద్దుకుంటాయో ఇప్పుడు మనం అర్థం చేసు కోవచ్చు.

ఇంధనం, ఆహారం వంటి పదార్థాలను శక్తిగా మార్చే విజ్ఞానం మనకు తెలుసు. ఇప్పుడు మనం ఆలోచనా శక్తిని మనం కోరుకునే వస్తువులుగా, ఫలితాలుగా ఎలా మార్చుకోవాలో నేర్చుకుంటున్నాము.

మనస్సు యొక్క కార్యకలాపాలు ప్రధానంగా క్రింది రెండు భాగాల ద్వారా నిర్వహించబడతాయి.

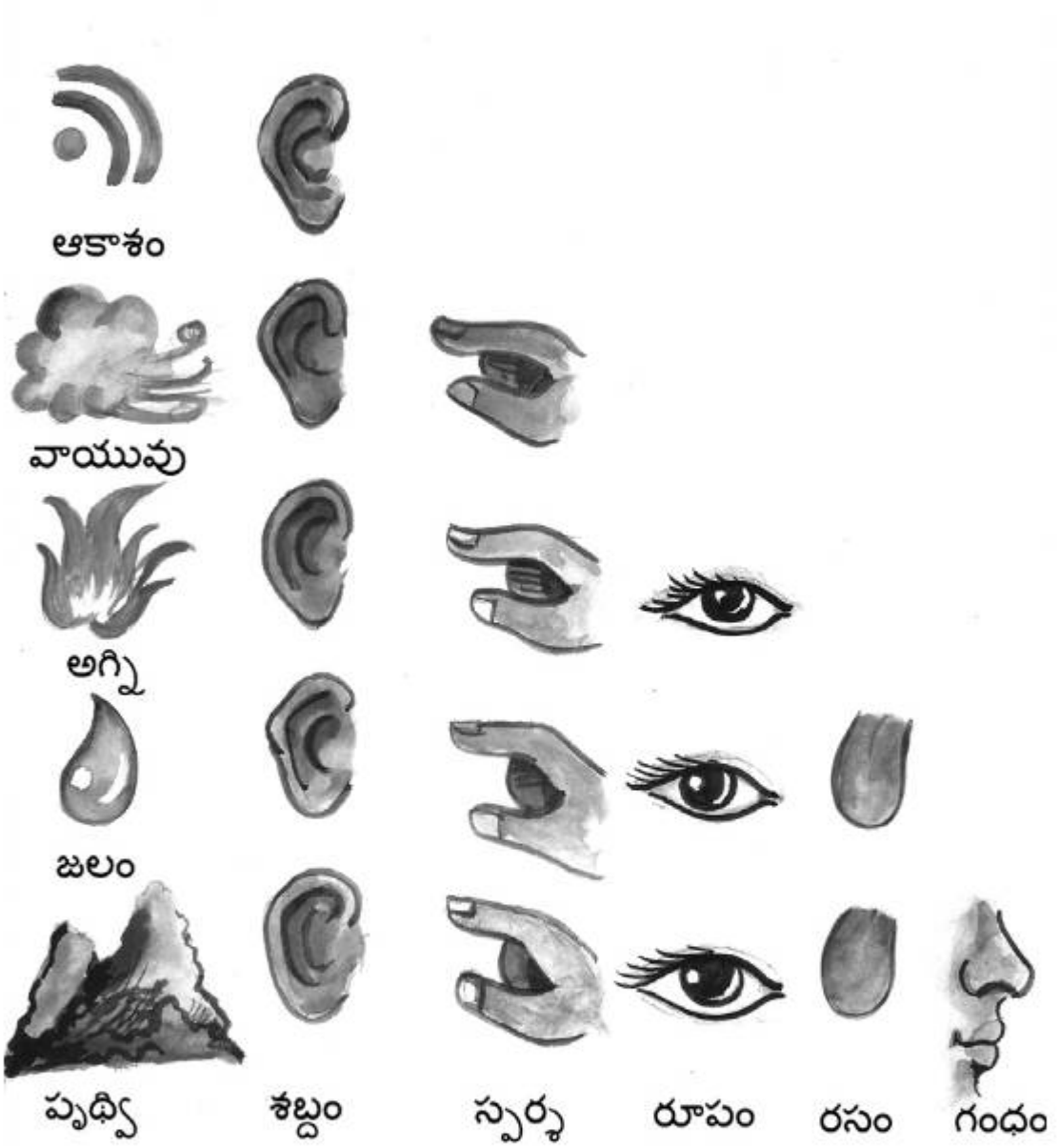
1. చేతన మనస్సు (Conscious Mind)

"నేను చూస్తున్నాను, వింటున్నాను, వాసన చూస్తున్నాను, స్పర్శిస్తున్నాను, రుచి చూస్తున్నాను" అని మీరు చెప్పినప్పుడు, ఆ మాటలు చెప్పేది మీ చేతన మనస్సే. ఎందుకంటే అది మన పంచేంద్రియాలకు అధిపతిగా పనిచేస్తుంది.

పంచ భౌతిక ఇంద్రియాల ద్వారా ప్రపంచాన్ని గ్రహిస్తూ, వాటి సహాయంతో కార్యకలాపాలు నిర్వహించే చేతన మనస్సు బాహ్య ప్రపంచంలోని అనుభవాలు, వస్తువులతో వ్యవహరిస్తుంది. మనం తర్కించే భాగం ఇదే. ఇది మంచి చెడులను విచక్షణతో నిర్ణయిస్తుంది.

ఇతర జీవులు సహజసిద్ధమైన ప్రవృత్తుల (instincts) ఆధారంగా జీవిస్తాయి. ప్రపంచంలోని ప్రమాదాల నుండి వాటిని రక్షించడానికి ప్రకృతి సహజమైన రక్షణ వ్యవస్థలను కల్పించింది. కానీ మనిషికి అటువంటి సహజ ప్రవృత్తులు పరిమితంగా ఉంటాయి. అతను మంచి చెడుల విచక్షణతో కూడిన ఆలోచనా శక్తి ఆధారంగా జీవించాలి. అతనికి ప్రకృతి ప్రసాదించిన ప్రత్యేక రక్షణ వ్యవస్థలు కూడా లేవు. మంచి చెడుల విచక్షణతో కూడిన ఆలోచనా శక్తిని స్వేచ్ఛాసంకల్పం (freewill) అంటారు.

ఐదు తన్మాత్రలు: తన్మాత్రలు అనేవి మనం బాహ్య ప్రపంచాన్ని ఇంద్రియాల ద్వారా అనుభవించే సూక్ష్మ మార్గాలు. 'తన్' అంటే సూక్ష్మమైనది, 'మాత్ర' అంటే మూలతత్వం లేదా అంశం. ఇవి పంచభూతాలు పంచేంద్రియాల కార్యకలాపాలలో వ్యక్తమవుతాయి.

ఐదు తన్మాత్రలు, వాటికి సంబంధించిన ఇంద్రియాలు ఇవి:

1. శబ్దం– చెవి
2. స్పర్శ– చర్మం
3. రూపం లేదా దృశ్యం– కన్ను
4. రుచి– నాలుక
5. గంధం లేదా వాసన– ముక్కు

ప్రతి పంచ భూతం ప్రధానంగా ఒక తన్మాత్రతో సంబంధం కలిగి ఉంటుంది. అయితే దానిలో మిగిలిన తన్మాత్రల అంశాలు కూడా కొంతమేరకు ఉంటాయి. దీనిని క్రింది విధంగా వివరించవచ్చు.

a. ఆకాశం – శబ్ద తన్మాత్ర (చెవి).

b. వాయువు – శబ్దం, స్పర్శ తన్మాత్రలు (చెవి, చర్మం).

c. అగ్ని – శబ్దం, స్పర్శ, రూప తన్మాత్రలు (చెవి, చర్మం, కన్ను).

d. జలం – శబ్దం, స్పర్శ, రూపం, రుచి తన్మాత్రలు (చెవి, చర్మం, కన్ను, నాలుక).

e. భూమి – శబ్దం, స్పర్శ, రూపం, రుచి, గంధ తన్మాత్రలు (చెవి, చర్మం, కన్ను, నాలుక, ముక్కు).

2. ఉపచేతన మనస్సు (Subconscious Mind)

ఉపచేతన మనస్సు తర్కించే ప్రక్రియలో గానీ, స్వేచ్ఛా సంకల్పాన్ని ఉపయోగించే ప్రక్రియలో గానీ నేరుగా పాల్గొనదు. మన హృదయం ఎప్పుడూ పనిచేస్తూనే ఉన్నట్లుగా, ఉపచేతన మనస్సు కూడా ఎప్పుడూ నిద్రపోదు, విశ్రాంతి తీసుకోదు.

దీనికి ప్రధానంగా మూడు విధులు ఉన్నాయి.

a. శారీరక స్థాయిలో: శ్వాస తీసుకోవడం, మన ప్రాణాన్ని కాపాడుకోవడం, సంతానం ద్వారా జీవనాన్ని కొనసాగించాలనే కోరిక, పిల్లలను సంరక్షించడం వంటి నిరంతరమైన, ప్రాణాధారమైన ప్రక్రియలకు ఇది మూలాధారం.

b. మానసిక స్థాయిలో: జ్ఞాపకాలు, అలవాట్లు, భావోద్వేగాలకు ఇది నిల్వ కేంద్రంగా పనిచేస్తుంది.

c. ఆధ్యాత్మిక స్థాయిలో: ఆదర్శాలు, ఆశయాలు, ఆకాంక్షలు మొదలైన వాటికి ఇది మూలాధారంగా ఉంటుంది.

చేతన మనస్సు బాహ్య ప్రపంచంతో సంబంధాలు కలిగి ఉంటుంది కాబట్టి, అది ఉపచేతన మనస్సును కాపాడాల్సిన బాధ్యతను కలిగి ఉంటుంది. అందువల్ల ఉపచేతన మనస్సు, బాహ్య ప్రపంచంలోని అనుభవాలు, వస్తువుల ప్రభావాల నుంచి తనను కాపాడే ద్వారపాలకుడైన చేతన మనస్సుపై ఆధారపడుతుంది.

మీరు మెలకువగా ఉన్నంతసేపూ చేతన మనస్సు అనే ఈ ద్వారపాలకుడు అప్రమత్తంగా విధులు నిర్వహించాలి. అయితే కొన్ని పరిస్థితులలో ఈ ద్వారపాలకుడు తన విధుల నుంచి తప్పుకున్నప్పుడు లేదా అతని సరైన నిర్ణయశక్తి దెబ్బతిన్నప్పుడు, ఉపచేతన మనస్సు రక్షణ లేకుండా పోతుంది. అప్పుడు అది అన్ని వైపుల నుంచి వచ్చే సూచనలు, ప్రభావాలకు తెరిచి ఉంటుంది.

ఈ విషయాన్ని నిద్రలేమి, సమాచారాన్ని అధికంగా అందించడం వంటి పద్ధతులతో కలిపి ఉపయోగించడాన్ని మెదడును ప్రభావితం చేయడం (Brainwashing) అంటారు. యుద్ధంలో బంధించబడిన శత్రు సైనికులపై, కొన్ని మతపరమైన లేదా భావజాల సమూహాల అనుచరులపై ఇటువంటి పద్ధతులను ఉపయోగిస్తారు.

బాహ్య శక్తుల ప్రభావానికి లోనుకాకుండా, ఎల్లప్పుడూ మీ చేతన మనస్సును అప్రమత్తంగా ఉంచి, మీ స్వేచ్ఛా సంకల్పాన్ని ఉపయోగించడం చాలా ముఖ్యం. మద్యం లేదా మాదకద్రవ్యా ల తీవ్ర ప్రభావంలో చేతన మనస్సు తన నియంత్రణను కోల్పోతుంది. అప్పుడు రక్షణ లేని ఉపచేతన మనస్సు తన యజమాని పతనానికి కారణం కావచ్చు.

తీవ్రమైన భయాందోళనల సమయంలో, కోపం పరాకాష్టకు చేరినప్పుడు, బాధ్యతారహితమైన గుంపు ఉద్రేకపూరితంగా ప్రవర్తించినప్పుడు లేదా అదుపులేని ఉద్వేగాలు మనల్ని ఆవహించినప్పుడు పరిస్థితులు అత్యంత ప్రమాదకరంగా మారతాయి.

ఆటువంటి సమయాల్లో ఉపచేతన మనస్సు చుట్టూ ఉన్న వ్యక్తులు లేదా పరిస్థితుల నుంచి వచ్చే భయం , ద్వేషం, దురాశ వంటి ప్రతికూల ప్రభావాలకు సులభంగా లోనవుతుంది. అయితే శిక్షణ పొందిన చేతన మనస్సు తన అప్ర మత్తమైన రక్షణాత్మక చర్యల ద్వారా ఈ ప్రతికూల ప్రభావాలను పూర్తిగా నిరోధించగలదు.

మీ మానసిక శక్తులన్నింటికీ చేతన మనస్సే సర్వసైన్యాధ్యక్షుడిగా పనిచేస్తుంది. అది ముందుగానే ప్రణాళికలు రూపొందించి, వాటిని కార్యరూపంలో పెట్టగలదు. లేదా ఎటువంటి ప్రణాళిక లేకుండా , ఆప్పటికప్పుడు కలిగే ప్రేరణలకు లోనవుతూ, సంఘటనల దయాదాక్షిణ్యాలపై ఆధారపడి, జీవిత ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోయే కట్టెపుల్లలా కూడా మారవచ్చు.

ఒక సైన్యంలో సైనికులు ఎంత సమర్థులైనా, వారి సేనాధిపతి ముందస్తు ప్రణాళికలు రూపొందించకపోతే, తన సామర్థ్యంపై గాని, తన సైనికుల సామర్థ్యంపై గాని నమ్మకం లేకపోతే, శత్రువులను ఎలా జయించాలనే ప్రణాళిక రూపొందించడానికి బదులుగా ఎల్లప్పుడూ వారి గురించే ఆందోళన చెందుతూ ఉంటే, ఆ సైన్యం నుంచి మీరు గొప్ప విజయాలను ఆశించలేరు.

అదేవిధంగా, మీ చేతన మనస్సు భయాలు, ఆందోళనలతో నిండి ఉన్నప్పుడు లేదా తనకు ఏమి కావాలో దానికి స్పష్టత లేనప్పుడు ఉపచేతన మనస్సు నుంచి మంచి ఫలితాలను ఆశించలేరు.

చేతన మనస్సు నిర్వహించాల్సిన అత్యంత ముఖ్యమైన బాధ్యత ఏమిటంటే , మీరు కోరుకునే లక్ష్యంపై మీ ఆలోచనలను కేంద్రీకరించడం, భయాలకు లేదా ప్రతికూల ఆలోచనలకు మీ మనస్సులో చోటు ఇవ్వకుండా ద్వారాలను మూసివేయడం. మీరు ఈ సామర్థ్యాన్ని ఒకసారి సాధిస్తే, మీకు అసాధ్యమైనది ఏదీ ఉండదు.

భగవద్గీతలోని పదమూడవ అధ్యాయమైన క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ విభాగ యోగంలో, శ్రీకృష్ణుడు ఇరవై నాలుగు తత్త్వాల గురించి వివరిస్తాడు. ఈ తత్త్వాల నుంచే మనం నివసించే ప్రపంచంలోని మనస్సు, పదార్థం, ప్రకృతి అనేక రూపాలుగా వ్యక్తమవుతాయి. క్షేత్రం అంటే శరీరం. క్షేత్రజ్ఞుడు అంటే జీవాత్మ.

"అర్జునా! క్షేత్రం క్రింది అంశాలతో కూడి ఉంటుంది: పంచేంద్రియ విషయాలైన స్పర్శ, గంధం, రూపం, శబ్దం, రుచి; మరియు పంచభూతాలైన ఆకాశం, వాయువు, జలం, అగ్ని, భూమి; ఐదు జ్ఞానేంద్రియాలు, ఐదు కర్మేంద్రియాలు; మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారం అనే మూడు అంతఃకరణ అంశాలు; అలాగే వీటన్నింటికీ మూలమైన ప్రకృతి." (భగవద్గీత 13:5)

పైన పేర్కొన్న అంశాలలో:

- మనస్సు: ఆలోచనలు, భావోద్వేగాలతో కూడినది.
- బుద్ధి: మంచి చెడులను, సరైనది తప్పైనదిని విచక్షణతో నిర్ణయించే శక్తి.
- అహంకారం: 'అహం' అంటే నేను, 'కార' అంటే సృష్టించేది లేదా నిర్మించేది. ఈ రెండింటి కలయికతో ఏర్పడిన 'నేను' అనే భావమే అహంకారం.

విస్తృతమైన అర్థంలో, శరీరం, మనస్సు వంటి సమస్త అంశాలు క్షేత్రంలో భాగమే. అయితే ఈ క్షేత్రాన్ని తెలుసుకునే, గ్రహించే చైతన్యం లేదా ఆత్మ మాత్రం వీటన్నింటికీ అతీతమైనది.

ఇప్పుడు మన విశ్వాసం, ప్రేమ వంటి ఆలోచనలు, భావోద్వేగాలు మన పరిమిత మనస్సును అనంత విశ్వచైతన్యంతో లేదా భగవంతుని మహత్తర శక్తి నిధితో ఎలా అనుసంధానిస్తాయో మీరు అర్థం చేసుకోవచ్చు. భగవంతుని సృష్టి అనే మహత్తర ప్రణాళికలో మనలో ప్రతి ఒక్కరికీ ఒక పాత్ర ఉందని మీరు నిశ్చయంగా విశ్వసించవచ్చు.

రెండు ప్రపంచాలు ఉన్నాయని ఊహించండి.

1. బాహ్య ప్రపంచం: మన కళ్ళు, చెవులు, ముక్కు, చర్మం, నాలుక అనే ఐదు జ్ఞానేంద్రియాల ద్వారా మనం గ్రహించగలిగే ప్రపంచం ఇది. చేతన మనస్సు ద్వారా మనం ఈ ప్రపంచంతో సంబంధాలు కలిగి ఉంటాము.

2. అంతర్గత ప్రపంచం: కోరిక, విశ్వాసం, ప్రేమ, కోపం, ద్వేషం, దురాశ, అసూయ వంటి భావోద్వేగాలతో కూడిన ప్రపంచం మనలోనే ఉంది. ఉపచేతన మనస్సు ద్వారా మనం ఈ అంతర్గత ప్రపంచంతో సంబంధాలు కలిగి ఉంటాము. విశ్వచైతన్యంతో మనకు అనుసంధానం కలిగించేది కూడా ఉపచేతన మనస్సే.

బాహ్య ప్రపంచం అనేది అంతర్గత ప్రపంచానికి ప్రతిబింబం మాత్రమే. బాహ్య ప్రపంచంలో మనకు కనిపించే ప్రతి వస్తువు మొదట అంతర్గత ప్రపంచంలో ఉద్భవించిన ఆలోచనల ద్వారా సృష్టించబడింది. పక్షుల్లా ఎగరగలగాలనే మానవుల కోరిక నుంచే విమానం ఆవిష్కరించబడింది. కొద్దిమంది వ్యక్తుల ఆలోచనల ఫలితంగా కొత్త దేశాలు ఏర్పడ్డాయి లేదా యుద్ధాలు జరిగాయి.

అందువల్ల ప్రతి ఆలోచన ఒక కారణం. ప్రతి పరిస్థితి లేదా ఫలితం (విమానం లేదా యుద్ధం వంటివి) ఆ కారణం వల్ల ఏర్పడిన కార్యం. కాబట్టి మనకు కావలసిన మంచి పరిస్థితులను, ఫలితాలను సృష్టించుకోవడానికి మన ఆలోచనలను నియంత్రించడం అత్యంత అవస రం.

ఆలోచన అనేది 'శక్తి'. జ్ఞానాన్ని ఆచరణలో పెట్టడం అనేది 'సామర్థ్యం'. ఆలోచన జ్ఞానంతో కలసి, ఒక నిర్దిష్ట లక్ష్యంపై కేంద్రీకృతమైనప్పుడు అది ఒక మహత్తర బలంగా మారుతుంది. ఓటమిని, అణచివేతను లేదా అవమానాన్ని అంగీకరించడంలో ఎటువంటి గొప్పతనం లేదని విశ్వసించిన గాంధీజీ ఉపయోగించిన శక్తి ఇదే.

పైన పేర్కొన్న ఈ రెండు ప్రపంచాలను అర్థం చేసుకోవడం, వాటి మధ్య సమన్వయాన్ని సాధించడమే జీవితంలోని గొప్ప రహస్యం. ఈ సంక్లిష్టమైన ప్రక్రియపై పట్టు సాధించడం ద్వారా మీ జీవితంలోని పరిస్థితులను , మీ చుట్టూ ఉన్నవారి జీవితాలను కూడా పూర్తిగా మార్చగలరు.

శక్తిని కనుగొని ఉపయోగించుకునే మీ సామర్థ్యానికి అనుగుణంగానే మీ విజయం ఆధారపడి ఉంటుంది. చాలామంది ప్రజలు బాహ్య ప్రపంచంపైనే దృష్టి కేంద్రీకరిస్తారు. అంతర్గత ప్రపంచాన్ని కనుగొన్నవారు మాత్రం చాలా కొద్దిమందే. చాలామంది సమస్యల కారణాలను తొలగించకుండా, వాటి ఫలితాలను సరిచేయడానికి ప్రయత్నిస్తారు. అలా చేయడం ద్వారా ఒక సమస్యను మరొక సమస్యగా మార్చుతున్నామనే విషయాన్ని వారు గుర్తించలేరు.

ఫలితాన్ని తొలగించాలంటే దానికి కారణమైన మూలాన్ని తొలగించాలి. ఆ మూలకారణాన్ని మన అంతర్గత ప్రపంచంలో మాత్రమే కనుగొనగలం. ఒక ఆయుధాన్ని ఎలా నియంత్రించాలో తెలియకుండా దానిని సమర్థవంతంగా ఉపయోగించలేము. అదేవిధంగా, శక్తి ఉనికిని, దాని వినియోగ విధానాలను తెలుసుకోకుండా దానిని ఉపయోగించలేము.

మన ఆలోచనలను నియంత్రించుకోవడం, స్వేచ్ఛా సంకల్పాన్ని సక్రమంగా ఉపయోగించుకోవడం ద్వారానే మన విధిని పూర్తిగా మన నియంత్రణలో ఉంచుకోగలం. చేతన మనస్సుపై నియంత్రణ కలిగి ఉండటం వల్ల ఉపచేతన మనస్సులో విశ్వాసం, ప్రేమ వంటి సానుకూల భావోద్వేగాలు అభివృద్ధి చెందుతాయి. ఫలితంగా గాంధీజీ జీవితంలో కనిపించినట్లుగా మనలోని అత్యుత్తమ లక్షణాలు వెలుగులోకి వస్తాయి.

దీనికి విరుద్ధంగా, చేతన మనస్సుపై నియంత్రణ లేకపోతే ఉపచేతన మనస్సు ద్వేషం, కోపం, దురాశ, ప్రతీకారం వంటి ప్రతికూల ప్రభావాలకు లోనవుతుంది. ఫలితంగా అడాల్ఫ్ హిట్లర్ జీవితంలో కనిపించినట్లుగా మనిషిలోని అత్యంత హీనమైన లక్షణాలు బయటపడతాయి.

ఒక వ్యక్తి మనస్సు నుంచి వెలువడే ఆలోచనలు అతని ఉపచేతన మనస్సులో లోతుగా ముద్రించబడతాయి. అక్కడ అవి అయస్కాంతంలా పనిచేస్తూ, అదే స్వభావం కలిగిన ఇతర ఆలోచనలను ఆకర్షిస్తాయి. అవి సానుకూలమైనవి కావచ్చు లేదా ప్రతికూలమైనవి కావచ్చు.

నేరపూరిత ఆలోచనలు కలిగిన వ్యక్తులు ఇతర నేరపూరిత ఆలోచనలు కలిగిన వ్యక్తుల సాంగత్యాన్ని ఎందుకు ఆకర్షిస్తారో, జైలు నుంచి బయటకు వచ్చిన తర్వాత కూడా వారు మరింత ప్రమాదకరమైన నేరస్థులుగా ఎందుకు మారుతారో ఈ సూత్రం ద్వారా మనం అర్థం చేసుకోవచ్చు.

మంచి వ్యక్తులతో సాంగత్యం కలిగి ఉండటం చాలా ముఖ్యం. ఇటువంటి సాంగత్యాన్నే 'సత్సంగం' అంటారు.

గాంధీజీ ఆత్మకథను చదివితే, ఆయన బాల్యంలో కొంతమంది బాలురు ఆయనను చెడు అలవాట్ల వైపు మళ్లించడానికి ఎలా ప్రయత్నించారో మనం తెలుసుకోవచ్చు. ఒక చిన్న మొక్క పెరుగుతున్నప్పుడు జంతువుల నుంచి రక్షించడానికి దాని చుట్టూ కంచె వేయాలి. కానీ అదే మొక్క పెరిగి మహావృక్షంగా మారినప్పుడు అనేక జంతువులకు ఆశ్రయం, రక్షణ కల్పిస్తుంది. అదేవిధంగా, వ్యక్తులు తమ ఎదుగుదల ప్రారంభ దశలో ప్రతికూల ప్రభావాల నుంచి తమను తాము కాపాడుకోవాలి.

స్వామి వివేకానంద సత్సంగం యొక్క అర్థాన్ని క్రింది విధంగా ఎంతో అందంగా వివరించారు:

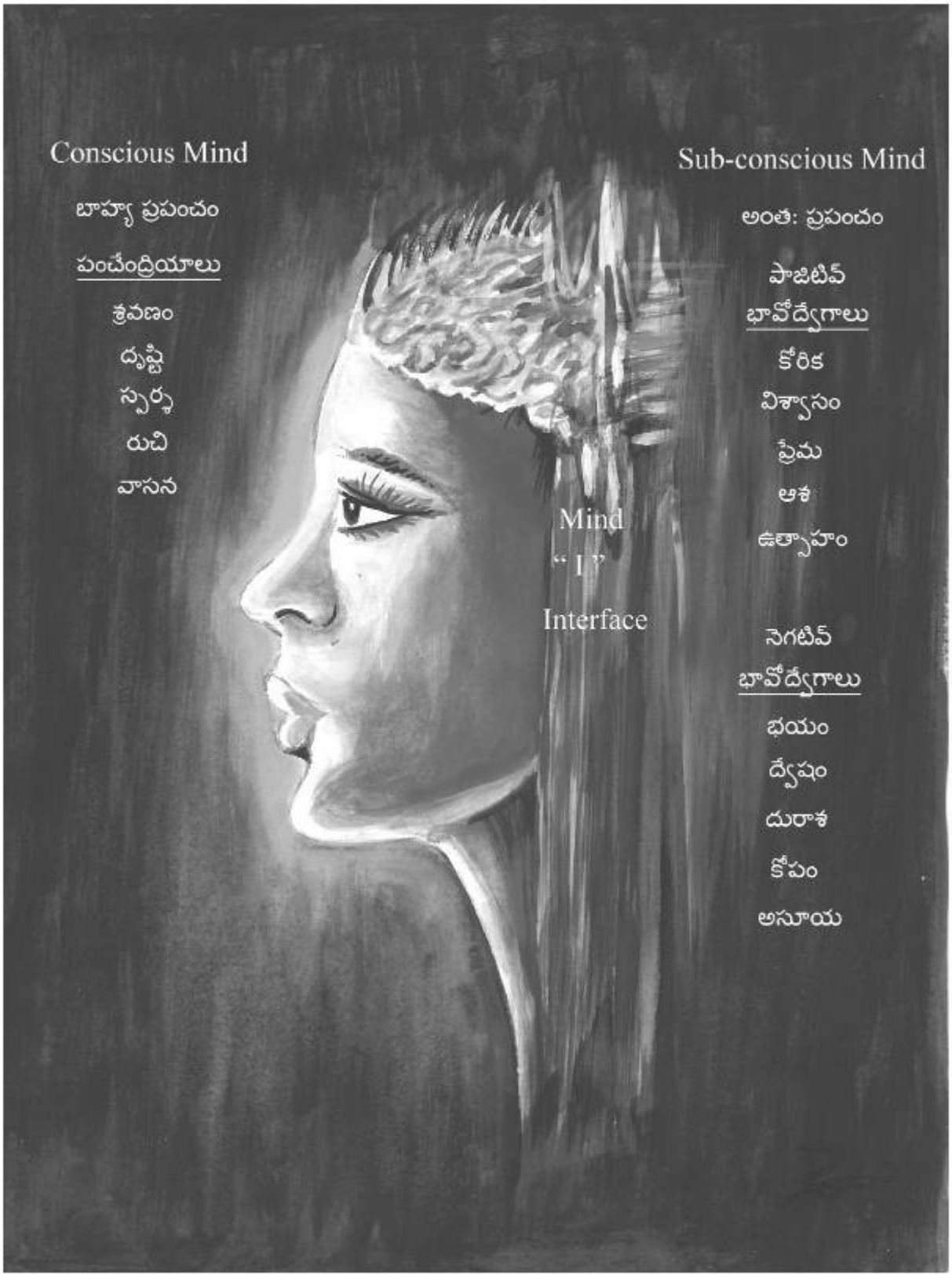
"ఆకాశం నుంచి పడే వర్షపు బిందువును ఊహించండి. అది చేతుల్లో పడితే త్రాగడానికి సరిపోయేంత స్వచ్ఛంగా ఉంటుంది. అదే ఒక మురికి కాలువలో పడితే, దాని విలువ ఎంతగానో తగ్గిపోయి, కనీసం పాదాలు కడుక్కోవడానికి కూడా పనికిరాకుండా పోతుంది. అదే వేడిగా ఉన్న ఉపరితలంపై పడితే ఆవిరైపోతుంది. తామరాకుపై పడితే ముత్యంలా మెరుస్తుంది. చివరకు అదే బిందువు ముత్యపు చిప్పలో పడితే ముత్యంగా మారుతుంది. బిందువు ఒక్కటే. కానీ అది ఎవరితో, దేనితో సంబంధం కలిగి ఉంటుందనే దానిపైనే దాని ఉనికి, విలువ ఆధారపడి ఉంటాయి. అందు వలన ఎల్లప్పుడూ మంచి హృదయం కలిగిన వ్యక్తుల సాంగత్యంలో ఉండండి."

భావోద్వేగాలు లేదా 'భావనలు' చాలామంది వ్యక్తుల జీవితాలను శాసిస్తాయనేది కూడా అందరికీ తెలిసిన విషయమే. హేతుబద్ధమైన ఆలోచనల కంటే భావోద్వేగాలతో కూడిన ఆలోచనలే ఉపచేతన మనస్సుపై ఎక్కువ ప్రభావాన్ని చూపుతాయి.

భావోద్వేగాలను రొట్టె తయారీలో ఉపయోగించే ఈస్ట్ తో పోల్చవచ్చు. ఎందుకంటే అవి క్రియాశీలక శక్తిగా పనిచేస్తూ, నిష్క్రియ స్థితిలో ఉన్న ఆలోచనలను కార్యరూపంలోకి మారుస్తాయి.

మీరు కోరుకునే కోరికను దానికి సమానమైన భౌతిక ఫలితంగా మార్చడానికి, దానిని మీ ఉపచేతన మనస్సుకు అందించాలి. ఈ ప్రక్రియలో మీ ఉపచేతన మనస్సులోని 'అంతర్గత శ్రోతలను' (Inner Audience) ప్రభావితం చేసి, మీకు అనుకూలంగా పనిచేసేలా చేయడానికి మీరు సిద్ధమవుతున్నారు. అందువల్ల ఈ అంతర్గత శ్రోతలను ఎలా సంప్రదించాలో మీరు అర్థం చేసుకోవడం చాలా అవసరం. మీరు వారితో వారి భాషలో మాట్లాడాలి. లేకపోతే వారు మీ పిలుపుకు స్పందించరు. ఉపచేతన మనస్సు హృదయ భాషను మాత్రమే ఆలకిస్తుంది. ఎందుకంటే అది భావోద్వేగా లు లేదా అనుభూతుల భాషను అత్యంత బాగా అర్థం చేసుకుంటుంది.

కాబట్టి ఇప్పుడు ప్రధానమైన సానుకూల భావోద్వేగాలను, ప్రతికూల భావోద్వేగాలను తెలుసుకుందాము. తద్వారా మీ ఉపచేతన మనస్సుకు సూచనలు ఇచ్చేటప్పుడు మీరు సానుకూల భావోద్వేగాలను ఉపయోగించుకోవచ్చు, ప్రతికూల భావోద్వేగాలకు దూరంగా ఉండవచ్చు.

ప్రధానమైన సానుకూల భావోద్వేగాలు

- కోరిక
- విశ్వాసం
- ప్రేమ
- ఆశ
- ఉత్సాహం

ఇవి కాకుండా మరికొన్ని సానుకూల భావోద్వేగాలు కూడా ఉన్నాయి. అయితే సృజనాత్మక ప్రయత్నాలలో అత్యంత శక్తివంతమైనవి, సాధారణంగా ఎక్కువగా ఉపయోగించబడేవి ఈ ఐదు భావోద్వేగాలే. ఈ భావోద్వేగాలపై పట్టు సాధించండి. వాటిని నిరంతరం ఆచరణలో పెట్టడం ద్వారానే వాటిపై పట్టు సాధించగలరు. అప్పుడు మీకు అవసరమైనప్పుడు ఇతర సానుకూల భావోద్వేగాలు కూడా మీ ఆధీనంలో ఉంటాయి.

ప్రధానమైన ప్రతికూల భావోద్వేగాలు

- భయం
- ద్వేషం
- దురాశ
- కోపం
- అసూయ
- గర్వం

సానుకూల, ప్రతికూల భావోద్వేగాలు ఒకే సమయంలో మనస్సును సమానంగా ఆక్రమించలేవు. వాటిలో ఏదో ఒకటి ఆధిపత్యం వహిస్తుంది. మీ మనస్సులో సానుకూల భావోద్వేగాలే ప్రధాన ప్రభావాన్ని కలిగి ఉండేలా చూసుకోవాల్సిన బాధ్యత మీపైనే ఉంది.

ఇక్కడ అలవాటు నియమం (habit) మీకు సహాయపడుతుంది. సానుకూల భావోద్వేగాలను ఆచరణలో పెట్టడం, వాటిని ఉపయోగించడం అలవాటు చేసుకోండి. క్రమంగా అవి మీ మనస్సును పూర్తిగా ఆధిపత్యంలోకి తీసుకుంటాయి. అప్పుడు ప్రతికూల భావోద్వేగాలకు మీ మనస్సులో ప్రవేశించే అవకాశం ఉండదు.

ఉపచేతన మనస్సు అనేది మానవుని పరిమిత మనస్సుకు, భగవంతుని అనంత ప్రజ్ఞకు మధ్య అనుసంధాన వారధి. అనంత ప్రజ్ఞలో నిక్షిప్తమై ఉన్న శక్తులను మనం పొందడానికి ఇది మధ్యవర్తిగా పనిచేస్తుంది.

ఆలోచనా ప్రేరణలను మార్చి, వాటికి సమానమైన భౌతిక రూపాలుగా పరివర్తన చేసే ప్రక్రియ ఉపచేతన మనస్సులోనే ఉంటుంది. మన ప్రార్థనలను స్వీకరించి వాటికి సమాధానం ఇవ్వగల మూల శక్తికి చేరవేసే మాధ్యమం కూడా ఉపచేతన మనస్సే.

ఒక విషయాన్ని గుర్తుంచుకోండి. మీరు ఉపచేతన మనస్సును ప్రభావితం చేయడానికి ప్రయత్నించినా, ప్రయత్నించకపోయినా అది నిరంతరం పనిచేస్తూనే ఉంటుంది. మీరు మీ ఉపచేతన మనస్సులో సానుకూల ఆలోచనలను నాటడంలో విఫలమైతే, మీ నిర్లక్ష్యం కారణంగా దానిని చేరుకునే ప్రతికూల ఆలోచనలే దానికి ఆహారంగా మారతాయి.

ప్రస్తుతానికి, ఒక విషయాన్ని మీరు గుర్తుంచుకుంటే సరిపోతుంది.

మీకు తెలియకుండానే అనేక రకాల ఆలోచనా ప్రేరణల మధ్య మీరు ప్రతిరోజూ జీవిస్తున్నారు. వాటిలో కొన్ని ప్రతికూలమైనవి, మరికొన్ని సానుకూలమైనవి. ఈ ఆలోచనా ప్రేరణలు నిరంతరం మీ ఉపచేతన మనస్సును చేరుకుంటూనే ఉంటాయి.

ప్రస్తుతం మీరు ప్రతికూల ఆలోచనా ప్రేరణల ప్రవాహాన్ని అడ్డుకోవడానికి , అలాగే కోరిక అనే సానుకూల ప్రేరణల ద్వారా మీ ఉపచేతన మనస్సును ఉద్దేశపూర్వకంగా ప్రభావితం చేయడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. మీరు ఈ ప్రయత్నంలో విజయం సాధించినప్పుడు, మీ ఉపచేతన మనస్సు ద్వారాలను తెరవగల తాళంచెవిని మీ చేతుల్లోకి తీసుకున్నట్లవుతుంది.

*****

అధ్యాయం 10

నిర్భయత్వం

ధర్మానికి సంబంధించిన పది లక్షణాలలో 'ధృతి' ఒకటి. ధృతి అంటే ఎన్ని కష్టాలు, ఆటంకాలు, పరీక్షలు ఎదురైనా ధర్మమార్గంలో స్థిరంగా నిలిచి, పట్టుదలతో ముందుకు సాగడానికి అవసరమైన ధైర్యం లేదా నిర్భయత్వం.

భయం అనేది ప్రమాదాల నుంచి జీవులను రక్షించడానికి ప్రకృతి అభివృద్ధి చేసిన ఒక సహజమైన మనుగడ విధానం. భయం కలిగినప్పుడు సాధారణంగా మూడు రకాల ప్రతిస్పందనలు కనిపిస్తాయి: ఎదుర్కోవడం (Fight), పారిపోవడం (Flight), లేదా నిశ్చేష్టులైపోవడం (Freeze). భయం అనేది స్వతహాగా ప్రతికూలమైనది కాదు. జీవుల మనుగడకు అది అవసరం. అయితే అనవసరంగా లేదా అతిగా పనిచేసినప్పుడు అది మన పురోగతికి అడ్డంకిగా మారుతుంది.

చాలామందిని మీరు దేనికి ఎక్కువగా భయపడతారని అడిగితే, "నేను దేనికీ భయపడను" అని సమాధానం చెబుతారు. కానీ ఏదో ఒక రూపంలో భయం తమను నియంత్రిస్తోందని కొద్దిమందే గుర్తిస్తారు. చాలావరకు భయాలు బాల్యంలోనే మనలో ప్రవేశిస్తాయి. ఫోబియా (Phobia) అని పిలువబడే ఈ భయం అనే భావోద్వేగం చాలా సూక్ష్మంగా, లోతుగా మనస్సులో నాటుకుపోతుంది. దాని ఉనికిని గుర్తించకుండానే కొందరు జీవితాంతం ఆ భారం మోస్తూ జీవిస్తారు.

మనలో భయం ఉందనే సత్యాన్ని అంగీకరించడానికి గణనీయమైన ధైర్యం అవసరం. దానిని అధిగమించడానికి తగిన చర్యలు తీసుకోవడానికి అంతకంటే ఎక్కువ కృషి అవసరం.

భయం అనేది కేవలం ఒక 'మానసిక స్థితి' మాత్రమే. కాబట్టి దానిని నియంత్రించవచ్చు. సాధారణ ప్రజలతో పోలిస్తే వైద్యులు వ్యాధుల గురించి అంతగా భయపడరు. ఎందుకంటే వ్యాధులను ఎలా గుర్తించాలో , ఎలా నయం చేయాలో వారికి తెలుసు. అదేవిధంగా, మన భయాలకు కారణాలను తెలుసుకోవడం ద్వారా వాటిని గుర్తించి నియంత్రించవచ్చు.

భయాలు ప్రధానంగా మూడు రకాలుగా ఉంటాయి.

1. మరణ భయం

దాదాపు ప్రతి మనిషికీ అంతిమమైన భయం మరణం గురించే. అంటే మరణించడం, తన ఉనికి మొత్తాన్ని తెలియని లోకంలో కోల్పోవడం గురించి మనిషి భయపడతాడు.. ఈ భయం వల్ల మనిషి సమస్యలను, ప్రమాదాలను ఎదుర్కోవడానికి బదులుగా వాటి నుంచి పారిపోవడానికి ప్రయత్నిస్తాడు. వివేకవంతుడైన వ్యక్తి తాను కేవలం శరీరమో , మనస్సో మాత్రమేననే భ్రమలో చిక్కుకోడు. తన అసలైన స్వరూపం నాశనం లేని ఆత్మ అని గ్రహిస్తాడు.

మనిషి పాత వస్త్రాలను విడిచిపెట్టి కొత్త వస్త్రాలను ధరించినట్లుగా, ఆత్మ శిథిలమైన శరీరాలను విడిచిపెట్టి కొత్త శరీరాలను ధరిస్తుంది. (భగవద్గీత 2-22)

ఆత్మను ఆయుధాలు ఛేదించలేవు, అగ్ని దహించలేదు, నీరు తడపలేదు, గాలి ఆరబెట్టలేదు. (భగవద్గీత 2-23)

ఆత్మ శాశ్వతమైనది, సర్వవ్యాపకమైనది. (భగవద్గీత 2-24)

ఈ ఆత్మ ఇంద్రియాలకు, మనస్సుకు అతీతమైనది. దీనికి జన్మ, పెరుగుదల, మరణం లేవు. ఈ సత్యాన్ని తెలుసుకున్న నీవు దుఃఖించవలసిన అవసరం లేదు! (భగవద్గీత 2-25)

ఇక్కడ ఒక విషయాన్ని గమనించాలి. ధర్మం పేరుతో ఇతరులను చంపడాన్ని భగవద్గీత సమర్థించదు. ధర్మబద్ధమైన జీవితాన్ని గడపాలని, ధర్మాన్ని ఆచరించే క్రమంలో అవసరమైతే తన ప్రాణాలనుసైతం త్యాగం చేయాల ని బోధిస్తుంది.

మరణ భయం వల్లనే ప్రజలు వృద్ధాప్యం గురించి , అనారోగ్యం గురించి కూడా ఆందోళన చెందుతారు. మరణ భయాన్ని అధిగమించడానికి అత్యంత గొప్ప మార్గం ఏమిటంటే , జీవితంలో ఏదైనా సాధించాలనే తీవ్రమైన ఆకాంక్షను కలిగి ఉండటంతో పాటు ఇతరులకు ఉపయోగపడే సేవ చేయడం. పనిలో నిమగ్నమైన వ్యక్తికి మరణం గురించి ఆలోచించడానికి చాలా అరుదుగా సమయం దొరుకుతుంది. అతనికి జీవితం ఎంతో ఉత్సాహభరితంగా, ఆసక్తికరంగా అనిపిస్తుంది. అందువల్ల మరణం గురించి ఆందోళన చెందే అవకాశం ఉండదు.

మరణం అనేది జీవితంలో అత్యంత ముఖ్యమైన ప్రేరణాశక్తి. అది మనకు జీవితం యొక్క విలువను, సమయం యొక్క ప్రాముఖ్యతను అర్థం చేసుకునేలా చేస్తుంది. జీవితంలోని ప్రతి క్షణాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోవడానికి ప్రేరేపిస్తుంది.

2. అపజయ భయం

మనిషి అపజయానికి, విమర్శలకు, అవమానానికి భయపడతాడు. ఈ భయం అతడిని ఏ పనీ చేయకుండా నిష్క్రియుడిగా మార్చవచ్చు లేదా తప్పుడు మార్గాలను ఆశ్రయించేలా చేయవచ్చు. అయితే ప్రతి అపజయంలోనూ దానికి సమానమైన విజయానికి సంబంధించిన ఒక బీజం దాగి ఉంటుంది.

అపజయ భయాన్ని అధిగమించడానికి వ్యక్తి సుఖదుఃఖాలకు, విజయాపజయాలకు అతీతంగా సమబుద్ధిని అలవరచుకోవాలి. అంటే విజయానికి, అపజయానికి అతిగా ప్రాధాన్యత ఇవ్వకూడదు. దీనర్థం మనిషి రోబోట్ లా జీవించాలని కాదు. వ్యతిరేక భావోద్వేగాలకు కొట్టుకుపోకుండా వాటిని తన నియంత్రణలో ఉంచుకోవాలని అర్థం.

పరీక్షల్లో ఉత్తీర్ణుడైన విద్యార్థి అతివిశ్వాసంతో తదుపరి చదువును నిర్లక్ష్యం చేసి , భవిష్యత్తులో పరీక్షల్లో విఫలం కావచ్చు. మరోవైపు, అపజయంతో కుంగిపోయిన విద్యార్థి ఆత్మహత్య చేసుకోవడం లేదా చదువును పూర్తిగా మానేయడం వంటి తీవ్రమైన నిర్ణయాలు తీసుకోవచ్చు.

ఎన్నికల్లో విజయం సాధించిన రాజకీయ నాయకుడు అతిగా సంతోషించి అహంకారిగా మారి , తన పార్టీ నాయకులను, కార్యకర్తలను, ప్రజలను దూరం చేసుకోవచ్చు. దీనికి విరుద్ధంగా, తాత్కాలిక ఓటమితో నిరాశ చెందిన అభ్యర్థి రాజకీయాలనే పూర్తిగా వదిలేయవచ్చు లేదా తన సూత్రాలను, మనస్సాక్షిని పక్కనపెట్టి అధికారంలో ఉన్న పార్టీలో

చేరవచ్చు. విజయానికి పొంగిపోకుండా, అపజయానికి కుంగిపోకుండా ఉండే వ్యక్తి మరింత గొప్ప విజయాల వైపు స్థిరంగా ముందుకు సాగుతాడు.

కర్మ చేయడంలోనే నీకు అధికారం ఉంది; దాని ఫలితాలపై నీకు అధికారం లేదు. ఫలితాలను అందించేవాడిని నేనే అని తెలుసుకొని, ఫలితాలపై ఆసక్తి లేకుండా నీ కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించు. (భగవద్గీత 2-47)

'నేను', 'నాది', 'నాకోసం' అనే స్వార్థ భావాలను విడిచిపెట్టి, విజయం సాధించినా, సాధించకపోయినా నీ కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించు. ఇటువంటి మనస్సు యొక్క సమత్వాన్నే యోగం అంటారు. (భగవద్గీత 2-48)

భగవద్గీతలోని పై శ్లోకాలను గాంధీజీ క్రింది విధంగా వివరించారు:

"నీ కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించు. కానీ దాని ఫలితంపై ఆసక్తిని విడిచిపెట్టు. ప్రతిఫలం పొందాలనే కోరికను కలిగి ఉండకు. అయితే ఫలితాన్ని త్యజించడం అంటే దాని గురించి నిర్లక్ష్యంగా ఉండటం ఎంతమాత్రం కాదు. ప్రతి కార్యానికి సంబంధించి దాని వల్ల ఆశించే ఫలితం ఏమిటో, ఆ ఫలితాన్ని సాధించడానికి అవసరమైన మార్గాలు ఏమిటో, దానిని సాధించే సామర్థ్యం మనకు ఎంతవరకు ఉందో తెలుసుకోవాలి. ఈ విధంగా అన్నింటికీ సిద్ధమై, ఫలితంపై కోరిక లేకుండా, తన ముందున్న పనిని సంపూర్ణంగా నిర్వర్తించడంలో నిమగ్నమైన వ్యక్తి తన కర్మఫలాన్ని త్యజించినవాడిగా పరిగణించబడతాడు.

ఫలితాల పట్ల అనాసక్తి అంటే, నీ ప్రయత్నం వల్ల ఆశించిన ఫలితం వస్తుందా లేదా అని ఆందోళన చెందకపోవడం. సాధించవలసిన ఫలితానికి సంబంధించిన మార్గాలను సక్రమంగా చూసుకుంటూ, ఫలితాన్ని భగవంతునికి వదిలివేస్తే చివరికి అన్నీ సక్రమంగా జరుగుతాయి. తన పని ఫలితం గురించి నిరంతరం ఆందోళన చెందే వ్యక్తి తన లక్ష్యాన్ని చూడలేడు. తనకు ఎదురయ్యే వ్యతిరేకతలను, అడ్డంకులను మాత్రమే చూస్తాడు. తన పరిస్థితిలోని కష్టాలను అధిగమించలేనని భావించి నిరాశకు లోనవుతాడు లేదా అసహనం, నిస్పృహతో హింసకు పాల్పడతాడు.

కానీ ఫలితాల పట్ల అనాసక్తితో, లాభం, అధికారం, ప్రతిష్ఠ గురించి ఆలోచించకుండా తన శక్తిమేరకు ఉత్తమంగా పనిచేయడానికి ప్రయత్నించే వ్యక్తి కష్టాలు ఎదురైనప్పుడు చలించిపోడు. ప్రతి పరీక్షలోనూ తన మార్గాన్ని స్పష్టంగా చూడగలుగుతాడు. ఎందుకంటే అతని దృష్టి ఎల్లప్పుడూ లక్ష్యంపైనే ఉంటుంది."

గాంధీజీ న్యాయవాద వృత్తిని కొనసాగిస్తున్న సమయంలో తనలోనే నిక్షిప్తమై ఉన్న అపారమైన సృజనాత్మక శక్తిని ఆయన పూర్తిగా ఉపయోగించుకోలేకపోయారు. ఇతరుల కోసం జీవించడం ప్రారంభించినప్పుడే ఆయనలో దాదాపు అదుపు చేయలేనంత శక్తి ఉప్పొంగడం ప్రారంభమైంది. ఆయన అరవై సంవత్సరాల వయస్సుకు చేరుకునే సమయానికి, ఇరవై సంవత్సరాల వయస్సులో ఉన్నప్పటికంటే ఎన్నో రెట్లు ఎక్కువగా పనిచేయగల సామర్థ్యాన్ని సంపాదించుకున్నారు. జయాపజయాల గురించి ఆందోళన చెందకూడదని ఆయన నేర్చుకున్నారు. అందువల్ల ఆందోళన, అలసట వంటి భారాలను అనుభవించకుండా, తన ముందున్న పనిపైనే సంపూర్ణ దృష్టిని కేంద్రీకరించగలిగారు.

ఒకసారి ఒక విలేఖరి గాంధీజీని ఇలా అడిగాడు:

"గాంధీజీ, మీరు దాదాపు యాభై సంవత్సరాలుగా ప్రతిరోజూ కనీసం పదిహేను గంటలపాటు పనిచేస్తున్నారు. ఇకనైనా కొంతకాలం విశ్రాంతి తీసుకోవలసిన సమయం వచ్చిందని మీకు అనిపించడం లేదా ?"

అందుకు గాంధీజీ, "ఎందుకు? నేను ఎప్పుడూ విశ్రాంతిలోనే ఉన్నాను కదా!" అని సమాధానమిచ్చారు.

3. దారిద్ర్య భయం

దారిద్ర్యం కలిగించే బాధను, అవమానాన్ని మరే ఇతర విషయం అంతగా కలిగించదు! అందువల్ల మనిషి పేదరికానికి భయపడి, దాని నుంచి తనను తాను రక్షించుకోవడానికి డబ్బు సంపాదించేందుకు ఏదైనా చేయడానికి ప్రయత్నించడంలో ఆశ్చర్యం లేదు.

అయితే డబ్బు స్వతహాగా చెడ్డది కాదు. ఆహారం, దుస్తులు, కుటుంబ పోషణ, నివాసం వంటి అవసరాల కోసం మనిషి తన జీవితాన్ని కొనసాగించడానికి డబ్బు సంపాదించాలి. కానీ డబ్బుపై అత్యాశ , ధనదాహం చెడ్డవి.

ఇతరులను తలచకుండా, నన్నే ధ్యానిస్తూ, ఎల్లప్పుడూ నాలోనే అనుసంధానమై ఉండే భక్తులకు లేనివాటిని సమకూరుస్తాను; ఉన్నవాటిని కాపాడుతాను. (భగవద్గీత 9-22)

పై శ్లోకం ప్రతి మనిషిలోనూ ఉండే ఒక సార్వత్రికమైన ఆందోళనకు సమాధానమిస్తుంది: భగవంతుడు నన్ను చూసుకుంటాడా? నా అవసరాలు తీరుస్తాడా? నేను కష్టపడి సంపాదించిన వాటిని కాపాడుతాడా? ఆధ్యాత్మిక సాధకుడికి దీనికి అదనంగా మరో సందేహం కూడా ఉంటుంది: భగవంతుని సేవలో నన్ను నేను అంకితం చేసుకోవడం వల్ల నా ప్రాపంచిక బాధ్యతలను నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నానా?

పై శ్లోకంలో శ్రీకృష్ణుడు దీనికి సమాధానమిచ్చాడు. నీ అవసరాలు తీరడమే కాకుండా (యోగం) , నీ సంక్షేమ బాధ్యతను కూడా ఆయనే స్వయంగా స్వీకరిస్తాడు (క్షేమం).

పై శ్లోకంపై తన అవగాహనను గాంధీజీ ఈ విధంగా వివరించారు.

"అపరిగ్రహం (అంటే అవసరానికి మించి వస్తువులను, ఆస్తులను కూడబెట్టుకోకపోవడం) అనే సూత్రాన్ని ఎలా ఆచరించాలి? నా దగ్గర ఉన్నదంతా వదిలిపెట్టి భగవంతుడిని అనుసరించాలా?

వెంటనే నాకు సమాధానం స్ఫురించింది: నా దగ్గర ఉన్నదంతా త్యజించనిదే నేను భగవంతుడిని అనుసరించలేను. నేను అభ్యసించిన ఆంగ్ల న్యాయశాస్త్రం నాకు ఇక్కడ ఉపయోగపడింది. మోక్షాన్ని కోరుకునేవారు ఒక ధర్మకర్త (Trustee) వలె వ్యవహరించాలని భగవద్గీత బోధించే 'అపరిగ్రహం' అనే సూత్రానికి నేను అర్థం చేసుకున్నాను. ఒక ధర్మకర్త ఎంతో విలువైన ఆస్తులపై నియంత్రణ కలిగి ఉన్నప్పటికీ, వాటిలోని ఏ చిన్న భాగాన్నీ తన సొంతమైనదిగా భావించడు.

'నీ గురించి నీవు ఏమాత్రం ఆందోళన చెందకు. నీ చింతలన్నింటినీ భగవంతునికి వదిలివేయి ' అనేదే అన్ని మతాలలోని ప్రధాన బోధనగా కనిపిస్తుంది. దీనికి ఎవరూ భయపడవలసిన అవసరం లేదు. నిర్మలమైన మనస్సాక్షితో సేవకు తనను తాను అంకితం చేసుకున్న వ్యక్తి, రోజురోజుకూ సేవ యొక్క ఆవశ్యకతను మరింతగా అర్థం చేసుకుంటాడు. అతనిలో భగవంతునిపై విశ్వాసం నిరంతరం పెరుగుతుంది.

ఎలాగైతే మనకు అవసరం లేని వాటిని స్వీకరించకూడదో, అలాగే అవసరం లేని వాటిని మన దగ్గర ఉంచుకోకూడదు. అవసరానికి మించిన ఆహార పదార్థాలు, దుస్తులు లేదా ఫర్నిచర్‌ను కలిగి ఉండటం ఈ సూత్రానికి విరుద్ధం. ఉదాహరణకు, ఒక కుర్చీ లేకుండానే మనం జీవించగలిగితే, దానిని మన దగ్గర ఉంచుకోకూడదు. ఈ సూత్రాన్ని ఆచరించడం ద్వారా మన జీవన విధానం క్రమంగా మరింత సరళంగా మారుతుంది. ''

ఒక కుటుంబం సంపద మూడవ తరంలో నశించిపోతుందని తరచుగా చెబుతుంటారు. మానవులు అధికంగా డబ్బు కూడబెట్టినప్పుడు, వారి పిల్లలు కష్టపడి పనిచేసి తమంతట తాముగా సంపాదించాలనే ప్రేరణను కోల్పోతారు. తరచుగా వారు చెడు అలవాట్లకు, వ్యసనాలకు బానిసలవుతారు. మాదకద్రవ్యాల వినియోగం, బైక్ రేసింగ్ వంటి ప్రమాదకరమైన వ్యసనాల వల్ల జీవితాలను నాశనం చేసుకుంటున్న యువతను మనం చూస్తూనే ఉన్నాం. కాబట్టి తల్లిదండ్రులు తమ పిల్లలకు సరైన విద్యను, నైతిక విలువలతో కూడిన పునాదిని అందించాలి. వారు తమ కాళ్లపై తాము నిలబడేలా, స్వయంగా జీవనోపాధిని సంపాదించుకునేలా ప్రోత్సహించాలి.

ఇక్కడ మనం గుర్తుంచుకోవలసిన ముఖ్యమైన విషయం ఏమిటంటే, పేదరికాన్ని గొప్పదిగా కీర్తించడం లేదా డబ్బు సంపాదించకుండా సోమరిగా జీవించడం కాదు. మానవాళికి సేవ చేయడం ద్వారా భగవంతునికి సేవలో నిమగ్నమైన వ్యక్తి అవసరాలను భగవంతుడే చూసుకుంటాడనే విశ్వాసాన్ని కలిగి ఉండటమే అసలైన విషయం.

గాంధీజీ న్యాయవాద వృత్తిని వదిలిపెట్టి, పూర్తికాలం స్వాతంత్ర్య ఉద్యమానికి అంకితమైన తరువాత, ఊహించని ప్రాంతాల నుంచి అనేకమంది అజ్ఞాత దాతలు వచ్చి ఆయనకు విరాళాలు ఇచ్చేవారు. నిధుల సేకరణ కోసం స్వచ్ఛంద సేవకులు వెళ్లినప్పుడు అనేకమంది మహిళలు, పిల్లలు కూడా తమకు చేతనైనంత మొత్తాన్ని విరాళంగా ఇచ్చేవారు.

నిర్భయత్వం అనేది ఒక్కసారిగా సాధించడం కష్టమైన మానసిక స్థితి కావచ్చు. మన మనస్సు భయాలతో నిండిపోయి ఉన్నప్పటికీ మనం విశ్వాసాన్ని కలిగి ఉండాలి. అప్పుడు క్రమంగా భయాలు మన ఆదుపులోకి వస్తాయి. అవి మన జీవితాలను నియంత్రించే శక్తిని క్రమంగా కోల్పోతాయి.

భయానికి లొంగిపోకుండా, భగవంతునిపై విశ్వాసంతో, ధర్మమార్గంలో స్థిరంగా ముందుకు సాగడమే నిజమైన నిర్భయత్వం.

*****

అధ్యాయం 11

కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షం

"నేను సాధించిన విజయాలను, ఏ స్త్రీ లేదా పురుషుడైనా సాధించగలరనే విషయంలో నాకు ఇసుమంతైనా సందేహం లేదు. అయితే వారు కూడా నేను చేసినట్లే కృషి చేసి, అదే ఆశాభావాన్ని, విశ్వాసాన్ని పెంపొందించుకోవాలి." (మహాత్మా గాంధీజీ)

"తన మనస్సును నియంత్రించుకున్న వ్యక్తికి మనస్సు మిత్రునిగా మారుతుంది. తన మనస్సును నియంత్రించుకోలేని వ్యక్తికి అదే మనస్సు శత్రువుగా మారుతుంది." (భగవద్గీత 6:6)

జీవితంలో అర్థవంతమైన విజయాలను సాధించాలంటే పట్టుదలతో కూడిన కృషి, కఠోర శ్రమ అవసరం. ముఖ్యంగా ఊహించని ఆలస్యాలు, నిరాశలు ఎదురైనప్పుడు కూడా మన ప్రయత్నాన్ని కొనసాగించాలి. తాత్కాలిక పరాజయం ఎదురైనప్పుడు ప్రయత్నాన్ని మధ్యలోనే విరమించుకోవడం వైఫల్యానికి అత్యంత సాధారణ కారణాలలో ఒకటి. దాదాపు ప్రతి ఒక్కరూ జీవితంలో ఏదో ఒక సమయంలో ఈ తప్పు చేస్తుంటారు.

గాంధీజీ కూడా తన వ్యక్తిగత జీవితంలో చేసిన ప్రయోగాలలోనూ, స్వాతంత్ర్య పోరాటంలోనూ అనేకసార్లు విఫలమయ్యారు. ఆయన తనను తాను విశ్వంలో ఒక అంతర్భాగంగా భావించేవారు. అందువల్ల ఎవరైనా తప్పు చేసినప్పుడు, దానికి తాను కూడా బాధ్యత వహిస్తున్నాననే భావనతో ఉపవాస దీక్ష ద్వారా తనను తాను శిక్షించుకునేవారు.

అలాగే, బ్రహ్మచర్యంపై కూడా ఆయన అనేక ప్రయోగాలు చేశారు. అనుచరులను నియంత్రించాలంటే ముందుగా మనిషి తనను తాను నియంత్రించుకోవాలని ఆయన భావించారు. అయితే, ఈ ప్రయోగాలు అనేక అపార్థాలకు, విమర్శలకు కారణమయ్యాయి.

ఖిలాఫత్ ఉద్యమానికి ఆయన మద్దతు ఇచ్చినప్పటికీ, హిందూ, ముస్లిం మతాల మధ్య ఆయన ఆశించిన ఐక్యత ఏర్పడలేదు. ఆయన చేపట్టిన అహింసా ఉద్యమాలు చౌరీచౌరా వంటి కొన్ని ప్రాంతాలలో హింసాత్మకంగా మారాయి. ప్రజలు ఇటువంటి ఉద్యమాలకు ఇంకా సిద్ధంగా లేరని భావించి, ఆయన ఉద్యమాలను నిలిపివేయవలసి వచ్చింది.

ఆయన కలలుగన్న ఆదర్శ రాజ్యమైన 'రామరాజ్యం' భావనకు కూడా సమాజంలోని వివిధ వర్గాల నుంచి తీవ్ర వ్యతిరేకత ఎదురైంది.

ప్రజలు ఆయనకు 'మహాత్ముడు' అనే గౌరవ బిరుదును ఇవ్వాలని పట్టుబట్టినప్పుడల్లా ఆయన దానిని పదేపదే నిరాకరించారు. తన తప్పులను బహిరంగంగా అంగీకరించేవారు. అయితే, వాటి నుంచి పాఠాలు నేర్చుకుంటూ, భారతదేశ సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యం అనే తన లక్ష్యాన్ని మాత్రం ఎప్పుడూ విడిచిపెట్టలేదు.

ఆయన ఒకసారి ఇలా అన్నారు:

"తమ లక్ష్యం పట్ల అచంచలమైన విశ్వాసంతో ప్రేరణ పొందిన కొద్దిమంది దృఢసంకల్పం కలిగిన వ్యక్తులు చరిత్ర గతినే మార్చగలరు. నేను ఈ పనిని చేయగలననే నమ్మకం నాలో ఉంటే, ఆ సామర్థ్యం నాకు ప్రారంభంలో లేకపోయినప్పటికీ, దానిని సాధించే శక్తిని తప్పకుండా కాల క్రమంలో సంపాదించుకోగలను."

మనిషిలోని ప్రధాన బలహీనతలలో ఒకటి ఏమిటంటే, సగటు మనిషికి 'అసాధ్యం' అనే పదంతో ఉన్న పరిచయం. ఏ పనులు పనిచేయవో, ఏ పనులు చేయడం సాధ్యం కాదో అతనికి బాగా తెలుసు. కానీ సాధ్యమయ్యే మార్గాలను అన్వేషించడానికి మాత్రం ప్రయత్నించడు.

మనిషిలోని మరో బలహీనత ఏమిటంటే, ప్రతిదానినీ, ప్రతి ఒక్కరినీ తన సొంత నమ్మకాలు, ప్రమాణాల ఆధారంగా అంచనా వేయడం. చాలామంది మనుషుల ఆలోచనా విధానం అజ్ఞానం, మూఢనమ్మకాలు, ఓటమి భావాలతో ఎంతగా నిండిపోయి ఉంటుందంటే, తమకు అర్థం కాని విషయాలను నమ్మడానికి వారు నిరాకరిస్తారు. తమకున్న పరిమితులే ప్రపంచంలోని ప్రతి ఒక్కరికీ వర్తించే పరిమితులని వారు మూర్ఖం గా భావిస్తారు.

తరువాత గాంధీజీ సహచరుడిగా మారిన ఒక చరిత్రకారుడు, అహింసాయుత పోరాటం ద్వారా స్వాతంత్ర్యం సాధించవచ్చనే ఆలోచనను అంగీకరించలేకపోయాడు. అతను ఇలా అన్నాడు:

"మిస్టర్ గాంధీ! మీకు భగవద్గీత గురించి పూర్తిగా తెలిసి ఉండవచ్చు. కానీ చరిత్ర గురించి మాత్రం మీకు ఏమీ తెలియదు. హింసను ఉపయోగించకుండా ఏ దేశమూ ఇంతవరకు స్వాతంత్ర్యం పొందలేదు."

గాంధీజీ చిరునవ్వు నవ్వి, అతనికి సున్నితంగా ఇలా సమాధానమిచ్చారు:

"చరిత్ర గురించి మీరు మొదట నేర్చుకోవలసిన విషయం ఏమిటంటే, గతంలో ఏదైనా జరగలేదని, భవిష్యత్తులో కూడా అది జరగడం అసాధ్యమని అర్థం కాదు."

గాంధీజీ జీవితంలోని ముఖ్యమైన సంఘటనలను కాలక్రమానుసారం పరిశీలిద్దాం.

1. 1888–1891: లండన్‌లో బారిస్టర్ పట్టా పొందారు.
2. 1893: దక్షిణాఫ్రికాకు వెళ్లి, అక్కడ భారతీయ వలసదారులపై జరుగుతున్న జాతి వివక్షకు వ్యతిరేకంగా ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించారు.
3. 1915: భారతదేశానికి తిరిగి వచ్చారు.
4. 1919: జనరల్ డయ్యర్ అమృత్‌సర్‌లో అనేకమంది శాంతియుత నిరసనకారులను కాల్చి చంపిన జలియన్‌వాలాబాగ్ మారణకాండ అనంతరం గాంధీజీ సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించారు.
5. 1922: దేశద్రోహం ఆరోపణలపై ఆరు సంవత్సరాల జైలు శిక్ష విధించబడింది.

6. 1930: ఉప్పుపై విధించిన పన్ను చట్టాలను ఉల్లంఘిస్తూ, దండికి వేలాది మందితో ఉప్పు సత్యాగ్రహ యాత్రను నడిపించారు.
7. 1931: లండన్‌లో జరిగిన సమావేశానికి హాజరై, భారతదేశానికి స్వపరిపాలన కల్పించాలని డిమాండ్ చేశారు.
8. 1942: క్విట్ ఇండియా (భారత్ విడిచి వెళ్లండి) ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించారు.
9. 1947 ఆగస్టు 15: భారతదేశం స్వాతంత్ర్యం పొందింది. అయితే, ఆ తరువాత దేశ విభజన, మతపరమైన హింస చోటుచేసుకున్నాయి.
10. 1948 జనవరి 30: గాంధీజీ హత్యకు గురయ్యారు.

దక్షిణాఫ్రికా నుంచి భారతదేశానికి తిరిగి వచ్చిన తరువాత, భారత స్వాతంత్ర్య పోరాటంలో ఆయన సుదీర్ఘమైన ముప్పై సంవత్సరాలు గడిపారని గమనించవచ్చు. కాబట్టి విజయానికి దారితీసే మార్గం సుదీర్ఘమైనది. దానికి పట్టుదల, అంకితభావం ఎంతో అవసరం.

గాంధీజీ లండన్‌లో విద్యాభ్యాసం పూర్తి చేసుకుని, పాశ్చాత్య సంస్కారాలతో పాటు తనకు ఉన్న 'చట్టబద్ధమైన హక్కుల' పట్ల పూర్తి అవగాహనతో భారతదేశానికి తిరిగి వచ్చినప్పుడు, మొదటగా తన అభిప్రాయాలతో ప్రభావితం చేయడానికి ప్రయత్నించిన వ్యక్తి తన భార్య కస్తూర్బా.

అయితే, కస్తూర్బా తనకంటూ స్వతంత్ర అభిప్రాయాలు, దృఢమైన వ్యక్తిత్వం కలిగిన మహిళ. గాంధీజీ తన హక్కులను నొక్కి చెప్పడం ప్రారంభించగానే, కస్తూర్బా కూడా సహజంగానే తన హక్కులను అదే సమయంలో నొక్కి చెప్పడం ప్రారంభించారు. తరచుగా వారి మధ్య విభేదాలు తీవ్రస్థాయికి చేరేవి. కొన్నిసార్లు కస్తూర్బా కన్నీళ్లు పెట్టుకునేవారు. అది గాంధీజీకి మరింత చిరాకు కలిగించేది.

ఒకసారి కోపంతో సహనం కోల్పోయిన గాంధీజీ ఆమెపై గట్టిగా అరిచారు:

"నా ఇంట్లో ఈ అర్థంలేని ప్రవర్తనను నేను సహించను!"

అందుకు కస్తూర్బా వెంటనే ఇలా సమాధానమిచ్చారు:

"అయితే మీ ఇంటిని మీరే ఉంచుకోండి. నన్ను వెళ్లనివ్వండి!"

ఆగ్రహంతో గాంధీజీ ఆమె చేయి పట్టుకుని ఇంటి బయటకు నెట్టి, తలుపు మూసివేశారు.

అప్పుడు కస్తూర్బా ఆవేదనతో ఇలా అన్నారు:

"మీకు అసలు సిగ్గనేది లేదా? నేను ఎక్కడికి వెళ్లాలి? ఈ దక్షిణ ఆఫ్రికాలో నన్ను ఆదరించే కుటుంబం నాకెవరూ లేరు. నేను మీ భార్యనైనంత మాత్రాన మీ దురుసు ప్రవర్తనను భరించాలా? దయచేసి ప్రవర్తన మార్చుకుని తలుపు తెరవండి. ఇతరుల ముందు ఇలా గొడవపడి మనం అవమానానికి గురికాకూడదు!"

ఆ సమయంలో భార్యపై తన అభిప్రాయాలను రుద్దడం భర్తగా తన హక్కు అని గాంధీజీ భావించేవారు. కానీ సంవత్సరాలు గడిచేకొద్దీ, వారి మధ్య విభేదాలు కొనసాగుతుండగా, తన కఠినమైన నమ్మకాల వల్ల కస్తూర్బాకు ఎంతటి మానసిక వేదన కలుగుతోందో ఆయన క్రమంగా గ్రహించడం ప్రారంభించారు.

చివరకు ఒక గొప్ప సత్యం ఆయనకు అర్థమైంది. తన 'హక్కులను' ఉపయోగించుకోవడం కంటే, తన బాధ్యతలను నిర్వర్తించడం ఎంతో ముఖ్యమని తెలుసుకున్నారు. అప్పటి నుంచి తన కొత్త నమ్మకాలను, విలువలను కస్తూర్బాపై బలవంతంగా రుద్దడానికి బదులుగా, తన స్వీయ ప్రవర్తన ద్వారా ఆమెను ప్రభావితం చేయడానికి గాంధీజీ ప్రయత్నించడం ప్రారంభించారు.

ఇది సుదీర్ఘమైన, బాధాకరమైన ప్రక్రియ. కస్తూర్బా దృక్కోణం నుంచి విషయాలను అర్థం చేసుకోవడానికి , తనకు ఎంతో ఇష్టమైన విషయాల్లో కూడా కొన్నిసార్లు రాజీ పడవలసి వచ్చేది. క్రమంగా, వారి మధ్య ఉన్న విభేదాలకు తానే కారణమని, కస్తూర్బా ఎప్పుడూ ప్రేమతో తనను మార్చడానికి ప్రయత్నిస్తున్నారని ఆయన గ్రహించారు.

తన వ్యక్తిగత ప్రవర్తన ద్వారా, వారి వైవాహిక జీవితాన్ని దెబ్బతీస్తున్న కోపం, పోటీతత్వం, పరస్పర విభేదాలను తొలగించడానికి కస్తూర్బా ఒక మార్గాన్ని చూపించారు. అందుకు ప్రతీకారం తీర్చుకోవడం ద్వారా లేదా పరిస్థితిని మరింత ఉద్రిక్తం చేయడం ద్వారా కాకుండా, గాంధీజీ కోపావేశాలను, తప్పులను సహనంతో భరిస్తూ, ఆయనకు నిరంతరం సహకరించడం ద్వారా ఆమె ఆ పని చేశారు. ఆయనలోని మంచి లక్షణాలపైనే ఎల్లప్పుడూ దృష్టి నిలిపి , తన పట్ల ఆయనకు ఉన్న గౌరవానికి తగినట్లుగా జీవించడానికి మౌనంగా ప్రో త్సహించేవారు.

తన జీవితకాల ప్రయోగాలలో గాంధీజీ చేసిన అత్యంత విప్లవాత్మకమైన ఆవిష్కరణలలో ఇది ఒకటి: ఇతరులను మార్చాలంటే, ముందుగా మనల్ని మనం మార్చుకోవాలి.

క్రమంగా, తాను సిద్ధాంతపరమైన ఆదర్శంగా భావించిన విషయాలను కస్తూర్బా ప్రతిరోజూ తన ఆచరణలో చూపిస్తున్నారని గాంధీజీ గ్రహించారు. ఆయన కస్తూర్బా నుంచి సహనాన్ని నేర్చుకున్నారు. ప్రతిగా, తనలోని ఉత్సాహభరితమైన స్ఫూర్తితో ఆమెను ప్రేరేపించారు.

కస్తూర్బా అంటరానివారిగా పరిగణించబడుతున్న ప్రజలను ప్రేమతో, గౌరవంతో చూడడం ప్రారంభించారు. ఈ విధంగా వారిద్దరూ ఒకరికొకరు గురువులయ్యారు. ఇది సుదీర్ఘమైన, కఠినమైన, క్రమశిక్షణతో కూడిన సాధన. ఒక కప్పుతో సముద్రాన్ని ఖాళీ చేయడానికి ప్రయత్నించే వ్యక్తికి ఎంతటి సహనం అవసరమో, అంతటి సహనం దీనికి అవసరమని గాంధీజీ తరచూ చెప్పేవారు.

అయితే, ప్రతిసారీ వారి మధ్య ఉన్న ఒక అడ్డంకిని అధిగమించినప్పుడు , వారు ఒకరినొకరు మరింతగా ప్రేమించడమే కాకుండా, ఇతరుల పట్ల కూడా మరింత ప్రేమను, సహనాన్ని పెంపొందించుకోగలిగారు. చివరకు తన ప్రత్యర్థుల పట్ల కూడా ప్రేమను చూపించడం గాంధీజీ నేర్చుకునే సమయానికి , కస్తూర్బా కూడా జైలులోనే ఉన్నారు. అక్కడ ఆమె ఇతర మహిళలను సమీకరించి, వారికి నాయకత్వం వహిస్తున్నారు.

ఈ పుస్తకంలోని భావాలను మీరు ఆచరణలో పెట్టడం ప్రారంభించిన తరువాత, మీ చుట్టూ ఉన్న వ్యక్తులతో మీ వ్యవహారశైలిలో మార్పును గమనించవచ్చు.

మీ జీవితంలో ముఖ్యమైన వ్యక్తులలో కొందరు, ఇంటి లోపల ఉన్నవారు కావచ్చు లేదా బయట ఉన్నవారు కావచ్చు. మీలో వస్తున్న మార్పులను ఇష్టపడటం లేదని మీరు గుర్తించవచ్చు. పాత మీరు పూర్తిగా అస్తవ్యస్తంగా ఉన్నప్పటికీ, కొత్తగా మారుతున్న మిమ్మల్ని వారు అంగీకరించకపోవచ్చు!

మీ అభివృద్ధిని చూసి అందరూ ఆనందంతో చప్పట్లు కొడుతూ, మిమ్మల్ని ప్రోత్సహిస్తారని మీరు ఆశించవచ్చు. కానీ దానికి బదులుగా, మీపై విమర్శలు, వ్యతిరేకతలు ఎదురుకావచ్చు.

దీనికి కారణం ఏమిటంటే, మీ చుట్టూ ఉన్నవారు మీతో ఒక నిర్దిష్టమైన పద్ధతిలో వ్యవహరించడానికి అలవాటు పడిపోయారు. ఆ పరిచయమైన వ్యవహారశైలిలో మార్పు వచ్చినప్పుడు, వివిధ స్థాయిలలో అసంతృప్తి, ఆందోళన ఏర్పడవచ్చు. మీరు ఈ విషయాన్ని అర్థం చేసుకున్నప్పటికీ, ఇతరుల అసంతృప్తి మీకు మానసికంగా బాధ కలిగించి, మీ పురోగతికి ఆటంకం కలిగించవచ్చు.

మరొక కారణం ఏమిటంటే, మీ శ్రేయోభిలాషులు మీ క్షేమాన్ని కోరుకుంటారు. మీకు తెలిసిన సురక్షితమైన ప్రపంచం నుంచి తెలియని కొత్త ప్రపంచంలోకి అడుగుపెడుతున్నప్పుడు, మీరు ప్రమాదంలో పడతారేమోనని భయపడవచ్చు. మీ మానసిక స్థితి గురించి వారు నిజాయితీగానే ఆందోళన చెందవచ్చు.

అలాగే, మీరు కొత్త మార్గంలో ప్రయాణిస్తూ కుటుంబ బాధ్యతలను నిర్లక్ష్యం చేస్తారేమోనని కుటుంబ సభ్యులు సహజంగానే ఆందోళన చెందవచ్చు.

ఈ పుస్తకంలోని సూత్రాలను ఆచరించడం ప్రారం భించిన తరువాత మీలో ఈ క్రింది మార్పులు కనిపించవచ్చు:

- జ్ఞానాన్ని సంపాదించాలనే తపన ఆకస్మాత్తుగా పెరగడం.
- సమయాన్ని పట్టించుకోకపోవడం, ఇతర విషయాలపై మనస్సు నిలవకపోవడం.
- మరింత ఉదారంగా, ప్రేమపూర్వకంగా మారడం.
- గతంలో అనుసరించిన నిబంధనలు, పరిమితులను తిరస్కరించడం.
- చిన్నపిల్లల వంటి ఆశ్చర్యభావం, ఆనందం కలగడం.
- ఇలాంటి మరికొన్ని మార్పులు చోటుచేసుకోవడం.

ఈ లక్షణాలు అంత ముఖ్యమైనవి కావు. వాటిని ప్రత్యేకంగా పొందాలని ప్రయత్నించకూడదు. ఇవన్నీ పాత 'మీరు' నుంచి కొత్త 'మీరు' గా మారుతున్న క్రమంలో సహజంగా చోటుచేసుకునే మార్పులేనని సూచించే సంకే తాలు మాత్రమే.

కొన్ని నిర్దిష్టమైన సూత్రాల ఆధారంగా జీవించాలని మనం సంకల్పించుకున్నప్పుడు, జీవితం పూలబాటలా ఉండదు. తరచుగా అది ముళ్లతో నిండిన మార్గంలా ఉంటుంది. మీ మార్పును ఇతరులు అంగీకరించకపోయినా ముందుకు

సాగండి. మీరు అనుభవిస్తున్న విషయాలను అర్థం చేసుకునేంత పరిప క్వత ఇతరులకు ఇంకా రాకపోవచ్చని గుర్తుంచుకోవడం ముఖ్యం.

ఇతరులను మార్చడానికి ప్రయత్నించడం వల్ల తరచుగా విభేదాలు, ఘర్షణలు మాత్రమే ఏర్పడతాయి. కాబట్టి మీ 'కొత్త ఆవిష్కరణల' గురించి ఇతరులను ఆకట్టుకోవడానికి లేదా మీ నమ్మకాలను వారిపై బలవంతంగా రుద్దడానికి ప్రయత్నించకండి. దానికి బదులుగా, ఈ పుస్తకాన్ని మీ స్నేహితులతో, కుటుంబ సభ్యులతో పంచుకోవచ్చు. ఇతరులు అభివృద్ధి చెందడానికి సహాయపడటం ద్వారా, మనం నివసించే ప్రపంచాన్ని మరింత మెరుగైనదిగా మార్చడమే కాకుండా, మనల్ని మనం కూడా అభివృద్ధి చేసుకోవచ్చు.

మీ లక్ష్యాలు, ఆశయాలు కలిగిన ఇతర సాధకులతో సత్సంగం కలిగి ఉండటం ఎంతో అవసరం. తద్వారా మీ పాత పరివయస్తుల ప్రవర్తన వల్ల లేదా వారి నిరుత్సాహపరిచే మాటల వల్ల మీరు మీ లక్ష్యం నుంచి పక్కకు తప్పకోకుండా ఉండగలరు. విజయంపై దృష్టి కేంద్రీకరించే వారికి విజయం లభిస్తుంది. తమను తాము వైఫల్య భావనకు లోను చేసుకునేవారికి వైఫల్యం ఎదురవుతుంది.

మీరు మేల్కొని ఉన్నప్పుడూ, నిద్రిస్తున్నప్పుడూ మీ ఉపచేతన మనస్సు నిరంతరం పనిచేస్తూనే ఉంటుంది. కాబట్టి ఈ సూత్రాలను అప్పుడప్పుడు లేదా అడపాదడపా మాత్రమే ఆచరించడం వల్ల ఎటువంటి ప్రయోజనం ఉండదు. ఈ సూత్రాలన్నింటినీ నిరంతరం ఆచరిస్తూ, అవి మీ జీవితంలో స్థిరమైన అలవాట్లుగా మారే వరకు కొనసాగించాలి.

పట్టుదల లేకపోవడానికి సంబంధించిన లక్షణాలు:

1. తాను నిజంగా ఏమి కోరుకుంటున్నాడో గుర్తించలేకపోవడం, దానిని స్పష్టంగా నిర్వచించుకోలేకపోవడం.

2. సరైన కారణం ఉన్నా లేకపోయినా పనులను వాయిదా వేయడం. సాధారణంగా దీనికి అనేక సాకులు వెతుక్కోవడం.

3. అవసరమైన జ్ఞానాన్ని సంపాదించుకోవాలనే ఆసక్తి లేకపోవడం.

4. తగిన ప్రతిఫలాన్ని ఇవ్వకుండా ఏదైనా పొందాలనే ప్రయత్నం చేయడం, సులభమైన అడ్డదారుల కోసం వెతకడం. ఉదాహరణకు: జూదం, లాటరీలు, దొంగతనం మొదలైనవి.

5. ఇతరులు ఏమనుకుంటారో, ఏమంటారో అనే భయంతో విమర్శలను ఎదుర్కోలేకపోవడం, ప్రణాళికలను రూపొందించకపోవడం, రూపొందించిన ప్రణాళికలను ఆచరణలో పెట్టకపోవడం.

చాలామంది విజయం అనేది అనుకూలమైన అదృష్టం వల్ల లభిస్తుందని నమ్ముతారు. కానీ పూర్తిగా అదృష్టంపైనే ఆధారపడేవారు దాదాపు ఎల్లప్పుడూ నిరాశకు గురవుతారు. ఎందుకంటే వారు ఒక ముఖ్యమైన విషయాన్ని గుర్తించలేరు:

'అదృష్టం' అనేది 'అవకాశం' మరియు 'సన్నద్ధత' కలిసే చోట ఏర్పడుతుంది.

నిరుత్సాహపడకండి! పట్టుదల అనేది మనస్సుకు సంబంధించిన ఒక స్థితి. దానిని సాధన ద్వారా పెంపొందించుకోవచ్చు.

మనం ఎవరెస్టు పర్వతాన్ని అధిరోహించాలని సంకల్పించుకుంటే, మనం వేసే ప్రతి అడుగూ ఎవరెస్టు శిఖరం వైపుగానే ఉండాలి. అలాగే, మన జీవిత లక్ష్యాన్ని సాధించాలంటే మన ప్రతి ప్రయత్నమూ ఆ లక్ష్యం దిశగానే సాగాలి.

పట్టుదలను అలవాటుగా మార్చుకోవడానికి నాలుగు సరళమైన మార్గాలు ఉన్నాయి. వాటికి గొప్ప మేధస్సు అవసరం లేదు. కొంత సమయం, కృషి మాత్రమే అవసరం.

1. ప్రోత్సాహకరమైన స్నేహపూర్వక సహకారం: మీరు చేపట్టిన పనులను చివరి వరకు కొనసాగించేలా ప్రోత్సహించే ఒకరు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ మంది వ్యక్తులతో స్నేహపూర్వక సంబంధాలను ఏర్పరచుకోవాలి.

2. స్పష్టమైన లిఖితపూర్వక లక్ష్యం: ఆ లక్ష్యాన్ని సాధించాలనే తీవ్రమైన ఆకాంక్షతో కూడిన స్పష్టమైన లక్ష్యాన్ని రాసుకోవాలి.

3. నిర్దిష్టమైన ప్రణాళిక: నిరంతర కార్యాచరణ ద్వారా అమలు చేయగల స్పష్టమైన ప్రణాళికను రూపొందించుకోవాలి.

4. ప్రతికూల ప్రభావాలకు తావులేని మనస్సు: మనలో నుంచి పుట్టే ప్రతికూల ఆలోచనలకు, బయటి వ్యక్తుల నుంచి వచ్చే నిరుత్సాహపరిచే ప్రభావాలకు మనస్సులో చోటివ్వకూడదు.

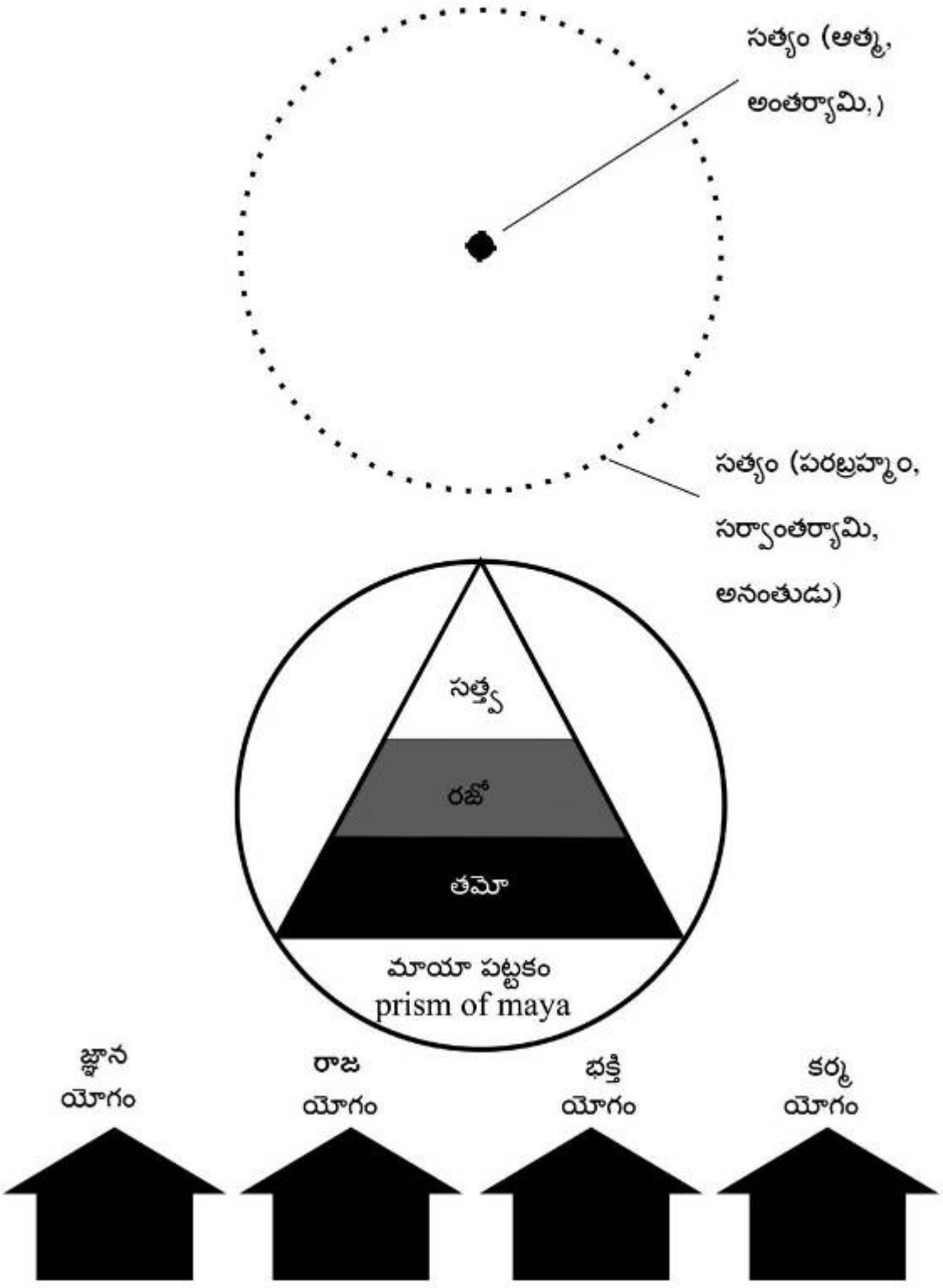
గాంధీజీ ఇలా అన్నారు:

"ప్రపంచంలో మీరు చూడాలనుకునే మార్పు ముందుగా మీలోనే తీసుకురండి. మొదట ప్రజలు మిమ్మల్ని పట్టించుకోరు. తరువాత మిమ్మల్ని ఎగతాళి చేస్తారు. ఆ తరువాత మిమ్మల్ని వ్యతిరేకిస్తారు. చివరకు విజయం మీ దే అవుతుంది."

లక్ష్య సాధన దిశగా చేసే ఏ కృషి కూడా వృధా కాదు. ప్రతి ప్రయత్నమూ అనుభవంగా, నైపుణ్యంగా మారి భావి విజయాలకు సోపానంగా ఉపయోగపడుతుంది.

*****

భాగం– 2: ఆధ్యాత్మిక విజయం

అధ్యాయం 12

జీవిత పరమార్థం ఏమిటి?

అనాదికాలం నుండి మానవుడు ఈ క్రింది ప్రశ్నలను అడుగుతూనే ఉన్నాడు:

- భగవంతుడు ఉన్నాడా? ఉంటే ఆయనతో నాకున్న సంబంధం ఏమిటి?
- నిజంగా నేను ఎవరు?
- నేను మరణించిన తరువాత ఏమి జరుగుతుంది?
- నా జీవితానికి పరమార్థం ఏమిటి?

పూర్వకాలంలో జనక మహారాజు మిథిలా రాజ్యాన్ని పరిపాలించేవాడు. శుకుడు అనే ఒక వ్యక్తి జీవిత పరమార్థం ఏమిటో తెలుసుకోవాలనుకున్నాడు. అతని తండ్రి అయిన వేదవ్యాస మహర్షి, శుకుడి ప్రశ్నలకు సమాధానాలు చెప్పగలిగినవాడు, అతనికి గురువుగా ఉండటానికి అర్హుడైనవాడు జనక మహారాజు ఒక్కడేనని చెప్పాడు. అందువల్ల శుకుడు జనక మహారాజును కలుసుకోవడానికి మిథిలా నగరానికి బయలుదేరాడు.

రాజభవనంలోకి ప్రవేశించిన శుకుడు, అద్భుతమైన వస్త్రాలు, ఆభరణాలు, ఆయుధాలు ధరించిన ఒక తేజోవంతమైన వ్యక్తిని చూశాడు. ఆ గదిలో ఎంతో సందడి నెలకొని ఉంది. సందర్శకులు వస్తూ పోతూ ఉన్నారు. ఒక చిన్న సంగీత బృందం మృదువైన సంగీతాన్ని వినిపిస్తోంది. అత్యంత రుచికరమైనవిగా కనిపించే వివిధ రకాల ఆహార పదార్థాలతో బల్లలు నిండి ఉన్నాయి. రాజు సందర్శకులతో సంభాషిస్తూ తీరిక లేకుండా ఉన్నాడు. అందువల్ల శుకుడికి తన వంతు వచ్చే వరకు కొంతసేపు వేచి ఉండక తప్పలేదు.

రాజు శుకుడి ప్రశ్నను శ్రద్ధగా విన్నాడు. అయితే ఆ సమయంలో సమాధానం చెప్పడానికి తనకు సమయం లేద ని తెలిపాడు. మూడు గంటల పాటు రాజభవనాన్ని పరిశీలించి తిరిగి రమ్మని సూచించాడు.

"ఈలోగా నీవు ఒక పని చేయాలి" అని చెబుతూ రాజు ఒక దీపాన్ని శుకుడికి అందించాడు. "నీవు రాజభవనమంతా తిరుగుతున్నప్పుడు ఈ దీపాన్ని తీసుకువెళ్లు. అయితే దీపంలోని జ్యోతి ఆరిపోకుండా జాగ్రత్తగా చూసుకో" అని చెప్పాడు.

శుకుడు దీపంలోని జ్యోతిపై దృష్టి నిలిపి, రాజభవనంలోని అనేక గదుల గుండా, మెట్లను ఎక్కుతూ దిగుతూ తిరిగాడు. మూడు గంటల తరువాత జ్ఞాని అయిన రాజు ఉన్న గదికి తిరిగి వచ్చాడు.

"సరే! నా అతిథుల గదిలో ఉన్న అందమైన విగ్రహాలను చూశావా ? నా గ్రంథాలయంలో ఎన్ని పుస్తకాలు ఉన్నాయో గమనించావా? ప్రపంచంలోని వివిధ ప్రాంతాల నుండి సేకరించిన అరుదైన మొక్కలను, పెంపుడు జంతువులను నా తోటలో చూశావా?" అని రాజు అడిగాడు.

శుకుడు సిగ్గుపడ్డాడు. తాను వాటిలో ఏ ఒక్కదానినీ గమనించలేదని అంగీకరించాడు. దీపంలోని జ్యోతి ఆరిపోకుండా చూసుకోవడమే తన ఏకైక లక్ష్యమని చెప్పాడు.

"అయితే మళ్లీ వెళ్లి నా రాజభవనంలోని అద్భుతాలన్నింటినీ పరిశీలించి రా" అని రాజు చెప్పాడు. "ఆతిథ్యం ఇచ్చిన వ్యక్తి అభిరుచిని, అలంకరణలోని సృజనాత్మకతను అతిథి ఆస్వాదించడం ఆతిథ్యం ఇచ్చినవారికి గౌరవప్రదమైన విషయం" అని వివరించాడు.

శుకుడు దీపాన్ని తీసుకొని మరోసారి రాజభవనాన్ని సందర్శించడానికి వెళ్లాడు. ఈసారి అతను పైకప్పులు , నేలలు, గోడలపై ఉన్న కళాఖండాలను, ఉద్యానవనాలను, నీటి ఫౌంటెన్లను, అందమైన పరిచారికలను, సేవకులను తదితర విషయాలను ఆసక్తిగా పరిశీలించాడు.

తిరిగి ప్రధాన గదికి వచ్చిన శుకుడు రాజభవనంలోని అద్భుతాలను చూసి తన ఆశ్చర్యాన్ని వ్యక్తం చేశాడు. రాజు అభిరుచిని ప్రశంసించాడు.

"అయితే నేను నీకు అప్పగించిన దీపంలోని జ్యోతి ఎక్కడ?" అని రాజు అడిగాడు.

శుకుడు దీపం వైపు చూసేసరికి అందులోని జ్యోతి ఆరిపోయింది.

"చూశావా!" అని రాజు అన్నాడు. "జీవిత పరమార్థం అంటే సృష్టిలోని అద్భుతాలన్నింటినీ ఆస్వాదించడం, అదే సమయంలో మనలోని అంతరంగ జ్యోతి ఆరిపోకుండా చూసుకోవడం."

పై కథ యోగవాసిష్ఠం అనే గ్రంథం నుండి తీసుకోబడింది.

మానవ జీవితం ఎంతో చైతన్యవంతమైనది, నిరంతరం పరిణామం చెందుతూ ఉంటుంది. జీవితాన్ని ఎలా గడపాలనే ప్రణాళిక లేకుండా జీవించడం సాధ్యం కాదు. అలాగే కేవలం ఒక ప్రణాళిక ప్రకారమే జీవితాన్ని పూర్తిగా నడపడం కూడా సాధ్యం కాదు.

తూర్పు ఐరోపా దేశాలలో కమ్యూనిస్టు ప్రయోగం విఫలమవడానికి ఒక ముఖ్యమైన కారణం , మానవుడి స్వేచ్ఛా సంకల్పాన్ని (తనకు నచ్చినదాన్ని ఎంచుకునే స్వేచ్ఛను) గౌరవించకపోవడమే. సమష్టి ప్రయోజనం పేరుతో వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛను అణచివేసినప్పుడు మానవ సామర్థ్యం, అభివృద్ధి దెబ్బతింటాయి.

మరోవైపు, వ్యక్తిగత స్వేచ్ఛకు అత్యంత ప్రాధాన్యత ఇచ్చినప్పుడు, కొన్ని సమాజాలలో కుటుంబ వ్యవస్థలు విచ్ఛిన్నం కావడం, తుపాకీ సంస్కృతి పెరగడం, మాదకద్రవ్యాల వినియోగం, మానసిక వ్యాధులు వంటి సమస్యలు తలెత్తుతున్నాయి.

మనిషి తన వ్యక్తిగత అవసరాలను తీర్చుకుంటూనే ఇతరుల అవసరాలతో సామరస్యంగా జీవించాలి. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, ఇతరుల హక్కులకు భంగం కలిగించకుండా తన హక్కులను వినియోగించుకోవాలి. దీనిని గుర్తించిన మన మహర్షులు, మానవుడి అవసరాలను అణచివేయకుండా, అతని వ్యక్తిత్వ వికాసాన్ని కుంచించకుండా ఉండటానికి నాలుగు జీవన లక్ష్యాలను నిర్దేశించారు.

సులభంగా అర్థం చేసుకోవడానికి జీవిత పరమార్థాన్ని ఈ క్రింది నాలుగు భాగాలుగా విభజించవచ్చు:

A. ధర్మం
B. అర్థం
C. కామం
D. మోక్షం

A. ధర్మం: ఐదవ అధ్యాయంలో వివరించినట్లుగా, ధర్మం సమస్త విశ్వాన్ని ధరిస్తుంది, నిలబెడుతుంది, పోషిస్తుంది. మానవులకు సంబంధించినంత వరకు మనుస్మృతి ధర్మానికి సంబంధించిన ఈ క్రింది పది లక్షణాలను పేర్కొంటుంది.

ధృతిఃక్షమాదమోస్తేయంశౌచమింద్రియనిగ్రహః
ధీర్విద్యా సత్యమక్రోధో దశకం ధర్మలక్షణమ్ ॥ 6.92 ॥

1. ధృతి: ధర్మమార్గంలో ఎదురయ్యే కష్టాలను, పరీక్షలను సహనంతో భరిస్తూ స్థిరంగా నిలబడే గుణం.

2. క్షమ: క్షమించడం, ఓర్పు కలిగి ఉండటంముఖ్యంగా ఇతరులు తప్పు చేసినప్పుడు వారి పట్ల సహనంతో ,
సానుభూతితో వ్యవహరించే గుణం. అయితే దుష్టులను శిక్షించి శిష్టులను రక్షించవలసిందే అని శాస్త్రం తెలుపుతుంది.

3. దమ: మనస్సును అదుపులో ఉంచుకోవడం లేదా మనోనిగ్రహం.

4. అస్తేయం: 'స్తేయం' అంటే దొంగతనం. పరులను నమ్మించో మోసం చేసో ధనం సంపాదించడం కూడా దొంగతనమే. అస్తేయమంటే దొంగ బుద్ధి లేకుండా ఉండటం.

5. శౌచం: ఇది అంతర శౌచం, బాహ్య శౌచం అని రెండు విధాలు. అంతర శౌచం అంటే రాగం, ద్వేషం, పక్షపాతం, అసూయ, కక్ష వంటి దుర్గుణాలను విడిచి, మనస్సును పవిత్రంగా, శీలవంతంగా ఉంచుకోవడం. బాహ్య శౌచం అంటే శరీరాన్ని, గృహాన్ని, పరిసరాలను పరిశుభ్రంగా ఉంచుకోవడం.

6. ఇంద్రియ నిగ్రహం: మనస్సును, నేత్రాది జ్ఞానేంద్రియాలను, కరచారణాది కర్మేంద్రియాలను అధర్మ వర్తనం నుండి మళ్లించి ధర్మాచరణమే చేయడం.

7. 'ధీ:' అంటే మంచి బుద్ధితో యుక్తాయుక్త వివక్షణ కలిగి ఉండటం

8. 'విద్య' అంటే పంచ భూతాల్లో ఒకటియైన పృథ్వి మొదలుకొని పరమాత్మ వరకు పదార్థముల జ్ఞానాన్ని కలిగి, వాటి నుండి తగిన రీతిలో ప్రయోజనం పొందటం.

9. 'సత్యం' అంటే ఉన్నది ఉన్నట్లు చెప్పడం, చెప్పినదే ఆచరించడం. ముండకోపనిషత్ "సత్యమేవ జయతే - నానృతం" అని బోధిస్తుంది. అసత్యం తాత్కాలికంగా గెలువవచ్చు కానీ అంతిమ విజయం సత్యానిదే!

10. 'అక్రోధం' అంటే పరులకు హాని కలిగించే కోపాన్ని విడనాడి శాంతం, సౌమ్యత వంటి సుగుణాలు కలిగి ఉండటం. బిడ్డ మేలుకోరి తల్లిదండ్రులు దండించడం, శిష్యుని మేలుకోరి గురువు దండించడం వారి ఉన్నతికి, సంఘ శ్రేయస్సుకే జరుగుతుంది.

B. 'అర్థం' అంటే - కారణం, ధనం, ప్రయోజనం, న్యాయం అని నిఘంటువు పేర్కొంటుంది. జీవన యాత్రకు అవసరమైన ఆహారం, నివాసం, వస్త్రాలు వంటివన్నీ అర్థం అనబడుతుంది. కనీస అవసరాలకు సరిపడే ధనాన్ని సంపాదించడాన్ని శాస్త్రం నిషేదించలేదు. అంతే కాదు, ఆర్తులను ఆదుకోవడానికి అపార సంపద ఇమ్మని భగవంతుని ప్రార్థించమని బోధిస్తుంది. అయితే ఇతరులతో పంచుకోకుండా తన అవసరాలకు మించి కూడపెట్టడం అధ ర్మమైనది.

శిశువు జన్మించక మునుపే తల్లి స్థనంలో పాలను నింపే దయామయుడు భగవంతుడు. అతడు ప్రతి జీవికి తగిన ఆహారాన్ని ఏర్పరిచే జీవులను సృష్టిస్తాడు. "ఈ విశ్వం ప్రతి మనిషి అవసరానికి సరిపోయేంత ఇస్తుంది కానీ దురాశలన్నిటికీ సరిపోయేటంత కాదు" అని గాంధీజీ చెప్పేవారు.

C. 'కామం' అంటే పరిమిత అర్థంలో 'లైంగిక ఆకర్షణ లేదా సంతానం కావాలనే కోరిక' అని చెప్పబడుతుంది. అయితే విస్తృత అర్థంలో ఏదైనా లక్ష్యాన్ని సాధించాలనే కోరిక లేదా సంకల్పం, సంగీత సాహిత్యాది లలిత కళలను ఆస్వాదించాలనే కోరిక, సుందరమైన ప్రదేశాలను చూడాలనే కోరిక వంటివి కూడా కా మం అని చెప్పబడుతుంది. "జీవులలో ధర్మబద్ధమైన కామము నేనే" అని శ్రీ కృష్ణ పరమాత్మచే చెప్పబడింది (భగవద్గీత 7:11). ఈ సందర్భంలో మూడవ అధ్యాయం 'ఇచ్ఛా శక్తి' లో వివరింపబడిన కోరికలను సాధించుకోవడం గురించి పునఃస్మరణ చేయండి.

D. 'మోక్షం' అంటే భగవంతుడినుండి ఉత్పన్నమైన జీవులు తాము సృష్టించుకున్న కర్మ ఫలాలను అనుభవిస్తూ జనన మరణ చక్రంలో పరిభ్రమిస్తూ అంతిమంగా మరల భగవంతుడితో ఐక్యం కావడమే. మోక్షం అంటే మరణించిన తరువాత ఎప్పుడో లభించే విషయం కాదు. ఈ జీవితంలోనే మనం దానిని సాధించాలి. వాస్తవానికి మనం ఎ ప్పుడూ భగవంతుని నుండి వేరుగా లేము. అయితే అహంకారమే మనలను శరీరానికి, మనస్సుకు బంధించి, భగవంతుని నుండి వేరైన వ్యక్తులుగా కనిపించేలా చేస్తుంది.

పైన పేర్కొన్న నాలుగింటిని పురుషార్థాలు అంటారు. ఇవి మానవ జీవితానికి ప్రధాన లక్ష్యాలుగా పరిగణించబడతాయి. 'పురుష' అంటే వ్యక్తి 'అర్థ' అంటే ప్రయోజనం లేదా పరమార్థం. కాబట్టి ఈ నాలుగు లక్ష్యాలు స్త్రీలకు, పురుషులకు సమానంగా అవసరమైనవే.

ఈ నాలుగు లక్ష్యాలూ ముఖ్యమైనవే. అయితే వీటి మధ్య సంఘర్షణ ఏర్పడినప్పుడు, అర్థం లేదా కామం కంటే ధర్మానికే ఎక్కువ ప్రాధాన్యత ఇవ్వాలి. మోక్షం మానవ జీవితా నికి పరమ లక్ష్యంగా పరిగణించబడుతుంది.

ధర్మాన్ని ఆచరించడానికి, సంపాదన చేయడానికి, జీవితాన్ని ఆస్వాదించడానికి, మోక్షాన్ని పొందడానికి శరీరం ఒక సాధనం మాత్రమే.

విద్యాభ్యాసం చేసే సమయంలోనే ఒక వ్యక్తి ధర్మం గురించి తెలుసుకోవాలి. జీవితాంతం ధర్మాన్ని ఆచరించాలి. ఉదాహరణకు, పరీక్షల్లో మోసం చేయకూడదు. ఉద్యోగం పొందడానికి లంచాలు ఇవ్వడం, పలుకుబడిని ఉపయోగించడం వంటి అక్రమ మార్గాలను ఆశ్రయించకూడదు. ఉద్యోగ బాధ్యతలను మనస్ఫూర్తిగా, పూర్తి నిబద్ధతతో నిర్వహించాలి. లంచాలు స్వీకరించకూడదు.

ఈ విధంగా ఒక వ్యక్తి ధర్మబద్ధంగా జీవిస్తూ, తనను తాను, తన కుటుంబాన్ని, సమాజాన్ని పోషించుకోవడానికి సంపాదన చేయాలి. భగవంతుడు రూపొందించిన విశ్వవ్యవస్థలో ధర్మబద్ధమైన కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించకపోవడం కూడా ధర్మ ఉల్లంఘనే అవుతుంది. ఒక వ్యక్తి జీవనోపాధి సంపాదించడం, సంతానాన్ని పొందడం వంటి ధర్మబద్ధమైన కోరికలను నెరవేర్చుకుంటూనే, మోక్షమార్గంలో కూడా పయనించాలి.

ఈ పుస్తకంలోని మొదటి భాగం భౌతిక జీవితంలో విజయం సాధించడానికి, ఆర్థిక శ్రేయస్సును పొందడానికి అవసరమైన సూత్రాలను వివరిస్తుంది. ఒక వ్యక్తి జీవనోపాధి కోసం నిరంతరం పోరాడుతున్నంత కాలం, ఉన్నతమైన జీవిత లక్ష్యాల గురించి ఆలోచించడం కష్టమవుతుంది. అందువల్ల భౌతిక విజయం అవసరం. అయితే ఆధ్యాత్మిక పునాది లేని భౌతిక సంపద శూన్యతను, అసంతృప్తిని, విచారాన్ని మిగులుస్తుంది. అందుకే భౌతిక లక్ష్యాలను ఆధ్యాత్మిక పునాదితో సాధించినప్పుడే మానవ జీవితం సార్థకమవుతుంది.

దురదృష్టవశాత్తూ ఆధ్యాత్మికత అనేది వృద్ధాప్యంలో మాత్రమే అనుసరించవలసిన మార్గమనే అపోహ ఉంది. కానీ ఒక వ్యక్తి చిన్న వయస్సులోనే తన ఆధ్యాత్మిక స్వరూపాన్ని తెలుసుకోవాలి. అలా తెలుసుకున్నప్పుడే తనలోని అంతర్గత శక్తులను అత్యుత్తమంగా వినియోగించుకొని, వాటిని సంపూర్ణంగా వ్యక్తపరవగలుగుతాడు.

ఆది శంకరాచార్య భజ గోవిందంలో చెప్పినట్లు బాల్యం అజ్ఞానంలోనూ, ఆటపాటల్లోనూ గడిచిపోతుంది. యవ్వనం ఇంద్రియ సుఖాలను తీర్చుకోవడంలోనూ, డబ్బు సంపాదించడం కోసం పరుగులు తీయడంలోనూ గడిచిపోతుంది. వృద్ధాప్యం పిల్లల గురించి ఆందోళనలతోనూ, గతం గురించి పశ్చాత్తాపంతోనూ, ఆనారోగ్య సమస్యలతోనూ గడిచిపోతుంది.

చాలామంది ఆధ్యాత్మిక సాధనను జీవితంలో తరువాతి దశకు వాయిదా వేసుకోవచ్చని, ముందుగా భౌతిక విజయంపైనే దృష్టి పెట్టాలని భావిస్తారు. ఈ విధానంలో మూడు సమస్యలు ఉన్నాయి.

1. మనం ఎంతకాలం జీవిస్తామో మనకు ఖచ్చితంగా తెలియదు. ఏ క్షణమైనా మన జీవితంలో చివరి క్షణం కావ చ్చు.

2. చాలాకాలం పాటు భౌతిక విషయాలలోనే పూర్తిగా మునిగిపోయిన వ్యక్తికి ఆధ్యాత్మిక మార్గం వైపు పరివర్తన చెందడం చాలా కష్టం. ఎందుకంటే మనస్సులో లోతుగా ముద్రించబడిన అలవాట్లను, వాసనలను మార్చుకోవడం అంత సులభం కాదు.

3. వృద్ధాప్యంలో మనస్సు, శరీరం చాలా బలహీనపడతాయి. ఆ దశలో కొత్త సాధనలు ప్రారంభించడానికి అవి అంతగా అనుకూలంగా ఉండవు.

పూర్వకాలంలో ఎనిమిది నుండి పన్నెండు సంవత్సరాల వయస్సులోనే విద్యార్థులకు ఆధ్యాత్మిక విద్యను బోధించేవారు. ఆ వయస్సులో వారికి కుటుంబ బాధ్యతల భారం ఉండదు. వారి మెదడు కణాలు ఎంతో చురుకుగా ఉంటాయి. నేర్చుకునే సామర్థ్యం అత్యున్నత స్థాయిలో ఉంటుంది.

అయితే ఆధ్యాత్మిక సాధనను ఆలస్యంగా ప్రారంభించినవారు నిరాశ చెందాల్సిన అవసరం లేదు. ఆలస్యంగానైనా ప్రారంభించడం మంచిదే. ఆధ్యాత్మిక సాధనకు సరైన సమయం ఇప్పుడే!

జ్ఞానులు చెప్పేదేమిటంటే, మనం మొదట సంపదను కూడబెట్టుకొని, అంతిమంగా భగవంతుని వెతకకూడదు. మొదట భగవంతుని అన్వేషిస్తే, సంపద, జ్ఞానం, శక్తి వంటి మిగిలినవన్నీ తరువాత మనకు లభిస్తాయి.

జలచరాలు, వృక్షాలు, పక్షులు, జంతువులు, కీటకాలు, మానవులు మొదలైనవాటితో కలిపి సుమారు 84 లక్షల జీవజాతులు ఉన్నాయని అంచనా. అన్ని జీవరాశులలో మానవుడిగా జన్మించడం అత్యంత అరుదైన అవకాశమని జ్ఞానులు చెబుతారు.

అనేక లక్షణాల ద్వారా మానవులను ఇతర జీవుల నుండి వేరు చేయవచ్చు. వాటిలో ముఖ్యమైనవి ఆలోచనా శక్తి, తర్కించే సామర్థ్యం, మంచి చెడులను విచక్షణతో గుర్తించి ఎంచుకునే శక్తి.

ఇతర జీవులన్నీ సహజ ప్రవృత్తుల ఆధారంగా జీవిస్తాయి. ప్రకృతి వాటిని ఎలా జీవించమని నిర్దేశించిందో అలా జీవిస్తాయి. వాటికి మంచి, చెడు అనే భావనలు ఉండవు. చెడు ప్రవర్తనకు శిక్ష అనే భావన కూడా ఉండదు.

కానీ మనుషులకు మంచి లేదా చెడును ఎంచుకునే విచక్షణా శక్తి ఉంది. చెడు ప్రవర్తన కలిగినవారిని శిక్షించడానికి , వారిలో పరివర్తన తీసుకురావడానికి జైళ్ల వంటి వ్యవస్థలను కూడా మనం అభివృద్ధి చేసుకున్నాం.

అలాగే మంచి పనులు చేసినవారికి స్వర్గం పుణ్యఫలంగా లభిస్తుందని, చెడు పనులు చేసినవారికి నరకం శిక్షగా ఉంటుందని కూడా మనకు భావనలు ఉన్నాయి. ఇంతటి విచక్షణా శక్తి కలిగిన మనం, ఏదో ఒక సమయంలో మన జన్మ యొక్క పరమార్థం ఏమిటని ఆలోచించవచ్చు.

ఇతర జీవుల మాదిరిగానే తినడం, నిద్రపోవడం, సుఖాలను అనుభవించడం, చివరకు మరణించడం మాత్రమే మనిషి జీవిత లక్ష్యమా? లేక ఈ జీవితాన్ని సార్థకం చేసే మరేదైనా ఉన్నతమైన లక్ష్యం ఉందా ?

మనలో చాలామంది ఐదు ఇంద్రియాల ద్వారా అనుభవించే సు పరిచితమైన ప్రపంచంలోనే జీవితాన్ని గడుపుతుంటాం. అయితే దానికి ఆవల ఏదైనా ఉందా? ఉంటే అది ఏమిటి? అనే విషయం మనకు తెలియకపోవచ్చు.

మనలో చాలామంది తాము ఉన్న స్థితిలోనే సంతోషంగా ఉంటారు. తెలియని విషయాలను అన్వేషించడానికి కొంత భయపడవచ్చు కూడా. మనకు తెలిసిన ప్రపంచాన్ని వదిలి ఎందుకు వెళ్లాలి? అని మనం ప్రశ్నించవచ్చు.

అయినప్పటికీ, తమ జీవితమంతా ఇంటి నాలుగు గోడల మధ్య గడపడానికి ఇష్టపడని కొద్దిమంది ఎప్పుడూ ఉంటారు. తెలియని ప్రపంచంలో ఏదో ఉందనే విషయం ఒక్కటే వారిని ప్రశాంతంగా ఉండనివ్వదు. అక్కడ ఏముందో స్వయంగా తెలుసుకోవాలనే తపన వారిలో ఉంటుంది.

ఎవరెస్టు పర్వతాన్ని అధిరోహించడం గురించి ఒకరు చెప్పినట్లుగా, "ఎవరెస్టు పర్వతం అక్కడ ఉంది కాబట్టి నేను దానిని తప్పక అధిరోహించాలి." ఈ మాట అన్ని రకాల సాహసికులకు వర్తిస్తుంది. అయితే పర్వతాలు, అడవులు, సముద్రాలను కాకుండా, స్వయంగా చైతన్య స్వరూపాన్నే అన్వేషించాలనుకునే వారికి ఇది మరింతగా వర్తిస్తుంది.

మనలో చాలామంది ఒకే చోట ఉండిపోతే, వారు మాత్రం నిశ్శబ్దంగా బయలుదేరి, మన అనుభవాలకు అతీతమైన ప్రపంచంలో ఏముందో అన్వేషిస్తారు. మనకు తెలిసినంతవరకు, వారు వెళ్లిపోయిన తరువాత మనకు కనిపించకుండా పోతారు. వారు ఎక్కడికి వెళ్లారో మనకు తెలియకపోవచ్చు.

కానీ అప్పుడప్పుడు, రహస్యమైన ద్వీపాలను అన్వేషించడానికి వెళ్లిన స్నేహితుల మాదిరిగా, వారు అద్భుతమైన ఫొటోలు, వీడియోలతో తిరిగి వచ్చి, సాధారణ అనుభవాలకు అతీతమైన ప్రపంచం గురించి చెబుతారు. మనల్ని కూడా వచ్చి చూడమని ప్రోత్సహిస్తారు.

"ఇది చూడండి! ఎంత అద్భుతంగా ఉందో కదా! మీరు కూడా ఇక్కడ ఉండి ఉంటే ఎంత బాగుండేది! మీరూ వచ్చి దీనిని చూడాలని కోరుకుంటున్నాను" అని అంటారు.

భగవద్గీత కూడా ఇటువంటి అత్యంత ప్రాచీనమైన అనుభవ నివేదికలలో ఒకటి. మన ఇంద్రియాల ద్వారా ప్రతిరోజూ పొందే అనుభవాలకంటే జీవితంలో ఇంకా ఎంతో గొప్పదైన విషయం ఉందని వేదవ్యాస మహర్షి మనకు తెలియజేస్తున్నారు.

భగవద్గీత ఆధ్యాత్మిక ప్రయాణానికి ఒక మార్గపటాన్ని అందిస్తుంది. పరమ లక్ష్యాన్ని చేరుకోవడానికి ఉన్న వివిధ మార్గాలను, వాటి ద్వారా లభించే ఫలితాలను, ఎదురయ్యే ప్రమాదాలను వివరిస్తుంది. మనం ఏమి వెంట తీసుకెళ్లాలో, ఏమి విడిచిపెట్టాలో కూడా తెలియజేస్తుంది.

మహాభారత మహాకావ్యం ప్రకారం, దుర్మార్గుడైన దుర్యోధనుడు, అతని సోదరులైన కౌరవులు తమ సోదరులైన పాండవులకు చెందవలసిన రాజ్యాన్ని అక్రమంగా స్వాధీనం చేసుకున్నారు. శాంతి చర్చలన్నీ విఫలమైన తరువాత, చివరకు ఇరువైపులా భారీసైన్యాలు సమకూరాయి. ఆ యుద్ధమే మహాభారత యుద్ధంగా ప్రసిద్ధి చెందింది.

యుద్ధం ప్రారంభం కావడానికి ముందు దుర్యోధనుడు, పాండవ సోదరులలో ఒకడైన అర్జునుడు ఇద్దరూ శ్రీకృష్ణుడిని కలిసి సహాయం కోరారు. శ్రీకృష్ణుడు ఒక విచిత్రమైన ప్రతిపాదన చేశాడు. ఒక పక్షానికి తన సైన్యం, ఆయుధ సంపద మొత్తం ఇస్తానని, మరో పక్షానికి తాను స్వయంగా యుద్ధం చేయకుండా కేవలం రథసారథిగా, మార్గదర్శిగా ఉంటానని ప్రకటించాడు.

దుర్యోధనుడుసైన్యాన్ని, ఆయుధ సంపదను ఎంచుకోగా, అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుడినే ఎంచుకున్నాడు.

రెండు వైపులా ఉన్న భారీ సైన్యాలను చూసిన అర్జునుడు తీవ్ర నిరాశకు లోనయ్యాడు. తన సోదరులైన కౌరవులతో గురువులైన భీష్మ ద్రోణాదులతో యుద్ధం చేయలేనని, తన రాజ్యభాగాన్ని వారికి వదిలివేయడానికి సిద్ధమని చెబుతూ తన ఆయుధాలను కింద పడేశాడు. అప్పుడు శ్రీకృష్ణుడు అతనికి భగవద్గీతను బోధించి, యుద్ధం చేయడానికి ప్రేరణ కలిగించాడు. చివరకు పాండవులు విజయం సాధించారు.

సంస్కృతంలో 'భగవద్గీత' అంటే 'భగవంతుని గానం' అని అర్థం. దీనిని 'బ్రహ్మవిద్య ఉపనిషత్తు' లేదా 'పరమ విజ్ఞాన శాస్త్రం' అని కూడా పిలుస్తారు. ఎందుకంటే ఇది అంతర్గత ప్రపంచానికి, బాహ్య ప్రపంచానికి మధ్య ఉన్న సమన్వయాన్ని వివరిస్తుంది.

శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడికి ధర్మాన్ని బోధించినప్పటికీ, యుద్ధ సమయంలో అనేక సందర్భాలలో ఆయనే యుద్ధ నియమాలను పాటించనట్లు కనిపిస్తుంది. ఉదాహరణకు భీష్మ, ద్రోణ, కర్ణుల వధ. ఇది అర్థం చేసుకోవడానికి కొంత గందరగోళంగా అనిపించవచ్చు.

జూదంలో ధర్మరాజు తన రాజ్యాన్ని, భార్య ద్రౌపదిని కూడా కోల్పోయాడు. కౌరవులు ద్రౌపదిని అవమానించడానికి ప్రయత్నించినప్పుడు, ధర్మరాజు ఆట నియమాలకు ప్రాధాన్యత ఇచ్చిన కారణంగా వారిని వ్యతిరేకించలేదు.

కానీ శ్రీకృష్ణుడు ధర్మం యొక్క అసలైన స్ఫూర్తి, ఆట నియమాల కంటే, యుద్ధ నియమాల కంటే గొప్పదని బోధిస్తాడు. యుద్ధ నియమాలను ఉల్లంఘించి కూడా అనేకమంది కౌరవ యోధులను చంపడానికి అర్జునుడిని ప్రేరేపించాడు. నియమాలను తమకు అనుకూలంగా ఉన్నప్పుడు మాత్రమే పాటిస్తూ, అవసరమైనప్పుడు వాటిని ఉల్లంఘించే దుర్మార్గుల

చేతుల్లో ధర్మ నియమాలు ఆయుధాలుగా మారడానికి అనుమతించకూడదని శ్రీకృష్ణుడు బోధిస్తాడు. అధర్మాన్ని స్థాపించడానికి ధర్మ నియమాల పేరుతో సజ్జనుల చేతులను కట్టివేసే అవకాశం దుర్మార్గులకు ఇవ్వకూడదు.

మహాభారత యుద్ధాన్ని ప్రతి మానవుడి మనస్సులో నిరంతరం జరిగే మంచి, చెడుల మధ్య పోరాటానికి ప్రతీకగా కూడా చూడవచ్చు.

ఈ దృష్టితో చూస్తే, భగవద్గీత కేవలం అర్జునుడికి, శ్రీకృష్ణుడికి మధ్య జరిగిన బాహ్య సంభాషణ మాత్రమే కాదు. అది జీవితానికి సంబంధించిన అనేక ప్రశ్నలతో నిండిన మనస్సుకు, మనలోని దైవిక ఆత్మకు మధ్య జరిగే అంతర్గత దివ్య సంభాషణ. ఇది మన చైతన్యపు లోతుల్లో జరుగుతుంది.

శ్రీకృష్ణుడి మాటలను సరిగ్గా అర్థం చేసుకోవాలంటే, ఆయన ఒక మానవుడిగా ఒక వ్యక్తిగత దేవుడిగా మాట్లాడటం లేదని గుర్తుంచుకోవాలి. ఆయన అర్జునుడిలోని ఉన్నతమైన దైవిక ఆత్మగా, సత్యంగా, చైతన్య స్వరూపం (Self) గా మాట్లాడుతున్నాడు. అర్జునుడిలోని అల్పమైన స్వరూపం అహంకారం (ego).

ఉదాహరణకు, శ్రీకృష్ణుడు "నన్నే ఆరాధించు, నన్నే ప్రేమించు, నాకే సేవ చేయి" అని చెప్పినప్పుడు, ఒక వ్యక్తిగత దేవుడిగా తనను ఆరాధించమని అర్జునుడికి ఆదేశించడం లేదు.

దాని అర్థం ఏమిటంటే, మన అహంకారం చెప్పే మాటలను కాకుండా, సత్యాన్ని, చైతన్యాన్ని, దైవిక ఆత్మను మాత్రమే అనుసరించాలి. విశ్వమంతటితో మనకున్న ఏకత్వాన్ని గుర్తించి, కేవలం మన అహంకారాన్ని సంతృప్తిపరచుకోవడానికి కాకుండా, సమస్త మానవాళిని ప్రేమించి, సేవించాలి.

శ్రీకృష్ణుడు "సర్వధర్మాలను విడిచిపెట్టి నన్ను మాత్రమే శరణు వేడుకో" అని చెప్పినప్పుడు, సత్యం, చైతన్యం కంటే ఉన్నతమైన ఆశ్రయం మరొకటి లేదని ఆయన భావం. నియమం, దేవుడు, మతం లేదా మరేదైనా సరే, సత్యం మరియు చైతన్యం కంటే ఉన్నతమైన ఆశ్రయం కాలేవు.

భగవద్గీతలో ఎక్కడైతే "నేను", "నన్ను", "నా" వంటి పదాలు ఉపయోగించబడ్డాయో, వాటిని సత్యం, చైతన్యం అనే అర్థంలో అర్థం చేసుకోవాలి. భగవద్గీతను సరిగ్గా అర్థం చేసుకోవడానికి మరొక ముఖ్యమైన సూచన ఏమిటంటే, ఆది భగవంతుడు ఒక మనిషికి సంస్కృత భాషలో చెప్పిన ఉపదేశం మాత్రమే కాదని గుర్తుంచుకోవాలి. ఆది భౌతిక ఇంద్రియాలకు, సాధారణ ఆలోచనా ప్రక్రియకు అతీతంగా, అర్జునుడి అంతరంగ చైతన్యంలో జరిగిన హృదయపూర్వక సంభాషణ.

ఆధ్యాత్మికతకు, మతానికి మధ్య చాలా పెద్ద తేడా ఉంది.

ఆధ్యాత్మికత వ్యక్తిలోని అంతరాత్మ అయిన భగవంతుడిని అన్వేషించడమే లక్ష్యంగా పెట్టుకుంటుంది. మతం వ్యక్తి వెలుపల ఉన్న భగవంతుడిని నమ్మడం, ఆరాధించడంతోనే ఆగిపోతుంది. ఆధ్యాత్మిక వ్యక్తికి తనలోని ఆత్మే అతని

కార్యాచరణకు మార్గదర్శకత్వం వహిస్తుంది. కానీ మతపరమైన వ్యక్తి వ్యవస్థీ కృత మతం విధించిన ఆచారాలు, నైతిక విలువలకు బద్ధుడై ఉంటాడు.

కేవలం ఆచార వ్యవహారాలకు పరిమితమైన మతం, అహంకారాన్ని తొలగించడానికి బదులుగా, అనేక సందర్భాలలో దానిని మరింత బలపరుస్తుంది. తద్వారా సాధకుడిని ఆత్మసాక్షాత్కారం, మోక్షం అనే పరమ లక్ష్యం నుండి దూరం చేస్తుంది.

ప్రాపంచిక బాధ్యతల నుండి పారిపోవాల్సిన అవసరం ఆధ్యాత్మికతకు లేదని గాంధీజీ జీవితం మనకు బోధిస్తుంది. దానికి బదులుగా, మన దైనందిన పనులను, సంబంధాలను, సంపదను సత్యం, ధర్మం, సేవలకు సాధనాలుగా మార్చుకోవాలి.

ఉదాహరణకు, సంపదను సమాజ శ్రేయస్సు కోసం ఒక ధర్మకర్తగా ఉపయోగించాలనే గాంధీజీ యొక్క ట్రస్టీషిప్ సిద్ధాంతం, జీవితంలో అర్థాన్ని (సంపదను) ఎలా వినియోగించుకోవాలో వివరిస్తుంది. దీని గురించి తదుపరి అధ్యాయాలలో తెలుసుకుందాం.

*****

అధ్యాయం 13

ప్రపంచం ఒక జగన్నాటకం

గాంధీజీ ఒకసారి ఇలా అన్నారు:

"నేను సాధించాలనుకుంటున్నది, గత ముప్పై సంవత్సరాలుగా దేనికోసం నిరంతరం ప్రయత్నిస్తూ, ఆశతో ఎదురుచూస్తున్నానో అది ఆత్మసాక్షాత్కారం, భగవంతుడిని ప్రత్యక్షంగా దర్శించడం, మోక్షాన్ని పొందడం. భగవంతుడిని అన్వేషించే విషయంలో ఎంతటి త్యాగానికైనా నేను సిద్ధమే. నా కార్యకలాపాలన్నీ, అవి సామాజికమైనవైనా, రాజకీయమైనవైనా, మానవతా సంబంధమైనవైనా లేదా నైతికమైనవైనా, అన్నీ ఆ పరమ లక్ష్యాన్ని సాధించడానికే ఉద్దేశించబడ్డాయి."

జీవిత పరమార్థాన్ని సాధించడానికి మనకు నాలుగు పురుషార్థాలు నిర్దేశించబడ్డాయి. అవి ధర్మం, అర్థం, కామం, మోక్షం. అయితే ఈ లక్ష్యాలు స్పష్టంగా వివరించబడినప్పటికీ, వాటిని సాధించడం మనకు ఎందుకు ఇంత కష్టంగా ఉంది?

ఈ సృష్టి భగవంతుని మాయ అని ఋషులు వివరిస్తారు. తన మాయాశక్తి ద్వారా భగవంతుడు తన నుండే ఈ విశ్వాన్ని సృష్టిస్తాడు. భగవంతుడు సర్వవ్యాపి కాబట్టి, సృష్టికర్తగా ఆయన నిలబడని ప్రదేశం అంటూ ఏదీ లేదు. ఆయనే సృష్టికర్త, ఆయనే సృష్టి కూడా.

ఈ విశ్వం రెండు శాశ్వతమైన తత్త్వాలతో కూడి ఉంది. అవి పురుషుడు (చైతన్య తత్త్వం), ప్రకృతి లేదా మాయ (పదార్థ తత్త్వం). ప్రకృతి లేదా మాయ సత్త్వ, రజస్, తమస్ అనే మూడు గుణాలతో కూడి ఉంటుంది (భగవద్గీత 13:20).

విశ్వంలోని సమస్త భౌతిక వస్తువులు, జీవరాశులు మాయగా పిలువబడతాయి. ఎందుకంటే అవి నిరంతరం మార్పులకు లోనవుతూ, ఆశాశ్వతంగా ఉంటాయి. వాటికి శాశ్వతమైన వాస్తవికత లేదు. చైతన్యం లేదా సత్యం మాత్రమే నిజమైనది.

చీకటిలో తాడును చూసి పాముగా భ్రమపడతాము. వెలుతురులో చూసినప్పుడు అక్కడ పాము లేదని, కేవలం తాడు మాత్రమే ఉందని తెలుసుకుంటాము. మాయ విషయంలో కూడా ఇదే జరుగుతుంది. ఉదాహరణకు, సినిమా ప్రదర్శనలో తెల్లని తెర నిజమైనది. దానిపై కనిపించే దృశ్యాలు మాత్రం నిజమైనవి కావు. ఆ కోణంలో ఈ ప్రపంచం ఒక జగన్నాటకం

'ఏకం సత్ విప్రా బహుధా వదంతి' అంటే సత్యం లేదా బ్రహ్మం ఒక్కటే. పండితులు దానిని అనేక నామాలతో పిలుస్తారు.

బ్రహ్మానికి మూడు లక్షణాలు ఉన్నాయి. అవి సత్ (శాశ్వత ఉనికి), చిత్ (పరమ చైతన్యం), ఆనందం (పరమానందం).

"సత్ త్రికాలాబాధితం" అంటే సత్యం అనేది కాలంలోని మూడు విభాగాలైన భూత, వర్తమాన, భవిష్యత్తు కాలాల్లోనూ మార్పులేకుండా ప్రకాశిస్తుందని అర్థం.

ఆత్మను, బ్రహ్మాన్ని సత్యంగా వివరించడానికి మన ఉదాహరణ (రెండవ అధ్యాయం మొదట)లో రెండు పరిమాణాల (Two-dimensional) రూపాన్ని ఉపయోగించాము. ఎందుకంటే సత్యం గురించి మన అవగాహనను వివరించడంలో కొన్ని పరిమితులు ఉన్నాయి. అయితే ఈ సత్యాన్ని నిజంగా ఒక వృత్తంగానో, గోళంగానో లేదా మరే ఇతర రూపంగానో వర్ణించలేము. దానిని ప్రత్యక్ష అనుభవం ద్వారానే గ్రహించగలం.

ప్రపంచం మాయ అయినప్పటికీ, దేశం (స్థలం) మరియు కాలం (సమయం) కారణంగా మనకు అది వాస్తవంగా కనిపిస్తుంది. పంచభూతాలలో ఆకాశం అత్యంత సూక్ష్మమైనది. ఆకాశం నుండి క్రమంగా స్థూలమైన వాయువు , అగ్ని, జలం, భూమి అనే తత్త్వాలు ఏర్పడతాయి. ఈ విధంగా ఖగోళ వస్తువులు , మన భౌతిక శరీరాలు కూడా ఉనికిలోకి వస్తాయి. అయితే ఈ శరీరాలు శాశ్వతమైనవి కావు. అవి ఒక తత్త్వం నుండి మరొక తత్త్వంగా మార్పు చెందుతుంటాయి.

కాలం శాశ్వతమైనది. అయితే మనం దానిని సాపేక్షంగా అనుభవిస్తాము . ఉదాహరణకు, భూమి తన అక్షంపై ఒకసారి తిరగడాన్ని 24 గంటల ఒక రోజుగా పరిగణిస్తాము. దానిని గంటలు , నిమిషాలు, సెకన్లుగా విభజిస్తాము.

భూమి సూర్యుని చుట్టూ తిరగడం వల్ల రుతువులు ఏర్పడతాయి. ఈ పరిభ్రమణాన్ని 365 రోజుల ఒక సంవత్సరంగా లెక్కిస్తాము. చంద్రుని గమనాన్ని బట్టి పక్షాలు, నెలల రూపంలో కాలగమనాన్ని అంచనా వేస్తాము.

భూమి వృత్తాకారంలో కాకుండా సరళరేఖలో ప్రయాణిస్తుంటే, కాలం పట్ల మన అవగాహన వేరుగా ఉండేది. వేరే ఖగోళ వస్తువుపై కాలాన్ని కొలిచే విధానం కూడా పూర్తిగా భిన్నంగా ఉండవచ్చు. కాబట్టి కాలం పట్ల మన అవగాహన సాపేక్షమైనది.

అలాగే స్థలం (దేశం లేదా రూపం) కూడా సంపూర్ణమైనది కాదు. ఎందుకంటే అది కాలగమనంతో మార్పులకు లోనవుతుంది. మానవ శరీరాలు, ఖండాలు, ఖగోళ వస్తువులు మొదలైనవి పుడతాయి, మార్పులకు లోనవుతాయి, చివరకు నశించిపోతాయి. అయితే బ్రహ్మం మాత్రం స్థలకాల పరిమితులకు అతీతంగా సమస్త ఉనికికి ఆ ధారంగా నిలిచి ఉంటుంది.

మాయ స్వభావాన్ని మనిషికి అర్థమయ్యేలా చేయడానికి ప్రకృతిలో ఎన్నో ఉదాహరణలు ఉన్నాయని మనందరికీ తెలుసు. మనమందరం ఈ ప్రపంచంలోకి ఖాళీ చేతులతో వస్తాము. తిరిగి వెళ్లేటప్పుడు కూడా ఖాళీ చేతులతోనే వెళ్తాము. కాబట్టి ఈ భౌతిక ప్రపంచంలోని వస్తువులేవీ నిజంగా మనవి కావు. ఈ సత్యాన్నే ఈశావాస్య ఉపనిషత్ లోని మొదటి శ్లోకం వివరిస్తుంది.

ఒక ధనవంతుడు వెయ్యిమంది సంపాదించేంత డబ్బు సంపాదించినప్పటికీ, అతను తినగలిగేది ఒక మనిషికి అవసరమైన పరిమాణంలో ఆహారం మాత్రమే. అంతకంటే ఎక్కువ తింటే అనారోగ్యం కలుగుతుంది. చివరకు అది అ తని ప్రాణాలకే ప్రమాదం కావచ్చు.

మాయ నిజమైనది కానప్పుడు దానితో ఎలా వ్యవహరించాలనే విషయంపై తాత్విక చర్చలు అనేకం జరిగాయి.

ఒకరోజు ఒక ఋషి నడుచుకుంటూ వెళ్తుండగా ఎదురుగా ఒక ఏనుగు రావడం గమనించాడు. వెంటనే ఆయన సమీపంలోని చెట్టుపైకి ఎక్కి, ఏనుగు నుండి తప్పించుకోవడానికి తన శిష్యుడిని కూడా చెట్టుపైకి ఎక్క మని సూచించాడు.

అప్పుడు శిష్యుడు ఇలా అడిగాడు:

"ఈ ఏనుగు మాయ మాత్రమే కదా! మరి మనం దాని నుండి ఎందుకు పారిపోవాలి ?"

దానికి ఋషి ఇలా సమాధానమిచ్చాడు:

"గజం మిథ్య, పలాయనం మిథ్య" (ఏనుగు మాయే, దాని నుండి పారిపోవడం కూడా మాయే).

ఏనుగు వెళ్లిపోయిన తరువాత ఆయన చెట్టు దిగి వచ్చాడు.

ఈ ప్రపంచం కేవలం మాయ అని గుర్తించడం అంటే భౌతిక ప్రపంచాన్ని వస్తువులను త్యజించి వాటి నుండి దూరంగా పారిపోవాలని కాదు. అవి అంతిమ లక్ష్యమైన పరమ సత్యాన్ని చేరుకోవడానికి ఉపయోగపడే సాధనాలు మాత్రమేనని అర్థం. వ్యక్తులు, వస్తువులతో మనకున్న సంబంధాలన్నీ మన కర్మల ఫలితమే. కర్మ ఋణం తీరిన వెంటనే వారితో లేదా వాటితో మనకున్న సంబంధం కూడా ముగుస్తుంది.

తామర పువ్వు బురద నీటిలో పుడుతుంది. అయినప్పటికీ అది బురదకు అంటుకోకుండా, తన సుగంధాన్ని, సౌందర్యాన్ని కలిగి ఉంటుంది. అదేవిధంగా మనం కూడా ఈ ప్ర పంచంలో జీవిస్తూ, దానిలోని మలినాలకు, బంధాలకు, చిక్కులకు అంటుకోకుండా జీవించాలి.

కొన్నిసార్లు సృష్టిలో ఇన్ని రకాల వైవిధ్యాలు ఎందుకు ఉన్నాయని మనకు సందేహం కలగవచ్చు.

'ఉప చేతన మనస్సు (Subconscious Mind)' అధ్యాయంలో వివరించినట్లుగా, ఈ విశ్వం శక్తి, పదార్థాలతో కూడి ఉంది. ఇవి ఒకదానినొకటి మార్చుకోగలవు. ప్రతి ఆలోచనా శక్తి (మనస్సు), ప్రతి పదార్థం ఈ క్రింది మూడు గుణాల కలయికతో ఏర్పడతాయి. ఈ మూడు పదాలకు ఖచ్చితమైన అర్థాన్ని ఇచ్చే ఒక్క పదం లేదు. అయినప్పటికీ, క్రింది వివరణ ద్వారా వాటి స్వభావాన్ని కొంతవరకు అర్థం చేసుకోవచ్చు.

1. సత్త్వ గుణం: మంచితనం, పవిత్రత, ప్రకాశం, సామరస్యం లేదా సమతుల్యత. పరిణామ క్రమంలో ఇది అత్యున్నత స్థాయి.

2. రజో గుణం: చురుకుదనం, కోరిక, ఉద్వేగం. ఇది మంచి లేదా చెడు రెండింటికీ దారితీయవచ్చు. ఇది ఆశయాలను, కార్యాచరణకు అవసరమైన ప్రేరణను, సంకల్పశక్తిని అందిస్తుంది. అయితే ఇది కోపం, ద్వేషం, అత్యాశ రూపాల్లో కూడా వ్యక్తమవుతుంది.

3. తమో గుణం: అంధకారం, అజ్ఞానం, మందకొడితనం, నిష్క్రియత్వం. పరిణామ క్రమంలో ఇది అత్యంత క్రింది స్థాయి. ఈ స్థితిలో మంచి కోసం కానీ, చెడు కోసం కానీ పెద్దగా ఎలాంటి కార్యాచరణ ఉండదు.

పదార్థంలోని మూడు స్థితులైన ఘన, ద్రవ, వాయు స్థితులతో పోల్చడం ద్వారా కూడా ఈ మూడు గుణాలను వివరించవచ్చు.

1. తమో గుణం: మంచు ముక్క వలె తమస్సు గడ్డకట్టిన శక్తి (నిష్క్రియత్వం) వంటిది. మంచు ముక్కను బంధించి ఉంచే రసాయన బంధాలలో గణనీయమైన శక్తి ఉంటుంది. అయితే ఆ శక్తి లోపలే బంధించబడి , కదలికలేని స్థితిలో ఉంటుంది.

2. రజో గుణం: మంచు కరిగినప్పుడు కొంత శక్తి విడుదలై నీరు ప్రవహిస్తుంది. అదేవిధంగా రజస్సు (క్రియాశీలత) అదుపులేని శక్తితో ఉప్పొంగే వరద నదిలాంటిది.

3. సత్వ గుణం: సత్వం (సామరస్యం) ఆవిరితో పోల్చదగినది. ఆ ఆవిరి శక్తిని నియంత్రించి, రైళ్లు, యంత్రాలు నడపడానికి ఉపయోగించినప్పుడు అది ప్రయోజనకరంగా మారుతుంది.

ఈ మూడు గుణాలే విశ్వ నిర్మాణానికి మూలాధారాలు. వైవిధ్యపు తెర వెనుక ఏకత్వాన్ని దాచిపెట్టే శక్తులు అవి.

తమస్సు అనేది మాయలోని ఆవరణ శక్తి. అంటే ఏకత్వ స్వరూపమైన పరమ సత్యాన్ని కప్పిపుచ్చే అంధకా రం లేదా అజ్ఞానం. రజస్సు మన చైతన్యాన్ని వివిధ దిశలకు మళ్లించి, పరమ సత్యం నుండి దూరం చేసి, బాహ్య ప్రపంచంలోని అనేక వస్తువులు, విషయాల వైపు ఆకర్షిస్తుంది.

ఈ విధంగా ఈ మూడు గుణాలు ప్రధానంగా మనస్సు నుండే ఉద్భవిస్తాయి. మనస్సు యొక్క కార్యకలాపాలు నిశ్చలమైనప్పుడు, జీవితాన్ని ఉన్నది ఉన్నట్లుగా చూడగలుగుతాము.

ఈ మూడు గుణాలను చైతన్యంలోని వివిధ స్థాయిలుగా కూడా భావించవచ్చు.

1. తమస్సు: ఈ స్థితిలో విచక్షణ లేదా చైతన్యపూర్వక అవగాహన ఉండదు. జీవులందరిలో ఉన్న ఏకత్వం గురించి పూర్తిగా అజ్ఞానం ఉంటుంది. తన ప్రాథమిక కోరికలు తప్ప మరే విషయంపైనా అవగాహన ఉండదు.

2. రజస్సు: సాధారణంగా మనస్సు అని మనం భావించేది ఇదే. నిరంతరం ఆలోచిస్తూ, కోరికలు కోరుతూ, ఆందోళన చెందుతూ, అసంతృప్తి వ్యక్తం చేస్తూ, పథకాలు వేస్తూ, ఇతరులతో పోటీపడుతూ, చివరకు నిరాశకు గురయ్యే మనస్సు స్వభావమే రజస్సు. ఇది విడుదలైన శక్తి అయిన ప్పటికీ, నియంత్రణ లేనిది, అహంకార కేంద్రితమైనది.

3. సత్త్వం: ఇది ఉన్నతమైన మనస్సు స్థితి. ప్రశాంతత, ఆత్మనిగ్రహం, స్థిరత్వం దీని లక్షణాలు.

రజోగుణ ప్రధానమైన వ్యక్తి అపారమైన శక్తితో, చురుకుదనంతో ఉంటాడు. తమోగుణ ప్రధానమైన వ్యక్తి మందకొడిగా, ఉదాసీనంగా, ఇతరుల పట్ల స్పందనలేని స్వభావంతో ఉంటాడు. సత్త్వగుణ ప్రధానమైన వ్యక్తి ప్రశాంతంగా, సమర్థవంతంగా, కరుణతో, నిస్వార్థంగా ఉంటాడు.

అయితే ఈ మూడు గుణాలూ ప్రతి మనిషిలోనూ ఎల్లప్పుడూ ఉంటాయి. వాటి నిష్పత్తులు మాత్రమే మారుతూ ఉంటాయి. ఈ గుణాల పరస్పర ప్రభావమే మన వ్యక్తిత్వాన్ని నిర్దేశిస్తుంది. మనమందరం కొన్నిసార్లు ఎంతో ఉత్సాహంతో, ఆలోచనాపూర్వకమైన శక్తితో పనిచేస్తాము. మరికొన్నిసార్లు ప్రశాంతంగా ఉంటాము. ఇంకొన్నిసార్లు ఏ పనీ చేయాలనిపించని మందకొడితనం లేదా జడత్వానికి లోనవుతాము.

అయితే మనం అదే వ్యక్తులం. కేవలం మనలోని మూడు గుణాల ఆటను అనుభవిస్తున్నాము అంతే. మనం మనస్సుతో, శరీరంతోనే మనల్ని మనం గుర్తించుకుంటున్నంతకాలం ఈ గుణాల ప్రభావానికి లోబడి ఉంటాము. కానీ మన నిజమైన ఆత్మ ఈ గుణాల పరస్పర చర్యలలో భాగస్వామి కాదు. అది కేవలం సాక్షిగా ఉంటుంది. భాగస్వామిగా కాదు.

మన నిజమైన ఆత్మను తెలుసుకోవాలంటే, తమస్సు నుండి రజస్సుకు, అక్కడి నుండి సత్త్వానికి ఎదిగి, చివరకు సత్త్వగుణాన్ని కూడా అధిగమించాలి.

సత్త్వం, రజస్సు, తమస్సు అనే మూడు గుణాలే నాశనం లేని ఆత్మను శరీరానికి బంధిస్తాయి. (భగవద్గీత 14:5).

సత్త్వగుణం పవిత్రమైనది, ప్రకాశవంతమైనది అయినప్పటికీ, జ్ఞానం మరియు ఆనందం పట్ల ఆసక్తిని కలిగించడం ద్వారా మనిషిని బంధిస్తుంది. మన జ్ఞానం పట్ల మనమే అహంకారం పెంచుకునే ప్రమాదం కూడా ఉంది. (భగవద్గీత 14:6).

రజోగుణం కోరికలు, ఉద్వేగాలతో కూడినది. ఇది స్వార్థపూరితమైన కోరికలు, ఇంద్రియ సుఖాల ద్వారా మనిషిని బంధిస్తుంది. (భగవద్గీత 14:7).

అజ్ఞానం నుండి పుట్టిన తమోగుణం సోమరితనం, నిద్ర, నిష్క్రియత్వం ద్వారా మనిషిని బంధిస్తుంది. (భగవద్గీత 14:8).

ఈ జ్ఞానాన్ని ఆశ్రయించి జీవించేవారు బ్రహ్మంతో ఏకమవుతారు. వారికి పునర్జన్మ ఉండదు. మరణభయం కూడా ఉండదు. (భగవద్గీత 14:2).

దృఢమైన ప్రేమతో బ్రహ్మాన్ని (విశ్వంలోని సమస్త జీవరాశులను) సేవించే వ్యక్తి మూడు గుణాలను అధిగమిస్తాడు. అలాంటి వ్యక్తి బ్రహ్మంతో ఏకమవడానికి అర్హుడవుతాడు. (భగవద్గీత 14:26).

సత్త్వగుణం పవిత్రమైనది కాబట్టి, అది ఆధ్యాత్మిక పురోగతికి సహాయపడుతుంది. అయితే ఈ స్థితిలో కూడా ఒక సమస్య తలెత్తవచ్చు. ఒక వ్యక్తి పవిత్రమైన జ్ఞానంలో ఆనందాన్ని పొందుతూ, ఆ జ్ఞానం పట్ల అహంకారాన్ని పెంచుకోవచ్చు.

దీనినే సాత్విక అహంకారం (Sattvic Ego) అంటారు. ఎలాంటి ఆనందమైనా, అది మంచిదైనప్పటికీ, ఆసక్తిని, అనుబంధాన్ని కలిగిస్తుంది. అవి బంగారు సంకెళ్ల వంటివి. భౌతిక ప్రపంచంలోని బాధలకు , కష్టాలకు ఆత్మను బంధిస్తాయి.

రజోగుణ ప్రధానమైన వ్యక్తిలో కోరికలు అతడిని కార్యాచరణకు ప్రేరేపిస్తాయి. అదే సమయంలో మనస్సులో 'నేనే కర్తను' అనే భావనను కలిగిస్తాయి.

ఈ కోరికలు ప్రాపంచిక వస్తువులను సంపాదించాలనే, వాటిని విడిచిపెట్టకుండా పట్టుకొని ఉండాలనే దాహాన్ని సృష్టిస్తాయి. ముఖ్యంగా ఇంద్రియాలను ఆకర్షించే వ్యక్తులు , సుఖాల పట్ల అనుబంధాన్ని పెంచుతాయి.

ఈ అనుబంధాలకు ఆటంకం కలిగినప్పుడు కోపం పుడుతుంది. కోపం వ్యక్తి తన భావోద్వేగాలపై నియంత్రణ కోల్పోయేలా చేస్తుంది. సరిగ్గా ఆలోచించనివ్వదు. ఏది సరైనది , ఏది తప్పు అనే వివక్షణను మసకబారుస్తుంది. చివరకు అతడు తన పతనానికి తానే కారణమవుతాడు.

ప్రకృతిలోని సమస్త వస్తువులు ఈ మూడు గుణాల కలయికలే. మనస్సు, ఇంద్రియాలు, ఇంద్రియాలను ఆకర్షించే వస్తువులు కూడా వీటికి మినహాయింపు కావు. ఈ మూడు గుణాలను అధిగమించిన వ్యక్తి వాస్తవానికి ప్రకృతినే అధిగమించినవాడవుతాడు. అలాంటి వ్యక్తి భగవంతునితో ఏకమై , జనన మరణ చక్రం నుండి విముక్తి పొందుతాడు.

మాయ కొన్నిసార్లు ఆనందదాయకంగా కనిపించినప్పటికీ, మరికొన్నిసార్లు ప్రమాదకరమైనది. మూడు గుణాలతో కూడిన మాయను అధిగమించి మోక్షాన్ని పొందడానికి సనాతన ధర్మం నాలుగు మార్గాలను అభ్యసించాలని సూచిస్తుంది. అవి:

- కర్మయోగం
- భక్తియోగం
- రాజయోగం
- జ్ఞానయోగం

ఈ నాలుగు మార్గాలూ ఒకదానికొకటి విరుద్ధమైనవి కావు. ఒకదానికొకటి మినహాయింపులు కూడా కావు. వ్యక్తి స్వభావం, మానసిక ప్రవృత్తి, పరిణతి స్థాయిని బట్టి వీటిలో ఏ మార్గమైనా ఎక్కువగా అనుకూలించవచ్చు.

- జ్ఞానయోగం: మేధోపరమైన స్వభావం కలిగినవారికి అనుకూలమైనది.
- భక్తియోగం: భావోద్వేగ స్వభావం కలిగినవారికి అనుకూలమైనది.
- రాజయోగం: అంతర్ముఖ చింతన, ధ్యాన స్వభావం కలిగినవారికి అనుకూలమైనది.
- కర్మయోగం: చురుకుగా పనిచేసే స్వభావం కలిగినవారికి అనుకూలమైనది.

మనం ఒక ప్రధాన మార్గాన్ని ఎంచుకున్నప్పటికీ, మిగిలిన మార్గాలను కూడా అభ్యసించాలి. ఎందుకంటే తమోగుణం వల్ల కలిగే అజ్ఞానానికి జ్ఞానయోగం పరిష్కారం చూపుతుంది. ధర్మానికి, కర్మ నియమానికి అనుగుణంగా జీవించడం నేర్పుతుంది. సాత్వికప్రశాంతత, ఆనందం కారణంగా ఏర్పడే నిష్క్రియత్వానికి కర్మయోగం పరిష్కారం చూపుతుంది. రజోగుణ కోరికలు, కార్యకలాపాల వల్ల కలిగే మనోకలతలకు, స్వార్థానికి రాజయోగం, భక్తియోగం పరిష్కార మార్గాలుగా నిలుస్తాయి.

నిజంగా భగవంతుడు సర్వత్రా ఉన్నాడు. మురికి లేని స్వచ్ఛమైన నీటిలో సూర్యకాంతి స్పష్టంగా ప్రతిబింబించినట్లుగా , పవిత్రమైన వ్యక్తిలో భగవంతుని ఉనికి మరింత స్పష్టంగా వ్యక్తమవుతుంది. చిన్న చిన్న నీటి బిందువులు కూడా మహాసముద్రం యొక్క మహిమను పంచుకున్నట్లే, ప్రతి జీవిలోనూ దైవత్వం అంతర్లీనంగా ఉంటుంది.

కాబట్టి ఆధ్యాత్మిక సాధన అనేది మనల్ని మనం పవిత్రం చేసుకునే ప్రక్రియ మాత్రమే కాదు ; ఇతరులలో ఉన్న భగవంతుడిని ప్రేమించే ప్రక్రియ కూడా. ఈ విధంగా మానవసేవే మాధవసేవ.

చాలామందికి ధర్మం, కర్మ, ఏది మంచి, ఏది చెడు అనే విషయాల గురించి తెలుసు. వారు మంచి పనులే చేయాలని కోరుకుంటారు. అయినప్పటికీ చివరకు చెడు పనులే చేస్తుంటారు. ఈ విషయంలో వారు అర్జునుడి స్థితిలోనే ఉన్నారు. అర్జునుడు కూడా మనకు కలిగే ఇదే ప్రశ్నను శ్రీకృష్ణుడిని అడిగాడు:

"ఒక వ్యక్తి మంచి పని చేయాలని నిశ్చయించుకున్నప్పటికీ, అతడిని చెడు పనులు చేయడానికి బలవంతం చేసే ఆ అదృశ్యమైన శక్తి లేదా ప్రేరణ ఏమిటి?" (భగవద్గీత 3:36).

ఈ ప్రశ్నకు సమాధానంగా అనేక మత విశ్వాస వ్యవస్థలు 'డెవిల్', 'సైతాన్' వంటి భావనలను ప్రవేశపెట్టాయి. దుష్టరూపంతో మానవులకు వెలుపల ఎక్కడో నివసిస్తూ, చెడు పనులు చేయించేది ఒక దుష్టశక్తి అని వివరించాయి.

భగవంతుడు సర్వవ్యాపి అయినప్పుడు, ఆ దుష్టశక్తి నిజంగా ఉనికిలో ఉండటానికి ప్రత్యేకమైన స్థలం ఎక్కడ ఉంటుంది ?

చెడుకు అసలైన కారణం రజోగుణ స్వభావమేనని శ్రీకృష్ణుడు వివరిస్తాడు. మానవ మనస్సులో సహజంగా ఉండే రజోగుణం వల్ల కలిగే ప్రమాదాల పట్ల అప్రమత్తంగా ఉండాలని అర్జునుడినిహెచ్చరిస్తాడు.

రజోగుణం మనిషిని అనేక ఇంద్రియ విషయాల వైపు పరుగులు తీయిస్తుంది. రజస్సులో ప్రధానంగా రెండు అంశాలు ఉన్నాయి.

1. కామం– మోహం– లైంగిక వాంఛ: ఆకర్షణ, ప్రేమ, ఇష్టం వంటి అనేక రకాల అనుబంధాలకు కారణమయ్యే శక్తి.

2. క్రోధం– కోపం– ద్వేషం: వికర్షణకు కారణమై, అయిష్టత, ద్వేషం వంటి భావాలను కలిగించే శక్తి.

రజోగుణం నుండి పుట్టే స్వార్థపూరిత కోరికలు, కోపం ఎన్నటికీ తీరని ఆకలిలాంటివి. (భగవద్గీత 3:37).

అగ్నిని పొగ కప్పివేసినట్లుగా, అద్దాన్ని దుమ్ము కప్పివేసినట్లుగా, గర్భస్థ శిశువు గర్భంలో దాగి ఉన్నట్లుగా, జ్ఞానాన్ని స్వార్థపూరితమైన కోరికలు కప్పివేస్తాయి. (భగవద్గీత 3:38).

స్వార్థపూరితమైన కోరికలకు అంతం ఉండదు. ఒక కోరిక తీరిన వెంటనే మరొక కోరిక పుడుతుంది.

ఒక స్వార్థపూరిత కోరిక తీరనప్పుడు అది కోపానికి దారితీస్తుంది. కోపం మనిషిలోని మంచి చెడులను విచక్షణ చేసే శక్తిని నాశనం చేస్తుంది. దాంతో అతడు చెడు ఆలోచనలు, చెడు పనులకు పాల్పడతాడు.

మరి రజోగుణ స్వభావాన్ని ఎలా అధిగమించాలి?

స్వార్థపూరితమైన కోరికలు ఇంద్రియాలు, మనస్సు, బుద్ధిలో ఉంటాయి. అవి వీటిని తప్పుదారి పట్టించి, మనిషి వివేకాన్ని భ్రమలో ముంచివేస్తాయి. (భగవద్గీత 3:40).

"అర్జునా! నీ శక్తినంతటినీ ఉపయోగించి పోరాడు. ఇంద్రియాలను నియంత్రించి, జ్ఞానాన్ని, ఆత్మసాక్షాత్కారాన్ని నాశనం చేసే నీ శత్రువును జయించు." (భగవద్గీత 3:41).

ఇంద్రియ విషయాల కంటే ఇంద్రియాలు ఉన్నతమైనవి. ఇంద్రియాల కంటే మనస్సు ఉన్నతమైనది. మనస్సు కంటే బుద్ధి ఉన్నతమైనది. బుద్ధి కంటే ఆత్మ ఉన్నతమైనది. (భగవద్గీత 3:42).

కాబట్టి అత్యున్నతమైన ఆత్మతత్వాన్ని తెలుసుకొని, నీ ఉన్నతమైన ఆత్మను నీ అల్పమైన అహంకారంపై ఆధిపత్యం వహించనివ్వు. నీలోని స్వార్థపూరితమైన కోరిక అనే భయంకరమైన శత్రువును నీ బలమైన సంకల్పశక్తితో సంహరించు. (భగవద్గీత 3:43).

గాజు దీపంలోని అగ్నిని పొగ కప్పివేసినట్లుగా, జ్ఞానాన్ని స్వార్థపూరితమైన కోరికలు కప్పివేస్తాయి. మనిషిలోని ఆత్మ అగ్నిలాంటిది. దాని చుట్టూ స్వార్థపూరితమైన కోరికల పొగ ఆవరించవచ్చు. గాజు దీపంలో పొగ పరిమాణం పెరిగితే , చివరకు దీపంలోని జ్వాల ఆరిపోతుంది. అదేవిధంగా, ఒక వ్యక్తిలో స్వార్థపూరితమైన కోరికలు, ఉద్వేగాలు బలంగా పెరిగితే, అతడు ఆధ్యాత్మికంగా పతనమవుతాడు.

కాబట్టి మన వ్యక్తిగత ఇష్టాయిష్టాలనే పొగ పెరిగి, మన ఆత్మజ్యోతిని పూర్తిగా కప్పివేయకుండా చూసుకోవడం ఎంతో అవసరం. మన కోరికలు మన నియంత్రణలో ఉండాలి. వాటి ప్రభావానికి లోనై మనం కొట్టుకుపోకూడదు.

మన జీవితం ఒకవైపు మన పరిణామ క్రమంలో వచ్చిన పశు ప్రవృత్తుల క్రింది వైపు లాగే శక్తికి, మరోవైపు మనం చేరుకోవలసిన దైవిక మూలస్థానానికి పైకి లాగే శక్తికి మధ్య జరిగే సంఘర్షణ.

దృశ్యమానమైన ఈ ప్రపంచాన్ని సాధనంగా ఉపయోగించుకొని, అదృశ్యమైన బ్రహ్మాన్ని చేరుకోవడానికి ఋషులు నాలుగు ఆశ్రమాలను నిర్దేశించారు.

1. బ్రహ్మచర్యాశ్రమం: ఈ దశలో విద్యార్థి శాస్త్రాలను అభ్యసించడంతో పాటు, జీవనోపాధిని సంపాదించడానికి అవసరమైన వృత్తిపరమైన జ్ఞానాన్ని కూడా నేర్చుకోవాలి.

2. గృహస్థాశ్రమం: ఈ దశలో వ్యక్తి జీవనోపాధిని సంపాదించి, తన కుటుంబాన్ని పోషించాలి. బ్రహ్మచర్యాశ్రమంలో ఉన్నవారికి, సన్యాసాశ్రమంలో ఉన్నవారికి సహాయం చేయడం కూడా అతని బాధ్యత.

3. వానప్రస్థాశ్రమం: ఇది గృహస్థాశ్రమం నుండి సన్యాసాశ్రమానికి మారే సంధి దశ. ఈ దశలో వ్యక్తి తన ఆస్తిపాస్తులను, జ్ఞానాన్ని క్రమంగా తరువాతి తరానికి బదిలీ చేస్తాడు.

4. సన్యాసాశ్రమం: ఈ దశలో వ్యక్తి తన చిన్న కుటుంబం పట్ల ఉన్న పరిమిత అనుబంధాన్ని విడిచిపెట్టి, సమాజాన్ని, ప్రపంచాన్ని తన విస్తృత కుటుంబంగా స్వీకరిస్తాడు.

సన్యాసం అంటే కాషాయ వస్త్రాలు ధరించి, ప్రజలకు దూరంగా అడవుల్లో నివసించడం మాత్రమే కాదు. నిజమైన సన్యాసి ఈ ప్రపంచంలోనే జీవిస్తాడు, ఈ ప్రపంచం కోసమే జీవిస్తాడు. అయితే ప్రపంచంలోని వస్తువుల పట్ల అనుబంధం పెంచుకోడు. వాటిలో చిక్కుకుపోడు.

మాయాశక్తిని చూసి ఆశ్చర్యపోయినప్పుడు, భగవంతుడు మనిషిని తిరుగుబాటు చేసే అహంకారంతో, ప్రాపంచిక వస్తువుల పట్ల ఆకర్షణతో సృష్టించి, ఆ ఆకర్షణలకు లోనైనందుకు తిరిగి అతడిని శిక్షిస్తున్నా డేమో అనిపించవచ్చు. కానీ ఈ విషయాన్ని మనం మరింత లోతుగా ఆలోచించాలి. మనిషికి రెండు దిశలలో ప్రయాణించే సామర్థ్యం ఉంది. ఒకటి, బాహ్యంగా భౌతిక ప్రపంచం వైపు ప్రయాణించడం. రెండవది, అంతర్ముఖంగా తనలోని ఆత్మ లేదా భగవంతుని వైపు ప్రయాణించడం.

ఒక తల్లి తన బిడ్డతో దాగుడుమూతల ఆట ఆడుతుంది. అయితే ఆ ఆటలో బిడ్డ తనను సులభంగా కనుగొనేలా తల్లి ఎప్పుడూ సహకరిస్తూనే ఉంటుంది. చివరకు తల్లిని మళ్లీ కనుగొన్నప్పుడు ఆ బిడ్డ కళ్లలో మెరిసే ఆనందం వెలకట్టలేనిది.

అదేవిధంగా భగవంతుడు అంతర్యామిగా, మన అంతరంగ మార్గదర్శిగా ఉంటూ, మనిషి తనను తాను కనుగొనేలా ఎల్లప్పుడూ సులభతరం చేస్తుంటాడు. వాస్తవానికి భగవంతుడు మనకు ఎప్పుడూ దూరంగా లేడు. ఆయన ఎల్లప్పుడూ మనలోనే ఉన్నాడు. ఆ దృష్టితో చూస్తే, ఈ జీవితం ఒక మహత్తరమైన విశ్వవ్యాప్త దాగుడుమూతల ఆట!

భగవంతుని జగన్నాటకంలో ప్రతి ఒక్కరు తమ వంతు పాత్రను పోషించవలసిందే. ఈ విషయాన్ని మహా భారతంలోని కౌశిక - ధర్మవ్యాధుల కథ తెలుపుతుంది. 'తన భర్తను నిరంతరం సేవించడమే తన పాతివ్రత్య ధర్మం' అని ఒక గృహిణి కౌశికునికి తెలియచేస్తుంది. ధర్మవ్యాధుడు నేను కర్మవశాత్తు ఒక కసాయి వృత్తిని స్వీకరించినప్పటికీ, వయస్సు పైబడి మరణించడానికి సిద్ధంగా ఉన్న ప్రాణుల ను మాత్రమే వీలయినంత తక్కువ హింసతో వధించడం వంటి ధర్మాలను పాటిస్తున్నాను' అని కౌశికునికి తెలియచేసాడు.

*****

అధ్యాయం 14

రాజయోగం (ఆత్మనిగ్రహ మార్గం)

"ఒక వ్యక్తి తనను తాను శూన్యంగా మార్చుకున్నప్పుడు, అతను ఎవరూ ఎదిరించలేనంత శక్తిమంతుడవుతాడు. అతని కార్యాల ప్రభావం సర్వవ్యాప్తమవుతుంది. ఇది అతను తన అహంకారాన్ని పూర్తిగా తగ్గించుకున్నప్పుడే సాధ్యమవుతుంది. సత్యాన్వేషి అహంకారిగా ఉండటానికి వీలులేదు. ఒక వ్యక్తి తన స్వచ్ఛంద సంకల్పంతో తోటి మానవులందరిలో తనను తాను చివరి స్థానంలో ఉంచుకోనంతవరకు, అతనికి మోక్షం లభించదు." – గాంధీజీ

మనం పుట్టినప్పుడు మన ఎత్తు కేవలం ఒక అడుగు మాత్రమే ఉండేది. పెద్దవారిగా ఎదిగినప్పుడు మన ఎత్తు ఐదు లేదా ఆరు అడుగులకు పెరుగుతుంది. శరీరం మారుతూ ఉంటుంది. కానీ ఆ మార్పులన్నింటినీ గమనించే 'నేను' మాత్రం అదే విధంగా ఉంటుంది. ఈ 'నేను'లో ఎలాంటి మార్పు లేకపోతే, నిజంగా ఈ 'నేను'కి పుట్టుక, మరణం ఉంటాయా? భౌతిక శరీరం మరణించిన తరువాత ఈ 'నేను'కు ఏమవుతుంది?

మనలో చాలా కొద్దిమంది మాత్రమే జీవితాన్ని ఉన్నది ఉన్నట్లుగా చూస్తారు. మనలో ఎక్కువమంది మనకు నచ్చినవి , నచ్చనివి, మన ఆసక్తులు, భయాల ఆధారంగా ఇతరులను చూస్తూ, మన దృక్పథం నుంచే ప్రపంచాన్ని అర్థం చేసుకుంటారు. ఈ విభజన భావమే జీవితంలోని ఐక్యతను విచ్ఛిన్నం చేస్తుంది. ఒక వ్యక్తికి మరొక వ్యక్తికి మధ్య , ఒక సమాజానికి మరొక సమాజానికి మధ్య, ఒక దేశానికి మరొక దేశానికి మధ్య విభేదాలను సృష్టిస్తుంది. వాస్తవానికి ఏ మనిషీ ఒంటరి ద్వీపం వంటివాడు కాదు. తల్లి గర్భంలో ఉన్నప్పటి నుంచి భూమి గర్భంకు చేరే వరకు అతను ఇతర మానవులతో అనుబంధం కలిగి ఉంటాడు.

జీవితాన్ని విభజనలేని ఒకే సమగ్ర స్వరూపంగా చూడాలంటే అహంకారం, వ్యక్తిగత లాభం, అధికారం, ప్రతిష్ఠ వంటి వాటి పట్ల మనకున్న అనుబంధాన్ని విడిచిపెట్టాలి. లేకపోతే మన వ్యక్తిగత సంస్కారాలు, అభిరుచులు, అయిష్టాల ద్వారా మాత్రమే జీవితాన్ని చూస్తూ ఉంటాము. అప్పుడు ప్రపంచాన్ని ఉన్నది ఉన్నట్లుగా కాకుండా , మన మనోభావాల ద్వారా ప్రభావితమైన రూపంలో చూస్తాము.

అనేక సంవత్సరాలుగా మనం మన అహంకారాన్ని సంతృప్తిపరచుకోవడానికి పదేపదే ప్రయత్నిస్తూ, అటువంటి సంస్కారాలకు లోనయ్యాము. దాంతో అదే మన నిజమైన వ్యక్తిత్వమని నమ్మడం ప్రారంభించాము. వాస్తవానికి అది మన అహంకారం ధరించిన ఒక ముసుగు మాత్రమే. దానిని ఎలా తొలగించాలో కూడా మనం మరిచిపోయాము. ఆ ముసుగు వెనుక మన నిజమైన ఆత్మ యొక్క సమస్త వైభవం దాగి ఉంది. అదే సంపూర్ణ ని ర్భయత్వం, నిష్కల్మషమైన ప్రేమ, శాశ్వతమైన ఆనందం.

గాంధీజీ అనేక సంవత్సరాలపాటు తన కోసం కాకుండా ఇతరుల కోసం జీవిస్తూ, తన అహంకార ముసుగును తొలగించుకుని, తనను తాను 'శూన్యం'గా మార్చుకోగలిగినప్పుడు, తన వ్యక్తిత్వం నుంచి తొలగిపోయింది వేరుపాటు

భావం, స్వార్థం, భయాలు మాత్రమేనని గ్రహించారు. అలా తొలగిపోయిన తరువాత మిగిలింది ప్రేమ, నిర్భయత్వం. అవి ఆయనలో ఎప్పటినుంచో అంతర్లీనంగా ఉన్నవే.

ఒక వ్యక్తి సాధారణంగా క్రింద పేర్కొన్న మూడు స్థితులలో ఏదో ఒకదానిలో ఉంటాడు.

1. జాగృత స్థితి : ఈ స్థితిలో వ్యక్తికి తన శరీరం, మనస్సు రెండింటి గురించిన స్పృహ ఉంటుంది.

2. స్వప్న స్థితి: ఈ స్థితిలో వ్యక్తికి తన మనస్సు గురించిన స్పృహ ఉంటుంది కానీ శరీరం గురించిన స్పృహ ఉండదు.

3. సుషుప్తి స్థితి: ఈ స్థితిలో వ్యక్తికి తన శరీరం గురించి, మనస్సు గురించీ ఎలాంటి స్పృహ ఉండదు. ఈ స్థితిలో వ్యక్తి ధనికుడూ కాదు, పేదవాడూ కాదు; అజ్ఞానీ కాదు, జ్ఞానీ కాదు; పురుషుడూ కాదు, స్త్రీ కూడా కాదు. అతను హిందువూ కాదు, క్రైస్తవుడూ కాదు, అమెరికన్ కూడా కాదు, చైనీయుడూ కాదు. అతను కేవలం తానుగా మాత్రమే ఉంటాడు. అదే అతని నిజమైన స్వరూపం – నిజమైన ఆత్మ.

అయితే గాఢ నిద్రలో ఉన్నప్పుడు మనిషి ఈ నిజమైన స్వరూపాన్ని స్పృహతో తెలుసుకోలేడు. గాఢమైన ధ్యానం ద్వారానే ఈ స్థితిని స్పృహతో అనుభవించగలడు. ధ్యానంలో వ్యక్తి లింగం, మతం, భాష, జాతీయత వంటి గుర్తింపులకు అతీతంగా ఎదిగి, విశ్వాన్ని స్పష్టమైన దృష్టితో చూడగలుగుతాడు. ధ్యాన అనుభవం ఉపనిషత్తుల బోధనలను సులభంగా అర్థం చేసుకోవడానికి కూడా సాధకుడికి సహాయపడుతుంది.

ధ్యానం చేయడానికి అనేక పద్ధతులు ఉన్నాయి. వాటిలో ముఖ్యమైనవి శ్వాసపై లేదా ఒక వస్తువుపై దృష్టిని కేంద్రీకరించడం, ఒక మంత్రాన్ని పదేపదే లేదా అప్పుడప్పుడు జపించడం మొదలైనవి. ఈ పుస్తకంలో మన సాధన కోసం చివరి పద్ధతిని అనుసరిస్తాము. సమర్థుడైన గురువు పర్యవేక్షణలో ధ్యానం చేయడం మంచిది. అటువంటి గురువు అందుబాటులో లేనప్పుడు, క్రింది పద్ధతిని అనుసరించవచ్చు.

మీకు నచ్చిన ఏదైనా ఒక పదాన్ని ఎంచుకోండి. అయితే అది చిన్నదిగా ఉండి, గుర్తుంచుకోవడానికి, ఉచ్చరించడానికి సులభంగా ఉండాలి. అది 'ఓం' కావచ్చు, 'రామ్' కావచ్చు లేదా మీకు ఇష్టమైన దేవుని నామం కావచ్చు.

ఆ పదం మనస్సును ప్రశాంతపరచి, ధ్యానానికి సిద్ధం చేస్తుంది. ధ్యానం అనేది మన స్వభావాన్ని, చైతన్యాన్ని పరివర్తన చేసే ప్రక్రియలో కీలకమైనది.

ధ్యానం మతపరమైన ఆచారం కాదు. ఇది ఏదైనా ఒక నమ్మకానికి పరిమి తం కాని ఒక చైతన్యపూర్వకమైన సాధన. ఇందులో మన ఏకాగ్రతా శక్తులన్నింటినీ ఒక ఉన్నతమైన ఆదర్శంపై కేంద్రీకరించి, ఆ ఆదర్శాన్ని మనస్సులోని ప్రతి కణంలోనూ లోతుగా నాటుతాము. క్రమంగా అది మనలోని ఇతర చిన్న చిన్న ఆదర్శాలను, లక్ష్యాలను అధిగమించి, వాటిని తనలో లీనం చేసుకుంటుంది.

ఈ సాధన ద్వారా మనిషి చైతన్యపు అత్యంత లోతైన స్థాయిలలోకి ప్రవేశిస్తాడు. అక్కడ మనలో లోతుగా పాతుకుపోయిన సంఘర్షణల తుఫానులు రాత్రింబవళ్లు నిరంతరం కొనసాగుతుంటాయి. గాంధీజీ చెప్పినట్లుగా, ఆ అద్భుతమైన అంతరంగపు లోతుల్లోనే ప్రేమ, కోపంతోనూ భయంతోనూ పోరాడి, చివరికి ఇతర భావోద్వేగాలన్నింటిపై ఆధిపత్యాన్ని సాధిస్తుంది.

ధ్యానానికి ముందు మరీ ఎక్కువగా లేదా మరీ తక్కువగా ఆహారం తీసుకోకూడదు. ఎందుకంటే ఈ రెండు పరిస్థితులూ ధ్యానానికి అనుకూలమైనవి కావు. మీరు మరీ ఆకలితోనూ ఉండకూడదు, కడుపు నిండా ఆహారం తీసుకుని నిద్రమత్తులోనూ ఉండకూడదు.

మీ ఫోన్‌ను స్విచ్ ఆఫ్ చేయండి. ఎందుకంటే గాఢమైన ధ్యాన స్థితిలో ఉన్నప్పుడు చిన్న శబ్దం కూడా మనల్ని తీవ్రంగా కలవరపెట్టవచ్చు. కనీసం 15–30 నిమిషాల పాటు ఎవరూ మీకు అంతరాయం కలిగించవద్దని ఇతరులను కోరండి. ప్రశాంతమైన, ఏకాంతమైన గదిని లేదా ప్రదేశాన్ని ఎంచుకోండి.

మరీ ఎత్తుగా లేదా మరీ తక్కువగా లేని కుర్చీలో కూర్చోండి. మీ పాదాలు నేలను తాకేలా, మీరు సౌకర్యంగా ఉండే విధంగా చూసుకోండి. మీ శరీరం, తల, మెడ ఒకే సరళరేఖలో ఉండేలా నిటారుగా ఉంచండి. ముందుకు వంగిపోకుండా చూసుకోండి. మీ కళ్ళు మూసుకోండి.

మీ మనస్సు నిరంతరం క్రింది మూడు స్థితు ల మధ్య మారుతూ ఉంటుందని మీరు గమనిస్తారు.

1. మొదటి స్థితి: ఏదైనా వస్తువు లేదా ఆలోచనకు సంబంధించిన ఒక కొత్త ఆలోచన మనస్సులో ఉద్భవిస్తుంది.

2. రెండవ స్థితి: మొదట వచ్చిన ఆలోచన కొంతకాలం కొనసాగుతుంది.

3. మూడవ స్థితి: అకస్మాత్తుగా ఆ ఆలోచన ముగిసిపోతుంది.

ఆ తరువాత మళ్లీ మనస్సులో ఒక కొత్త ఆలోచన ప్రారంభమవుతుంది. అది కొంతకాలం కొనసాగి, తరువాత ముగుస్తుంది. ఈ విధంగా మనస్సు ఎల్లప్పుడూ ఈ మూడు ఆలోచనా స్థితుల మధ్య మారుతూ ఉంటుంది. ఒకదాని తరువాత మరొకటిగా ఆలోచనల తరంగాలు నిరంతర ప్రవాహంలా ఉద్భవిస్తుంటాయి.

ప్రస్తుతం వస్తున్న ఆలోచనను ఆపడానికి గానీ, కొత్త ఆలోచనను ప్రారంభించడానికి గానీ, ప్రస్తుత ఆలోచనను కొనసాగించడానికి గానీ ప్రయత్నించవద్దు. నిర్దిష్టమైన సమయ వ్యవధిలో (ఉదాహరణకు ప్రతి 15 సెకన్లకు ఒకసారి), పెదవులు కదపకుండా మనస్సులోనే మీరు ఎంచుకున్న పదాన్ని జపించండి. ఈ ధ్యానాన్ని ఎక్కువ శ్రమ లే కుండా, సులభంగా చేయగలగాలి.

ప్రతిరోజూ 15–30 నిమిషాల సమయాన్ని ధ్యానానికి కేటాయించండి. ఆ సమయం పూర్తయిన తరువాత ధ్యాన స్థితి నుంచి బయటకు రావాలని ముందుగానే నిర్ణయించుకోండి.

ధ్యాన అనుభవంలో 'మేల్కొని ఉండటం, నిద్రపోవడం, కలలు కనడం అనే మూడు స్థితులలో ఏదీ కాని ఒక స్థితిలో ఉండటం', అలాగే 'భౌతిక శరీరం పట్ల అనుబంధం నుంచి విడిపోవడం' వంటివి ఉంటాయి. ధ్యానం ఒత్తిడిని తగ్గించడంతో పాటు మన ఆలోచనలు, శక్తులను మరింత సమర్థవంతంగా కేంద్రీకరించడానికి సహాయపడుతుంది.

"ధ్యానం ద్వారా చైతన్యాన్ని ఏకీకృతం చేసుకున్న యోగులు, సమస్త జీవరాశులలో ఆత్మను, ఆత్మలో సమస్త సృష్టిని దర్శిస్తారు. వారు అన్నింటినీ సమదృష్టితో చూస్తారు." (భగవద్గీత 6-29)

"ప్రతి జీవిలోనూ భగవంతుడిని దర్శించినవారికి బ్రహ్మం ఎల్లప్పుడూ సన్నిహితంగా ఉంటుంది. సమస్త జీవరాశులను ఆయన స్వరూపాలుగా చూస్తూ, వారు ఎన్నడూ భగవంతుని నుంచి వేరుపడరు." (భగవద్గీత 6-30)

ప్రపంచంతో మనకున్న సంబంధం తాత్కాలికమైనది. కానీ భగవంతునితో మనకున్న సంబంధం శాశ్వతమైనది. భగవంతునితో మనకున్న సంబంధాన్ని, సత్యాన్ని, చైతన్యాన్ని వివరించడానికి ఋషులు రెండు పదాలను ఉపయోగించారు– ఆత్మ, బ్రహ్మం.

ధ్యానంలో ఋషులు కాలానికి, స్థలానికి అతీతమైన చైతన్య కేంద్రాన్ని కనుగొన్నారు. ఒక వ్యక్తి శరీరం, మనస్సు బాల్యం, యవ్వనం, వృద్ధాప్యం వంటి కాలానుగుణ మార్పులను అనుభవిస్తున్నప్పటికీ, ఈ మార్పులన్నింటికీ సాక్షిగా నిలిచి, ఎలాంటి మార్పు లేకుండా ఉండే ఒక శాశ్వతమైన స్వరూపం ఉంది. ఈ చైతన్య కేంద్రం స్థలానికి కూడా అతీతమైనది. అంటే అది శరీరంలోని ఏదైనా ఒక నిర్దిష్ట అవయవానికి లేదా భాగానికి పరిమితం కాలేదు. దీనికి ఆరంభం, మధ్య, అంతం అనే పరిమితులు లేవు. ఋషులు ఈ చైతన్య కేంద్రాన్ని ఆత్మ అని పేర్కొన్నారు. ప్రతి వ్యక్తిలోనూ అంతర్యామిగా ఉన్న భగవంతుడిని సూచించడానికి ఈ పదాన్ని ఉపయోగించారు.

గాఢమైన ధ్యానంలో ఋషులు మరో గొప్ప సత్యాన్ని కూడా కనుగొన్నారు. మొత్తం విశ్వమంతటా వ్యాపించి ఉన్న ఒక అవిభాజ్యమైన ఏకత్వం, సత్యం, చైతన్యం ఉన్నాయని తెలుసుకున్నారు. దానినే వారు 'బ్రహ్మం' అని పిలిచారు. బ్రహ్మం సర్వోన్నతమైన పరమాత్మ స్వరూపం. ఈ విశ్వం యొక్క సృష్టి, స్థితి, లయలకు ఆయనే కారణం. అంతులేని విశ్వమంతటా వ్యాపించి, మన ఇంద్రియాలకు, ఆలోచనలకు అతీతంగా ఉన్న భగవంతుడిని కూడా బ్రహ్మం అనే పదం సూచిస్తుంది.

బ్రహ్మం ఒక్కటే, అనంతమైనది. రెండు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ అనంతాలు ఉండలేవు. ఎందుకంటే అవి ఒకదానికొకటి పరిమితులు విధించుకుని, అనంతత్వాన్ని కోల్పోతాయి.

బ్రహ్మాన్ని 'సత్-చిత్-ఆనంద' అనే పదంతో కూడా వర్ణిస్తారు.

- సత్: ఎల్లప్పుడూ ఉనికిలో ఉండేది.
- చిత్: చైతన్యం లేదా జ్ఞాన స్వరూపం.
- ఆనంద: పరమానంద స్వరూపం.

'సత్యం' అనే అర్థం కలిగిన 'సత్య' (Satya) అనే పదం కూడా 'సత్' అనే పదం నుంచి ఉద్భవించింది. సత్ అంటే ఉనికి లేదా అస్థిత్వం.

అయితే ఆత్మకు, బ్రహ్మానికి మధ్య నిజమైన విభజన లేదు. బ్రహ్మం ఒక మహాసముద్రం వంటిది. ఆత్మ ఆ సముద్రంలోని ఒక చిన్న నీటి బిందువు వంటిది. సత్య స్వరూపుడైన భగవంతుడు ఆత్మలోనూ, బ్రహ్మంలోనూ అంతర్లీనంగా ఉన్నాడు.

గాంధీజీ క్రింది విధంగా వివరించారు:

"మనం భగవంతుడు కాకపోవచ్చు. కానీ మనం భగవంతుని అంశలమే. ఒక చిన్న నీటి బిందువు సముద్రంలో భాగమైనట్లుగా మనం కూడా భగవంతునిలో భాగమే. ఒక చిన్న నీటి బిందువు సముద్రం నుంచి విడిపోయి, లక్షల మైళ్ల దూరంలోకి విసిరివేయబడిందని ఊహించండి. అప్పుడు అది నిస్సహాయంగా మారుతుంది. సముద్రం యొక్క అపారమైన శక్తిని, వైభవాన్ని అనుభవించలేదు. కానీ ఎవరో ఒకరు దానికి 'నీవు సముద్రంలో భాగానివి' అని గుర్తుచేసి, ఆ సత్యాన్ని గ్రహించేలా చేస్తే, దాని విశ్వాసం తిరిగి పునరుద్ధరించబడుతుంది. అది ఆనందంతో నాట్యం చేస్తుంది. సముద్రం యొక్క అపారమైన శక్తి, వైభవం దానిలో ప్రతిబింబిస్తాయి."

మరో మాటలో చెప్పాలంటే, సత్యం మనలో ప్రతి ఒక్కరిలోనూ ఆత్మగా, అంతరాత్మ సాక్షిగా, దివ్య స్వరూపంగా ఉంటుంది. అదే సమయంలో అంతులేని విశ్వమంతటా వ్యాపించి ఉన్న బ్రహ్మంగా కూడా ఉంటుంది. సత్యం సూక్ష్మాతి సూక్ష్మమైన దానికంటే కూడా సూక్ష్మమైనది; స్థూలాతి స్థూలమైన దానికంటే కూడా స్థూలమైనది.

తామసిక అజ్ఞానం, రాజసిక అహంకారంతో మోహితుడైన నాస్తికుడు ఎక్కడా భగవంతుడిని కనుగొనలేడు. కానీ ఆస్తికుడు భగవంతుడిని ప్రతిచోటా దర్శించగలడు. మనం చెడు మార్గంలో ఉంటే, సత్యం నుంచి తప్పించుకుని దాక్కోవడానికి మనలోపల గానీ, మన వెలుపల గానీ ఎక్కడా స్థానం లేదు. సత్యం సర్వవ్యాపి, సర్వజ్ఞుడు, సర్వశక్తిమంతుడు, నిత్యమైనది.

ఈ ప్రపంచంలోనూ, అంతులేని విశ్వంలోనూ, మన లోపల గానీ వెలుపల గానీ సత్యాన్ని దాచడానికి లేదా పరిమితం చేయడానికి వీలైన ప్రదేశం ఏదీ లేదు. భారత జాతీయ చిహ్నంలోని నాలుగు సింహాలు ప్రకటిస్తున్నట్లుగా – "సత్యమేవ జయతే" – సత్యం మాత్రమే ఆంతిమంగా విజయం సాధిస్తుంది.

గాఢమైన ధ్యానంలో 'నేను', 'నాది', 'నా' అనే వేర్పాటు భావాలన్నీ పూర్తిగా తొలగిపోతాయి. అప్పుడు జీవితం ఒక అవిభాజ్యమైన సమగ్ర స్వరూపంగా అనుభవమవుతుంది. సాధారణమైన జాగృత, స్వప్న, సుషుప్తి అనే మూడు స్థితులకు అతీతమైన ఒక స్థితిని మనిషి అనుభవిస్తాడు. దీనినే 'తురీయ స్థితి' లేదా నాలుగవ చైతన్య స్థితి అంటారు.

ఈ విశాలమైన, స్పష్టమైన ఏకాత్మ అనుభవం ఒకసారి కలిగిన తరువాత, వ్యక్తిలో సమస్త ప్రపంచం పట్ల నిజమైన ప్రేమ అపారంగా పొంగిపొర్లుతుంది. ప్రతి రూపంలోనూ అదే దివ్యత్వాన్ని గుర్తించడంలోనే అతను తన జీవిత పరిపూర్ణతను

కనుగొంటాడు. సమస్త నామరూపాలను భగవంతుని స్వరూపాలుగా భావించి, వాటన్నింటికీ సేవ చేయడంలోనే అతనికి నిజమైన సంతృప్తి లభిస్తుంది. అతనికి ఈ నామరూపాల ప్రపంచమంతా ఒక అద్భుతమైన దివ్య లీలగా కనిపిస్తుంది.

అర్జునుడు గాఢమైన ధ్యానంలో, తురీయ అనే నాలుగవ చైతన్య స్థితిలో, శ్రీకృష్ణుడితో తనకు ఎలాంటి భేదం లేదని, సర్వవ్యాపకమైన సత్య చైతన్య స్వరూపుడైన శ్రీకృష్ణుడే అనేక నామరూపాలతో ఉన్నాడని అనుభవించిన సందర్భమే 'విశ్వరూప సందర్శనం'

అయితే ఒక వ్యక్తి తురీయ అనే నాలుగవ స్థితిలో ఎక్కువసేపు ఉండలేడు. కొంత సమయం తరువాత శరీరం, మనస్సు గురించిన స్పృహ తిరిగి వస్తుంది. అప్పుడు అనేకత్వంతో కూడిన మన సాధారణ ప్రపంచం మళ్లీ అనుభవంలోకి వస్తుంది.

సత్యం అనేకత్వంతో కూడిన ప్రపంచంగా కనిపించడానికి కారణం ఏమిటి ?

దీనికి మూడు కారణాలు ఉన్నాయి.

1. అవిద్య: వ్యక్తి తన ఆత్మస్వరూపాన్ని మరచి దేహంతోను మనస్సుతోనూ తాదాత్మ్యం చెందటం.
2. అహంకారం: "నేను' "నాది' అనే భావన
3. మాయ

సత్త్వం, రజస్సు, తమస్సు అనే మూడు గుణాలతో కూడిన మాయ వల్ల మనం ఆత్మ స్వరూపులమనే సత్యాన్ని మరచి, మనల్ని మనం శరీరంగా భావిస్తాము. దాని ఫలితంగా ప్రపంచాన్ని అనేక విభాగాలుగా, వేర్వేరు వస్తువుల సముదాయంగా చూస్తాము.

ఈ మాయను అధిగమించడానికి ఒక మార్గం రాజయోగ సాధన. సాధారణంగా ప్రజలు యోగం అంటే హఠయోగం అని భావిస్తారు. ఇది సాధకుడికి శారీరక బలం, ఆరోగ్యాన్ని అందించే వివిధ శారీరక ఆసనాల సమాహారం. అయితే 'యోగ' అనే పదానికి నిజమైన అర్థం 'ఐక్యం' లేదా 'కలయిక'. ఇది భగవంతునితో ఏకత్వాన్ని పొందడాన్ని సూచిస్తుంది.

పతంజలి మహర్షి యోగాన్ని ఈ విధంగా నిర్వచించారు:

'యోగశ్చిత్తవృత్తి నిరోధః' అంటే, 'మనస్సులో నిరంతరం ఉద్భవించే వృత్తులను పూర్తిగా నియంత్రించి, నిశ్చలపరచడమే యోగం' అని అర్థం. అలా జరిగినప్పుడు ద్రష్ట (సాధకుడు) తన నిజమైన స్వరూపంలో స్థిరపడతాడు. అదే యోగం యొక్క ప్రధాన లక్ష్యం.

అలల వల్ల నిరంతరం కదులుతున్న ఒక సరస్సును ఊహించండి. ఆ నీటిలో అడుగుభాగాన్ని మీరు స్పష్టంగా చూడలేరు. కానీ నీరు పూర్తిగా ప్రశాంతంగా మారినప్పుడు, సరస్సు అడుగుభాగం స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. అదే విధంగా మనస్సు ప్రశాంతంగా ఉన్నప్పుడు మన నిజమైన స్వరూపాన్ని తెలుసుకోగలుగుతాము.

భూగోళాన్ని అక్షాంశాలు, రేఖాంశాలు, భూమధ్యరేఖ, కర్కాట రేఖ, మకర రేఖ వంటి ఊహాత్మక రేఖల ద్వారా విభజించవచ్చని మనకు తెలుసు. అదే విధంగా ఒక వ్యక్తి యొక్క ఆధ్యాత్మిక శరీరాన్ని ఏడు చక్రాలుగా విభజించవచ్చు. దిగువన ఉన్న మూలాధార చక్రం నుంచి పైభాగంలో ఉన్న సహస్రార చక్రం వరకు ఈ ఏడు చక్రాలు ఉంటాయి.

అతని ఆధ్యాత్మిక శక్తి మూలాధార చక్రం సమీపంలో పాము వలె చుట్టుకుని నిద్రాణంగా ఉంటుంది. ఆధ్యాత్మిక సాధనల ద్వారా ఈ శక్తి మేల్కొని సహస్రార చక్రాన్ని చేరుతుంది. ఈ శక్తి పైకి ఎదగడాన్ని 'కుండలినీ జాగరణ' లేదా 'ఆత్మసాక్షాత్కారం' అంటారు.

తీవ్రమైన ఆధ్యాత్మిక సాధనల ద్వారా సాధకుడు కొన్ని అసాధారణమైన శక్తులను పొందగలడు. వీటిని 'సిద్ధులు' అంటారు. అయితే ఈ సాధన ఒక కఠినమైన తపస్సు మార్గంగా మారే ప్రమాదం ఉంది. ఒక ధ్యాని భగవంతుడిని చేరాలని ప్రయత్నిస్తూ, స్వార్థపూరితమైన కోరికలకు లోనై, తానే భగవంతుడు కావాలని ఆశించవచ్చు. చివరకు అది అతని పతనానికి దారితీయవచ్చు.

ధ్యానంలో మన లక్ష్యం భగవంతునితో, సత్యంతో, చైతన్యంతో మనకున్న సంబంధాన్ని తెలుసుకోవడం మాత్రమే . మనం సిద్ధులు (అతీంద్రియ శక్తులు) పొందడం కోసం వాటి వెంట పరుగెత్తకూడదు. మోక్షమే మన ప్రధాన లక్ష్యంగా ఉండాలి. అందువల్ల రాజయోగంలోనే అతిగా నిమగ్నం కాకుండా, జ్ఞానయోగం, భక్తియోగం, కర్మయోగాలను కూడా అనుసరించాలి.

రాజయోగాన్ని అష్టాంగ యోగం అని కూడా అంటారు. అంటే సంపూర్ణ మైన మనోనిగ్రహానికి దారితీసే ఎనిమిది అంగాలు అని అర్థం. పతంజలి మహర్షి తన యోగసూత్రాలలో ఈ ఎనిమిది అంగాలను క్రమబద్ధమైన సాధనా మార్గాలుగా వివరించారు. ఇవి శరీరాన్ని, మనస్సును పవిత్రం చేసి, చివరకు సాధకుడిని ఆత్మజ్ఞానం లేదా జ్ఞానోదయం వైపు నడిపిస్తాయి.

1. యమాలు: ఇవి ఆలోచనలో, మాటలో, చేతల్లో పాటించవలసిన ఐదు నైతిక నియమాలు లేదా చేయకూడని పనులు.

a. అహింస: హింసకు పాల్పడకపోవడం, ఇతర జీవులకు హాని కలిగించకపోవడం.

b. సత్యం: నిజం మాట్లాడటం, అసత్యానికి దూరంగా ఉండటం.

c. అస్తేయం: దొంగతనం చేయకపోవడం, ఇతరులకు చెందిన వస్తువులను అన్యాయంగా తీసుకోకపోవడం.

d. అపరిగ్రహం: అవసరానికి మించి వస్తువులను కూడబెట్టుకోకుండా ఉండటం , అధిక సంపదపై మమకారం లేకుండా జీవించడం.

e. బ్రహ్మచర్యం : ఇంద్రియ నిగ్రహం, దాంపత్య నిష్ఠ లేదా లైంగిక నియంత్రణ. సాధారణంగా చాలామంది భావించినట్లుగా బ్రహ్మచర్యం అంటే లైంగిక జీవితానికి పూర్తిగా దూరంగా ఉండటం లేదా వివాహం చేసుకోకుండా ఉండటం మాత్రమే

కాదు. శ్రీకృష్ణుడు, అర్జునుడు కూడా వివాహం చేసుకుని సంతానాన్ని పొందారని గమనించాలి. జీవం పునరుత్పత్తి చెంది విస్తరించడం ప్రకృతి ధర్మం. నిజమైన బ్రహ్మచర్యం అంటే తాను బ్రహ్మం నుంచి వేరుకాని ఆత్మ స్వరూపుడిననే స్పృహతో జీవించడం. గొప్ప విజయాలను సాధించే వ్యక్తులు అర్థంలేని ఇంద్రియ సుఖాలకు బానిసలు కారు. వారు తమ లైంగిక శక్తిని ఉన్నతమైన లక్ష్యాల సాధన కోసం మళ్లిస్తారు.

2. నియమాలు: ఇవి మనం తప్పనిసరిగా ఆచరించవలసిన సత్ప్రవర్తన మరియు సద్గుణాలు.

a. శౌచం: శరీరం, మనస్సు, పరిసరాలను పరిశుభ్రంగా, పవిత్రంగా ఉంచుకోవడం.

b. సంతోషం: సంతృప్తి, ఆశావాదం, ఇతరులను అంగీకరించడం. మన పరిస్థితులను ఉన్నది ఉన్నట్లుగా అంగీకరిస్తూ, వాటిని అధిగమించడానికి లేదా మార్చుకోవడానికి ప్రయత్నించడం.

c. తపస్సు: ఇంద్రియ నిగ్రహం, క్రమశిక్షణతో కూడిన తపోసాధన, కష్టాలను సహనంతో భరించడం.

d. స్వాధ్యాయం: పవిత్ర గ్రంథాలను అధ్యయనం చేయడం, ఆత్మపరిశీలన చేసుకోవడం.

e. ఈశ్వర ప్రణిధానం: ఈశ్వరుని ధ్యానించడం, భగవంతుని సంకల్పానికి సంపూర్ణంగా శరణాగతి చెందడం.

3. ఆసనాలు: ఆసనం అంటే ఒక వ్యక్తి కొంత సమయం పాటు ప్రశాంతంగా, స్థిరంగా, సౌకర్యవంతంగా, కదలికలు లేకుండా ఉండగలిగే శరీర భంగిమ. పతంజలి మహర్షి ప్రత్యేకంగా ఎలాంటి ఆసనాలను సూచించలేదు. ఆయన సూచించినది ఒక్కటే: 'స్థిరసుఖమాసనం' అంటే సౌకర్యంగా, కదలికలు లేకుండా, స్థిరంగా ఉండగలిగే భంగిమే ఆసనం. నొప్పిని లేదా అసౌకర్యాన్ని కలిగించే భంగిమ యోగాసనం కాదు.

తరువాతి కాలంలో యోగ పండితులు పద్మాసనం, వజ్రాసనం, భుజంగాసనం మొదలైన అనేక ఆసనాలను అభివృద్ధి చేసి సూచించారు. ఈ ఆసనాలు సాధకుడు శారీరక ఆరోగ్యాన్ని, దృఢత్వాన్ని కాపాడుకోవడానికి సహాయపడతాయి.

4. ప్రాణాయామం: ప్రాణాయామం అనే పదం రెండు సంస్కృత పదాల కలయిక. 'ప్రాణ' అంటే శ్వాస లేదా జీవశక్తి; 'ఆయామ' అంటే నియంత్రణ లేదా విస్తరణ. ఇది పీల్చడం, వదలడం ద్వారా శ్వాసను చైతన్యపూర్వకంగా నియంత్రించే సాధన.

ఉదాహరణకు, శ్వాసను లోపలికి పీల్చి కొంతసేపు నిలిపి ఉంచడం (కుంభకం), శ్వాసను బయటకు వదిలి కొంతసేపు నిలిపి ఉంచడం (రేచకం), ఈ ప్రక్రియలను మళ్లీ మళ్లీ పునరావృతం చేయడం ప్రాణాయామంలో భాగాలు. ప్రాణాయామం ద్వారా శ్వాసను క్రమబద్ధీకరించి, శరీరంలోని వివిధ అవయవాలకు తగినంత ఆక్సిజన్ అందేలా చేయడం ద్వారా ఆరోగ్యాన్ని మెరుగుపరచుకోవచ్చు.

5. ప్రత్యాహారం: ప్రత్యాహారం అనే పదం రెండు సంస్కృత పదాల కలయిక. 'ప్రతి' అంటే లోపలికి లేదా వైపు; 'అహార' అంటే తిసుకురావడం. ప్రత్యాహారం అంటే మన స్పృహను, ఆలోచనలను బాహ్య ప్రపంచం నుంచి మన అంతరంగంలోకి మరల్చుకోవడం. బాహ్య వస్తువులు, వ్యక్తులు, పరిస్థితుల నుంచి మన ఆలోచనలను ఉపసంహరించుకునే ప్రక్రియ ఇది.

మన దృష్టిని మన నిజమైన ఆత్మ వైపు, మన అంతరంగ ప్రపంచం వైపు మళ్లించి, మనల్ని మనం అనుభవిస్తూ, పరిశీలించుకోవడమే ప్రత్యాహారం. ప్రత్యాహారం అంటే బాహ్య ఇంద్రియ ప్రపంచాన్ని చూడకుండా ఉద్దేశపూర్వకంగా కళ్ళు మూసుకోవడం మాత్రమే కాదు. ఇంద్రియాల ద్వారా వచ్చే విషయాల నుంచి మనస్సు యొక్క కార్యకలాపాలను వైతన్యపూర్వకంగా ఉపసంహరించుకోవడం.

6. ధారణ: ధారణ అంటే ఏకాగ్రత, మనస్సును ఒకే విషయంపై కేంద్రీకరించడం. ఒక మంత్రం మీద గానీ, వస్తువు మీద గానీ, శ్వాస మీద గానీ మనస్సును నిలిపి, ఒక ఆలోచన నుంచి మరొక ఆలోచనకు దూకకుండా నియంత్రించడం ధారణ.

7. ధ్యానం: ధ్యానం అంటే లోతైన చింతన లేదా మననం. ఒక విషయంపై నిరంతరాయంగా, ఏకాగ్రతతో మనస్సును నిలిపి ఉంచే స్థితి.

8. సమాధి: సమాధి అనేది పరమానంద స్థితి. ఈ స్థితిలో మనస్సు తాను ధ్యానిస్తున్న విషయంతో పూర్తిగా లీనమైపోతుంది. తనకంటూ ఒక ప్రత్యేకమైన గుర్తింపు ఉందనే స్పృహను కూడా మనస్సు కోల్పోతుంది. ఈ స్థితిలో ధ్యానం చేసేవాడు, ధ్యానం చేసే ప్రక్రియ, ధ్యానానికి సంబంధించిన విషయం అనే మూడు భేదాలు ఉండవు. మిగిలేది ఒక్కటే– ఏకత్వం.

*****

అధ్యాయం 15

భక్తి యోగం (ప్రేమ మార్గం)

గాంధీజీ పరిణామ క్రమాన్ని క్రింది విధంగా వివరించారు:

"చరిత్రలో మనకు లభ్యమయ్యే ఆధారాలున్న కాలం నుండి నేటి వరకు మానవ పరిణామాన్ని పరిశీలిస్తే, మానవుడు క్రమంగా అహింస వైపు పురోగమిస్తూ వస్తున్నాడని మనకు తెలుస్తుంది. మన ప్రాచీన పూర్వీకులు నరమాంస భక్షకులు. బలవంతులు బలహీనులను తినేవారు. ఆ తరువాత ఒక దశలో వారు నరమాంస భక్షణ ను నిలిపి, వేటాడి జీవించడం ప్రారంభించారు.

ఆ తరువాత మానవుడు వ్యవసాయాన్ని చేపట్టి, ఆహారం కోసం భూమాతపై ఆధారపడటం ప్రారంభించాడు. ఈ విధంగా సంచార జీవితం గడిపే స్థితి నుండి స్థిరమైన, నాగరిక జీవితంలోకి అడుగుపెట్టాడు. గ్రామాలు, పట్టణాలను నిర్మించుకున్నాడు. కుటుంబ సభ్యుడిగా ఉన్న స్థితి నుండి సమాజంలోనూ, దేశంలోనూ ఒక భాగస్వామిగా ఎదిగాడు.

ఇవన్నీ అహింస క్రమంగా పెరుగుతూ, హింస తగ్గుతూ వస్తున్నదానికి సంకేతాలు. అలా కాకపోయి ఉంటే, ఇప్పటికే అంతరించిపోయిన అనేక అల్పస్థాయి జీవజాతుల మాదిరిగానే మానవజాతి కూడా అంతరించిపోయి ఉండేది. జంతువుగా మనిషి హింసాత్మకుడు కావచ్చు. కానీ ఆత్మస్వరూపంగా అతడు అహింసామూర్తి. తనలోని ఆత్మస్వరూపాన్ని తెలుసుకున్న క్షణం నుండి అతడు హింసాత్మకంగా కొనసాగలేడు. అతడు అహింస వైపు పురోగమించాలి లేదా తన వినాశనాన్ని తానే కొనితెచ్చుకోవాలి."

భక్తి అంటే సమస్త జీవులలో ఆత్మరూపంగా కొలువై ఉన్న భగవంతుని పట్ల కలిగే గాఢమైన ప్రేమ. భగవంతుడు ప్రేమతో ఆదరించే తండ్రిలో, ఆప్యాయతను పంచే తల్లిలో, గురువులో, కరుణగల స్నేహితునిలో, ప్రేమమయమైన జీవిత భాగస్వామిలో, వినియోగదారునిలో లేదా కొంటె చేష్టలు చేసే బాలకృష్ణుని వంటి పసిబిడ్డలో కూడా కనిపిస్తాడు. పొరుగువారిని ప్రేమించడం భగవంతుని ప్రేమించడంతో సమానమైన ప్రాముఖ్యత కలిగి ఉంది. తన పక్కనే ఉన్న పొరుగువారిని ద్వేషిస్తూ, ఎక్కడో దూరంగా ఉన్న భగవంతుడిని ప్రేమిస్తున్నానని ఒక వ్యక్తి ఎలా చెప్పుకోగలడు ?

ప్రతి జీవిలో నన్ను దర్శించిన వారికి నేను ఎల్లప్పుడూ సన్నిహితంగా ఉంటాను. సమస్త జీవరాశిని నా స్వరూపంగానే చూసేవారు ఎన్నడూ నాకు దూరం కారు. (భగవద్గీత 6:30).

సమస్త జీవులలో అవిభక్తమైన ఆత్మస్వరూపంగా నన్ను సేవించేవాడు, ధ్యానం చేస్తున్నా లేదా కర్మలు ఆచరిస్తున్నా, నాలోనే స్థిరంగా ఉంటాడు. (భగవద్గీత 6:31).

ఇతరుల సుఖదుఃఖాలను తనవిగా భావించి స్పందించే వ్యక్తి ఆధ్యాత్మిక ఐక్యతలో అత్యున్నత స్థితిని పొందినవాడవుతాడు. (భగవద్గీత 6:32).

ఎవరి పట్లా ద్వేషభావం లేనివాడు, స్నేహశీలి, కరుణామయుడు, 'నేను', 'నాది' అనే స్వార్థభావాలకు, సుఖదుఃఖాలకు అతీతంగా జీవించేవాడు నాకు ప్రియమైనవాడు. (భగవద్గీత 12:13).

సహనశీలులు, సంతృప్తిపరులు, ఇంద్రియ నిగ్రహం కలవారు, దృఢమైన విశ్వాసం కలవారు నాకు ఎంతో ప్రియమైనవారు. (భగవద్గీత 12:14).

మార్పులకు లోనయ్యే సమస్త జీవుల హృదయాలలో మార్పులేని పరబ్రహ్మను సమానంగా దర్శించేవారే నిజమై న దృష్టి కలవారు. (భగవద్గీత 13:27).

అన్నిచోట్లా ఒకే పరబ్రహ్మను దర్శించేవారు తమకు తామే హాని చేసుకోరు, ఇతరులకు కూడా హాని తలపెట్టరు. ఈ విధంగా వారు పరమగతిని పొందుతారు. (భగవద్గీత 13:28).

భక్తి యోగాన్ని క్రింది మార్గాల ద్వారా ఆచరించవచ్చు.

1. ద్వేషాన్ని విడిచిపెట్టి ప్రేమను పెంపొందించుకోవడం

అహింస లేదా ప్రేమ మార్గంలో మొదటి అడుగు ఏమిటంటే, ఎలాంటి రూపంలో ఉన్న ద్వేషాన్నైనా పూర్తిగా విడిచిపెట్టడం. ఆలోచనలోనూ, మాటలోనూ, చేతల్లోనూ ఏ జీవికీ హాని కలిగించకుండా ఉండటం.

అయితే ప్రేమను ఎలా పెంపొందించుకోవాలి? దానిని ఎలా కాపాడుకోవాలి? అవినీతిపరులైన, అవమానించే అధికారులను, అసూయపడే సహోద్యోగులను, వెన్నుపోటు పొడిచే స్నేహితులను ఎలా ప్రేమించగలం? ప్రేమ పరిధిని క్రమంగా విస్తరించడం ద్వారానే ఇది సాధ్యమవుతుంది.

తనను ఆశ్రయించినవారు తక్షణమే ఈ మార్పును సాధించాలని లేదా ఎన్నో సంవత్సరాలుగా ఏర్ప డిన మనస్తత్వాన్ని ఒక్క రాత్రిలోనే మార్చుకొని, తమను తాము ప్రేమించుకున్న దానికంటే శత్రువులను ఎక్కువగా ప్రేమించాలని గాంధీజీ ఆశించలేదు. ఆ అత్యున్నత స్థితిని చేరుకోవడానికి ఆయన స్వయంగా కూడా లెక్క లేనన్ని సార్లు విఫలమయ్యారు.

గాంధీజీ క్రింది విధంగా వివరించారు:

"మనల్ని ప్రేమించేవారిని మాత్రమే మనం ప్రేమిస్తే అది నిజమైన ప్రేమ కాదు. మనల్ని ద్వేషించేవారిని కూడా ప్రేమించినప్పుడే అది నిజమైన ప్రేమ అవుతుంది. ఈ ఉన్నతమైన ప్రేమ నియమాన్ని ఆచరించడం ఎంత కష్టమో నాకు తెలుసు. అయితే గొప్పవైన, శ్రేష్ఠమైన పనులన్నీ కష్టతరమైనవే కదా! మనల్ని ద్వేషించేవారిని ప్రేమించడం అన్నింటికంటే కష్టమైనది. అయినప్పటికీ, మనం దానిని ఆచరించాలని నిజంగా కోరుకుంటే, భగవంతుని కృపతో అత్యంత కష్టమైన ఆ కార్యం కూడా సులభంగా సాధ్యమవుతుంది.

మీరు ఎక్కడ ఉన్నారో ఆక్కడి నుంచే ప్రారంభించండి. మీరు వైస్రాయిని లేదా ప్రధానమంత్రిని ప్రేమించలేకపోతే, మీ భార్యను లేదా భర్తను లేదా పిల్లలను ప్రేమించడం నుండి ప్రారంభించండి. రోజులో ప్రతి క్షణం వారి సంక్షేమానికి మొదటి ప్రాధాన్యతనిస్తూ, మీ అవసరాలను చివరికి ఉంచడానికి ప్రయత్నించండి. అక్కడి నుండి మీ ప్రేమ పరిధిని క్రమంగా విస్తరించండి. మీరు మీ శక్తిమేరకు అత్యుత్తమంగా ప్రయత్నిస్తున్నంతకాలం, వైఫల్యం అనే ప్రశ్నే ఉత్పన్నం కాదు.

సత్యమార్గం ఎంత సరళమైనదో అంత సంకుచితమైనది కూడా. అహింసా మార్గం కూడా అంతే. అది కత్తి అంచుపై నడవడం వంటిది. ఏకాగ్రతతో ఒక విన్యాసకారుడు తాడుపై నడవగలడు. అయితే సత్యం, అహింస మార్గాలలో నడవడానికి అవసరమైన ఏకాగ్రత అంతకంటే ఎంతో ఎక్కువ. ఏమాత్రం అజాగ్రత్తగా ఉన్నా మనం కిందపడిపోతాం.

నిరంతర ప్రయత్నం ద్వారానే సత్యాన్ని, అహింసను సాక్షాత్కరించుకోగలం. అహింస అంటే చాలామంది భావిస్తున్నట్లుగా కేవలం ఒక సాధారణమైన విషయం కాదు. ఏ జీవికీ హాని కలిగించకపోవడం నిస్సం దేహంగా అహింసలో ఒక భాగమే. కానీ అది అహింస యొక్క అత్యల్ప వ్యక్తీకరణ మాత్రమే. ప్రతి దుష్ట ఆలోచన, అనవసరమైన తొందరపాటు, అసత్యం, ద్వేషం, ఇతరులకు కీడు జరగాలని కోరుకోవడం కూడా అహింసా సూత్రాన్ని దెబ్బతీస్తాయి. ప్రపంచానికి అవసరమైన వస్తువులను మనం మన దగ్గరే ఉంచుకోవడం కూడా అహింసకు విరుద్ధమే.

అయితే ప్రపంచానికి మనం ప్రతిరోజూ తినే ఆహారం కూడా అవసరమే. మనం నిలబడిన చోట లక్షలాది సూక్ష్మజీవులు ఉంటాయి. ఆ స్థలం వాటిదే. మన ఉనికి వల్ల వాటికి హాని కలగవచ్చు. మరి మనం ఏమి చేయాలి ? ఆత్మహత్య చేసుకోవాలా? మనం నమ్ముతున్నట్లుగా, ఆత్మ శరీరంతో అనుబంధం కలిగి ఉన్నంతకాలం, ప్రతి శరీర వినాశనం తరువాత అది తన కోసం మరొక శరీరాన్ని నిర్మించుకుంటే, ఆత్మహత్య కూడా పరిష్కారం కాదు.

శరీరంపై ఉన్న సమస్త మమకారాన్ని విడిచిపెట్టినప్పుడే దేహబంధం నుండి విముక్తి లభిస్తుంది. ఈ విధమైన సంపూర్ణ అనాసక్తే సత్యస్వరూపుడైన భగవంతుని సాక్షాత్కారం. అటువంటి సాక్షాత్కారం తొందరపాటుతో సాధించలేము.

ఈ శరీరం మనకు చెందినది కాదు. అది ఉన్నంతకాలం మన బాధ్యతకు అప్పగించబడిన ఒక నమ్మకమైన ఆస్తిగా దానిని ఉపయోగించుకోవాలి. శరీర సంబంధమైన విషయాలను ఈ విధంగా పరిగణిస్తే, ఒకనాడు దేహభారంనుండి విముక్తి పొందగలమని ఆశించవచ్చు. శరీర పరిమితులను గుర్తించి, మనలో ఉన్న శక్తిని ఉపయోగిస్తూ, ప్రతిరోజూ ఆ ఆదర్శ స్థితివైపు పురోగమించడానికి ప్రయత్నించాలి.

పైన చెప్పిన విషయాల ద్వారా అహింస లేకుండా సత్యాన్ని అన్వేషించడం, కనుగొనడం సాధ్యం కాదని స్పష్టమవుతుంది. అహింస, సత్యం రెండూ అంతగా పెనవేసుకొని ఉన్నాయి కాబట్టి వాటిని విడదీయడం ఆచరణలో దాదాపు అసాధ్యం. అవి ఒక నాణేనికి ఉన్న రెండు వైపుల వంటివి. ''

2. నిస్వార్థ సేవే నిజమైన ఆరాధన

ప్రేమభావం యొక్క మరో ముఖ్యమైన అర్థం ఏమిటంటే, పనే దైవారాధన. అహంకారాన్ని పెంచుకోవడానికి లేదా ప్రతిఫలాన్ని ఆశించి పని చేయకూడదు. నిస్వార్థ సేవాభావంతో పని చేయాలి. ఎందుకంటే భగవంతుడిని కనుగొనే ఏకైక మార్గం ఆయన సృష్టిలో ఆయనను దర్శించి, ఆ సృష్టితో మనం ఐక్యమవడమే.

భగవంతుడిని అన్వేషించే వ్యక్తి తన ప్రతిభ, సామర్థ్యాలు భగవంతుడు ప్రసాదించిన వరాలని, వాటిని తక్కువ అవకాశాలు కలిగిన వారి అభ్యున్నతికి ఉపయోగించాలని అర్థం చేసుకుంటాడు. భగవంతుని సేవకుడిగా ఇతరులకు సేవ చేసే అవకాశాన్ని కల్పించినందుకు అతడు ఆ నిరుపేదలకు, వెనుకబడినవారికి కృతజ్ఞతలు తెలుపుతాడు.

గాంధీజీ ప్రత్యేకంగా 'దరిద్ర నారాయణ సేవ'ను ప్రబోధించారు. అంటే పేదవారిలో, అణగారినవారిలో, అణచివేతకు గురైనవారిలో భగవంతుడిని దర్శించి సేవించడం.

"పేదలకు చేసే నిస్వార్థ సేవ కంటే పవిత్రమైనది, భగవంతునికి ప్రీతికరమైనది మరొక ఆరాధన లేదు. ధనవంతులు తమ అహంకారం, మేధో గర్వం కారణంగా తరచుగా భగవంతుడిని మరచిపోతారు లేదా ఆయన ఉనికినే ప్రశ్నిస్తారు. కానీ పేదలు భగవంతుడినే తమ ఏకైక రక్షణగా భావించి ఆయనను ఆశ్రయిస్తారు. అందువల్ల పేదలకు సేవ చేయడం అంటే భగవంతునికి సేవ చేయడమే. నేను రాజకీయాల్లో పాల్గొంటున్నట్లు కనిపిస్తే, దానికి కారణం ఒక్కటే. నేడు రాజకీయాలు మన చుట్టూ పాము చుట్టుకున్నట్లుగా చుట్టుముట్టాయి. మనం ఎంత ప్రయత్నించినా వా టి నుండి తప్పించుకోలేము. అందుకే నేను ఆ పాముతో పోరాడాలని కోరుకుంటున్నాను."

3. అస్తేయం, అపరిగ్రహం – ప్రేమకు ఆచరణాత్మక రూపాలు

ప్రేమకు, తోటి జీవుల కష్టాల పట్ల ఉదాసీనంగా ఉండటానికి పొంతన లేదు. అస్తేయం (దొంగిలించకపోవడం), అపరిగ్రహం (అవసరానికి మించి దాచుకోకపోవడం) అనే సూత్రాలు ఈ సమగ్ర దృక్పథం నుండి ఉద్భవించాయి.

ఓం ఈశా వాస్యమిదం సర్వం యత్కించ జగత్యాం జగత్
తేన త్యక్తేన భుంజీథా మా గృధః కస్యస్విద్ధనం (ఈశావాస్యోపనిషత్తు – మంత్రం 1)

సమస్త సృష్టికి భగవంతుడే సృష్టికర్త. అందువల్ల ఈ ప్రపంచంలోని ప్రతిదీ భగవంతునికే చెందుతుంది. మానవులందరూ ఒకే భగవంతుని స్వరూపాలే కాబట్టి, ఈ విశ్వంలోని సమస్త వనరులను అందరూ సమానంగా పంచుకోవాలి. తనకు రావలసిన న్యాయమైన వాటా కంటే ఎక్కువగా వినియోగించుకోవడానికి లేదా స్వాధీనం చేసుకోవడానికి ఏ వ్యక్తికీ హక్కు లేదు. ఈ విధంగా తనకు చెందవలసిన వాటా కంటే ఎక్కువగా తీసుకున్న వ్యక్తి దొంగతనానికి పాల్పడినట్లే.

సంపదలను కూడబెట్టడంలో మునిగిపోయిన వ్యక్తి, అదే సమయంలో తాను భగవంతుడిని ఆరాధిస్తున్నానని లేదా ప్రేమను ఆచరిస్తున్నానని చెప్పుకోలేడు. అందువలనే 'ఒక ఏనుగు సూది రంధ్రం గుండా దూరగలదేమో కానీ, ధనవంతుడు భగవంతుని రాజ్యంలో ప్రవేశించలేడు' అనే నానుడి ఏర్పడింది.

గాంధీజీ ఇలా అన్నారు: "ప్రపంచంలో ప్రతి ఒక్కరి అవసరాలకు సరిపడా వనరులు ఉన్నాయి. కానీ ప్రతి ఒక్కరి అత్యాశకు సరిపడా వనరులు లేవు."

ఈ మాటలు సరళమైన జీవన విధానం, వినియోగానికి ఉండవలసిన నైతిక పరిమితులు, మిగులు సంపదను సమాజానికి పంచడం వంటి అంశాల ప్రాముఖ్యతను తెలియజేస్తాయి.

కోరికలను స్వచ్ఛందంగా, ఉద్దేశపూర్వకంగా తగ్గించుకోవడం అనేది బలవంతపు పేదరికానికి లేదా బడ్జెట్ పరిమితుల వల్ల కోరికలను తగ్గించుకోవడానికి పూర్తిగా భిన్నమైనది. స్వచ్ఛందంగా కోరికల ను తగ్గించుకోవడం ప్రతికూలమైన చర్య కాదు. అది తోటి జీవుల పట్ల ప్రేమను వ్యక్తపరిచే సానుకూలమైన మార్గం.

స్వచ్ఛంద సరళ జీవనం లేదా అపరిగ్రహం అంటే మానవ శ్రమ , ప్రతిభ, సామర్థ్యాలను పూర్తిగా వినియోగించుకోకుండా వృథా చేయడం కాదు. వాటిని సరైన దిశలో గరిష్ఠ స్థాయిలో వినియోగిం చాలి.

ప్రతి ఒక్కరూ తమ సహజ ప్రతిభ, సామర్థ్యాలకు అనుగుణంగా తమ శక్తిమేరకు పనిచేయాలి. అయితే తమ నిజమైన అవసరాలకు సరిపడినంత మాత్రమే స్వీకరించాలి. ఒకవేళ ఎవరి దగ్గరైనా అదనపు సంపద ఉంటే, దానికి తాను ధర్మకర్తగా వ్యవహరించి, సమాజ ప్రయోజనాల కోసం దానిని అత్యుత్తమంగా విని యోగించాలి.

4. భక్తి యోగం అంటే అన్యాయాన్ని సహించడం కాదు

భక్తి యోగం అంటే నిస్సహాయంగా ఉండటం, ప్రతిఘటించే శక్తిని వదులుకోవడం లేదా అన్యాయాలను మౌనంగా సహించడం కాదు.

గాంధీజీ ఒకసారి ఇలా అన్నారు: "నేను ఒక పామును ప్రేమిస్తున్నప్పటికీ, అది నిన్ను కాటు వేయడానికి వస్తే దానిని చంపవలసి ఉంటుంది."

అందువల్ల భగవద్గీతలో ఎటువంటి వైరుధ్యమూ లేదు. భక్తి యోగం అర్జునుడికి అందరినీ ప్రేమించాలని బోధిస్తే , కర్మయోగం అధర్మంతో పోరాడి ధర్మాన్ని రక్షించాలని బోధిస్తుంది.

ఆత్మహత్య చేసుకోవడం లేదా మరొక వ్యక్తిని చంపడం అన్నింటికంటే ఘోరమైన పాపమని , దానిని 'బ్రహ్మహత్యా పాతకం' అని శాస్త్రాలు పేర్కొంటాయి. అంటే ప్రతి జీవిలో అంతర్యామిగా ఉన్న భగవంతుడిని హత్య చేయడమే. అయితే సైనికుడిగా ప్రజలను రక్షించడం అర్జునుడి కర్తవ్యం. ధర్మాన్ని ఉల్లంఘించకుండా, కర్మబంధంలో చిక్కుకోకుండా తన కర్తవ్యాన్ని ఎలా నిర్వర్తించాలో శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడికి వివరించాడు.

అహింస తన అత్యంత క్రియాశీల రూపంలో సత్యాగ్రహంగా మారుతుంది. సత్యాగ్రహం గాంధీజీ ప్రయోగించిన బ్రహ్మాస్త్రం. అంటే 'బ్రహ్మం యొక్క ఆయుధం'.

'సత్యం' అంటే కేవలం అబద్ధానికి వ్యతిరేకంగా నిజం మాట్లాడటం మాత్రమే కాదు. 'సత్యం' అంటే పరమసత్యం, బ్రహ్మం. ఇక్కడ 'అగ్రహం' అంటే కోపం కాదు, దృఢనిశ్చయం. సత్యంలో దృఢంగా నిలబడటమే సత్యాగ్రహం. అది కార్యరూపంలో వ్యక్తమయ్యే ఆత్మశక్తి.

గాంధీజీ అభిప్రాయం ప్రకారం, సత్యాగ్రహం అంటే మరణం ఎదురుగా నిలిచినా, దుష్టుని పట్ల ఎలాంటి ద్వేషభావం లేకుండా సత్యానికి దృఢంగా, నిర్భయంగా కట్టుబడి ఉండటం. ఒప్పించడం, స్వీయ త్యాగం, స్వయంగా కష్టాలను భరించడం ద్వారా తప్పు చేస్తున్న వ్యక్తి హృదయంలోని సత్యాన్ని మేల్కొలపడానికి చేసే ప్రయత్నమే సత్యాగ్రహం.

సత్యాగ్రహి ఎలాంటి బలప్రయోగం ద్వారానూ తన ప్రత్యర్థిని అణచివేయడానికి లేదా అతనికి హాని కలిగించడానికి ప్రయత్నించడు. తప్పు చేస్తున్న వ్యక్తిని తనలోని ఒక భాగంగానే భావిస్తాడు. స్వీయ త్యాగం ద్వారా అతనిలోని సత్యజ్ఞానాన్ని మేల్కొలపడానికి చేసే నిజాయితీగల, నిర్భయమైన ప్రయత్నం తప్ప, అతనికి ఏ విధమైన హానీ తలపెట్టడు.

ఈ విధంగా సత్యాగ్రహం సత్యాగ్రహికీ, తప్పు చేస్తున్న వ్యక్తికీ కూడా ఆత్మోన్నతిని కలిగిస్తుంది. తప్పు చేస్తున్న వ్యక్తిని ఇబ్బందిపెట్టడం సత్యాగ్రహి ఉద్దేశం కాదు. అతని మనస్సుకు కాకుండా, హృదయానికి విజ్ఞప్తి చేయాలి. తప్పు చేస్తున్నవారిని తన మార్గంలోకి మార్చడం సత్యాగ్రహి లక్ష్యం కాదు. వారిని మరింత ఉత్తమమైన వ్యక్తులుగా ఎదగడానికి సహాయపడటమే అతని లక్ష్యం.

కుటుంబంలో, సమాజంలో, దేశంలో లేదా మరే ఇతర రంగంలోనైనా కోరుకున్న మార్పును తీసుకురావడానికి ఏ వ్యక్తి అయినా లేదా వ్యక్తుల సమూహమైనా సత్యాగ్రహాన్ని ఆచరించవచ్చు.

గాంధీజీ ఇలా రాశారు: "మానవజాతి ప్రేమ నియమాన్ని చైతన్యపూర్వకంగా అనుసరిస్తుందో లేదో నాకు తెలియదు. అయితే ఆ విషయం నన్ను కలవరపరచదు. మనం అంగీకరించినా, అంగీకరించకపోయినా గురుత్వాకర్షణ నియమం పనిచేసినట్లే ప్రేమ నియమం కూడా పనిచేస్తుంది. ప్రేమ నియమాన్ని కనుగొన్న వ్యక్తి మన ఆధునిక శాస్త్రవేత్తలందరికంటే గొప్ప శాస్త్రవేత్త. అయితే మన పరిశోధనలు ఇంకా అంత దూరం సాగలేదు. అందువల్ల ఆ నియమం పనిచేసే అన్ని విధానాలను ప్రతి ఒక్కరూ చూడగలగడం సాధ్యం కావడం లేదు."

భక్తి యోగంలో భగవంతునికి సంపూర్ణ శరణాగతి అవసరం. ఆయన మనకు ప్రత్యక్షమైనా , అదృశ్యమైనా, ఆయనకు పూర్తిగా శరణాగతి చేసి, ఆయన సంకల్పానికి అనుగుణంగా నడుచుకోవాలి. భగవంతుడు మన ఇష్టప్రకారం చేయాలని కోరుకుంటే అది శరణాగతి కాదు, ఆయనకు ఆజ్ఞాపించడం అవుతుంది. మన మాట వినాలని ఆయనను కోరుకుంటూ , అదే సమయంలో మనం ఆయనకు శరణాగతి చేశామని భావించలేము. మనకు ఏది మంచిదో, దానిని ఎప్పుడు, ఎలా చేయాలో ఆయనకు తెలుసు. కాబట్టి సమస్తాన్ని పూర్తిగా ఆయనకే వదిలివేయాలి. అదే నిజమైన శరణాగతి , అదే భక్తి.

భక్తుడు తన ఇష్టదైవాన్ని గట్టిగా ఆశ్రయిస్తాడు. ఎల్లప్పుడూ భగవంతుని సాన్నిధ్యాన్ని అనుభవించడమే భక్తునికి పరమానందం. ఆ అనుభవంలో చివరకు అతనిలోని అల్పమైన స్వభావం లేదా అహంకారం పూర్తిగా కనుమరుగవుతుంది. అప్పుడు మిగిలేది ప్రేమ మాత్రమే. అందుకే 'భగవంతుడే ప్రేమ, ప్రేమే భగవంతుడు' అని అంటారు.

భక్తుని మనస్సు ఇక సాధారణమైన మనస్సుగా ఉండదు. అది సత్ -చిత్-ఆనంద స్వరూపమైన ప్రేమగా మారుతుంది. అంటే సత్ (శాశ్వతమైన ఉనికి), చిత్ (పరిపూర్ణ చైతన్యం), ఆనందం (నిత్యమైన పరమానందం). ఇదే భక్తి యోగం యొక్క పరమ లక్ష్యం.

*****

అధ్యాయం 16

కర్మయోగం (కర్మ మార్గం)

ఓ భరతా! దివ్యమైన ఆత్మతత్త్వం గురించి నీ హృదయంలో ఉన్న సందేహాన్ని జ్ఞానమనే ఖడ్గంతో ఛేదించు. లేచి నిలబడు! యోగమార్గాన్ని, ముఖ్యంగా కర్మయోగాన్ని ఆచరించడానికి సిద్ధపడు! (భగవద్గీత 4:42)

భగవద్గీత కేవలం అర్జునుడిని ఉద్దేశించి చెప్పబడినది మాత్రమే కాదు ; మనలో ప్రతి ఒక్కరినీ ఉద్దేశించి చెప్పబడినది. శ్రీకృష్ణుడు అర్జునుడిని 'భరతా' అని సంబోధించాడు. సంస్కృతంలో 'భ' అంటే వెలుగు లేదా జ్ఞానం, 'రత' అంటే దానియందు నిమగ్నమైనవాడు అని అర్థం. కాబట్టి 'భరతుడు' అంటే జ్ఞానజ్యోతికి అంకితమైనవాడు. ఋషులు జ్ఞానులందరినీ 'భరతులు' అని సంబోధించేవారు. వారు నివసించిన భూమి 'భారతదేశం'గా ప్రసిద్ధి చెందింది.

భారతదేశం ఆధ్యాత్మిక భూమి. దానికి భౌగోళిక సరిహద్దులతో సంబంధం లేని విశ్వవ్యాప్త ఆధ్యాత్మిక సందేశం ఉంది. తన దివ్యమైన జ్ఞానజ్యోతిని ప్రపంచమంతటికీ ప్రసరింపజేస్తుంది. సింధు నదికి అవతల నివసించే ప్రజలను పర్షియన్లు 'హిందువులు' అని పిలిచేవారు. ఈ విధంగా 'హిందూ' అనే పదం మొదట మతపరమైన గుర్తింపును కాకుండా భౌగోళిక గుర్తింపును సూచించేది.

అనాదికాలం నుండి భారతదేశం ఒక నిర్దిష్టమైన దేవుడిని లేదా ఒక ప్రత్యేక గ్రంథాన్ని విశ్వసించే ప్రజల భూమిగా నిర్వచించబడలేదు. ఇది సనాతన ధర్మాన్ని (శాశ్వత సత్యాన్ని) అనుసరించే వారికీ, ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం, సత్యం, మోక్షం కోసం అన్వేషించే వారికీ నిలయంగా ఉంది. అందువల్ల ఇతర మతాలను అనుసరించే వారు కూడా మతమార్పిడి ఆచారాలకు లోనుకాకుండానే లేదా హిందూ సామాజిక వ్యవస్థలో భాగం కావాల్సిన అవసరం లేకుండానే సనాతన ధర్మాన్ని ఆచరించవచ్చు.

సనాతన ధర్మం సాధారణ అర్థంలో ఒక మతం కాదు. ఎందుకంటే దీనికి ఒక నిర్దిష్టమైన స్థాపకుడు లేదా ప్రవక్త లేరు. ఎంతటి ఉన్నతమైన ఆధ్యాత్మిక పరిణితి సాధించిన వ్యక్తి అయినా సత్యంపై తనకే సంపూర్ణమైన అధికారం ఉందని ప్రకటించడాన్ని ఇది అంగీకరించదు. సనాతన ధర్మం అనేది ఒకే విధమైన మతాచారాలను అనుసరించడం కాదు. ద్వైతం లేదా అద్వైతం, శైవం లేదా వైష్ణవం, ఏకేశ్వరవాదం లేదా సర్వేశ్వరవాదం వంటి విభిన్న భావనలు, మార్గాల సమ్మేళనంతో కూడిన ఆధ్యాత్మిక జీవన విధానం. అందువల్ల సనాతన ధర్మం అనేక రంగులతో కూడిన అందమైన వస్త్రంలా కనిపిస్తుంది. అయితే దానిలోని అంతర్లీనమైన ఉమ్మడి సూత్రం ఒక్కటే — భిన్నత్వంలో ఏకత్వాన్ని దర్శిస్తూ పరమాత్మను అన్వేషించడం.

ఆధ్యాత్మిక జీవితం అంటే క్రియాశీలమైన జీవితానికి దూరమై, ఏకాంతవాసం చేస్తూ భిక్షాటనతో జీవించడం కాదు. సమస్యలను ఎదుర్కొని, చెడుతో పోరాడి, మంచికి అండగా నిలబడాలని భగవద్గీత మనకు బోధిస్తుంది. గాంధీజీ వంటి ఆత్మజ్ఞానులు సమాజానికి దూరంగా ఉండకుండా సమాజంలోనే జీవిస్తూ ఈ ప్రపంచాన్ని మెరుగైన ప్రదేశంగా

మార్చడానికి కృషి చేశారు. దురదృష్టవశాత్తూ, అటువంటి మహనీయులను ఉన్నత పీఠాలపై కూర్చోబెట్టి పూజించడానికే మనం ఎక్కువగా ఇష్టపడతాం. వారి నుండి పాఠాలు నేర్చుకొని, వారు నడిచిన మార్గంలో నడవడానికి మాత్రం ప్రయత్నించం.

భారతదేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన సమయంలో దేశం మతకలహాలతో అల్లకల్లోలంగా ఉంది. తన 78వ ఏట కూడా, హత్యకు గురయ్యే రోజు వరకు గాంధీజీ నిజమైన కర్మయోగిలా నిరంతరాయంగా పనిచేశారు. మతకలహాలు ఎక్కువగా ఉన్న ప్రాంతాలను సందర్శించి, పరస్పరం పోరాడుతున్న వర్గాల మధ్య శాంతిని నెలకొల్పడానికి కృషి చేశారు. మనుషులు మృగాలుగా మారి హత్యలు, అత్యాచారాలు, దోపిడీలు, ఇళ్లను తగులబెట్టడం వంటి అమానుష చర్యలకు పాల్పడ్డారు.

మనుషులు మృగాలుగా మారకుండా, మానవులుగానే జీవించాలని, అవసరమైతే మానవులుగానే మరణించడానికి సిద్ధంగా ఉండాలని గాంధీజీ ప్రజలకు హితవు పలికారు. దేశంలో శాంతి, క్రమశిక్షణ నెలకొల్పడానికి ప్రధానమంత్రి, హోంమంత్రి మరియు ఇతర నాయకుల మధ్య సమన్వయం సాధించడంలో కూడా ఆయన నిమగ్నమయ్యారు.

గాంధీజీ తన కార్యకలాపాల ద్వారా వ్యక్తిగతంగా ఏమీ పొందాలని ఆశించలేదు. తోటి మానవులపై ప్రేమతో, వారికి సేవ చేయాలనే తపనతో ఆయన పనిచేశారు. భగవద్గీత సందేశాన్ని ఆయన ఒకే పదబంధంలో సంగ్రహించారు: 'నిష్కామ కర్మ'. అంటే కామం లేదా స్వార్థపూరితమైన కోరిక లేకుండా చేసే పని. ఇక్కడ కామం అంటే కేవలం 'కోరిక' మాత్రమే కాదు, 'స్వార్థపూరితమైన కోరిక' అని అర్థం.

'కోరిక' అనేది జీవితానికి ఇంధనం అనే విషయాన్ని మనం గుర్తించాలి. కోరిక లేకుండా ఏదీ సాధించలేము. మోక్షం వంటి అత్యున్నత లక్ష్యాన్ని సాధించడం మాత్రమే కాదు, సంతానోత్పత్తి ద్వారా జీవన పరంపరను కొనసాగించడం వంటి సహజమైన ప్రక్రియలు కూడా కోరిక లేకుండా సాధ్యం కావు.

నిష్కామ కర్మ అంటే కేవలం పరోపకార కార్యక్రమాలు చేయడం మాత్రమే కాదు. ఇతరులకు మేలు చేసే మంచి పనులలో కూడా కొంతవరకు అహంకారం, స్వీయప్రాధాన్యత ఉండవచ్చు. స్వార్థపూరితమైన ఉద్దేశం లేకుండా చేసే కర్మ మనస్సును పవిత్రం చేస్తుంది. ఎందుకంటే అలాంటి కర్మను చేసేవాడు తరువాత అహంకారానికి లోనయ్యే ఆ వకాశం తక్కువగా ఉంటుంది.

కర్మ ఫలితాల గురించి ఆందోళన చెందవద్దని గీత మనకు చెబుతుంది. రెండవ అధ్యాయం 48వ శ్లోకంలో 'యోగస్థః కురు కర్మాణి' అని కూడా చెబుతుంది. మొదట యోగస్థితిని పొందు; ఆ తరువాత నీ కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించు — అప్పుడు అది సక్రమంగా జరుగుతుంది. యోగంలో స్థిరపడటం అంటే ఏకత్వ భావనలో స్థిరపడటం. నీ చుట్టూ ఉన్న సమస్తంతో నీవు ఏకమై ఉన్నావనే అనుభూతిని పొందడం.

భగవద్గీత (2:50)లో 'యోగః కర్మసు కౌశలం' అని కూడా చెప్పబడింది. అంటే పనిని అత్యుత్తమ నైపుణ్యంతో, సమర్థవంతంగా నిర్వహించడమే యోగం.

అవసరమైన పనిని చేయడమే కాకుండా, తాను ఎవరికో ఎంత సహాయం చేశానో లెక్కలు వేసుకుంటూ, 'నేను ఫలానా వ్యక్తి కోసం ఇంత చేశాను' అని పదేపదే గుర్తుచేసుకునే వ్యక్తి మనస్సులో అత్యంత దిగువ స్థాయిలో ఉంటాడు. తన పనులకు ప్రతిఫలంగా ఇతరులు తనతో మంచిగా ప్రవర్తించాలని ఆశిస్తాడు కాబట్టి అతడు తప్పనిసరిగా బాధపడతాడు. ఇతరులు అతడిని ప్రశంసిస్తే అహంకారం పెరిగి సరైన మార్గం నుండి వైదొలగవచ్చు. వారు మంచిగా ప్రవర్తించకపోతే నిరాశ చెంది, చివరికి మంచి పనులు చేయడాన్నే పూర్తిగా మానుకోవచ్చు.

మంచి కర్మయోగికి మరొక ఉదాహరణ డాక్టర్ ఏ.పి.జె. అబ్దుల్ కలాం. కుటుంబం గానీ, చెప్పుకోదగిన వ్యక్తిగత ఆస్తిపాస్తులు గానీ లేకుండా తన జీవితాన్ని దేశసేవకు అంకితం చేశారు. పదవీ విరమణ చేసిన తరువాత కూడా యువతకు స్ఫూర్తినిచ్చే పుస్తకాలు రాయడంలో, బోధనలో నిమగ్నమై తన చివరి శ్వాస వరకు పనిచేశారు.

ప్రపంచ సంక్షేమం కోసం నిరంతరం కృషి చేయాలి. నిస్వార్థ కర్మాచరణ ద్వారా మనిషి జీవితంలోని పరమ లక్ష్యాన్ని చేరుకుంటాడు. (భగవద్గీత 3:19)

ఎల్లప్పుడూ ఇతరుల సంక్షేమాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని నీ కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించు. అటువంటి కర్మాచరణ ద్వారానే రాజర్షి జనకుడు పరిపూర్ణతను పొందాడు. ఇతరులు కూడా ఇదే మార్గాన్ని అనుసరించారు. (భగవద్గీత 3:20)

శ్రేష్ఠమైన వ్యక్తి ఏ విధంగా ప్రవర్తిస్తాడో, ఇతరులు కూడా అదే విధంగా అనుసరించడానికి ప్రయత్నిస్తారు. మహనీయులు నెలకొల్పిన ప్రమాణాలనే ప్రపంచమంతా అనుసరిస్తుంది. (భగవద్గీత 3:21)

మూడు లోకాలలోనూ నేను సాధించవలసినది ఏదీ లేదు. నాకు లేనిది, పొందవలసినది కూడా ఏదీ లేదు. అయినప్పటికీ నా స్వంత అవసరం ఏదీ లేకుండానే నేను నిరంతరం కర్మాచరణలో నిమగ్నమై ఉంటాను. (భగవద్గీత 3:22)

అజ్ఞానులు కర్మఫలాలపై ఆసక్తితో కర్మలు చేస్తారు. అయితే జ్ఞాని సమాజ సంక్షేమాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని, ఆసక్తి లేకుండా కర్మలు చేయాలి. (భగవద్గీత 3:25)

జ్ఞాని అజ్ఞానుల కర్మాచరణకు ఆటంకం కలిగించకూడదు. తాను ఆదర్శంగా జీవిస్తూ, ఇతరులు తనను అనుసరించే విధంగా కర్మలు చేయాలి. (భగవద్గీత 3:26)

వ్యక్తి సంక్షేమం సమాజ సంక్షేమంలోనే ఇమిడి ఉంటుంది. ఒక సమాజం సక్రమంగా పనిచేయడానికి ప్రజలకు మార్గనిర్దేశం చేసే ఆచార్యులు, అంతర్గత మరియు బాహ్య శత్రువుల నుండి ప్రజలను రక్షించే నాయకులు, సంపదను సృష్టించే పారిశ్రామికవేత్తలు మరియు రైతులు, సమాజానికి సేవలందించే సేవకులు, వృత్తి నిపుణులు మరియు ఉద్యోగులు అవసరం. ఈ నాలుగు వర్ణాలను శ్రమ విభజనగా పరిగణించవచ్చు.

చాతుర్వర్ణ్యం మయా సృష్టం గుణకర్మవిభాగశః
తస్య కర్తారమపి మాం విద్ధ్యకర్తారమవ్యయమ్ (భగవద్గీత 4:13)

వ్యక్తుల గుణాలను (స్వభావ లక్షణాలను), కర్మలను (వృత్తి లేదా పనులను) ఆధారంగా చేసుకొని నేను నాలుగు వర్ణాలను సృష్టించాను. అయినప్పటికీ నేను మార్పులేని అకర్తను (అంటే నేను ఆ వర్ణాల సృష్టి ద్వారా బంధింపబడను).

భగవద్గీతలోని మరే ఇతర శ్లోకమూ పై శ్లోకం ఎదుర్కొన్నంత అపార్థానికి గురికాలేదు. ఈ విభజన గుణాలు , కర్మల ఆధారంగా చేయబడిందేకానీ జన్మ ఆధారంగా నిర్ణయించబడలేదు. ఏ సామాజిక వర్గానికి చెందిన వ్యక్తి అయినా తన ఆసక్తి, సామర్థ్యం, ప్రతిభ ఆధారంగా తన కార్యక్షేత్రాన్ని ఎంచుకోవచ్చు . 'మాయ' అనే అధ్యాయంలో సత్త్వం, రజస్సు, తమస్సు అనే మూడు గుణాల గురించి వివరించబడింది. ఈ మూడు గుణాలలో ఒకటి లేదా వాటి కలయిక ఒక వ్యక్తిలో ఏ మేరకు ప్రధానంగా ఉంటుందో దాని ఆధారంగా ఈ నాలుగు వర్ణాలను క్రింది విధంగా వర్గీకరించవచ్చు.

ఒక వ్యక్తిలో సత్త్వగుణం అధికంగా ఉంటే, అతడు వివేకవంతుడిగా, సమతుల్యమైన మనస్సు కలిగినవాడిగా ఉంటాడు. అటువంటి వ్యక్తులు సహజంగానే శాస్త్రాలను అధ్యయనం చేయడం , ఆ జ్ఞానాన్ని ఇతరులకు అందించడం వంటి పనులపై దృష్టి పెడతారు. వీరిని బ్రాహ్మణులు అంటారు.

ఒక వ్యక్తిలో రజోగుణం అధికంగా ఉండి, కొంత సత్త్వగుణం కూడా ఉంటే, అతడు బలవంతుడిగా, చురుకైన మనస్సు కలిగినవాడిగా ఉంటాడు. అటువంటి వ్యక్తులు సహజంగానే ప్రజలకు నాయకత్వం వహించడం , వారిని రక్షించడం వంటి పనులపై దృష్టి పెడతారు. వీరు క్షాత్రధర్మాన్ని అనుసరించేవారు. వీరిని క్షత్రియులు అంటారు.

ఒక వ్యక్తిలో మూడు గుణాలూ దాదాపు సమానమైన నిష్పత్తిలో ఉంటే, అతడు సంపాదన, ఉత్పత్తి, సంపద సృష్టి వంటి కార్యకలాపాల పట్ల ఆసక్తి కలిగి ఉంటాడు. వీరిని వైశ్యులు అంటారు.

ఒక వ్యక్తిలో తమోగుణం అధికంగా ఉండి, కొంత సత్త్వగుణం, రజోగుణం కూడా ఉంటే, అతడు కష్టపడి పనిచేసే స్వభావాన్ని కలిగి ఉంటాడు. వీరిని శూద్రులు అంటారు.

వ్యాసుడు మత్స్యకారుల సమాజానికి చెందినవాడైనప్పటికీ గొప్ప మహర్షిగా, గ్రంథకర్తగా ఎదిగాడు. వాల్మీకి వేటగాళ్ల సమాజానికి చెందినవాడైనప్పటికీ గొప్ప మహర్షిగా, ఆదికావ్యమైన రామాయణాన్ని రచించిన మహాకవిగా ప్రసిద్ధి చెందాడు. క్షత్రియ వర్ణంలో జన్మించకపోయినా అనేకమంది యోధులు గొప్ప పాలకులుగా ఎదిగారు. కాబట్టి ఒక వ్యక్తి సమాజంలో నిర్వహించాల్సిన పాత్రను నిర్ణయించేది అతడి జన్మ కాదు ; అతడి కార్యక్షేత్రం, సామర్థ్యం, ప్రతిభ.

1. ఆచార్యులు

నిజమైన ఆచార్యుడు ఆత్మజ్ఞానాన్ని పొందినవాడై, ఇతరులు కూడా అటువంటి జ్ఞానాన్ని పొందడానికి మార్గనిర్దేశం చేసేవాడు. 'ఆచార్య' అనే సంస్కృత పదానికి తన ప్రవర్తన ద్వారా బోధించేవాడు అని అర్థం. ఉపాధ్యాయుడు అంటే కేవలం విజ్ఞానశాస్త్రాలు లేదా భాషలు బోధించే వ్యక్తి మాత్రమే కాదు. 'గురు సాక్షాత్ పరబ్రహ్మ' అనే సంస్కృత సూక్తి ఉంది. ఆచార్యుడిగా ఉండటం అంటే కేవలం అధికారంతో కూడిన హోదాను కలిగి ఉండటం కాదు; అది గొప్ప బాధ్యతను కలిగి ఉండటం.

దురదృష్టవశాత్తూ, నేటి కాలంలో అనేకమంది ఉపాధ్యాయులు భారీ జీతాలు పొందుతున్నప్పటికీ, బోధన పట్ల తగిన శ్రద్ధ చూపడం లేదు. ప్రైవేటు ట్యూషన్లు, వడ్డీ వ్యాపారం, రియల్ ఎస్టేట్ లావాదేవీలు, జీవిత బీమా వ్యాపారం మొదలైన వాటి ద్వారా అదనపు ఆదాయం సంపాదించడంలోనే ఎక్కువగా నిమగ్నమవుతున్నారు. తల్లిదండ్రులు, ఉపాధ్యాయులు యువత మనస్సులపై గొప్ప ప్రభావం చూపుతారు కాబట్టి, వారు చెడు ఆదర్శాలుగా మారితే భవిష్యత్ తరాలకు తప్పుడు మార్గదర్శకులవుతారు.

గాంధీజీ జీవితంలోని ఒక సంఘటనను పరిశీలిద్దాం.

ఒక తల్లి తన కుమారుడు అతిగా చక్కెర తింటున్నాడని బాధపడేది. ఎంతగా మందలించినా అతడు తన అలవాటును మానుకోలేదు. చివరకు విసిగిపోయిన ఆమె, తన కుమారుడి ఆరాధ్య నాయకుడైన గాంధీజీ వద్దకు తీసుకెళ్లాలని నిర్ణయించుకుంది. ఎంతో గౌరవంతో ఆయనను కలిసి ఇలా చెప్పింది.

"మహాత్మా! నా కుమారుడు చాలా ఎక్కువగా చక్కెర తింటున్నాడు. అది అతడి ఆరోగ్యానికి మంచిది కాదు. దయచేసి చక్కెర తినడం మానేయమని అతడికి సలహా ఇవ్వగలరా?"

గాంధీజీ ఆ తల్లి మాటలను శ్రద్ధగా విన్నారు. తరువాత ఆమెతో, "దయచేసి ఇంటికి వెళ్లి రెండు వారాల తరువాత మళ్లీ రండి" అని చెప్పారు.

ఆమె ఆశ్చర్యపోయింది. తన కుమారుడిని చక్కెర తినడం మానేయమని ఆయన వెంటనే ఎందుకు చెప్పలేదో అర్థం కాలేదు. అయినప్పటికీ కుమారుడి చేయి పట్టుకొని ఇంటికి తిరిగి వెళ్లింది.

రెండు వారాల తరువాత ఆమె తన కుమారుడిని తీసుకొని మళ్లీ వచ్చింది. గాంధీజీ ఆ బాలుడిని చూసి, "బాబూ! నీవు చక్కెర తినడం మానేయాలి. అది నీ ఆరోగ్యానికి మంచిది కాదు" అని చెప్పారు.

ఆ బాలుడు తల ఊపి, ఇకపై ఆ అలవాటును కొనసాగించనని వాగ్దానం చేశాడు.

అప్పుడు ఆ బాలుడి తల్లి గాంధీజీని ఇలా అడిగింది. "మహాత్మా! ఇదే మాటను రెండు వారాల క్రితమే మీరు ఎందుకు చెప్పలేదు?"

గాంధీజీ చిరునవ్వుతో ఇలా సమాధానమిచ్చారు. "రెండు వారాల క్రితం నేనే ఇంకా చక్కెర తింటున్నాను."

గాంధీజీ తన జీవితంలో అంతటి నిజాయితీని పాటించేవారు. తాను ఆచరించని విషయాన్ని ఇతరులకు బోధించడానికి ఆయన ఇష్టపడేవారు కాదు. ఆయన క్రింది విధంగా వివరించారు.

"ఎంతో దూరంలో ఉన్న ఉపాధ్యాయుడు కూడా తన జీవన విధానం ద్వారా విద్యార్థుల మనస్సులపై ప్రభావం చూపగలడు. పిరికివాడైన ఉపాధ్యాయుడు తన విద్యార్థులలో ధైర్యాన్ని పెంపొందించలేడు. ఆత్మనిగ్రహం అంటే ఏమిటో

తెలియని వ్యక్తి తన విద్యార్థులకు ఆత్మనిగ్రహం విలువను బోధించలేడు. నేను అసత్యవాదినై ఉండి, ఇతరులకు సత్యం చెప్పమని బోధిస్తే నా సమయం వృథా అవుతుంది. అందువల్ల నాతో నివసించే విద్యార్థులకు నేను నిరంతరం ఒక ఆదర్శప్రాయమైన పాఠంగా ఉండాలని గ్రహించాను. ఈ విధంగా వారు కూడా నాకు గురువులయ్యారు. వారి కో సమైనా నేను మంచివాడిగా ఉండాలని, నిష్కపటంగా జీవించాలని నేర్చుకున్నాను."

2. నాయకులు

ఎవరైనా స్వార్థపూరితంగా లేదా మోసపూరితంగా ఏదైనా పని చేస్తే, ప్రజలు "చూడు, అతడు రాజకీయాలు చేస్తున్నాడు" అని అంటుంటారు. కానీ రాజకీయాలంటే అది కాదు. రాజకీయాలు చెడ్డ వృత్తి కూడా కాదు. రాజకీయాలు అంటే సాధారణంగా స్థానిక సంస్థలు, రాష్ట్రం లేదా దేశం వంటి ప్రజా సమూహాల పరిపాలనకు సంబంధించిన కార్యకలాపాలు. వాటిని ఆచరించే వ్యక్తిని బట్టి రాజకీయాలు గొప్పవిగా లేదా చెడుగా మారవచ్చు.

"మతానికి రాజకీయాలతో ఎలాంటి సంబంధం లేదని చెప్పేవారికి మతం అంటే ఏమిటో తెలియదు. నిత్యజీవితంపై ఎలాంటి ప్రభావం చూపని, దానిని ప్రభావితం చేయని ఆధ్యాత్మికత గాలిలో తేలే శూన్యమైన భావన వంటిది " అని గాంధీజీ అన్నారు.

రాజకీయాలను ఆధ్యాత్మిక విలువలతో నింపాలన్న ఆయన ఉద్దేశం రాజకీయాలను మతంతో కలపడం కాదు. రాజకీయాల సంస్కృతిని, ఆచరణను నైతిక విలువలతో కూడినవిగా మార్చాలన్న ఆయన హృదయపూర్వకమైన పిలుపు అది.

గాంధీజీ దృష్టిలో మతం అనేది సంకుచితమైన మతవర్గాల పరిధిని దాటి విస్తరించిన భావన. అది మనిషిని తన అంతరంగంలోని సత్యానికి అనుసంధానించి, అతడి ఆచరణను పవిత్రం చేస్తుందని ఆయన చెప్పారు. ఆచరణాత్మక దృక్పథం కలిగిన వ్యక్తిగా, క్షేత్రస్థాయిలో ఉన్న రాజకీయ వాస్తవాలకు, తన నైతిక మరియు సిద్ధాంతపరమైన ఆదర్శాలకు మధ్య సమతుల్యత సాధించడానికి ఆయన ఎల్లప్పుడూ ప్రయత్నించారు.

రాజకీయ రంగంలో నేడు కొత్త నాయకుల అవసరం అత్యంత అత్యవసరంగా ఉంది. ఇది సాధారణ అవసరం కాదు ; ఒక సంక్షోభ పరిస్థితిని సూచిస్తోంది. నేడు అనేకమంది రాజకీయ నాయకులు అవినీతిపరులుగా, అధికారాన్ని అడ్డం పెట్టుకొని స్వప్రయోజనాలు పొందే వారిగా మారారు. అంతేకాకుండా అవినీతిపరులైన అధికారులను రక్షిస్తూ, డబ్బు, మద్యం పంపిణీ చేయడం, కుల విభజనలను ప్రోత్సహించడం వంటి మార్గాల ద్వారా ఓటర్ల బలహీనతలను ఉపయోగించుకుంటున్నారు.

నిజమైన నాయకుడు ప్రజలను సమష్టి సంక్షేమం వైపు నడిపిస్తాడు. ప్రజలకు సేవ చేయడం, వారిని రక్షించడం కోసం అవసరమైతే తన ప్రాణాలను కూడా త్యాగం చేస్తాడు. గాంధీజీ సరిగ్గా చెప్పినట్లుగా, చెడు రాజకీయాలకు విరుగుడు 'రాజకీయాలకు దూరంగా ఉండటం' కాదు; 'మంచి రాజకీయాలను ఆచరించడం'.

అందువల్ల గెలుపోటములతో, అధికారాన్ని పొందడమనే లక్ష్యంతో సంబంధం లేకుండా, ఉన్నతమైన ఆదర్శాలు కలిగిన వ్యక్తులు రాజకీయాల్లోకి ప్రవేశించి ప్రజలకు సేవ చేయాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది.

ప్రజాస్వామ్యం అనేది కేవలం ప్రేక్షకుల ఆట కాదు; ప్రజలందరూ పాల్గొనాల్సిన ప్రక్రియ. కాబట్టి ప్రతి ఐదేళ్లకు ఒకసారి ఓటు వేయడంతోనే సరిపెట్టుకోకుండా, ప్రతి పౌరుడూ ప్రజాస్వామ్య ప్రక్రియలో చురుకుగా పాల్గొనాలి.

ఒంటరిగా లేదా ఒక రాజకీయ పార్టీగా, స్వచ్ఛంద సంస్థగా భావసారూప్యత కలిగిన వ్యక్తులతో కలిసి, సమాచార హక్కు చట్టం (RTI), ప్రజాప్రయోజన వ్యాజ్యం (PIL), సత్యాగ్రహం మొదలైన మార్గాల ద్వారా ప్రజల హక్కుల కోసం పోరాడవచ్చు.

3. పారిశ్రామికవేత్తలు

"ప్రతి మనిషి అవసరాలను తీర్చడానికి భూమి తగినంతగా సమకూరుస్తుంది. కానీ ప్రతి మనిషి అత్యాశను తీర్చడానికి మాత్రం కాదు" అని గాంధీజీ అన్నారు.

అత్యాశ కలిగిన వ్యాపారవేత్తలు మానవ సంబంధాలను, సమాజ సంక్షేమాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకోకుండా కేవలం లాభనష్టాల కోణంలోనే ఆలోచించి వ్యవహరిస్తారు. నిజమైన వ్యాపారవేత్త తనను తాను ఒక ధర్మకర్తగా భావించాలి. తన వ్యాపారాన్ని ఏ వ్యక్తికీ లేదా సమాజానికీ హాని కలగకుండా నిర్వహించడం తన బాధ్య తగా గుర్తించాలి.

వినియోగదారులకు న్యాయమైన ధరలకు వస్తువులు, సేవలు అందించడం, కార్మికులకు సముచితమైన వేతనాలు చెల్లించడం, ప్రభుత్వానికి సకాలంలో పన్నులు చెల్లించడం మొదలైనవి వివేకవంతుడైన వ్యాపారవేత్త బాధ్యతలు. సమాజ సంక్షేమానికి పారిశ్రామికవేత్తల పాత్ర కూడా ఎంతో ముఖ్యమైనది. ఎందుకంటే ఉద్యోగం కోసం వెతికేవాడిగా ఉండటం కంటే, ఇతరులకు ఉద్యోగాలు కల్పించేవాడిగా ఉండటం గొప్ప విషయం. తనలో ఉన్న అదే ఆత్మ సమస్త జీవులలోనూ ఉందని తెలుసుకున్న వ్యాపారవేత్త తన వినియోగదారులను లేదా ప్రభుత్వాన్ని మోసం చేయలేడు.

అయితే నేటి వాస్తవ పరిస్థితుల్లో నిజాయితీగా వ్యాపారం చేయడం చాలా కష్టమని అనేకమంది వ్యాపారవేత్తలు భావించవచ్చు. అలాంటి వ్యక్తులు కనీసం ఒక ప్రారంభ దశగా ఉదారతను అలవరచుకొని, ధర్మబద్ధమైన మరియు పరోపకార కార్యక్రమాలకు తమ వంతు సహకారం అందించడం ద్వారా ఆధ్యాత్మికంగా ఎదగవచ్చు.

4. సేవకులు

గాంధీజీ తన ఆశ్రమంలో నూలు వడకడం, ఊడ్చి శుభ్రం చేయడం, మరుగుదొడ్లను శుభ్రపరచడం వంటి పనులను స్వయంగా చేసేవారు. ఈ విధంగా ఆయన శ్రమకు గౌరవం ఉందని, సేవకుడిగా పనిచేయడంలో ఎలాంటి అవమానం లేదని నిరూపించారు. మనం ఏ వృత్తిలో ఉన్నా, ఏ కార్యక్షేత్రంలో పనిచేస్తున్నా, గాంధీజీ తన న్యాయవాద వృత్తిని నిర్వహించిన విధంగానే మన పనులను కూడా నిర్వహించవచ్చు.

గాంధీజీ తన న్యాయవాద వృత్తి గురించి ఇలా చెప్పారు: "నాకు గుర్తున్నంతవరకు, నా వృత్తిలో నేను ఎప్పుడూ అసత్యాన్ని ఆశ్రయించలేదని, నా న్యాయవాద వృత్తిలో ఎక్కువ భాగం ప్రజాసేవకు సంబంధించినదేనని ఇప్పటికే చెప్పాను. ఆటువంటి పనులకు నా జేబు నుండి ఖర్చు చేసిన మొత్తాన్ని మించి ఎప్పుడూ పారితోషికం తీసుకోలేదు. కొన్నిసార్లు ఆ ఖర్చులను కూడా నేనే భరించాను. నా న్యాయవాద వృత్తి గురించి చెప్పవలసిన విషయాలన్నీ చెప్పేశానని అనుకున్నాను. అయితే నా మిత్రులు ఇంకా వివరంగా చెప్పాలని కోరుతున్నారు. సత్యం నుండి వైదొలగడానికి నేను నిరాకరించిన కొన్ని సందర్భాలను కొద్దిగా వివరించినట్లయితే, న్యాయవాద వృత్తికి మేలు జరుగుతుందని వారు భావిస్తున్నట్లున్నారు.

విద్యార్థిగా ఉన్నప్పుడు న్యాయవాద వృత్తి అంటే ఆబద్ధాలు చెప్పే వృత్తి అని నేను విన్నా ను. అయితే అది నాపై ఎలాంటి ప్రభావం చూపలేదు. ఎందుకంటే అబద్ధాలు చెప్పి హోదాను లేదా డబ్బును సంపాదించాలనే ఉద్దేశం నాకు ఎప్పుడూ లేదు.

దక్షిణాఫ్రికాలో నా సూత్రం అనేకసార్లు పరీక్షకు గురైంది. నా ప్రత్యర్థులు తమ సాక్షులకు ముందుగానే శిక్షణ ఇచ్చి అబద్ధాలు చెప్పిస్తున్నారని నాకు తరచుగా తెలిసేది. నేను నా క్లయింట్‌ను లేదా అతడి సాక్షులను అబద్ధాలు చెప్పమని ప్రోత్సహిస్తే, మేము కేసును గెలిచే అవకాశం ఉండేది. అయినప్పటికీ నేను ఎప్పుడూ ఆ ప్రలోభానికి లొంగలేదు. ఒక కేసులో విజయం సాధించిన తరువాత నా క్లయింట్ నన్ను మోసం చేశాడేమోనని అనుమా నించిన ఒకే ఒక సందర్భం నాకు గుర్తుంది. నా క్లయింట్ కేసు న్యాయబద్ధమైనదైతేనే నేను గెలవాలని నా హృదయంలో ఎప్పుడూ కోరుకునేవాడిని.

నా పారితోషికాన్ని నిర్ణయించేటప్పుడు కేసులో గెలిస్తేనే డబ్బు తీసుకుంటానని ఎప్పుడూ చెప్పినట్లు నాకు గుర్తులేదు. నా క్లయింట్ గెలిచినా, ఓడినా, నేను ఆశించేది నా న్యాయమైన పారితోషికం మాత్రమే; అంతకంటే ఎక్కువగానీ, తక్కువగానీ కాదు. ప్రతి కొత్త క్లయింట్‌కు మొదట్లోనే ఒక విషయం స్పష్టంగా చెప్పేవాడిని. తప్పుడు కేసును నేను స్వీకరించనని, సాక్షులకు అబద్ధాలు చెప్పడం నేర్పించనని తెలియజేసేవాడిని. ఫలితంగా నాకు ఒక మంచి పేరు ఏర్పడింది. అందువల్ల తప్పుడు కేసులు నా వద్దకు వచ్చేవి కావు. నిజానికి కొంతమంది క్లయింట్లు తమ న్యాయబద్ధమైన కేసులను నా వద్దకు తీసుకొచ్చి, సందేహాస్పదమైన కేసులను ఇతర న్యాయవాదుల వద్దకు తీసుకెళ్లేవారు."

ఈశావాస్య ఉపనిషత్ లోని రెండవ శ్లోకం క్రింది విధంగా బోధిస్తుంది:

ఈ ప్రపంచంలో కర్తవ్యాలను మాత్రమే నిర్వహిస్తూ నూరేళ్ళు ఆనందోత్సాహాలతో జీవించాలని ఆశించాలి. అప్పుడు కర్మల ఫలాలు అంటవు. ఇది తప్ప వేరే దారి లేదు.

పౌరులు చిన్న వయస్సు నుండే సమాజానికి సేవ చేయడం ప్రారంభిస్తే అది వారికి ఎంతో మంచి ప్రారంభం అవుతుంది. విద్యార్థి దశలోనే NSS (జాతీయ సేవా పథకం), NCC (జాతీయ క్యాడెట్ దళం), రక్తదాన శిబిరాలు, ప్రకృతి వైపరీత్యాల సమయంలో సహాయక శిబిరాలు, మొక్కలు నాటే కార్యక్రమాలు మరియు ఇతర స్వచ్ఛంద సేవా కార్యక్రమాలలో పాల్గొనవచ్చు.

ఇటువంటి కార్యక్రమాలు వ్యక్తికి సంభాషణా నైపుణ్యాలు, నాయకత్వ లక్షణాలు, వ్యక్తిత్వ వికాసం వంటి విలువైన అనుభవాలను అందిస్తాయి. అంతేకాకుండా ఆత్మవిశ్వాసాన్ని , ఆత్మగౌరవాన్ని పెంపొందిస్తాయి.

ఒకసారి ఒక వ్యక్తి గాంధీజీని ఇలా అడిగాడు: "దేవుడు ఎవరో మనకు తెలియనప్పుడు మనం ఆయనకు ఎలా సేవ చేయగలం?"

దానికి గాంధీజీ ఈ విధంగా సమాధానమిచ్చారు: "మనకు దేవుడు ఎవరో తెలియకపోవచ్చు. కానీ ఆయన సృష్టి గురించి మనకు తెలుసు. ఆయన సృష్టికి సేవ చేయడమే దేవునికి సేవ చేయడం. దేవుని సృష్టిలో మనకు అత్యంత సమీపంలో ఉన్న, మనకు బాగా తెలిసిన భాగానికి మనం సేవ చేయవచ్చు. మన పక్కింటి వారితో ఈ సేవను ప్రారంభించవచ్చు.

మన ఇంటి ఆవరణను శుభ్రంగా ఉంచుకోవడంతోనే సంతృప్తి చెందకూడదు. మన పొరుగువారి ఆవరణ కూడా శుభ్రంగా ఉండేలా చూడాలి. మన కుటుంబానికి సేవ చేయవచ్చు. కానీ మన కుటుంబం కోసం గ్రామా న్ని త్యాగం చేయకూడదు. మన గ్రామ గౌరవాన్ని కాపాడటంలోనే మన గౌరవం ఇమిడి ఉంది.

దీనిని అత్యంత సరళమైన భాషలో చెప్పాలంటే, మన గురించి తక్కువగా ఆలోచించి, మన పక్కింటి వారి గురించి ఎక్కువగా ఆలోచిద్దాం. మన ఇంటి చెత్తను పొరుగువారి ఆవరణలో పారవేయడం మానవసేవ కాదు ; అది మానవత్వానికి చేసే అపకారం. కాబట్టి మన పొరుగువారికి సేవ చేయడంతో ప్రారంభిద్దాం. "

అన్నదాన కార్యక్రమంలో పాల్గొనడం వంటి చిన్న చిన్న పనులతో కర్మయోగాన్ని ప్రారంభించవచ్చు. అన్నదాన కార్యక్రమంలో ముందుగా ఇతరులకు ఆహారం వడ్డించడానికి స్వచ్ఛందంగా ముందుకు రండి. అందరికీ వడ్డించి న తరువాత చివరిగా మీరు భోజనం చేసి మీ ఆకలి తీర్చుకోండి. బస్సులో ప్రయాణిస్తున్నప్పుడు తోటి ప్రయాణికుడికి మీ సీటును ఇవ్వండి. ఇటువంటి చిన్న చిన్న సేవా కార్యక్రమాలే క్రమంగా పెద్ద సేవా కార్యక్రమాలకు దారితీస్తాయి.

అలాగే మీరు బాగా చేయగలరని భావించే అనేక పనులను ప్రయ త్నించండి. మీరు ఒక రంగంలో ఇంకా పూర్తిస్థాయిలో నైపుణ్యం సాధించలేదనే విషయం తెలియక కొంతమంది మిమ్మల్ని నిరుత్సాహపరచవచ్చు. మరికొందరు మిమ్మల్ని విమర్శించవచ్చు, ఎగతాళి చేయవచ్చు. అయినప్పటికీ మీ అంతరాత్మ చెప్పే మాటను వినండి.

ప్రతి వ్యక్తికీ కొన్ని ప్రత్యేకమైన బలాలు, సహజమైన ప్రతిభా సామర్థ్యాలు ఉంటాయి. కొన్నిసార్లు వాటిని అభివృద్ధి చేసుకోవడానికి మీరు శిక్షణ పొందేందుకు విద్యాసంస్థకు వెళ్లవలసి రావచ్చు. మీ నైపుణ్యాలను మెరుగుపరుచుకోవడానికి కొంత సమయం కేటాయించవలసి రావచ్చు.

ప్రస్తుతానికి మీరు బాగా చేయలేని విషయాల గురించి ఆందో ళన చెందకండి. మీలోని బలాలను, ప్రతిభను గుర్తించి వాటిని అభివృద్ధి చేసుకోండి! మీరు మీ కార్యక్షేత్రాన్ని కనుగొన్న తరువాత, మీ జీవితానికి సరికొత్త అర్థం ఏర్పడుతుంది. ప్రతిరోజూ ఉదయం నిద్రలేచి మీ పనిని ప్రారంభించడానికి ఎంతో ఉత్సాహంగా ఎదురుచూస్తారు!

*****

అధ్యాయం 17

జ్ఞాన యోగం (జ్ఞాన మార్గం)

ఈ మార్గంలో సాధకుడు 'నేను ఎవరు?' అనే ప్రశ్నతో ఆత్మవిచారణ చేస్తాడు. ఈ విచారణలో పవిత్ర గ్రంథాల అధ్యయనం అతనికి ఎంతో ఉపయోగకరంగా ఉంటుంది. అటువంటి ముఖ్యమైన గ్రంథాలను ఈ అధ్యాయంలో ప్రస్తావించాము. పవిత్ర గ్రంథాలను ప్రధానంగా రెండు రకాలుగా వర్గీకరించారు – శ్రుతి (వినబడినది), స్మృతి (గుర్తుంచుకోబడినది).

A. శ్రుతి: శ్రుతి అనేది ఏ మానవ రచయితచే రచించబడని అత్యంత ప్రామాణికమైన పవిత్ర గ్రంథాల సమాహారం. అందువల్ల వీటిని 'అపౌరుషేయాలు' అంటారు. గాఢమైన ధ్యానస్థితిలో ఋషులకు దివ్య ప్రకటనల రూపంలో ఇవి అనుభూతమయ్యాయని భావిస్తారు. వీటిలో నాలుగు వేదాలు ఉన్నాయి:

1. ఋగ్వేదం
2. యజుర్వేదం
3. సామవేదం
4. అథర్వవేదం

ప్రతి వేదాన్ని నాలుగు ప్రధాన విభాగాలుగా వర్గీకరించారు.

- సంహితలు: మంత్రాల సమాహారం.
- ఆరణ్యకాలు: యజ్ఞయాగాదుల వంటి కర్మకాండలకు సంబంధించిన గ్రంథాలు.
- బ్రాహ్మణాలు: కర్మకాండల వివరణలు, వ్యాఖ్యానాలు.
- ఉపనిషత్తులు: తాత్విక మరియు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానాన్ని బోధించే గ్రంథాలు.

'వేద' అంటే జ్ఞానం, 'అంత' అంటే ముగింపు. ఉపనిషత్తులు వేదాలలోని చివరి భాగం కాబట్టి వాటిని 'వేదాంతం' అంటారు. ఏ ఉపనిషత్తుకూ ఒక నిర్దిష్ట రచయిత పేరు లేదు. మొత్తం 108 ప్రధాన ఉపనిషత్తులు ఉన్నాయి. వాటిలో కింది పది అత్యంత ముఖ్యమైనవి.

1. ఈశావాస్య ఉపనిషత్తు
2. కేన ఉపనిషత్తు
3. కఠ ఉపనిషత్తు
4. ప్రశ్న ఉపనిషత్తు
5. ముండక ఉపనిషత్తు

6. మాండూక్య ఉపనిషత్తు
7. తైత్తిరీయ ఉపనిషత్తు
8. ఐతరేయ ఉపనిషత్తు
9. ఛాందోగ్య ఉపనిషత్తు
10. బృహదారణ్యక ఉపనిషత్తు

B. స్మృతి: స్మృతులు ఒక రచయితకు ఆపాదించబడిన గ్రంథాలు. ఇవి శ్రుతుల ఆధారంగా రూపొందిన గ్రంథాలు కాబట్టి , శ్రుతులతో పోలిస్తే తక్కువ ప్రామాణికత కలిగినవిగా పరిగణించబడతాయి. వీటిలో రామాయణం , మహాభారతం వంటి ఇతిహాసాలు, భగవద్గీత, సూత్రాలు, శాస్త్రాలు, పురాణాలు, షడ్దర్శనాలు లేదా ఆరు తత్వశాస్త్రాలు మొదలైనవి ఉన్నాయి.

ఒక వ్యక్తి గాంధీజీని, పవిత్ర గ్రంథాలు దోషరహితమైన మార్గదర్శకాలుగా పరిగణించవచ్చా అని అడిగినప్పుడు ఆయన ఈ విధంగా సమాధానమిచ్చారు.

"హిందూమతంలో వందలాది, వేలాది గ్రంథాలు ఉన్నాయి. వాటిలో చాలా గ్రంథాల పేర్లు కూడా మనకు తెలియవు. వాటన్నింటినీ కలిపి సంక్షిప్తంగా శాస్త్రాలు అని పిలుస్తాము. ఇప్పుడు ఒక విషయం మంచిదా, చెడ్డదా అని తెలుసుకోవాలనుకున్నప్పుడు నేను ఒక నిర్దిష్ట గ్రంథాన్ని ఆశ్రయించను. హిందూమతం యొక్క సమగ్ర ప్రభావాన్ని పరిశీలిస్తాను.

హిందూమతంలో ప్రతి శాస్త్రాన్ని, ప్రతి ఆచరణ నియమాన్ని పరిశీలించడానికి మనకు ఒక అద్భుతమైన కొలమానం ఉంది. అదే సత్యం. సత్యానికి విరుద్ధంగా ఉన్నది ఏదైనా సరే, అది ఎక్కడి నుంచి వచ్చినా తిరస్కరించాలి. కాబట్టి సత్యానికి విరుద్ధమైన ఒక ఆచారాన్ని సమర్థించే వ్యక్తిపైనే దానిని సమర్థించే బాధ్యత ఉంటుంది. ఉదాహరణకు , ఒక వ్యక్తి అంటరానితనాన్ని సమర్థించాలనుకుంటే, అది సత్యానికి అనుగుణంగా ఉందని నిరూపించాలి. అతను అలా నిరూపించలేనంతవరకు, దానికి మద్దతుగా అతను చూపించే ఎన్ని గ్రంథ ప్రమాణాలైనా నాకు అసంబద్ధమైనవే. "

సందేహాలు, నిరాశలు తనను దుఃఖంలో ముంచెత్తినప్పుడు సమాధానాల కోసం తాను భగవద్గీతను ఆశ్రయించేవాడినని గాంధీజీ చెప్పారు. ఆయన దృష్టిలో రామరాజ్యం అంటే హిందూ మతరాజ్యం కాదు. అది భగవంతుని రాజ్యం లేదా నిజమైన ప్రజాస్వామ్యం. అటువంటి రాజ్యంలో అత్యంత పేదవాడు, బలహీనుడైన పౌరుడు కూడా త్వరితగతిన, సమానమైన న్యాయాన్ని పొందగలుగుతాడు. ఉపనిషత్తులను ఆయన ఆధ్యాత్మిక సత్యానికి, ఐక్యతకు, నైతిక బలానికి సంబంధించిన లోతైన జ్ఞాననిధిగా భావించారు.

జ్ఞానయోగ సాధకులు తమ వివేకాన్ని ఉపయోగించి, తాము శరీరం, మనస్సు, ఇంద్రియాలు, బుద్ధి కాదని విచారిస్తారు. చివరకు తాము కేవలం ఆత్మ మాత్రమేనని తెలుసుకుంటారు.

ఈ విధానాన్ని 'నేతి నేతి' (ఇది కాదు, ఇది కాదు) అంటారు. బ్రహ్మం కానివి ఏమిటో ముందుగా తెలుసుకోవడం ద్వారా బ్రహ్మతత్త్వాన్ని అర్థం చేసుకోవడమే ఈ విధానం యొక్క ఉద్దేశం.

ఈ క్రమబద్ధమైన విచారణ ద్వారా సాధకుడు మనస్సుతో తనకున్న తాదాత్మ్యాన్ని తొలగించుకుంటూ, ప్రాపంచిక అనుభవాలన్నింటినీ అధిగమిస్తాడు. చివరకు అన్నింటినీ నిరాకరించిన తరువాత మిగిలేది ఆత్మ మాత్రమే.

మూడు శరీరాలు (ఆవరణాలు) మరియు ఐదు కోశాలు (శరీరాలు)

తైత్తిరీయ ఉపనిషత్తు ప్రకారం, మనలో ప్రతి ఒక్కరికీ ఐదు కోశాలు లేదా ఆవరణాలు ఉన్నాయి. వీటిని మూడు శరీరాలుగా విభజించవచ్చు.

మొదటి రెండు కోశాలైన భౌతిక శరీరం, ప్రాణశక్తి కలిపి స్థూల శరీరం అంటారు.

తరువాతి రెండు కోశాలైన మానసిక శరీరం, బుద్ధి కలిపి సూక్ష్మ శరీరం అంటారు.

చివరిదైన ఆనందమయ కోశాన్ని కారణ శరీరం అంటారు.

A. స్థూల శరీరం:

1. అన్నమయ కోశం (ఆహారమయ ఆవరణం):

ఈ కోశం మన భౌతిక శరీరం. ఐదు కోశాలలో ఇదే అత్యంత స్థూ లమైనది. ఇందులో మాంసం, ఎముకలు, కండరాలు మరియు వివిధ అవయవాలను నిర్మించే కణజాలాలు ఉంటాయి.

ఇక్కడ శక్తి పదార్థరూపంలో ఘనీభవిస్తుంది. ఈ శరీరం పంచభూతాలతో నిర్మితమైంది. వాటిలో భూమి తత్త్వం ప్రధానమైనది. మనం తినే ఆహారం ద్వారా ఈ శరీరం నిర్మితమవుతుంది కాబట్టి దీనిని అన్న మయ కోశం అంటారు.

2. ప్రాణమయ కోశం (ప్రాణశక్తి ఆవరణం): ఈ కోశం శరీరమంతటా ప్రవహించే ప్రాణశక్తి. ఇది శ్వాస మరియు ఐదు ప్రాణాలతో కూడి ఉంటుంది. అవి: ప్రాణం, అపానం, ఉదానం, సమానం మరియు వ్యానం

ఈ ఐదు ప్రాణాలు భౌతిక శరీరంలోని వివిధ విధులను నియంత్రిస్తాయి. ప్రాణశక్తి లేకపోతే శరీరం నిర్జీవంగా మారుతుంది. కదలడానికి, ఆలోచించడానికి కూడా శక్తి ఉండదు. రక్తప్రసరణ జరగడానికి, నరాల ద్వారా శరీరం నుంచి మెదడుకు, మెదడు నుంచి శరీరానికి నాడీ సంకేతాలు చేరడానికి ప్రాణశక్తి సహాయపడుతుంది.

B. సూక్ష్మ శరీరం:

1. మనోమయ కోశం (మనస్సు ఆవరణం):

ఈ కోశం మన ఆలోచనలు, భావాలు, ఉద్వేగాలతో ఏర్పడుతుంది. ఈ కోశం ద్వారా మనం ప్రపంచాన్ని గ్రహిస్తాము. ఐదు ఇంద్రియాల సహాయంతో మనకు ఇష్టమైనవి, అయిష్టమైనవి (రాగం, ద్వేషం) అనే భావాలను ఏర్పరచుకుంటాము.

2. విజ్ఞానమయ కోశం (వివేక జ్ఞాన ఆవరణం):

ఈ కోశంలో మనం అంతర్‌జ్ఞానాన్ని, ఉన్నతమైన చైతన్య స్థాయిలను చేరుకుంటాము.

ఈ ఆవరణంలో శరీరం, మనస్సు పట్ల ఉన్న ఎరుక క్రమంగా తగ్గి, ఉన్నతమైన మనస్సుతో కూడిన చైతన్యం ఏర్పడుతుంది. మనలోని ఉన్నత చైతన్యం లేదా వివేకశక్తి ద్వారా మనం తెలుసుకుంటాము , నిర్ణయాలు తీసుకుంటాము, విషయాలను విచారిస్తాము, మంచి చెడులను వివేచిస్తాము.

ఫలితంగా ఉన్నతమైన మనస్సు అంతర్ముఖమై ఆత్మ వైపు ప్రయాణిస్తుంది. సత్యాన్ని తెలుసుకోవడానికి , శాశ్వతమైన చైతన్య కేంద్రాన్ని అన్వేషించడానికి ప్రయత్నిస్తుంది.

C. కారణ శరీరం:

3. ఆనందమయ కోశం (ఆనంద ఆవరణం):

ఇది ఆధ్యాత్మిక లేదా కారణ శరీరం. ఇక్కడ చివరకు మనలోని దివ్యజ్యోతి అయిన ఆత్మతో ఏకత్వాన్ని అనుభూతి చెందుతాము.

ఆనందమయ కోశం అతిచైతన్య మనస్సుతో (Superconscious Mind) సంబంధం కలిగి ఉంటుంది. ఉన్నతమైన మనస్సు అతిచైతన్య మనస్సుతో ఏకమైనప్పుడే, సమస్త జీవులతో తనకున్న అనుబంధాన్ని అనుభూతి చెందుతూ, అంతటా వ్యాపించి ఉన్న దివ్యసాన్నిధ్యాన్ని గ్రహిస్తాము. మనిషి తాను ఆత్మ కాదని, శరీరమేనని నమ్మేలా చేసేది మనస్సే.

మరణ సమయంలో స్థూల శరీరం విచ్ఛిన్నమై నశిస్తుంది. పునర్జన్మ సమయంలో సూక్ష్మ శరీరం కూడా విచ్ఛిన్నమవుతుంది. తద్వారా వ్యక్తి తన తరువాతి జన్మలో కొత్త వ్యక్తిత్వాన్ని అభివృ ద్ధి చేసుకునే అవకాశం ఏర్పడుతుంది.

కారణ శరీరం మాత్రం తన కర్మఫలాలను మూటగట్టుకుని, సామానుల మూటలా ఒక జన్మ నుంచి మరో జన్మకు ప్రయాణిస్తూ పునర్జన్మలను పొందుతుంది. చివరకు మోక్షం లభించినప్పుడు , ఆత్మ జనన మరణ చక్రం నుంచి విముక్తి పొందుతుంది. అప్పుడు కారణ శరీరం కూడా విచ్ఛిన్నమవుతుంది.

ఒక తరగతిలో ఉత్తీర్ణుడైన విద్యార్థికి మళ్లీ అదే తరగతిలో కూర్చోవాలనే ఆసక్తి ఉండదు. అదేవిధంగా జ్ఞానోదయం పొందినవారు, జీవిత పరమార్థం మళ్లీమళ్లీ జన్మించడం కాదని, మోక్షం పొందడమేనని తెలుసుకుంటారు.

బ్రహ్మం మరియు ప్రపంచం గురించి మూడు ప్రధాన వేదాం త సిద్ధాంతాలు

బ్రహ్మం మరియు ప్రపంచం (జీవాత్మతో సహా) అనే రెండు అంశాలను వివరించడానికి మూడు ప్రధాన తాత్విక సిద్ధాంతాలు ఉన్నాయి.

1. ద్వైతం (Dualism): ఈ సిద్ధాంతానికి ప్రసిద్ధ ప్రతిపాదకుడు మధ్వాచార్యులు.

ఈ సిద్ధాంతం ప్రకారం బ్రహ్మం, ప్రపంచం (వ్యక్తిగత ఆత్మతో సహా) రెండూ వేర్వేరు అస్తిత్వాలు. వాటి మధ్య ఎటువంటి ఏకత్వం లేదు. ఇక్కడ బ్రహ్మం అంటే ఒక వ్యక్తిగత భగవంతుడు. సాధారణంగా ఆయనను విష్ణువు రూపంలో లేదా ఆయన అవతారాలైన శ్రీరాముడు, శ్రీకృష్ణుడి రూపంలో ఆరాధిస్తారు. ఆరాధించడానికి, సేవించడానికి ఒక భగవంతుడు ఉండాలనే మానవుల హృదయపూర్వక కోరికను ఈ సిద్ధాంతం నేరుగా ఆకర్షిస్తుంది.

2. అద్వైతం (Non-dualism): ఈ సిద్ధాంతానికి ప్రసిద్ధ ప్రతిపాదకుడు ఆదిశంకరాచార్యులు. ఆయన దీనిని మూడు సంక్షిప్త వాక్యాలలో వివరించారు.

"1. బ్రహ్మ సత్యం 2. జగన్మిథ్య 3. జీవో బ్రహ్మైవ నాపరః."

దీని అర్థం: భగవంతుడు మాత్రమే సత్యం. ప్రపంచం మిథ్య. జీవాత్మ భగవంతునికి భిన్నమైనవాడు కాదు.

అద్వైత సిద్ధాంతాన్ని వివరించడానికి తాడు, పాము ఉదాహరణను చెబుతారు. చీకటిలో ఒక తాడును చూసి దానిని పాముగా పొరబడవచ్చు. కొంతసేపు అది నిజమైన పామేనని భ్రమపడవచ్చు. కానీ కొద్దిసేపటి తరువాత అది పాము కాదు, కేవలం తాడు మాత్రమేనని తెలుసుకుంటాము. అది తాడేనని తెలిసిన తరువాత మనకు అక్కడ పాము కనిపించదు. నిజానికి అక్కడ పాము ఎప్పుడూ లేదు. అది మన మనస్సు సృష్టించిన భ్రమ మాత్రమే.

అదేవిధంగా మన చుట్టూ ఆంతటా ఉన్నది బ్రహ్మం మాత్రమే అయినప్పటికీ, మన మనస్సు దానిని ప్రపంచంగా గ్రహిస్తుంది. కానీ ఆత్మసాక్షాత్కారం పొందిన తరువాత, అంతటా ఉన్నది బ్రహ్మమేనని తెలుసుకుంటాము. అప్పుడు ప్రపంచాన్ని గతంలో చూసిన విధంగా చూడము.

3. విశిష్టాద్వైతం (Qualified Non-dualism): ఈ సిద్ధాంతానికి ప్రసిద్ధ ప్రతిపాదకుడు రామానుజాచార్యులు. ఈ సిద్ధాంతం ప్రకారం ప్రపంచం, బ్రహ్మం రెండూ వాస్తవమైనవే. ఈ విషయంలో ఇది ద్వైత సిద్ధాంతాన్ని పోలి ఉంటుంది. అయితే ప్రపంచం బ్రహ్మానికి వేరుగా ఉండదు. ప్రపంచం బ్రహ్మం నుంచే ఏర్పడింది.

ఈ సిద్ధాంతాన్ని వివరించడానికి సముద్రం, అల అనే ప్రసిద్ధ ఉదాహరణను చెబుతారు. బ్రహ్మం సముద్రం వంటిది. ప్రపంచంలోని జీవులు, నిర్జీవ వస్తువులు అన్నీ ఆ సముద్రంపై ఏర్పడే అలల వంటివి. అన్ని అలలు చివరకు సముద్రంలో భాగాలే. అయినప్పటికీ అలను చూసినప్పుడు అది సముద్రం కంటే భిన్నమైనదిగా భావిస్తాము. నిజానికి అల అనేది కేవలం నామరూపాల వల్ల ఏర్పడిన భేదం మాత్రమే.

శ్రీరామకృష్ణుల జీవిత చరిత్ర గ్రంథంలో, ఈ మూడు ప్రధాన వేదాంత సిద్ధాంతాలు ఒక సాధకుని అనుభవంలో ఏ విధంగా సమన్వయమవుతాయో వివరించడానికి శ్రీరాముడు, హనుమంతుడి మధ్య జరిగిన ఒక ప్రసిద్ధ సంభాషణను ప్రస్తావించారు.

హనుమంతుడు ఇలా అన్నాడు:

"ఓ రామా! నేను శరీరభావంతో ఉన్నప్పుడు నీ సేవకుడిని (ద్వైతం).

నేను మనస్సుతో నన్ను గుర్తించుకున్నప్పుడు నీలో ఒక భాగాన్ని (విశిష్టాద్వైతం).

నేను ఆత్మగా నన్ను గుర్తించుకున్నప్పుడు నువ్వే నేను (అద్వైతం)."

ఈ విధంగా మనం శరీరం, మనస్సు లేదా ఆత్మ అనే ఏ స్థాయిలో మనల్ని మనం గుర్తించుకుంటున్నామో దానిని బట్టి ఈ మూడు వేదాంత సిద్ధాంతాలూ సరైనవే.

నీటి బిందువు, సముద్రం గుణపరంగా ఒకే స్వభావాన్ని కలిగి ఉన్నప్పటికీ, పరిమాణంలో ఎంతో భిన్నంగా ఉంటాయి. అందుకే భగవంతుడు సర్వోన్నతుడు. జీవాత్మ యొక్క ప్రయాణం మలినాలను వదిలించుకొని పరిపూర్ణతను సాధించడం, భగవంతునికి భక్తితోసేవ చేయడం.

ఆకాశాత్ పతితం తోయం యధా గచ్ఛతి సాగరం
సర్వ దేవ నమస్కారం కేశవం ప్రతి గచ్ఛతి

ఆకాశం నుండి కురిసే వర్షపు నీరంతా చివరకు సముద్రంలోనే కలిసినట్లుగా, భక్తుడు ఏ రూపంలో భగవంతుడిని ఆరాధించినప్పటికీ, ఆ ఆరాధన అంతిమంగా బ్రహ్మాన్నే (కేశవం) చేరుతుంది.

స్వామి వివేకానంద ఈ విధంగా చెప్పారు:

"నిజానికి భగవంతుని గురించి ప్రతి భావన, తద్వారా ప్రతి మతమూ సత్యమే. ఎందుకంటే అవన్నీ వేదాలు బోధించే పరిపూర్ణ జ్ఞానాన్ని చేరుకోవడానికి సాగించే ప్రయాణంలోని వేర్వేరు దశలు మాత్రమే. అందువల్ల మేము ఇతర మతాలను కేవలం సహించడమే కాదు, వాటన్నింటినీ హిందువులమైన మేము అంగీకరిస్తాము. ముస్లింల మసీదులలో ప్రార్థిస్తాము, జొరాస్ట్రియన్ల పవిత్ర అగ్ని ముందు ఆరాధిస్తాము, క్రైస్తవుల శిలువ ముందు మోకరిల్లుతాము. అత్యల్పమైన ప్రకృతి ఆరాధన నుంచి అత్యున్నతమైన పరబ్రహ్మ జ్ఞానం వరకు అన్ని మతాలూ మానవ ఆత్మ అనంతమైన పరమస త్యాన్ని గ్రహించి, అనుభూతి చెందడానికి చేసే ప్రయత్నాలే అని మాకు తెలుసు. ప్రతి మతం ఒక వ్యక్తి జన్మించిన పరిస్థితులు, పెరిగిన వాతావరణం ఆధారంగా ఏర్పడుతుంది. ప్రతి మతమూ ఆధ్యాత్మిక పురోగతిలో ఒక దశను సూచిస్తుంది. ఈ విధంగా మనమందరం ఈ విభిన్నమైన పుష్పాలన్నింటినీ ఏకరించి, ప్రేమ అనే దారంతో కట్టి, ఒక అద్భుతమైన ఆరాధనా పుష్పగుచ్ఛాన్ని తయారుచేస్తాము."

పరమసత్యాన్ని లేదా బ్రహ్మాన్ని అర్థం చేసుకోవడానికి రెండు విధానాలు ఉన్నాయి. అవి నిర్గుణ బ్రహ్మం, సగుణ బ్రహ్మం.

నిర్గుణ బ్రహ్మం: ఇది పరమమైన, అనంతమైన, మార్పులేని సత్యం. ఇది అన్ని నామరూపాలకు, గుణాలకు, పరిమితులకు అతీతమైనది. మన ఇంద్రియాల ద్వారా గ్రహించగలిగే వ్యక్తి లేదా వస్తువు కాదు.

సగుణ బ్రహ్మం: అదే పరమసత్యాన్ని వివిధ నామరూపాలు, గుణాల ద్వారా అర్థం చేసుకోవడమే సగుణ బ్రహ్మం. సర్వశక్తిమత్వం, సర్వజ్ఞత్వం, సర్వవ్యాపకత్వం వంటి లక్షణాలతో భగవంతుడిని అర్థం చేసుకోవడం దీనికి ఉదాహరణ.

సామాన్యమైన మనస్సుకు నిరాకారమైన, నిర్నామమైన పరమసత్యంపై దృష్టిని కేంద్రీకరించడం కష్టం. అందువల్ల భక్తులు భగవంతుడిని అనేక రూపాలు, నామాలతో ఆరాధిస్తారు.

ఒకే వ్యక్తి వేర్వేరు వ్యక్తులకు తండ్రిగా, ఉపాధ్యాయుడిగా, అధికారిగా లేదా స్నేహితుడిగా కనిపించినట్లుగానే భగవంతుడు కూడా భక్తుల భావనను బట్టి వివిధ రూపాల్లో ఆరాధించబడతాడు.

ఉదాహరణకు, భగవంతుని సృష్టి కార్యానికి ప్రతీకగా బ్రహ్మను, ఆయన స్త్రీశక్తికి ప్రతీకగా సరస్వతీదేవిని భావిస్తారు. ఎందుకంటే సృష్టికి జ్ఞానం అవసరం. భగవంతుని పోషణ కార్యానికి ప్రతీకగా విష్ణువును, ఆయన స్త్రీశక్తికి ప్రతీకగా లక్ష్మీదేవిని భావిస్తారు. ఎందుకంటే పోషణకు సంపద అవసరం. భగవంతుని లయ లేదా సంహార కార్యానికి ప్రతీకగా శివుడిని, ఆయన స్త్రీశక్తికి ప్రతీకగా పార్వతీదేవిని భావిస్తారు. ఎందుకంటే సంహారానికి శక్తి అవసరం.

భగవంతుడు అసాధారణమైన కార్యాలను నిర్వహించగల సామర్థ్యం కలవాడని సూచించడానికి అనేక తలలు , చేతులు, ఆయుధాలు మొదలైన ప్రతీకలను ఉపయోగించారు. అగ్ని దేవుడు, వరుణుడు (జలదేవుడు), వాయుదేవుడు వంటి ఇతర దైవిక రూపాలు కూడా ఉన్నాయి. విగ్రహాలు, ప్రతిమలు నిరాకారమైన భగవంతునిపై మనస్సును కేంద్రీకరించడానికి ఉపయోగపడే సాధనాలు మాత్రమే. అవే స్వయంగా భగవంతుడు కావు.

ప్రతి జీవిలోనూ పరిపూర్ణమైన, పవిత్రమైన దైవత్వం ఉంది. మన అంతరంగంలోని ఆధ్యాత్మిక స్వరూపంలో మనమందరం భగవంతునితో, సత్యంతో, చైతన్యంతో సంపూర్ణంగా ఏకమై ఉన్నాము.

మనమందరం దివ్యాగ్నిలోని నిప్పురవ్వల వంటి వారమే. మనలో ప్రతి ఒక్కరూ ఒక దివ్య నిప్పురవ్వ వంటివారమై , జనన, మరణ, పునర్జన్మలతో కూడిన అవతరణ చక్రంలో వర్ణించలేనంత సుదీర్ఘమైన ప్రయాణాన్ని సాగిస్తున్నాము.

ఈ ప్రయాణం లేదా జనన మరణ చక్రం కర్మ నియమం చేత నియంత్రించబడుతుంది. కర్మ నియమం అంటే మనం సృష్టించుకునే స్వీయ విధి నియమం.

గాంధీజీ ఒకసారి ఇలా అన్నారు: ''నేను ఎంతో దూరం ప్రయాణించాను. అయినప్పటికీ నేను చేసింది ఒక్కటే – నా ఇంటికి తిరిగి చేరుకోవడం.''

భిన్నత్వంలో ఏకత్వం

చీకటి లేకపోతే వెలుగును మనం గుర్తించలేము. మన అవగాహన ఇంద్రియాల ద్వారా విషయాలను గ్రహించడం, ఒకదానితో మరొకదానిని పోల్చడం మీద ఆధారపడి ఉంటుంది. అదేవిధంగా రాత్రి లేకుండా పగలు ఉండదు. లోతు లేకుండా ఎత్తు ఉండదు. బాధ లేకుండా సుఖం ఉండదు. చెడు లేకుండా మంచి అనే భావన ఉండదు. సత్యం యొక్క దృష్టిలో ఏకత్వం ఉన్నప్పటికీ, ప్రకృతిలో వైవిధ్యం, భిన్నత్వం ఉండటానికి ద్వంద్వత్వం, అనేకత్వం ఎల్లప్పుడూ ఉంటాయి. అయినప్పటికీ వీటన్నింటి వెనుక ఉన్నది 'భిన్నత్వంలో ఏకత్వం' అనే పరమసత్యమే.

ఆది శంకరాచార్యులు ఆధ్యాత్మిక సాధకులను ఈ విధంగా హెచ్చరించారు:

"శబ్దజాలం మహారణ్యం చిత్తభ్రమణకారణం
అతః ప్రయత్నాజ్జ్ఞాతవ్యం తత్త్వజ్ఞైస్తత్త్వమాత్మనః" (వివేకచూడామణి– 60)

దీని అర్థం:

పాండిత్యపూర్వకమైన వాదప్రతివాదాలలో, శాస్త్ర పరిభాషలతో కూడిన పదజాలంలో అంతులేకుండా చిక్కుకుపోవడం వల్ల మనస్సు చెల్లాచెదురై గందరగోళానికి గురవుతుంది. నిజమైన ముక్తిని పొందాలంటే పదాలనే అరణ్యంలో చిక్కుకోకుండా, సాధన మరియు వివేకం ద్వారా ఆత్మ యొక్క నిజమైన స్వరూపాన్ని ప్రత్యక్షంగా అనుభూతి చెందాలి.

ఆధ్యాత్మిక సాధనను ప్రారంభించిన వ్యక్తికి తాను ఆత్మ అనే ఎరుకలో స్థిరంగా ఉండటం చాలా కష్టంగా ఉంటుంది. దీనికి కారణం మూడు పొరల అజ్ఞానం. వాటిని కింది విధంగా అర్థం చేసుకోవచ్చు.

1. శ్రవణం (వినడం లేదా చదవడం): ఉదాహరణకు, ఒక సాధకుడు 'తత్త్వమసి' (నీవే ఆ పరబ్రహ్మం) వంటి మహావాక్యాన్ని విన్నప్పుడు లేదా చదివినప్పుడు, అజ్ఞానంలోని మొదటి పొర తొలగిపోతుంది. అప్పుడు అతనికి ఆ విషయం గురించి జ్ఞానం కలుగుతుంది.

2. మననం (విచారణ చేయడం): ఆ మహావాక్యం యొక్క అర్థాన్ని అతను లోతుగా ఆలోచించినప్పుడు రెండవ పొర తొలగిపోతుంది.

ఇక్కడ 'తత్' అంటే భగవంతుడు లేదా బ్రహ్మం అని, 'త్వమ్' అంటే వ్యక్తిగత జీవుడు లేదా జీవాత్మ అని అర్థం చేసుకుంటాడు. అప్పుడు అతనికి ఆ విషయం బాగా అర్థమవుతుంది.

3. నిదిధ్యాసనం (ధ్యానించడం, ఆచరణలో పెట్టడం): ఆ బోధనలను ధ్యానం ద్వారా అంతర్గతం చేసుకుని, జీవితంలో ఆచరించినప్పుడు మూడవ పొర కూడా తొలగిపోతుంది. అప్పుడు అతను ఆ సత్యాన్ని ప్రత్యక్షంగా అనుభూతి చెందుతాడు. దీనినే ఆత్మసాక్షాత్కారం అంటారు.

కాబట్టి ఆధ్యాత్మిక సాధనలో శ్రవణం, మననం, నిదిధ్యాసనం అత్యంత ముఖ్యమైనవి.

నచికేతుడు – సత్యాన్వేషణ

పూర్వకాలంలో వాజశ్రవుడు అనే వ్యక్తి ఉండేవాడు. ఆయనకు నచికేతుడు అనే కుమారుడు ఉండేవాడు.

ఒకసారి వాజశ్రవుడు 'విశ్వజిత్' అనే యజ్ఞాన్ని నిర్వహించాలని నిర్ణయించుకున్నాడు. మంత్రాలు, యాగాలు, యజ్ఞాల ద్వారా ఆరాధించిన దేవతలు ప్రసన్నులైనప్పుడు, యజ్ఞం కోరుకున్న ఫలితాన్ని ప్రసాదిస్తుందని నమ్మకం.

విశ్వజిత్ యజ్ఞం యొక్క ప్రత్యేకత ఏమిటంటే, అది విశ్వంపై ఆధిపత్యాన్ని ప్రసాదిస్తుంది. అయితే దీనికి ఒక విచిత్రమైన నియమం ఉంది. యజ్ఞం నిర్వహించే వ్యక్తి తనకు ఉన్న సమస్త సంపదను దానం చేయాలి. దీని అర్థం ఏమిటంటే, సర్వస్వాన్ని త్యజించగలిగినవాడే సర్వస్వాన్ని పొందడానికి అర్హుడు.

ఆ రోజుల్లో ఒక వ్యక్తి సంపదను అతని వద్ద ఉన్న పశువుల సంఖ్యను బట్టి లెక్కించేవారు. వాజశ్రవుడు తనకు ఉపయోగపడని, వృద్ధాప్యంతో ఉన్న, అనారోగ్యంతో బాధపడుతున్న, పని చేయలేని ఆవులను మాత్రమే దానం చేశాడు. ఆరోగ్యంగా ఉండి, పాలు ఇచ్చే సామర్థ్యం కలిగిన ఆవులన్నింటినీ తన వద్దే ఉంచుకున్నాడు.

ఇదంతా గమనిస్తున్న నచికేతుడు చాలా బాధపడ్డాడు. యజ్ఞ నియమాన్ని దాని నిజమైన స్ఫూర్తితో పాటించనందున తన తండ్రి నరకానికి వెళతాడని అతను భావించాడు. అందుకే తండ్రి దగ్గరకు వెళ్లి ఇలా అడిగాడు:

"నాన్నా! నన్ను ఎవరికి దానం చేయబోతున్నారు?"

తన కుమారుడే ఒక వ్యక్తికి అత్యంత విలువైన సంపద అని నచికేతుడు భావించాడు. కానీ వాజశ్రవుడు తన కుమారుడు ఏదో తెలియక అర్థంపర్థం లేని మాటలు మాట్లాడుతున్నాడని భావించాడు. అందువల్ల అతని ప్రశ్నకు సమాధానం చెప్పలేదు.

నచికేతుడు రెండోసారి కూడా అదే ప్రశ్న అడిగాడు. అయినప్పటికీ వాజశ్రవుడు సమాధానం చెప్పలేదు.

మూడోసారి కూడా అదే ప్రశ్న అడిగినప్పుడు, వాజశ్రవుడు తీవ్ర అసహనానికి గురై ఇలా అన్నాడు:

"కుమారుడా! నిన్ను యమధర్మరాజుకు దానం చేయబోతున్నాను."

అప్పుడు నచికేతుడు యమధర్మరాజు నివసించే లోకానికి వెళ్లి ఆయనను కలుసుకున్నాడు. నచికేతుడి నిజాయితీ, పట్టుదల, సత్యాన్వేషణ పట్ల ఉన్న ఆసక్తికి యమధర్మరాజు సంతోషించి, అతనికి ఒక వరం కోరుకోమని చెప్పారు.

నచికేతుడు సత్యం గురించి తెలుసుకోవాలని కోరుకున్నాడు. అయితే యమధర్మరాజు సత్యజ్ఞానం తప్ప ప్రపంచంలోని సమస్త సంపదలు, సుఖభోగాలను ఇస్తానని చెప్పి నచికేతుడిని ప్రలోభపెట్టారు. కానీ నచికేతుడు వాటికి ఏమాత్రం ఆకర్షితుడు కాలేదు. తనకు సత్యజ్ఞానం మాత్రమే కావాలని పట్టుబట్టాడు.

నచికేతుడి పట్టుదలకు, నిష్ఠకు యమధర్మరాజు ఎంతో సంతోషించారు. ఆయన నచికేతుడికి పరమసత్యాన్ని బోధించారు. ఆయన మానవునికి రెండు మార్గాలు ఉన్నాయని చెప్పారు. అవి:

1. శ్రేయోమార్గం: శాశ్వత సత్యం వైపు, మోక్షం వైపు నడిపించే మార్గం.
2. ప్రేయోమార్గం: ఇంద్రియ సుఖభోగాల వైపు నడిపించి, బంధనాలకు గురిచేసే మార్గం.

పై కథ కఠోపనిషత్తు నుంచి గ్రహించబడింది. మన జీవితంలో కూడా ప్రేయోమార్గం కంటే శ్రేయోమార్గాన్నే ఎంచుకోవాలి. ఆత్మ శుద్ధిని ధ్యేయంగా పెట్టుకున్న శ్రేయో మార్గం ఆరంభంలో కఠినంగా ఉంటుంది. కానీ అంతిమంగా బ్రహ్మానందాన్ని ఇస్తుంది. ప్రాపంచిక సుఖాలే ధ్యేయంగా పెట్టుకున్న ప్రేయోమార్గం మొదట సులభంగా ఉంటుంది. కానీ చివరకు దుఃఖాన్ని, బంధాన్ని మిగులుస్తుంది.

ఉపనిషత్తులలోని నాలుగు మహావాక్యాలు మనిషి యొక్క నిజమైన స్వరూపాన్ని వివరిస్తాయి.

1. ప్రజ్ఞానం బ్రహ్మ: (ఐతరేయ ఉపనిషత్తు). దీని అర్థం 'చైతన్యమే బ్రహ్మం'.

2. అహం బ్రహ్మాస్మి: (బృహదారణ్యక ఉపనిషత్తు). దీని అర్థం 'నేనే బ్రహ్మాన్ని'.

3. తత్త్వమసి: (ఛాందోగ్య ఉపనిషత్తు). దీని అర్థం 'నీవే ఆ పరబ్రహ్మం'.

4. అయమాత్మా బ్రహ్మ: (మాండూక్య ఉపనిషత్తు). దీని అర్థం 'ఈ ఆత్మయే బ్రహ్మం'.

ఉపనిషత్తులు, భగవద్గీత మరియు బ్రహ్మ సూత్రాలు - ఈ మూడింటినీ ప్రస్థాన త్రయం అంటారు. ఇవి సనాతన ధర్మానికి శాస్త్ర ప్రమాణాలు.

"మీరు పేదవారిగా జన్మించి ఉండవచ్చు. మీరు శారీరకంగా బలహీనులై ఉండవచ్చు. కానీ మీరు బ్రహ్మస్వరూపులు. మీరు కోరుకున్నది ఏదైనా సాధించగల అపారమైన సామర్థ్యం మీలో ఉంది." ఇదే సనాతన ధర్మం బోధించే సారాంశం.

*****

అధ్యాయం 18

మరణం నుండి అమరత్వం వైపు పయనం

బృహదారణ్యక ఉపనిషత్తులోని శాంతి మంత్రం మానవుని ఆధ్యాత్మిక ప్రయాణాన్ని క్రింది విధంగా వివరిస్తుంది.

అసతోమా సద్గమయ
తమసోమా జ్యోతిర్గమయ
మృత్యోర్మా అమృతం గమయ
ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః

అసత్యం నుండి సత్యం వైపు నన్ను నడిపించు.
అంధకారం నుండి వెలుగు వైపు నన్ను నడిపించు .
మృత్యువు నుండి అమరత్వం వైపు నన్ను నడిపించు.
ఓం! శాంతి, శాంతి, శాంతి.

"ప్రతి ఒక్కరూ మరణిస్తారు కదా! మరి అందులో తేడా ఏముంది?" అని ఎవరైనా ప్రశ్నించవచ్చు. కానీ ఈ రెండింటి మధ్య ఎంతో వ్యత్యాసం ఉంది. తల్లి పిల్లి తన పిల్లలను సురక్షితమైన ప్రదేశానికి తరలించడానికి నోటితో పట్టుకుని తీసుకువెళుతుంది. అదే పిల్లి ఒక ఎలుకను కూడా నోటితో పట్టుకుని తీసుకువెళుతుంది. నోరు ఒక్కటే అయినప్పటికీ , పిల్లి తన పిల్లలను ఎంతో సురక్షితంగా, సౌకర్యంగా మోస్తుంది. కానీ ఎలుక మాత్రం మృత్యువు కోరల్లో చిక్కుకుని విలవిలలాడుతుంది. అదేవిధంగా, మరణ సమయంలో జ్ఞానోదయం పొందిన వ్యక్తులు తమ పరమగమ్యమైన దివ్యధామాన్ని చేరుకుంటారు. సాధారణ వ్యక్తులు మాత్రం జనన మరణ చక్రాలలో చిక్కుకుని బాధలను అనుభవిస్తారు.

నిజానికి మరణం ఒక వరం! ఆది కాలం యొక్క నిరంకుశత్వాన్ని, జీవితం యొక్క విలువను తెలియచేసి మనం ప్రతి క్షణాన్ని సమర్థవంతంగా ఉపయోగించుకొనేటట్లు చేస్తుంది.

గాంధీజి మరియు ఇతర స్వాతంత్ర్య సమరయోధులు దశాబ్దాల పాటు చేసిన నిరంతర కృషి ఫలించింది. 1947 ఆగస్టు 15న బ్రిటిష్ వారు భారతదేశానికి స్వాతంత్ర్యం ఇవ్వడానికి అంగీకరించారు. అయితే , మత ప్రాతిపదికన దేశాన్ని విభజించారు. దేశమంతటా స్వాతంత్ర్య దినోత్సవ వేడుకలు ఘనంగా జరిగాయి. ఎక్కడ చూసినా ఊరేగింపులు , నృత్యాలు, గీతాలాపనలు, ఉత్సవాలు కనిపించాయి. ఢిల్లీలోని చారిత్రాత్మక ఎర్రకోటపై స్వతంత్ర భారతదేశ త్రివర్ణ పతాకం గర్వంగా రెపరెపలాడింది.

కానీ గాంధీజీ మాత్రం దూరంగా ఉన్న కలకత్తాలో హిందువులు, ముస్లింల మధ్య శాంతిని నెలకొల్పడానికి కృషి చేస్తున్నారు. అక్కడ మళ్లీ మతకలహాలు చెలరేగాయి. ఆయన ఆ హింసాగ్నికి మధ్యలో ఉన్నారు. ఒక పేద ప్రాంతంలోని

నిరుపేదల గుడిసెలో ఆయన నివసించారు. ప్రజలు ప్రశాంతంగా ఉండాలని కోరుతూ వీధివీధికీ , ఇంటింటికీ తిరిగారు. చివరకు నిరాహారదీక్షకు పూనుకున్నారు. ఈ దీక్ష ప్రజల మనసులపై ఆశించిన ప్రభావాన్ని చూపింది. రెండు మతాలకు చెందిన నాయకులు తమ తమ ప్రజలను అదుపులో ఉంచుతామని ఆయనకు హామీ ఇచ్చారు. గాంధీజీ ఆ హామీని అంగీకరించి నిరాహారదీక్ష విరమించారు.

కొంతమంది మత ఛాందసవాదులు ముస్లింలను సంతృప్తిపరచడానికి హిందువుల ప్రయోజనాలను త్యాగం చేసిన దేశద్రోహి అంటూ ఆయనను నిందించారు. ఆయనపై ఒక హత్యాయత్నం కూడా జరిగింది. అయితే , ఆయనకు ఎలాంటి గాయాలు కాకుండా తప్పించుకున్నారు. అయినప్పటికీ తన శాంతి ప్రయత్నాలను కొనసాగించారు.

1948 జనవరి 30వ తేదీ సాయంత్రం గాంధీజీ బిర్లా హౌస్‌లోని తన తాత్కాలిక నివాసం నుండి ప్రార్థనా మందిరానికి బయలుదేరారు. నిరాహారదీక్షలు, పర్యటనల కారణంగా బలహీనపడిన ఆయన తన ఇద్దరు మనుమరాళ్ల సహాయంతో నెమ్మదిగా నడుస్తున్నారు. ఆయన పాదాలను తాకి ఆశీర్వాదం పొందడానికి, ప్రార్థనలో పాల్గొనడానికి వందలాది మంది అనుచరులు అక్కడ గుమిగూడారు. గాంధీజీ ఒకచోట ఆగి, సంప్రదాయబద్ధంగా రెండు చేతులు జోడించి నమస్కరించారు.

అప్పుడు జనసమూహం నుండి ఒక వ్యక్తి ముందుకు వచ్చి, చేతులు జోడించి గాంధీజీకి నమస్కరించాడు. వెంటనే తుపాకీ తీసి అతి సమీపం నుండి గాంధీజీపై మూడుసార్లు కాల్పులు జరిపాడు. ఛాతీ, ఉదర భాగాల్లో తూటాలు తగలడంతో గాంధీజీ "హే రామ్" అంటూ తుదిశ్వాస విడిచారు.

ఆయన అంత్యక్రియలకు సుమారు పది లక్షల మంది ప్రజలు , అనేక దేశాలకు చెందిన ప్రముఖులు హాజరయ్యారు. నేడు భారతదేశంలో ఆయన విగ్రహం లేని లేదా ఆయన పేరు పెట్టిన రహదారి లేని పట్టణం దాదాపుగా కనిపించదు.

"సత్యాగ్రహ పోరాటం ఆత్మబలం కలిగినవారి కోసం ఉద్దేశించబడింది. అనుమానపడేవారి కోసం లేదా పిరికివారి కోసం కాదు" అని గాంధీజీ అన్నారు. "సత్యాగ్రహం మనకు జీవించే కళతో పాటు మరణించే కళను కూడా నేర్పుతుంది. మానవులకు జననం, మరణం అనివార్యమైనవి. అయితే, మనిషిని మృగం నుండి వేరుచేసేది తనలోని ఆత్మతత్వాన్ని తెలుసుకోవడానికి అతడు చేసే చైతన్యపూర్వక ప్రయత్నమే.

భగవద్గీతలోని రెండవ అధ్యాయంలోని చివరి పద్దెనిమిది శ్లోకాలు ప్రార్థన సమయంలో పఠించబడతాయి. అవి జీవించే కళకు సంబంధించిన రహస్యాన్ని సంక్షిప్తంగా తెలియజేస్తాయి. అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుడిని అడిగిన ప్రశ్నకు సమాధానంగా, స్థితప్రజ్ఞని లేదా స్థిరమైన జ్ఞానం కలిగిన వ్యక్తి లక్షణాలను అవి వివరిస్తాయి. అలాంటి వ్యక్తే నిజమైన సత్యాగ్రహి.

జీవించే కళ నుండి మరణించే కళ సహజంగానే ఉద్భవిస్తుంది. ప్రతి ఒక్కరికీ మరణం తప్పదు. ఒక వ్యక్తి పిడుగుపాటుకు గురై మరణించవచ్చు, గుండె పనిచేయకపోవడం వల్ల లేదా శ్వాస ఆగిపోవడం వల్ల మరణించవచ్చు. కానీ సత్యాగ్రహి తనకు తాను కోరుకునే లేదా ప్రార్థించే మరణం అది కాదు. సత్యాగ్రహికి మరణించే కళ అంటే తన కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించే సమయంలో మరణాన్ని సంతోషంగా, ధైర్యంగా దైవ నామంతో ఎదుర్కోవడమే...

నేను ఆత్మ అమరత్వాన్ని విశ్వసిస్తాను. మీకు సముద్రం ఉదాహరణగా చెబుతాను. సముద్రం అనేక నీటి బిందువులతో ఏర్పడుతుంది. ప్రతి బిందువుకు ఒక ప్రత్యేక ఉనికి ఉంటుంది. అయినప్పటికీ అది సముద్రం అనే సంపూర్ణంలో ఒక భాగమే. అంటే 'ఒకటిలో అనేకం, అనేకంలో ఒకటి'. ఈ జీవన సముద్రంలో మనమంతా చిన్న చిన్న నీటి బిందువులం.

నా సిద్ధాంతం ప్రకారం, నేను సమస్త జీవరాశులతో, జీవంతో, జీవించే ప్రతి ప్రాణితో నన్ను నేను ఏకం చేసుకోవాలి. భగవంతుని సన్నిధిలో జీవన వైభవాన్ని పంచుకోవాలి. ఈ సమస్త జీవరాశుల మొత్తం స్వరూపమే భగవంతుడు. మనం భగవంతులం కాకపోవచ్చు, కానీ భగవంతుని అంశలమే.

మనం సాధువుగా భావించే ఒక వ్యక్తి మరణించినప్పుడు ఏమాత్రం దుఃఖించకూడదని నేను గట్టిగా చెప్పదలచుకున్నాను. ఆయన మరణించిన తర్వాతే ఆయన నిజమైన కార్యం ప్రారంభమవుతుందని, లేదా అప్పుడే ఆయన కార్యం నిజమైన ఫలితాలను అందించడం మొదలవుతుందని మనం దృఢంగా విశ్వసించాలి. ఆయన జీవితకాలంలో సాధించిన గొప్ప విజయాలుగా భావించినవి, భవిష్యత్తులో ఆయన సాధించబోయే ఫలితాల ముందు చాలా చిన్నవిగా కనిపిస్తాయి. అయితే, సాధువులుగా మనం గౌరవించే వ్యక్తుల మంచి మార్గాలను మన సామర్థ్యం మేరకు అనుసరించడం మన కర్తవ్యం."

ప్రముఖ శాస్త్రవేత్త ఆల్బర్ట్ ఐన్‌స్టీన్ ఇలా అన్నారు: "గాంధీజీ వంటి ఒక వ్యక్తి నిజంగా రక్తమాంసాలతో ఈ భూమిపై నడిచాడంటే భవిష్యత్తు తరాల ప్రజలు నమ్మడం కూడా కష్టమే."

గాంధీజీ సాధించిన విజయాలు అనేకం. వాటిలో ప్రతి ఒక్కటీ, అది సాధించిన విధానాన్ని బట్టి లేదా దాని ఫలితాలను బట్టి పరిశీలించినా, ప్రపంచంలో ఎక్కడైనా ఆయనకు గౌరవప్రదమైన స్థానాన్ని సంపాదించి పెట్టగలిగేవే.

ప్రపంచ మానవాళిలో ఐదవ వంతు జనాభాకు విదేశీ పాలన నుండి గాంధీజీ విముక్తి కల్పించారు. ఒక విధంగా భారతదేశ స్వాతంత్ర్యం ఆఫ్రికా, ఆసియాలోని అనేక దేశాల స్వాతంత్ర్యానికి నాంది పలికింది. దక్షిణాఫ్రికాకు చెందిన నెల్సన్ మండేలా, మయన్మార్‌కు చెందిన ఆంగ్ సాన్ సూకీ, అమెరికాకు చెందిన జూనియర్ మార్టిన్ లూథర్ కింగ్ వంటి ప్రపంచ ప్రసిద్ధ నాయకులు, ఇంకా ఎందరో గాంధీజీ నుండి స్ఫూర్తి పొందారు.

ఒకప్పుడు అంటరానివారిగా అవమానించబడిన ప్రజల కోసం ఆయన చేసిన కృషి కూడా అంతే ప్రా ముఖ్యత కలిగినది. శతాబ్దాలుగా వారిని బంధించిన కులవివక్ష సంకెళ్లను, సామాజిక అవమానాలను తొలగించడానికి ఆయన పోరాడారు. గ్రామాల్లో నివసించే కోట్లాది ప్రజల సమగ్ర సామాజిక, నైతిక, ఆర్థిక సంక్షేమం ఆధారంగానే నిజమైన స్వాతంత్ర్యాన్ని కొలవాలని ఆయన నొక్కి చెప్పారు.

ఆయన మరణం కూడా ఒక గొప్ప విజయంగా నిలిచింది. ఆయన అమరవీరత్వం ప్రజల్లోని ద్వేషావేశాలను, సోదరుల మధ్య హింసను సిగ్గుపడేలా చేసింది. కొత్తగా ఏర్పడిన భారతదేశం లౌకిక, ప్రజాస్వామ్య సూత్రాలను మరింత పటిష్ఠంగా స్థిరపరచుకోవడానికి దోహదపడింది.

దేవతలకు అసురులకు మధ్య జరిగిన యుద్ధాల గురించి పురాణాలు చెబుతాయి. అయితే, ఈ పదాలను కేవలం అక్షరార్థంలో మాత్రమే తీసుకోకూడదు. ప్రపంచంలోని మంచి, చెడు శక్తుల మధ్య జరిగే పోరాటాన్ని పురాణాలు నాటకీయంగా, కళాత్మకంగా చిత్రీకరిస్తాయి.

భగవద్గీత మానవాళికి రెండు మార్గాలు ఉన్నాయని చెబుతుంది — దైవీ మార్గం, ఆసురీ మార్గం. దైవీ గుణాలను పెంపొందించుకోవడం వల్ల ఆసురీ గుణాల ప్రభావం తగ్గుతుంది. మనం ఆసురీ గుణాలపై కూడా దృష్టి పెట్టాలి. అంటే ప్రతికూల విషయాల గురించి ఆలోచిస్తూ ఉండాలని కాదు; వాటి ప్రభావానికి లోనుకాకుండా జాగ్రత్తపడాలని అర్థం.

దైవీ స్వభావం కలిగిన వ్యక్తి లక్షణాలు, ఆచరణలు:

ప్రేమ, ప్రతికూల భావోద్వేగాలు మరియు భయాలు లేకపోవడం, ఆత్మనిగ్రహం, నిస్వార్థ సేవ, సత్యనిష్ఠ, వినయం, క్షమాగుణం, మనస్సు యొక్క సమత్వం మొదలైనవి.

ఆసురీ స్వభావం కలిగించే లక్షణాలు, ఆచరణలు:

ద్వేషం, కోపం, ఆధిపత్యం చెలాయించే అహంకారం, అసూయ, గర్వం, క్రూరత్వం, కపటత్వం (తనకు ఒక నియమం, ఇతరులకు మరొక నియమం పాటించడం), భయాలు, ప్రతికూల భావోద్వేగాలు, మంచి చెడులను విచక్షణతో గుర్తించలేకపోవడం మొదలైనవి.

ఆసురీ స్వభావం కలిగిన వ్యక్తులు శాస్త్ర గ్రంథాలు అసత్యాలని, ఈ ప్రపంచంలో నైతిక విలువలకు స్థానం లేదని, బలవంతుడిదే రాజ్యమని వాదిస్తారు. ఇలాంటి వక్రీకరించిన దృక్పథాన్ని కలిగి ఉండటం వల్ల వారు ఇతరులకు , చివరకు తమకు తాము కూడా బాధలను కలిగిస్తారు. తమ లక్ష్యాలను సాధించడానికి ఎలాంటి మార్గాలనైనా అనుసరించడానికి వెనుకాడరు. తమ స్వార్థపూరిత కోరికలకు స్వేచ్ఛగా అవకాశం ఇస్తే, అడాల్ఫ్ హిట్లర్ చేసినట్లుగా విచక్షణారహితంగా ప్రపంచాన్ని నాశనం చేయడానికి కూడా వెనుకాడరు. వారు కొంతకాలం తమ లక్ష్యాలను సాధించవచ్చు. కానీ చివరకు తమ చేతులతో తామే నిర్మించుకున్న నరకాన్ని అనుభవించాల్సి వస్తుంది. చాలాసార్లు ఆ నరకం ఈ జన్మలోనే ఎదురవుతుంది.

పురాణాల్లో అసురులను భయంకరమైన రూపాలతో వర్ణిస్తారు. అయితే, వారు బ్రహ్మ లేదా శివుని నుండి వరాలు పొందడానికి తపస్సు చేస్తారని, సాధారణంగా విష్ణువును తమ శత్రువుగా భావిస్తారని కూడా చెబుతారు. అసురులు అంటే తమలోని దైవిక ఉనికిని గుర్తించలేని వారు. అంతేకాక, వారు అరిషడ్వర్గాలైన కామం, క్రోధం, లోభం, మోహం, మదం, మాత్సర్యాల ప్రభావంలో ఉంటారు.

శివుని విశ్వరూప నృత్యమైన నటరాజ స్వరూపంలో ఆయన పాదాల కింద అపస్మారుడు అనే మరుగుజ్జు ఉన్నట్లు చిత్రీకరిస్తారు. అపస్మారుడు తమోగుణంతో కూడిన అజ్ఞానానికి ప్రతీక. ఈ అజ్ఞానాన్ని పూర్తిగా నాశనం చేయడం సాధ్యం కాదు. కానీ భగవంతుని ఆధీనంలో ఉంచవచ్చని ఈ రూపం సూచిస్తుంది.

సనాతన ధర్మం అవిశ్వాసులను లేదా చెడు పనులు చేసేవారిని నిత్యనరక శిక్షకు గురిచేయదు. ఎందుకంటే భగవంతుడు లేని ప్రదేశం ఉంటేనే నరకం ఉనికిలో ఉండగలదు. ఆసురీ స్వభావం కలిగిన వ్యక్తులలో కూడా ఆత్మ రూపంలో భగవంతుడు ఉన్నాడు కాబట్టి, వారిని శాశ్వత నరకశిక్షకు గురిచేయరు. సరైన మార్గాన్ని ఎంచుకునే అవకాశం వారికి ఎల్లప్పుడూ ఉంటుంది.

అర్జునుడు శ్రీకృష్ణుడిని ఒక ముఖ్యమైన ప్రశ్న అడిగాడు. "ఆధ్యాత్మిక లక్ష్యాన్ని విశ్వసించినప్పటికీ, ఆత్మనిగ్రహం లేకపోవడం వల్ల మార్గం తప్పి, లక్ష్యాన్ని సాధించలేని వ్యక్తికి ఏమవుతుంది? అతడు విఫలమైతే, తాను అన్నింటినీ కోల్పోయినట్లేనా? అంటే, ప్రాపంచిక జీవితంలో తాను వదులుకున్నవన్నీ, అలాగే ఆత్మసాక్షాత్కారం అనే లక్ష్యం కూడా అతనికి దక్కకుండా పోతాయా?"

శ్రీకృష్ణుడు అతనికి భరోసా ఇచ్చాడు. ఆధ్యాత్మిక స్థితిని మెరుగుపరచుకోవడా నికి చేసే ఏ ప్రయత్నమూ వృథా కాదని వివరించాడు. తదుపరి జన్మను దృష్టిలో ఉంచుకున్నా, అతను కోల్పోయేది ఏమీ లేదు; పొందేది మాత్రం ఎంతో ఉంది. తాను ఎక్కడైతే ఆధ్యాత్మిక సాధనను ఆపివేశాడో, అక్కడి నుండి మళ్లీ కొనసాగించడానికి అనువైన కుటుంబంలో అతను పునర్జన్మ పొందుతాడు. తదుపరి జన్మలో కూడా అతనికి ఆధ్యాత్మిక సాధన పట్ల ఆకర్షణ కలుగుతుంది. అంతేకాక, అతనికి చిన్న వయస్సు నుండే ఆ సాధనను ప్రారంభించే అవకాశం లభిస్తుంది.

దైవీ మార్గం మనల్ని ముక్తి వైపు నడిపిస్తుంది. ఆసురీ మార్గం మనల్ని బంధనాల్లోకి నెడుతుంది. చెడు పనుల ఫలితంగా పశువుల వంటి నీచ జన్మను పొంది అంధకారంలోకి నెట్టబడటం ఒక ఉదాహరణ. మిశ్రమ ఫలితాల కారణంగా మానవ జన్మను పొందడం మరొక ఉదాహరణ.

ఉత్తమమైన పనుల ఫలితంగా ఉన్నతమైన జన్మను పొందడం ఒక ఉదాహరణ. అయితే, ధనవంతులుగా పుట్టడం, సుఖభోగాలను అనుభవించడం కూడా ప్రకృతిలోని తాత్కాలిక అంశాలేనని జ్ఞానులు తెలుసుకుంటారు. ఈ జన్మలో సంపాదించుకున్న పుణ్యఫలాలు ఖర్చయిపోయిన తర్వాత, వారు మళ్లీ సాధారణ జనన మరణ చక్రంలోకి రావాల్సిందే. ఇదే బంధన మార్గం. కాబట్టి మన లక్ష్యం ముక్తిని పొందడం, సత్యస్వరూపమైన బ్రహ్మంలో, నాశనం లేని శుద్ధ చైతన్యంలో ఐక్యం కావడం కావాలి.

"ఎల్లప్పుడూ నన్ను స్మరిస్తూ, మరే ఇతర విషయాలపైనా ఆసక్తి లేకుండా నన్నే ఆశ్రయించే వ్యక్తికి నేను సులభంగా లభిస్తాను. అలాంటి వ్యక్తే నిజమైన యోగి." (భగవద్గీత 8:14)

"మహాత్ములు తమ జీవితాలను పరిపూర్ణం చేసుకుని నన్ను చేరుకుంటారు. వారు మరణధర్మం నుండి, జనన మరణాల బాధల నుండి విముక్తి పొందుతారు." (భగవద్గీత 8:15)

"నాతో ఐక్యమైన వ్యక్తి మినహా, ఈ విశ్వంలోని ప్రతి జీవి పునర్జన్మకు లోబడి ఉంటుంది." (భగవద్గీత 8:16)

"జీవితంలోని పరమ లక్ష్యాన్ని తెలుసుకున్న వారు, నేను ఇంద్రియాలకు అతీతుడనని, శాశ్వతుడనని, సర్వోన్నతుడనని గ్రహిస్తారు. నన్ను చేరుకున్న తర్వాత వారు ఇకపై వేరొక ఉనికిగా జన్మించరు." (భగవద్గీత 8:21)

"సమస్త ఉనికిలో వ్యాపించి ఉన్న ఈ పరమేశ్వరుడిని, సమస్త జీవులలోని నిజమైన ఆత్మస్వరూపాన్ని, అవిభక్తమైన ప్రేమ ద్వారా తెలుసుకోవచ్చు." (భగవద్గీత 8:22)

వేలమందిలో ఒకరు మాత్రమే నిజంగా భగవంతుని అన్వేషిస్తారు. అలా అన్వేషించేవారిలో కూడా వేలమందికి ఒకరు మాత్రమే నిజంగా భగవంతుడిని చేరుకుంటారు. ఇంతటి కఠినమైన ప్రయాణం అయినప్పటికీ, కాలక్రమంలో, పరిణామ క్రమంలో సమస్త జీవులు ఈ పరిపూర్ణ స్థితిని చేరుకోవడం అనివార్యం. ప్రజలు ఏ రూపంలోని దైవాన్ని ఆరాధించినప్పటికీ, దశలవారీగా పరిణామం చెందుతూ చివరకు భగవంతుడిని చేరుకోవడమే వారి అంతిమ గమ్యం.

భగవంతుడే కాలస్వరూపుడు — ఆయనే మరణం, ఆయనే అమరత్వం; ఆయనే ఉనికి, ఆయనే ఉనికి లేనితనం. భగవంతుని దివ్య వ్యక్తీకరణలకు అంతం లేదు. ఎందుకంటే ఆయన సర్వవ్యాపి. ఆయనకు వెలుపల ఏదీ ఉనికిలో లేదు.

"నేను నీకు జ్ఞానాన్ని, విజ్ఞానాన్ని రెండింటినీ ప్రసాదిస్తాను. ఈ రెండింటినీ సంపూర్ణంగా తెలుసుకున్న తర్వాత, నీవు తెలుసుకోవలసినది మరేదీ మిగిలి ఉండదు." (భగవద్గీత 7:2)

ఆరుగురు అంధులు ఒక వింత జంతువైన ఏనుగును పట్టణానికి తీసుకువచ్చారని విన్నారు. అయితే, వారిలో ఎవరికీ ఏనుగు ఆకారం, రూపం గురించి తెలియదు. ఆసక్తితో వారు ఇలా అనుకున్నారు: "మనం దానిని తాకి పరిశీలించి తెలుసుకోవాలి." అందువల్ల వారు ఏనుగు వద్దకు వెళ్లి దానిని చేతులతో తడిమి చూడటం ప్రారంభించారు.

మొదటి వ్యక్తి ఏనుగు తొండాన్ని తాకి, "ఈ జంతువు ఒక పెద్ద పాములా ఉంది" అన్నాడు.

రెండవ వ్యక్తి దాని చెవిని తాకి, "ఇది విసనకర్రలా ఉంది" అన్నాడు.

మూడవ వ్యక్తి దాని కాలును తాకి, "ఏనుగు ఒక స్తంభంలా ఉంది" అన్నాడు.

నాలుగవ వ్యక్తి దాని పక్కభాగాన్ని చేతితో తాకి, "ఏనుగు ఒక గోడలా ఉంది" అన్నాడు.

ఐదవ వ్యక్తి దాని తోకను తాకి, "ఇది ఒక తాడులా ఉంది" అని వర్ణించాడు.

ఆరవ వ్యక్తి దాని దంతాన్ని తాకి, "ఏనుగు ఒక ఈటెలా ఉంది" అని చెప్పాడు.

ఈ కథపై గాంధీజీ ఈ విధంగా వ్యాఖ్యానించారు.

"ఏనుగును ఏడు రకాలుగా వర్ణించిన ఆ ఏడుగురు అంధులూ తమ తమ దృక్కోణాల నుండి సరైనవారే. అయితే, ఒకరి దృక్కోణం నుండి మరొకరు తప్పు. ఏనుగు గురించి సంపూర్ణంగా తెలిసిన వ్యక్తి దృష్టిలో వారందరూ కొంతవరకు

సరైనవారు, కొంతవరకు తప్పు. వాస్తవికతకు అనేక కోణాలు ఉంటాయనే ఈ సిద్ధాంతం నాకు ఎంతో ఇష్టం. ఒక ముస్లింను అతని దృక్కోణం నుండి, ఒక క్రైస్తవుడిని అతని దృక్కోణం నుండి అర్థం చేసుకుని తీర్పు ఇవ్వాలని ఈ సిద్ధాంతమే నాకు నేర్పింది. గతంలో నా ప్రత్యర్థుల అజ్ఞానాన్ని చూసి నేను అసహనం వ్యక్తం చేసేవాడిని. కానీ నేడు ఇతరులు నన్ను ఎలా చూస్తున్నారో ఆ దృష్టితో నన్ను నేను చూసుకోగలిగే, అలాగే వారి స్థానంలో నన్ను నేను ఊహించుకోగలిగే దృష్టి నాకు లభించింది. అందుకే వారిని ప్రేమించగలుగుతున్నాను.''

భగవంతుని గురించి కొంత అవగాహన పొందాలంటే మనకు జ్ఞానం, విజ్ఞానం రెండూ అవసరం. వీటి మధ్య వ్యత్యాసం ఏమిటంటే, మనం ఇంద్రియాలు, మనస్సు ద్వారా — గ్రహించడం, ఆలోచించడం ద్వారా — జ్ఞానాన్ని పొందుతాము. ప్రత్యక్ష అనుభవం, అంతరంగ స్పృహ ద్వారా విజ్ఞానాన్ని పొందుతాము.

జ్ఞానం ద్వారా భగవంతుడిని సిద్ధాంతపరంగా తెలుసుకుంటాము. విజ్ఞానం ద్వారా భగవంతుడిని ప్రత్యక్షంగా అనుభూతి చెందుతాము. ఆంతేకాక, ఈ అవగాహనను జీవితంలోని ప్రతి క్షణంలో ఆచరణలో పెట్టగలుగుతాము.

జ్ఞానోదయం పొందిన వ్యక్తులు తమ హృదయపూర్వకమైన అంకితభావాన్ని ఈ 'సత్యం' కోసం సమర్పిస్తారు. భగవంతుడిని సాక్షాత్కరించుకున్న వారందరూ ఈ పరమగమ్యమైన 'స్వగృహాన్ని' చేరుకుంటారు. అక్కడి నుండి వారు మరలా విడిపోయి పునర్జన్మ పొందరు. వారి అనేక సంవత్సరాల పరిణామ ప్రయాణం యొక్క లక్ష్యం నెరవేరుతుంది. అమరమైన ఆత్మ తన మర్త్యప్రయాణాన్ని ముగించి తిరిగి బ్రహ్మంలో ఐక్యమవుతుంది.

ఒకసారి గాంధీజీ తన ఆదర్శాలను ప్రచారం చేయడానికి తన పేరు మీద ఒక సంఘాన్ని ఏర్పాటు చేసిన కొంతమంది సహచరులను నివారించారు.

''నా జీవితమే నా సందేశం. గాంధీయిజం అంటూ ప్రత్యేకంగా ఏదీ లేదు. నా తర్వా త ఎలాంటి మతశాఖనో, ప్రత్యేక వర్గాన్నో ఏర్పాటు చేయడం నాకు ఇష్టం లేదు. నేను ఏ కొత్త సూత్రాన్నీ లేదా సిద్ధాంతాన్నీ కనిపెట్టానని చెప్పుకోవడం లేదు. శాశ్వతమైన సత్యాలను నా దైనందిన జీవితానికి, సమస్యలకు నా స్వంత పద్ధతిలో అన్వయించడానికి మాత్రమే ప్రయత్నించాను.

నేను ఏర్పరచుకున్న అభిప్రాయాలు, నేను చేరుకున్న నిర్ణయాలు ఏ విధంగానూ అంతిమమైనవి కావు. రేపు వాటికంటే మెరుగైనవి కనిపిస్తే, వాటిని మార్చుకోవడానికి నేను సిద్ధంగా ఉంటాను. ప్రపంచానికి నేర్పించడానికి నా దగ్గర కొత్త విషయమేమీ లేదు. సత్యం, అహింసలు పర్వతాలంత పురాతనమైనవి. ఈ రెండింటి విషయంలో వీలైనంత విస్తృత స్థాయిలో, నా శక్తి మేరకు ప్రయోగాలు చేయడానికి మాత్రమే నేను ప్రయత్నించాను. ఆ క్రమంలో కొన్నిసార్లు తప్పులు చేశాను. నా తప్పుల నుండి నేర్చుకున్నాను.

నా నిరంతర అనుభవం ద్వారా సత్యం కంటే వేరే భగవంతుడు లేడని నేను దృఢంగా విశ్వసించాను. నా ఆత్మకథలోని ప్రతి పేజీ, సత్యసాక్షాత్కారానికి ఏకైక మార్గం అహింస అని పాఠకుడికి తెలియజేయకపోతే, నా ఆత్మకథ రాయడానికి నేను

చేసిన శ్రమ అంతా వృథా అయినట్లుగా భావిస్తాను. ఈ విషయంలో నా ప్రయత్నాలు ఫలించకపోయినా, తప్పు గొప్ప సూత్రంలో లేదని, దానిని ఆచరించడానికి నేను ఉపయోగించిన సాధనంలోనే లోపం ఉందని పాఠకులు గ్రహించాలి.

అయితే, అహింసను ఆచరించడానికి నేను ఎంత నిజాయితీగా ప్రయత్నించినప్పటికీ, నా ప్రయత్నాలు ఇంకా అసంపూర్ణంగానే, సరిపోనివిగానే ఉన్నాయి. అందువల్ల, సత్యం యొక్క స్వల్పమైన మెరుపులను మాత్రమే నేను అప్పుడప్పుడు దర్శించగలిగాను. ప్రతిరోజూ మన కళ్లతో చూసే సూర్యుని కాంతికంటే లక్షల రెట్లు ఎక్కువ ప్రకాశవంతమైన సత్యం యొక్క వర్ణనాతీతమైన తేజస్సును ఆ స్వల్ప అనుభవాలు తెలియజేయలేవు.

వాస్తవానికి, ఆ అపారమైన దివ్య తేజస్సులోని అతి స్వల్పమైన కాంతిని మాత్రమే నేను గ్రహించగలిగాను. అయినప్పటికీ, నా అనుభవాలన్నింటి ఆధారంగా ఒక విషయాన్ని నిశ్చయంగా చెప్పగలను. అహింసను సంపూర్ణంగా సాక్షాత్కరించుకున్న తర్వాత మాత్రమే సత్యం యొక్క సంపూర్ణ దర్శనం లభిస్తుంది.

సర్వవ్యాపకమైన, సమస్తంలోనూ నిండి ఉన్న సత్యస్వరూపమైన ఆత్మను ప్రత్యక్షంగా దర్శించాలంటే, సృష్టిలోని అత్యల్పమైన ప్రాణిని కూడా తనలాగే ప్రేమించగలగాలి. అలాంటి లక్ష్యాన్ని ఆశించే వ్యక్తి జీవితంలోని ఏ రంగాన్నీ విస్మరించలేడు. అందుకే సత్యం పట్ల నాకున్న భక్తి నన్ను రాజకీయ రంగంలోకి తీసుకువచ్చింది. మతానికి రాజకీయాలతో ఎలాంటి సంబంధం లేదని చెప్పేవారికి మతం అంటే ఏమిటో తెలియదని నేను ఏమాత్రం సంకోచం లేకుండా, అదే సమయంలో ఎంతో వినయంతో చెప్పగలను.

స్వీయశుద్ధి లేకుండా సమస్త జీవరాశులతో ఏకత్వాన్ని సాధించడం అసాధ్యం. స్వీయశుద్ధి లేకుండా అహింసా ధర్మాన్ని ఆచరించడం కేవలం ఒక నిరర్థకమైన కలగానే మిగిలిపోతుంది. హృదయశుద్ధి లేని వ్యక్తి భగవంతుడిని ఎన్నటికీ సాక్షాత్కరించుకోలేడు. కాబట్టి స్వీయశుద్ధి అంటే జీవితంలోని అన్ని రంగాల్లోనూ పవిత్రతను సాధించడం. పవిత్రతకు ఇతరులను ప్రభావితం చేసే శక్తి ఎంతో ఎక్కువ. అందువల్ల మనల్ని మనం పవిత్రం చేసుకోవడం ద్వారా మన చుట్టూ ఉన్న వాతావరణం కూడా తప్పనిసరిగా పవిత్రమవుతుంది.

అయితే, స్వీయశుద్ధి మార్గం కఠినమైనది, నిటారుగా ఉండేది. సంపూర్ణ పవిత్రతను సాధించాలంటే ఆలోచనల్లో, మాటల్లో, చేతల్లో కోరికలకు పూర్తిగా అతీతంగా ఉండాలి. ప్రేమ, ద్వేషం; ఆకర్షణ, వికర్షణ వంటి పరస్పర విరుద్ధ భావోద్వేగాలకు అతీతంగా ఎదగాలి. ఈ లక్ష్యం కోసం నిరంతరం ప్రయత్నిస్తున్నప్పటికీ, ఆ మూడు స్థాయిల్లోనూ సంపూర్ణ పవిత్రతను నేను ఇంకా సాధించలేదని నాకు తెలుసు. అందుకే ప్రపంచం చేసే ప్రశంసలు నన్ను ప్రభావితం చేయలేవు. నిజానికి, అవి చాలాసార్లు నన్ను బాధిస్తాయి.

సూక్ష్మమైన కోరికలను జయించడం, ఆయుధబలంతో భౌతిక ప్రపంచాన్ని జయించడం కంటే ఎంతో కష్టం. నేను భారతదేశానికి తిరిగి వచ్చినప్పటి నుండి, నా అంతరంగంలో నిద్రాణంగా దాగి ఉన్న కోరికలను అనుభవపూర్వకంగా తెలుసుకున్నాను. వాటి గురించి తెలుసుకోవడం నన్ను అవమానభారానికి గురిచేసింది కానీ ఓడిపోయిన భావన కలిగించలేదు. నా అనుభవాలు, ప్రయోగాలు నాకు ధైర్యాన్నిచ్చాయి. ఎంతో ఆనందాన్ని కూడా కలిగించాయి.

అయితే, నా ముందు ఇంకా కఠినమైన ప్రయాణం ఉందని నాకు తెలుసు. నేను నన్ను నేను శూన్యస్థాయికి తగ్గించుకోవాలి. ఒక వ్యక్తి తన స్వచ్ఛంద సంకల్పంతో తోటి జీవులందరిలో తనను తాను చివరి స్థానంలో ఉంచుకోనంతవరకు అతనికి ముక్తి లభించదు. అహింస అనేది వినయానికి పరాకాష్ఠ.''

'ఆత్మనో మోక్షార్థం జగత్ హితాయ చ' అనే సంస్కృత సూక్తి ఉంది. దీని అర్థం — సమాజానికి సేవ చేయడం ద్వారా మనం ఆత్మసాక్షాత్కారాన్ని సాధించే దిశగా మనల్ని మనం పవిత్రం చేసుకోవడమే కాకుండా , మన చుట్టూ ఉన్న ప్రజల జీవన పరిస్థితులను కూడా మెరుగుపరచగలుగుతాము.

అమృతబిందు ఉపనిషత్తు 'మన ఏవ మనుష్యాణాం బంధమోక్షయోః' అని చెబుతుంది. అంటే, మనిషి బంధనాలకు లోనవడానికి లేదా విముక్తి పొందడానికి మనస్సే కారణం.

శరీరం, మనస్సులతో తనను తాను గుర్తించుకునే సాధారణ వ్యక్తిని 'జీవుడు' అంటారు. ఈ రెండింటికీ అతీతంగా తాను ఆత్మస్వరూపుడని, ఆత్మతో ఏకమై ఉన్నానని తెలుసుకున్న వ్యక్తిని 'జీవన్ముక్తుడు' అంటారు.

కర్మలు భౌతిక శరీరం ద్వారా ఆచరించబడతాయి కాబట్టి, వాటి ఫలితాలను అనుభవించడానికి పునర్జన్మ అవసరమవుతుంది. ఆత్మసాక్షాత్కారం పొందిన వ్యక్తికి కూడా తన పూర్వకర్మలలో కొంత శేషం (కర్మ శేషం) మిగిలి ఉండవచ్చు. అది పూర్తిగా క్షీణించాల్సి ఉంటుంది.

కర్మఫలాలను కుమ్మరి చక్రంపై తయారయ్యే కుండలతో పోల్చవచ్చు. కుమ్మరి చక్రం తిరుగుతున్నంతకాలం కర్మ అనే కుండలు తయారవుతూనే ఉంటాయి. చక్రం నెమ్మదిగా తిరగడం ఆగిపోయినప్పుడు మాత్రమే కొత్త కుండల తయారీ ఆగిపోతుంది.

ఆత్మసాక్షాత్కారం పొందిన తర్వాత కూడా గత కర్మలన్నీ క్షీణించే వరకు ఒక వ్యక్తి తన శరీరంలోనే ఉండాల్సి ఉంటుంది. ఆ కర్మలన్నీ పూర్తిగా క్షీణించిన తర్వాత అతను శరీరాన్ని విడిచిపెడతాడు. ఆ తర్వాత అతనికి మరొక జన్మ ఉండదు. అతను పరమాత్మలో ఐక్యమవుతాడు. ఆలాంటి వ్యక్తిని 'విదేహముక్తుడు' అంటారు.

నాలుగు పురుషార్థాల ప్రకారం మోక్షమే మానవ జీవితానికి అంతిమ లక్ష్యం. అయితే , భగవంతునికి, ఆయన సృష్టికి సేవ చేయడానికి మళ్లీ మళ్లీ జన్మించాలని మనం ఆకాంక్షించాలి. అదే నిజమైన దైవత్వానికి నిదర్శనం.

*****

తుది పలుకులు

గాంధీజీ మన సమాజంలోని ఏడు మహా పాపాలను క్రింది విధంగా వర్గీకరించారు.

1. శీలం లేని విద్య: కేవలం మార్కుల కోసం, ర్యాంకుల కోసం పోటీ పడే విద్య నిజమైనది కాదు. విద్య నైతిక విలువలను, దైవ భక్తిని, దేశ భక్తిని, మానవాళి పట్ల ప్రేమ భావాన్ని, సేవ భావాన్ని పెంపొందించాలి.

2. మానవత్వం లేని విజ్ఞానం: విజ్ఞానం కేవలం బాహ్య ప్రపంచం గురించి మాత్రమే బోధిస్తూ, దానిని మన అంతరంగ చైతన్యంతో ఎలా సమన్వయం చేసుకోవాలో తెలియజేయకపోవడం.

3. నీతి లేని వ్యాపారం: స్వర్ణ నియమం (Golden Rule) లేదా ఇరుపక్షాలకూ ప్రయోజనం కలిగే విధానం (Win-Win Situation) అనేది నైతికతకు, న్యాయబద్ధతకు ప్రతీక. వివేకవంతులైన వ్యాపారవేత్తలకు ఇదే మార్గదర్శక సూత్రంగా ఉండాలి. అలాంటి వ్యాపారవేత్తలు వినియోగదారులను దోపిడీ చేయకుండా, సరసమైన ధరలకు వస్తువులు, సేవలను అందిస్తారు.

4. శ్రమ లేని సంపద: ఎటువంటి శ్రమ లేకుండా ఏదో ఒకటి పొందాలనే ఆలోచన; ప్రజలను, మార్కెట్లను మోసపూరితంగా ప్రభావితం చేస్తూ, ప్రతిఫలంగా ఎటువంటి విలువను సృష్టించకుండా త్వరగా ధనవంతులు కావాలనే పథకాలను అనుసరించడం ఉదాహరణలు.

5. తత్వం లేని రాజకీయాలు: రాజకీయ నాయకులు ప్రజల ఉమ్మడి శ్రేయస్సు కోసం వారిని నడిపించకుండా, తమ స్వార్థ ప్రయోజనాల కోసం ప్రజల ను విభజించి పాలించడం తత్వం లేని రాజకీయాలు అవుతాయి. నిజమైన నాయకుడు రాజనీతిజ్ఞుడిలా వ్యవహరించాలి. తాత్కాలిక ప్రయోజనాల కోసం లేదా ప్రజల బలహీనతలను దోపిడీ చేయడం కోసం కాకుండా, ప్రజలకు దీర్ఘకాలిక ప్రయోజనం చేకూర్చే విధంగా ఆలోచించాలి.

6. హృదయం లేని ఆరాధన: తోటి మానవుల బాధలను పట్టించుకోకుండా, కేవలం విగ్రహాలు, ఆచారాలకే పరిమితమైపోవడం హృదయం లేని ఆరాధన అవుతుంది. ఈ విశ్వంలోని అత్యంత అల్పమైన జీవిని సైతం ప్రేమించి, సేవించే వ్యక్తే నిజంగా భగవంతుడిని దర్శించినవాడవుతాడు.

7. మనస్సాక్షి లేని ఆనందం: మనస్సాక్షిని విస్మరించి అనుభవించే సుఖాల మూల్యం చాలా ఎక్కువ. సమయం, ధనం, ప్రతిష్ఠ పరంగా మాత్రమే కాకుండా, తమ స్వల్పకాలిక కోరికలను తీర్చుకోవడానికి మాత్రమే ప్రయత్నించే వ్యక్తుల వల్ల ప్రతికూలంగా ప్రభావితమయ్యే ఇతరుల హృదయాలు, మనస్సులకు కలిగే గాయాల రూపంలో కూడా దాని మూల్యం చెల్లించుకోవలసి వస్తుంది.

చాలామంది భౌతికవాదం అంటే ప్రధానంగా డబ్బు, ఆస్తులు, భౌతిక వస్తువులు, ప్రాపంచిక విజయాలను సంపాదించాలనే ఆకాంక్షతో నడిచే సంస్కృతి అని భావిస్తారు. కానీ భౌతికవాదం యొక్క నిజమైన అర్థం ఏమిటంటే,

భౌతిక జీవితానికి మించినది లేదా అతీతమైనది ఏదీ లేదని, పదార్థమే సర్వస్వమని, ప్రతిదీ భౌతికమైనదే లేదా జీవశాస్త్ర సంబంధమైనదే అని, ఆత్మ, పరబ్రహ్మం అనే భావనలు అజ్ఞానంతో కూడిన భ్రమలని విశ్వసించడం.

భౌతికవాదానికి వ్యతిరేకమైనది ఆధ్యాత్మికవాదం. అయితే ఈ పదం కూడా దుర్వినియోగానికి గురైంది. వాస్తవానికి భౌతికవాదం కంటే ఆధ్యాత్మికవాదం అనే పదమే ఎక్కువగా అపార్థం చేసుకోబడింది. ఆధునిక మనిషికి ఈ పదం వినగానే భిక్షాటన చేసే సన్యాసులు లేదా కాషాయ వస్త్రాలు ధరించి, భవనాలలో నివసిస్తూ, చవకబారు విద్యలతో జీవనోపాధి పొందే స్వామీజీల చిత్రాలు మనస్సులో మెదలవచ్చు.

కానీ ఆధ్యాత్మికవాదం యొక్క నిజమైన అర్థం ఏమిటంటే, పరమ సత్యం అనేది భౌతికమైనది లేదా పదార్థరూపమైనది కాదని, అది పూర్తిగా ఆధ్యాత్మికమైనది, ఇంద్రియాలకు అతీతమైనదని విశ్వసించడం. అదే సమస్త సృష్టికి, ప్రతి జీవికి మూలాధారం మరియు అంతిమ గమ్యం.

ఆధ్యాత్మికవాదం భౌతిక పదార్థాలను, భౌతిక ప్రపంచంలోని పరిణామాలను తిరస్కరించదు. అయి తే అవి శాశ్వతమైనవి కావని, ఆధ్యాత్మిక అనుభవం మరియు పరిణామానికి సాధనాలుగా మాత్రమే వాటిని ఉపయోగించాలని చెబుతుంది.

భౌతికవాది వస్తువులను ప్రేమించి, మనుషులను ఉపయోగించుకుంటాడు. కానీ ఆధ్యాత్మికవాది మనుషులను ప్రేమించి, వస్తువులను కేవలం సాధనాలుగా మాత్రమే ఉపయోగించుకుంటాడు.

పరిపూర్ణమైన మానవుడిగా ఎదగాలంటే జీవితంలోని ఈ రెండు కోణాల మధ్య సమతుల్యత అవసరం — భౌతిక జీవితం (ప్రవృత్తి మార్గం), ఆధ్యాత్మిక జీవితం (నివృత్తి మార్గం).

అర్జునుడికి భగవద్గీతను బోధించడానికి శ్రీకృష్ణుడు ఆశ్రమాన్ని లేదా అరణ్యాన్ని కాకుండా యుద్ధభూ మిని నేపథ్యంగా ఎంచుకున్నాడు. అందువల్ల భగవద్గీత అనేది ఒక పెట్టెలో భద్రపరిచి, పూజిస్తూ, మన క్రియాశీల జీవితానికి విరమణ ప్రకటించిన తర్వాత మాత్రమే తెరవాల్సిన గ్రంథం కాదు. జీవితంలోని ఏ దశలోనైనా ఆచరణలోపెట్టుకోగల మార్గదర్శి.

జీవితాన్ని త్యజించి, సమస్యల నుంచి పారిపోవాలని భగవద్గీత చెప్పదు. దానికి బదులుగా, విశ్వాసంతో, నిర్భయంగా జీవితంలోని పోరాటాలను ధైర్యంగా ఎదుర్కోవాలని బోధిస్తుంది.

భగవద్గీత బోధనల సారాంశం ఏమిటంటే, అర్జునుడు యోధుడిగా తన కర్తవ్యాన్ని నిర్వర్తించాడు. అయితే యుద్ధం వల్ల కలిగే కర్మఫలాల బంధంలో చిక్కుకోలేదు. అదే భగవద్గీతను అనుసరిస్తూ గాంధీజీ కూడా స్వార్థ ప్రయోజనాల కోసం తన కీర్తిని, అధికారాన్ని ఉపయోగించకుండా, దేశ స్వాతంత్ర్యం కోసం పోరాడారు.

ముండకోపనిషత్తు రెండు రకాల జ్ఞానాన్ని వివరిస్తుంది — అపర విద్య (సైన్స్, వ్యాకరణం మొదలైన లౌకిక జ్ఞానం), పర విద్య లేదా పరమ జ్ఞానం (ఆత్మకు సంబంధించిన జ్ఞానం). జీవితంలో విజయం సాధించడానికి ఈ రెండింటి మధ్య సమన్వయం అవసరం.

మధ్యయుగ కాలంలో సముద్ర ప్రయాణాలు, శాస్త్రీయ అన్వేషణలు, వాణిజ్యం, సంపద సృష్టి, బలహీనులను రక్షించడానికి శక్తిని సంపాదించడం మొదలైన వాటిని నిరుత్సాహపరిచారు. క్రమంగా సమా జం తమోగుణంతో కూడిన అజ్ఞానం, మందకొడితనం, బానిసత్వంలోకి జారిపోయింది.

కోరిక అనేది అగ్ని వంటిది. అది జీవితానికి శక్తినిచ్చే ఇంధనం. దేశ స్వాతంత్ర్యం సాధించడం , ఔషధాలను కనుగొనడం, సాంకేతిక అభివృద్ధి సాధించడం, సంపదను మరియు ఉద్యోగాలను సృష్టించడం, సృష్టిలోని అద్భుతాలను అన్వేషించడం వంటి నిర్మాణాత్మక ప్రయోజనాల కోసం కోరికను ఉపయోగించుకోవచ్చు.

కానీ కోరికలను విధ్వంసకరమైన పనులకు లేదా స్వార్థ ప్రయోజనాలకు ఉపయోగిస్తే, అవి మనిషి తనకు తానే సృష్టించుకునే పతనానికి దారితీస్తాయి. ఎందుకంటే అంతిమంగా ధర్మమే విజయం సాధిస్తుంది. "సత్యమేవ జయతే" — సత్యం మాత్రమే జయిస్తుంది.

మన శరీరం, మనస్సు అనేవి మోక్షాన్ని సాధించడానికి, ధర్మాన్ని ఆచరించడానికి, అర్థాన్ని సంపాదించడానికి, కామాన్ని ధర్మబద్ధంగా తీర్చుకోవడానికి, ఇతర జీవులకు సేవ చేయడానికి ఉపయోగపడే సాధనాలు. అందువల్ల భౌతిక వనరులను సక్రమంగా ఉపయోగించుకోవడంలోనూ, ఆధ్యాత్మికంగా పరిణతి చెందడంలోనూ మనం విజయం సాధించాలి.

అయితే అసూయ, దురాశ, ద్వేషం, దుష్టత్వం, అసత్యం వంటి లోతుగా పాతుకుపోయిన దుర్గుణాలను అంత త్వరగా , సులభంగా తొలగించలేము. ఇతరులలోని ఈ దుర్గుణాలను తొలగించడానికి ప్రయత్నించే ముందు , వాటిని మనలో నుంచి తొలగించుకోవాలి. మనమే ఇతరులకు ఆదర్శంగా నిలవాలి.

విశ్వాసం, ప్రేమ, నిర్భయత్వం, కరుణ, అపరిగ్రహం (అవసరానికి మించి దేనినీ కూడబెట్టుకోకపోవడం) వంటి సద్గుణాలను పెంపొందించుకోవాలి. అప్పుడు దుర్గుణాల ప్రభావం క్రమంగా తగ్గుతుంది.

గాంధీజీ సమకాలీనులైన అనేకమంది న్యాయవాదులు ఆయన కంటే ఎక్కువ ఆదాయం సంపాదించి, ఎక్కువ సంపదను కూడబెట్టుకున్నారు. కానీ వారందరూ కాలగర్భంలో కలిసిపోయారు. నేడు వారిని ఎవరూ గుర్తుంచుకోవడం లేదు.

గాంధీజీ తన ఆత్మకథకు 'సత్యశోధన' (My Experiments with Truth) అని పేరు పెట్టుకున్నట్లే, మన జీవితాన్ని కూడా సత్యంతో చేసే ఒక నిరంతర ప్రయోగంగా మలచుకోవాలి.

గాంధీజీ పుట్టుకతోనే పరిపూర్ణుడైన వ్యక్తి కాదు. ఆయన కూడా మనలాంటి ఒక సాధారణ వ్యక్తిగానే జన్మించారు. కానీ ఆత్మపరిశీలన, నిరంతర ప్రయత్నాల ద్వారా మహాత్ముడిగా ఎదిగారు. ఆయన చేసిన తప్పులను, సిద్ధాంతాల్లో భిన్నాభిప్రాయాలను పక్కన పెట్టి ఆయన నుండి నేర్చుకోగలిగింది ఎంతో ఉంది.

ఈ పుస్తకంలో గాంధీజీని ఒక సజీవ ఆదర్శంగా మాత్రమే తీసుకున్నాము కానీ, అంతిమ ప్రమాణంగా పరిగణించలేదు. సనాతన ధర్మానికి వేదాలే పరమ ప్రమాణాలు. గాంధీజీ స్వయంగా ఇలా రాశారు: "నా రచనలలోని ఏవైనా రెండు

రచనల మధ్య ఎవరైనా అసంగతిని గమనించినట్లయితే, నా మానసిక స్థితిపై వారికి ఇంకా నమ్మకం ఉంటే, ఆ రెండింటిలో తరువాత రాసినదానిని అనుసరించడం మంచిది. ఒక నిర్దిష్టమైన ప్రశ్నపై నేను గతంలో చేసిన ప్రకటనలకు అనుగుణంగా ఉండటమే నా లక్ష్యం కాదు. ఒక నిర్దిష్ట సమయంలో నాకు సత్యం ఏ రూపంలో కనిపిస్తుందో , దానికి అనుగుణంగా ఉండటమే నా లక్ష్యం."

శ్రీ మద్భాగవతంలో ప్రహ్లాదుడు పేర్కొన్న నవ విధ భక్తి మార్గాల్లో 'దాస్యం' ఒకటి. ఆంజనేయ స్వామి "నేను శ్రీ రాముని బంటును" అంటూ తన ప్రభువు ఔన్నత్యాన్ని ప్రకటించేవారే కానీ , తన బలానికి గర్వించేవారు కారు. ఛత్రపతి శివాజీ తన సామ్రాజ్యాన్ని గురువైన సమర్థ రామదాసు గారికి గురుదక్షిణగా చెల్లించివేసారు. తదుపరి శ్రీ రాముని ప్రతినిధిగా రాజ్యపాలన చేసారు. తులసీదాసు, భద్రాచల రామదాసు, గాంధీజీ మొదలైనవారందరూ దాస్యభక్తితో తరించారు.

16వ శతాబ్దానికి చెందిన గొప్ప వాగ్గేయకారుడు, భక్తుడు శ్రీ త్యాగరాజ స్వామి తెలుగులో 'బంటురీతి కొలువీయవయ్య రామా...' అనే కీర్తనను రచించారు. అందులో శ్రీరాముడిని తనను రాజభటుడిగా నియమించి, తనకు దగ్గరగా ఉంచుకోవాలని ప్రార్థించారు.

'బంటు' అంటే ఒక సాధారణ దాసుడు లేదా సేవకుడు కాదు. అతడు సుశిక్షితుడైన సైనికుడి వంటి వాడు. అందుకే శ్రీ త్యాగరాజ స్వామి బంటు యొక్క లక్షణాలను "కామ క్రోధాదులను జయించేవాడు, శ్రీ రామ నామమే ఖడ్గంగా కలిగినవాడు, శ్రీ రామ భక్తుడనే ముద్ర బిళ్ళ ధరించినవాడు, శ్రీ రామ స్మరణంతో కలిగే పులకరింతే కవచంగా కలిగినవాడు" అని వర్ణించారు.

భగవంతుడు తన బంటు యొక్క రక్షణను, సంక్షేమాన్ని చూసుకుంటూ, అతడిని సన్మార్గంలో నడిపిస్తాడు. కాబట్టి మనం భగవంతునికి, దేశానికి, మానవాళికి సేవ చేయడానికి మన జీవితాలను అంకితం చేయాలి.

ఈ పుస్తకంలోని అంశాలకు సంబంధించిన మరింత సమాచారం, అధ్యయన గ్రంథాలు, కథలు, వీడియోలు మొదలైన వాటి కోసం www.dharmakshetra.info వెబ్‌సైట్‌ను సందర్శించండి:

శ్రీరాముని బంటుగా, వారి చేతిలో ఒక సాధనంగా ఉంటూ,

ఈ గ్రంథాన్ని వారికే అంకితం చేస్తున్నాను.

— గ్రంథకర్త

ధన్యవాదాలు మరియు నమస్సులు

1. Think and Grow Rich – నెపోలియన్ హిల్

2. My Experiments with Truth – గాంధీజీ రచన.

3. Gandhi – The Man – ఏకనాథ్ ఈశ్వరన్ రచన

4. Gandhi: A Life – కృష్ణ కృపలానీ.

5. Gandhian Holistic Economics – శశి ప్రభా శర్మ.

6. The Bhagavad Gita – ఏకనాథ్ ఈశ్వరన్ అనువాదం

7. Self Unfoldment – స్వామి చిన్మయానంద.

8. The Art of Man Making – స్వామి చిన్మయానంద.

9. Vedanta in Daily Life – స్వామిని శారదా ప్రియానంద.

10. Royal Science of God Realization – పరమహంస యోగానంద.

11. మోక్ష సాధనలో దశ సోపానాలు - కృష్ణానంద ఆచార్యులు

12. శ్రీ గోపి నాయక్, అధ్యాపకులు మరియు రచయిత, చిత్తూరు

ఇంకా ఎందరో మహానుభావులు ...ఆందరికీ ఆభివందనం!